J.M. COETZEE

JĖZAUS MOKYKLOS METAI

Sofoklis

J. M.
COETZEE

JĖZAUS MOKYKLOS METAI

Iš anglų kalbos vertė
Rasa Drazdauskienė

KULTINĖS KNYGOS

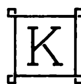
Sofoklis

Vilnius, 2017

Versta iš:
J. M. Coetzee.
The Schooldays of Jesus.
UK, Harvill Secker: 2016

Knygos leidimą rėmė

Leidinio bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų
banke (NBDB).

ISSN 2424-3973
ISBN 978-609-444-224-7

*Algunos dicen: Nunca segundas partes fueron buenas**.

DON QUIXOTE II.4

* Kai kas sako, kad tęsinys niekada nebūna ko nors vertas (isp.)

1 SKYRIUS

Jis tikėjosi, kad Estrela* bus didesnė. Žemėlapyje ją ženklino tokio pat dydžio taškas kaip Novilją. Tačiau Novilja buvo miestas, o Estrela – viso labo plačiai išsidriekęs provincijos miestelis, iš visų pusių apsuptas kalvų, kaimo laukų ir sodų, tarp kurių vingiuoja lėta upė.

Ar pavyks Estreloje pradėti naują gyvenimą? Noviljoje galėjo tikėtis, kad būstą jam suras Perkėlimo centras. Ar jis, Inesa ir berniukas čia susiras, kur gyventi? Perkėlimo centras kupinas geros valios, tai gryniausias neasmeniško pobūdžio geros valios įsikūnijimas, bet ar jis rodys gerą valią bėgliams nuo įstatymo?

Chuanas – keleivis, kurį jie paėmė pakeliui į Estrelą – pasiūlė susirasti darbo kokiame nors ūkyje. Ūkininkams visada reikia samdinių, sako jis. Didesniuose ūkiuose yra net specialūs miegamieji barakai sezoniniams darbininkams. Baigus skinti apelsinus, prinoksta obuoliai; jei ne obuoliai, tai vynuogės. Estrela ir jos apylinkės – tikras gausybės ragas. Jei jie nori, jis gali jiems prirodyti ūkį, kuriame kadaise dirbo jo draugai.

* Miesto pavadinimas reiškia „žvaigždė“ (isp.)

Jis susižvalgo su Inesa. Ar paklausyti Chuano patarimo? Ne dėl pinigų, pinigų jis turi pilną kišenę, jie puikiausiai galėtų apsistoti viešbutyje. Bet jei Noviljos valdžia jų iš tiesų ieškos, gal būtų geriau tarp bevardžių klajūnų?

– Taip, – sako Inesa. – Važiuojam į tą ūkį. Jau ir taip per ilgai tupim automobilyje. Bolivarui reikia palakstyti.

– Atrodo, kad man irgi, – sako jis, Simonas. – Tačiau ūkis – tai ne stovyklavietė. Ar tu, Inesa, pasirengusi visą dieną saulės atokaitoje skinti vaisius?

– Darysiu, kas man priklauso, – atsako Inesa. – Nei daugiau, nei mažiau.

– Ar aš irgi galėsiu skinti vaisius? – klausia berniukas.

– Deja, tu ne, – atsako Chuanas. – Įstatymai neleidžia. Tai būtų prievartinis vaiko darbas.

– Aš galiu dirbti vaiko darbą, – sako berniukas.

– Neabejoju, kad ūkininkas tau leis skinti vaisius, – sako Simonas. – Tik ne per ilgai. Kad tai nevirstų prievartiniu darbu.

Jie važiuoja per Estrelą, laikydamiesi pagrindinės gatvės. Chuanas rodo turgų, administracijos pastatus, kuklų muziejų ir meno galeriją. Jie pervažiuoja tiltą, palieka miestelį ir važiuoja palei upės vagą, kol prieš akis iškyla įspūdingas namas kalvos šlaite.

– Čia tas ūkis, apie kurį kalbėjau, – sako Chuanas. – Čia mano draugai gavo darbo. *Refugio* yra už namo. Atrodo niūrus, bet iš tiesų ten visai patogu.

Refugio – tai dvi ilgos cinkuotos skardos pašiūrės, sujungtos dengtu perėjimu; vienoje pusėje prausykla. Jis pa-

stato automobilį. Niekas neišeina jų pasitikti, išskyrus susišiaušusį šunį nesilankstančiomis kojomis, kuris įtempęs grandinę urzgia ant jų iššiepęs pageltusias iltis.

Bolivaras išsitiesia ir slyste išslysta iš automobilio. Iš tolo apžiūri svetimą šunį ir nusprendžia jo nepaisyti.

Berniukas įbėga į pašiūrę ir greit vėl pasirodo.

– Ten dviaukštės lovos! – šūkteli jis. – Aš noriu miegoti viršutinėje! Galima?

Pro užpakalines namo duris išeina stora moteriškė su raudona prijuoste ant palaidos medvilninės suknelės ir krypuodama takeliu artėja prie jų.

– Laba diena, laba diena! – šaukia ji. Apžiūri prikrautą daiktų automobilį. – Iš toli atvažiavote?

– Taip, iš toli. Norėjom paklausti, ar jums nereikia darbininkų.

– Mums visada reikia darbininkų. Kuo daugiau darbininkų, tuo lengvesnis darbas – ar ne taip rašoma knygose?

– Mudu tik dviese, aš ir žmona. Mūsų draugas turi kitų reikalų. Čia mūsų berniukas, jo vardas Dovydas. O čia Bolivaras. Ar atsiras vietos Bolivarui? Jis šeimos narys. Be jo niekur nevažiuojam.

– Bolivaras yra jo tikras vardas, – sako berniukas. – Jis Elzaso aviganis.

– Bolivaras. Gražus vardas, – sako moteris. – Neįprastas. Neabejoju, kad jam atsiras vietos, jei gražiai elgsis, ės likučius, nieko nepuldinės ir negainios vištų. Darbininkai dabar sode, bet aš jums parodysiu miegamuosius. Kairėje vyrų, dešinėje moterų. Deja, šeimos kambarių neturime.

– Aš miegosiu vyrų pusėje, – sako berniukas. – Simonas sakė, kad galėsiu gauti viršutinę lovą. Simonas man iš tiesų ne tėvas.

– Kaip tik norėsi, vaike. Vietos pakaks. Kiti darbininkai sugrįš...

– Simonas nėra mano tikras tėvas, o Dovydas – ne mano tikras vardas. Norit sužinoti, koks iš tiesų mano vardas?

Moteris nesuprasdama dirsteli į Inesą, bet ši apsimeta nenugirdusi jos klausimo.

– Važiuodami mes žaidėme tokį žaidimą, – įsiterpia jis, Simonas. – Kad neprailgtų. Mėginome sugalvoti sau naujus vardus.

Moteris gūžteli pečiais.

– Greit kiti grįš pietauti, galėsite su jais susipažinti. Užmokestis – dvidešimt realų per dieną, vienodas ir vyrams, ir moterims. Darbo diena – nuo saulėtekio iki saulėlydžio, vidurdienį dviejų valandų pertrauka. Septintąją dieną ilsimės. Tokia yra prigimtinė tvarka, jos ir laikomės. Produktus parūpiname mes, maistą gaminate patys. Ar jums tinka tokios sąlygos? Kaip manote, pajėgsite dirbti? Esate skynę vaisius? Ne? Greit išmoksite, nedidelis menas. Turite skrybėles? Skrybėlių reikės, saulė būna gana kaitri. Ką čia dar pasakius? Mane visada rasite didžiajame name. Mano vardas Roberta.

– Malonu susipažinti, Roberta. Aš Simonas, čia Inesa, o čia Chuanas, mūsų vedlys, kurį man reikės parvežti atgal į miestą.

– Sveiki atvykę į ūkį. Neabejoju, kad gerai sutarsime. Gerai, kad turite savo automobilį.

– Mes juo iš toli atvažiavome. Tai patikimas automobilis. Daugiau iš automobilio nėra ko norėti – tik kad galėtum juo pasikliauti.

Jiems išsikrovus daiktus iš automobilio, iš sodo pradeda slinkti darbininkai. Visi susipažįsta, jiems, taip pat ir Chuanui, pasiūlo pietus: namie keptos duonos, sūrio ir alyvuogių, pastato didelius dubenis vaisių. Samdinių iš viso apie dvidešimt, tarp jų šeima su penkiais vaikais, kuriuos Dovydas santūriai stebi iš užstalės.

Prieš veždamas Chuaną atgal į Estrelą, jis trumpam pasilieka dviese su Inesa.

– Ką manai? – sumurma jis. – Liksim čia?

– Atrodo, gera vieta. Aš pasirengusi čia pabūti, kol apsidairysim aplink. Bet reikia sugalvoti planą. Ne tam važiavau į tokią tolybę, kad pasitenkinčiau paprastos padienės darbininkės gyvenimu.

Jiedu su Inesa jau yra apie tai kalbėję. Jei jų ieško, reikėtų elgtis apdairiai. Bet ar tikrai ieško? Ar yra priežasčių baimintis persekiojimo? Ar teisėsaugos ištekliai tokie beribiai, kad išsiųstų pareigūnus į toliausius šalies kampelius ieškoti mokyklos nelankančio šešiamečio? Ar Noviljos valdžiai tikrai taip svarbu, eina ar neina vaikas į mokyklą, jei tik jis neišauga beraštis? Jis, Simonas, tuo abejoja. Kita vertus, o kas, jei ieškos ne mokyklos nelankančio šešiamečio, o vyro ir moters, kurie melagingai apsiskelbė jo tėvais ir neleidžia vaiko į mokyklą? Jei ieškomas ne vaikas, o jis

ir Inesa, tada tikriausiai jiems reikėtų nesirodyti viešumoje, kol persekiotojams nusibos ir paieškos baigsis?

– Savaitę, – pasiūlo jis. – Pabūkim padieniais darbininkais vieną savaitę. Tada galėsim galvoti iš naujo.

Jis važiuoja į Estrėlą ir išleidžia Chuaną pas jo draugus, kurie turi spaustuvę. Grįžęs į ūkį, drauge su Inesa ir berniuku eina apžiūrėti naujos vietos. Jie aplanko sodą ir yra įvesdinami į sodininko žirklių ir genėjimo peilio misterijas. Dovydas nuviliojamas nuo jų ir dingsta nežinia kur su kitais vaikais. Grįžta per vakarienę, apdraskytomis rankomis ir kojomis. Laipiojo po medžius, sako. Inesa nori patepti įdrėskimus jodu, bet jis neleidžia. Miegoti eina anksti, kaip ir visi kiti, Dovydas įsitaiso išsvajotoje viršutinėje lovoje.

Kitą rytą, kai atvažiuoja sunkvežimis, jiedu su Inesa jau paskubomis papusryčiavę. Dovydas dar trinasi mieguistas akis, su jais nevažiuoja. Kartu su naujais draugais jie sulipa į sunkvežimį, tas juos nugabena į vynuogyną; sekdami draugų pavyzdžiu, jis ir Inesa užsideda ant nugaros pintines ir imasi darbo.

Kol jie dirba, vaikai gali daryti, ką nori. Jų visas penketas; vadovaujami vyriausio – aukšto, lieso berniuko vešliomis juodomis garbanomis, vardu Bendžis, jie bėga aukštyn, prie molio užtvankos, iš kurios tvenkinio laistomi vynuogynai. Ten plaukiojusios antys išsigandę pakyla, išskyrus porą patelių su dar nemokančiais skraidyti jaunikliais; stengdamosi pasprukti jos varo ančiukus prie tolimesniojo kranto. Tačiau per vėlu: vaikai rėkaudami

aplenkia antis ir suvaro jas į tvenkinio vidurį. Bendžis pradeda svaidyti akmenis, jaunesnieji seka jo pavyzdžiu. Paukščiai, neturėdami kur dingti, plaukioja ratais ir garsiai kvarkia. Akmuo pataiko į prašmatnesnėmis spalvomis pasipuošusį antiną. Jis mėgina kilti iš vandens, bet parkrinta ir ima garsiai taškytis, vilkdamas pamuštą sparną. Bendžis pergalingai rikteli. Akmenų ir molio grumstų kruša sustiprėja dvigubai.

Jis ir Inesa nesuprasdami klausosi triukšmingų garsų; kiti rinkėjai nekreipia į juos dėmesio.

– Kaip tau atrodo, kas ten vyksta? – klausia Inesa. – Manai, Dovydas saugus?

Jis meta pintinę, užlipa kalvos šlaitu ir pasirodo prie užtvankos pačiu laiku: mato, kaip Dovydas stumteli vyresnį berniuką su tokiu įniršiu, kad anas susvirduliuoja ir vos nepargriūva.

– Baik! – išgirsta jo šauksmą.

Berniukas apstulbęs žiūri į užpuoliką, paskui apsigręžia ir vėl sviedžia akmeniu į antis.

Dovydas su visais batais puola į vandenį ir taškydamasis ima artintis prie paukščių.

– Dovydai! – šaukia jis, Simonas. Vaikas jo nepaiso.

Apačioje, vynuogyne, Inesa irgi meta pintinę ir leidžiasi bėgti. Jis nebuvo jos matęs sportuojant jau metus, nuo tada, kai žiūrėjo, kaip žaidžia tenisą. Ji bėga lėtai: per tą laiką priaugo svorio.

Nežinia iš kur pasirodo didelis šuo ir aplenkdamas ją bėga tiesiai kaip strėlė. Po kelių akimirkų liuokteli į tvenkinį

ir pasiekia Dovydą. Sugriebęs dantimis jo marškinius, velka besipriešinantį, besitaškantį vaiką į krantą.

Atbėga Inesa. Šuo prigula, pastatęs ausis ir įsmeigęs į ją akis, laukdamas komandos, o kiaurai peršlapęs Dovydas verkia ir daužo šunį kumščiais.

– Nekenčiu tavęs, Bolivarai! – šaukia jis. – Tas vaikas mėtė akmenis, Inesa! Jis norėjo užmušti antį!

Jis, Simonas, pakelia besipriešinantį vaiką ant rankų.

– Nurimk, nurimk, – sako jam. – Antinas gyvas – matai? – jis tik pritrenktas. Netrukus pasveiks. O dabar, manyčiau, jums visiems reikėtų iš čia pasitraukti, kad antys galėtų nusiraminti ir gyventi toliau. Ir negalima sakyti, kad nekenti Bolivaro. Juk mes visi žinome, kad tu myli Bolivarą, o Bolivaras myli tave. Jis manė, kad tu skęsti. Stengėsi tave išgelbėti.

Dovydas piktai išsiveržia iš jo rankų.

– Aš norėjau išgelbėti antiną, – sako jis. – Neprašiau Bolivaro pagalbos. Bolivaras kvailys. Jis kvailas šuo. Dabar *tau* teks jį gelbėti, Simonai. Nagi, išgelbėk!

Jis, Simonas, nusiauna batus, nusimeta marškinius.

– Kadangi tu reikalauji, turiu pamėginti. Tačiau leisk priminti, kad antinas galbūt išsigelbėjimą įsivaizduoja visiškai kitaip negu tu. Gal jis norėtų, kad žmonės jį paliktų ramybėje.

Aplink susirinko kiti vynuogių skynėjai.

– Nelipkit į vandenį, geriau eisiu aš, – pasisiūlo jaunesnis vyriškis.

– Ne. Jūs labai malonus, bet sprendžia mano vaikas. – Jis nusimauna kelnes ir su apatinėmis įbrenda į rudą

vandenį. Greta, beveik netykštelėjęs, kaipmat atsiranda šuo. – Eik šalin, Bolivarai, – sumurma jis. – Manęs nereikia gelbėti.

Susibūrę ant kranto vynuogių skynėjai stebi, kaip nebejaunas ponas, toli gražu nebe tokios fizinės formos kaip tais laikais, kai dirbo uosto krovėju, eina vykdyti savo vaiko įsakymo.

Tvenkinys negilus. Net giliausioje vietoje jam nesemia krūtinės. Bet eiti per minkštą dugno dumblą sunku. Nėra jokio šanso pagauti antiną sulaužytu sparnu, kuris netaisyklingais ratais blaškosi vandens paviršiuje, ką ir kalbėti apie antį, jau spėjusią pasiekti tolimesnį krantą ir su visais ančiukais mikliai pasislėpusią nendryne.

Užduotį atlieka Bolivaras. Praplaukia pro šalį tarsi vaiduoklis, iškėlęs tik galvą virš vandens, nuseka paskui sužeistą paukštį, nasrais tarsi spąstais sugniaužia sužeistą sparną ir ima tempti prie kranto. Iš pradžių – įnirtingas pasipriešinimas, vandenį plakantys sparnai, purslai, bet paskui paukštis staiga tarsi susitaiko su savo lemtimi. Kai jis, Simonas, išbrenda iš vandens, antiną jau laiko rankose jaunesnysis vyriškis, kuris prieš tai pasisiūlė padėti, ir vaikai smalsiai jį apžiūrinėja.

Saulė pakilusi aukštai, tačiau beveik nešildo. Drebėdamas jis apsivelka drabužius.

Bendžis, kuris sviedė visą šį vargą sukėlusį akmenį, glosto visiškai pasidavusiam antinui galvą.

– Atsiprašyk jo už tai, ką padarei, – sako jaunasis vyriškis.

– Aš atsiprašau, – murma Bendžis. – Galim pagydyti jo sparną? Galim uždėti įtvarą?

Jaunasis vyriškis papurto galvą.

– Tai laukinis padaras, – sako jis. – Jis nepripras prie įtvaro. Bet viskas gerai. Jis pasirengęs mirčiai. Jau susitaikė su ja. Žiūrėk. Pažiūrėk jam į akis. Jis jau miręs.

– Jis gali miegoti mano lovoje, – sako Bendžis. – Galėsiu jį lesinti, kol pasveiks.

– Nusigręžk, – sako jaunasis vyriškis.

Bendžis nesupranta.

– Nusigręžk, – pakartoja jaunasis vyriškis.

Inesai, kuri kaip tik šluosto berniuką, jis, Simonas, sušnibžda: „Neleisk, kad jis matytų."

Ji prispaudžia berniuko galvą prie savo sijono. Šis priešinasi, bet ji neatlyžta.

Jaunasis vyriškis suspaudžia antiną keliais. Greitas judesys ir viskas baigta. Galva nerangiai nusvyra, akys apsiblausia. Jis paduoda plunksnuotą lavoną Bendžiui.

– Eik ir palaidok jį, – įsako. – Nagi.

Inesa paleidžia berniuką.

– Eik su draugu, – paliepia jis, Simonas. – Padėk jam palaidoti paukštį. Prižiūrėk, kad viską padarytų kaip reikiant.

Vėliau berniukas susiranda jį ir Inesą tarp vynuogienojų, kur jie dirba.

– Na, tai ar palaidojot vargšą antiną? – klausia jis.

Berniukas papurto galvą.

– Nepavyko iškasti jam duobės. Neturėjom kastuvo. Bendžis jį paslėpė krūmuose.

– Taip negerai. Kai vakare baigsiu darbą, nueisiu ten ir jį palaidosiu. Galėsi man parodyti, kur tai yra.

– Kodėl jis taip padarė?

– Kodėl jaunasis vyriškis išgelbėjo paukštį nuo kančių? Aš tau sakiau. Todėl, kad palaužtu sparnu antinas būtų bejėgis. Būtų atsisakęs lesti. Būtų tiesiog sunykęs.

– Ne, aš klausiau, kodėl Bendžis taip padarė?

– Esu tikras, jis nenorėjo nieko blogo. Tiesiog pradėjo svaidyti akmenis, o paskui viskas išėjo savaime.

– Mažyliai irgi mirs?

– Žinoma, ne. Juk yra motina, ji jais pasirūpins.

– Bet kas jiems duos pieno?

– Paukščiai ne tokie kaip mes. Jie negeria pieno. Be to, pienu girdo ne tėvai, o motinos.

– Ar jie susiras *padrino**?

– Ne, nemanau. Nemanau, kad paukščiai žino, kas yra *padrino*, lygiai kaip ir pienas. *Padrino* – tai žmonių išradimas.

– Jis nesigaili. Bendžis. Sako, kad gailisi, bet iš tiesų ne.

– Kodėl taip manai?

– Todėl, kad jis norėjo užmušti antį.

– Nesutinku, mano vaike. Nemanau, kad jis suvokė, ką darąs, bent ne iki galo. Jis tiesiog svaidė akmenis, kaip berniukai mėgsta. Širdies gilumoje neketino nieko užmušti. O paskui, kai pamatė, koks gražus tas paukštis, kai pamatė, kokį baisų dalyką padarė, jis pradėjo gailėtis ir atsiprašė.

– Iš tiesų jis nesigailėjo. Pats man sakė.

* Krikštatėvis.

– Jei dabar nesigaili, netrukus gailėsis. Sąžinė nepaliks jo ramybėje. Tokie mes, žmonės, esame. Jei padarome ką nors blogo, negalime tuo džiaugtis. Sąžinė neleidžia.

– Bet jis švytėjo! Aš pats mačiau! Jis švytėjo ir svaidė akmenis taip stipriai, kaip tik pajėgė! Jis norėjo juos visus užmušti!

– Nežinau, ką turi galvoje, kai sakai: „švytėjo“, bet net jeigu jis ir švytėjo, net jeigu svaidė akmenis, tai dar vis tiek ne įrodymas, kad širdies gilumoje tikrai norėjo juos užmušti. Mums ne visada pavyksta numatyti savo veiksmų pasekmes, ypač kai esame jauni. Nepamiršk, kad jis pasisiūlė slaugyti paukštį sulaužytu sparnu, priglausti jį savo lovoje. Ką daugiau būtų galėjęs padaryti? Atsviesti atgal jau sviestą akmenį? Tai neįmanoma. Praeities neįmanoma pakeisti. Kas buvo, tas buvo.

– Jis jo nepalaidojo. Tiesiog įmetė į krūmus.

– Man dėl to labai gaila, bet antinas juk nebegyvas. Negalime jo atgaivinti. Kai tik baigsis darbo diena, mudu su tavimi nueisime ir jį palaidosime.

– Aš norėjau jį pabučiuoti, bet Bendžis neleido. Sakė, kad jis purvinas. Bet aš vis tiek pabučiavau. Įlindau į krūmus ir ten pabučiavau.

– Tai gerai, man džiugu tai girdėti. Jam bus labai svarbu žinoti, kad kažkas jį mylėjo ir pabučiavo jau po mirties. Be to, jam bus labai svarbu būti padoriai palaidotam.

– Tu galėsi laidoti pats. Aš nenoriu jo laidoti.

– Gerai, aš pats palaidosiu. O jeigu rytoj rytą mes ateisime ir pamatysime, kad kapas tuščias, o visa ančių šei-

myna – tėtis, mama ir vaikučiai – plaukioja tvenkinyje ir nė vieno netrūksta, tada žinosime, kad pabučiuoti tikrai vertėjo, nes bučinys gali prikelti iš numirusių. Bet jei nepamatysime, jei ančių šeimynos nebus...

– Aš nenoriu, kad antys vėl pasirodytų. Jei jos sugrįš, Bendžis ir vėl svaidysis akmenimis. Jis nesigaili. Jis tik apsimeta. Aš žinau, kad jis apsimeta, o tu manimi netiki. Tu niekada manimi netiki.

Nepavyko rasti nei kastuvo, nei kirtiklio, tad jis pasiskolina iš sunkvežimio domkratą. Berniukas jį nuveda prie krūmų, kuriuose guli dvėsena. Plunksnos jau praradusios blizgesį, akis apnikusios skruzdės. Domkratu jis iškapoja duobę akmeningoje dirvoje. Duobė nepakankamai gili, jis negali apsimesti, kad tai tikros laidotuvės, bet vis tiek įmeta paukštį ir užberia žemėmis. Lauke kyšo sustingusi plėvėta koja. Jis prirenka akmenų ir apdeda jais kapą.

– Na štai, – sako berniukui. – Padariau, ką galėjau.

Kai kitą rytą ateina aplankyti, akmenys išmėtyti aplink, o antino nebėra. Visur pilna plunksnų. Jie paieško, bet randa tik galvą tuščiomis akiduobėmis ir vieną koją.

– Man labai gaila, – sako jis ir nužingsniuoja atgal pas kitus darbininkus.

2 SKYRIUS

Dar po dviejų dienų vynuogės nuskintos, sunkvežimis išveža paskutines pintines.

– Kas suvalgys tiek vynuogių? – klausia Dovydas.

– Jos ne valgymui. Jas išspaus vyno presu, o iš sulčių padarys vyną.

– Aš nemėgstu vyno, – sako Dovydas. – Jis rūgštus.

– Prie vyno skonio reikia priprasti. Kol esame jauni, jis mums nepatinka, bet vėliau priprantame ir pamėgstame.

– Aš niekada nepriprasiu prie jo skonio.

– Dabar taip sakai. Pagyvensim, pamatysim.

Iki plikumo nuskabę vynuogynus, jie imasi alyvmedžių giraičių: ištiesę ant žemės tinklus, ilgais kabliais braukia žemėn alyvuoges. Tai sunkesnis darbas negu skinti vynuoges. Jis laukia vidudienio pertraukų, vargiai pakelia ilgos popietės kaitrą, dažnai stabteli atsigerti ar tiesiog atgauti jėgų. Pačiam sunku patikėti, kad vos prieš kelis mėnesius dirbo krovėju dokuose, beveik nesuplukdamas nešiojo sunkius krovinius. Nugara ir rankos prarado buvusias jėgas, širdis netolygiai plaka, nuolat kamuoja kadaise lūžusio šonkaulio skausmas.

Tikėjosi, kad Inesa, nepratusi prie fizinio darbo, murmės ir skųsis. Bet ne: ji visą dieną dirba šalia, be džiaugsmo, bet ir nemurmėdama. Jai nereikia priminti, kad tai ji nusprendė, jog reikia bėgti iš Noviljos ir gyventi kaip čigonams. Na, dabar pati sužinojo, kaip gyvena čigonai: nuo saulės patekėjimo iki laidos sunkiai triūsia svetimuose laukuose už maistą ir kelis realus kišenėje.

Bent jau berniukui čia gerai, berniukui, dėl kurio jie ir pabėgo iš miesto. Iš pradžių oriai šalinęsis Bendžio ir jo gentainių, vėliau jis su jais susidraugavo – net, regis, ėmė vadovauti. Dabar įsakinėja jis, ne Bendžis, o Bendžis ir kiti nuolankiai klauso.

Bendžis turi tris jaunesnes seseris. Jos rengiasi vienodomis kartūno suknelėmis, vienodais raudonais kaspinais riša plaukus į vienodas uodegas; jos dalyvauja visuose berniukų žaidimuose. Noviljos mokykloje Dovydas iš tolo šalinosi mergaičių. „Jos amžinai šnibždasi ir kikena, – paaiškino jis Inesai. – Jos kvailės." Dabar pirmą kartą žaidžia su mergaitėmis ir neatrodo, kad laikytų jas kvailomis. Sugalvojo tokį žaidimą: užsiropšti ant netoli alyvmedžių giraitės stūksančios pašiūrės stogo ir nušokti nuo jo į gretimą smėlio krūvą. Kartais jis ir jauniausioji iš seserų šoka susikibę už rankų, raičiojasi ant smėlio, kliūdami už rankų ir kojų, paskui pakyla, leipdami iš juoko.

Mergaitė, kurios vardas Florita, visur sekioja Dovydui iš paskos tarsi šešėlis; jis nė nemėgina jos atgrasyti.

Per pietų pertrauką viena iš alyvų skynėjų ima ją erzinti.

– Matau, susiradai *novio*, – sako ji. Florita rimtai žiūri į ją. Gal ji nesupranta, ką reiškia šitas žodis. – Kuo jis vardu? Kuo vardu tavasis *novio?* – Florita išrausta ir nubėga.

Kai mergaitės šoka nuo stogo, jų suknelės išsiskleidžia kaip gėlių žiedlapiai ir pasimato vienodos rausvos kelnaitės.

Vynuogių nuo derliaus liko dar daug, pilnos pintinės. Vaikai jas valgo pilna burna; jų rankos ir veidai lipnūs nuo saldžių sulčių. Visi, išskyrus Dovydą, kuris vynuoges valgo po vieną, išspjauna kauliukus ir paskui rūpestingai nusiplauna rankas.

– Kiti vaikai tikrai galėtų pasimokyti iš jo gero elgesio, – sako Inesa. *Iš mano berniuko*, norėtų pridurti ji – jis, Simonas, tai aiškiai mato, – *iš mano protingo, gerai išauklėto berniuko. Visai ne tokio kaip šitie valkatėlės.*

– Jis greitai auga, – pritaria jis. – Gal per greit. Kartais ir man jo elgesys yra šiek tiek, – jis ieško žodžio, – pernelyg *meistriškas*, pernelyg valdingas. Ar bent man taip atrodo.

– Jis berniukas. Jo stiprus charakteris.

Čigoniškas gyvenimas galbūt netinka Inesai, netinka ir jam, užtat tikrai tinka berniukui. Dar niekada nematė jo tokio judraus, tokio energingo. Jis prabunda anksti, godžiai valgo ir visą dieną laksto su draugais. Inesa stengiasi, kad jis dėvėtų kepuraitę, bet kepuraitę jis greit pameta ir jos nepavyksta surasti. Anksčiau atrodė išbyškęs, dabar rudas kaip riešutas.

Geriausia jo draugė ne mažoji Florita, bet jos sesuo Maitė. Maitei septyneri, ji keletu mėnesių už jį vyresnė. Ji dailiausia iš visų trijų seserų ir mąsliausia.

Vieną vakarą berniukas patikliai sako Inesai:

– Maitė manęs paprašė parodyti penį.

– Ir? – klausia Inesa.

– Sakė, kad jeigu aš jai parodysiu penį, ji man parodys savo daiktą.

– Gal tu geriau žaisk su Bendžiu, – sako Inesa. – Tau nereikėtų visą laiką žaisti su mergaitėmis.

– Mes ne žaidėme, mes kalbėjomės. Ji sakė, kad jeigu aš įkišiu savo penį į jos daiktą, ji turės kūdikį. Tai tiesa?

– Ne, tai netiesa, – atsako Inesa. – Tos mergaitės burną reikėtų išplauti su muilu.

– Ji sako, kad kai visi miega, Robertas ateina į moterų kambarį ir kiša savo penį į jos mamos daiktą.

Inesa bejėgiškai žvilgteli į jį, Simoną.

– Kartais suaugę žmonės daro dalykus, kurie gali atrodyti keisti, – įsiterpia jis. – Kai paaugsi, geriau suprasi.

– Maitė sako, kad jos mama liepia jam užsimauti ant penio balioną, kad ji neturėtų kūdikio.

– Taip, tai tiesa, žmonės taip daro.

– Ar tu mauniesi balioną ant penio, Simonai?

Inesa atsikelia ir išeina.

– Aš? Balioną? Ne, žinoma, ne.

– Jeigu ne, Inesa gali turėti kūdikį?

– Mano berniuk, mes kalbame apie lytinius santykius, o jie skirti susituokusiems žmonėms. Inesa ir aš nesame susituokę.

– Bet lytinius santykius dalima daryti ir nesusituokus.

– Tas teisybė, lytinių santykių galima turėti ir nesusituokus. Bet nesusituokus turėti kūdikį nėra labai gerai. Apskritai imant.

– Kodėl? Ar kad kūdikiai tada bus *huérfano?*

– Ne, jei kūdikis gimsta netekėjusiai motinai, jis nėra *huérfano. Huérfano* – tai visai kas kitą. Iš kur tu žinai šitą žodį?

– Išgirdau Punta Arenase. Punta Arenase daug berniukų yra *huérfano.* O aš irgi *huérfano?*

– Ne, žinoma, kad ne. Tu turi motiną. Inesa tavo motina. *Huérfano* – tai vaikas, kuris visai neturi tėvų.

– Iš kur atsiranda *huérfano,* jeigu jie neturi tėvų?

– *Huérfano* – tai vaikas, kurio tėvai mirė ir paliko jį visiškai vieną pasaulyje. Arba būna, kad motina neturi už ką pirkti maisto ir atiduoda vaiką prižiūrėti kitiems. Berniuką arba mergaitę. Štai kaip tampama *huérfano.* Tu nesi *huérfano.* Tu turi Inesą. Turi mane.

– Bet jūs su Inesa nesate mano tikri tėvai, taigi aš esu *huérfano.*

– Dovydai, tu atplaukei laivu, kaip ir aš, kaip ir visi kiti aplinkiniai žmonės – tie, kuriems nepasisekė gimti čia. Labai tikėtina, kad Bendžis, jo broliai ir seserys taip pat atplaukė laivais. Kai plauki laivu per vandenyną, jis nuplauna visus tavo prisiminimus ir tu pradedi gyvenimą visiškai iš naujo. Taip jau yra. Praeities nebėra. Nebėra istorijos. Laivas prisišvartuoja uoste, mes nulipame trapu ir pasineriame į tai, kas yra čia ir dabar. Prasideda laikas. Pradeda eiti laikrodis. Tu ne *huérfano.* Bendžis ne *huérfano.*

– Bendžis gimęs Noviljoje. Jis man sakė. Jis niekad neplaukė laivu.

– Labai gerai, jei Bendžis, jo broliai ir seserys gimę čia, tada jų istorija prasideda čia ir jie ne *huérfano*.

– Aš atsimenu, kas buvo prieš įlipant į laivą.

– Tu man jau sakei. Yra daug žmonių, kurie sako, kad gali prisiminti savo gyvenimą iki tol, kol jie perplaukė vandenyną. Bet dėl šių prisiminimų kyla vienas keblumas, ir kadangi tu esi protingas, manau, pats supranti, koks jis. Keblu, kad niekaip negalima nustatyti, ar tai, ką tie žmonės prisimena, yra tikra, ar išgalvota. Kartais išgalvoti prisiminimai gali atrodyti tokie pat tikri kaip neišgalvoti, ypač kai norime, kad jie būtų tikri. Pavyzdžiui, kas nors gali užsinorėti, kad prieš perplaukdamas vandenyną būtų buvęs karaliumi ar lordu, ir tas noras bus toks stiprus, kad žmogus save įtikins iš tiesų buvęs karaliumi ar lordu. Tačiau tai veikiausiai bus netikras prisiminimas. Kodėl? Nes karalių labai mažai. Karaliumi tampa tik vienas žmogus iš milijono. Todėl visai gali būti, kad žmogus, kuris prisimena buvęs karaliumi, iš tiesų viską išgalvojo, o paskui pamiršo, kad buvo išgalvojęs. Panašiai ir kiti prisiminimai. Mes paprasčiausiai neturime galimybių tiksliai atskirti tikrus prisiminimus nuo išgalvotų.

– Bet aš gimiau iš Inesos pilvo?

– Tu mane verti kartoti, ką jau sakiau. Aš galiu tau atsakyti: „Taip, tu gimei iš Inesos pilvo“ arba „Ne, tu negimei iš Inesos pilvo.“ Bet nė vienas atsakymas nepadės mums bent kiek priartėti prie tiesos. Kodėl? Todėl, kad

tu, kaip ir visi kiti, kurie atplaukė laivu, to negali prisiminti; neprisimena ir Inesa. Kadangi prisiminti negalime, tau belieka – ir jai, ir mums visiems belieka – išgalvoti istorijas. Aš, pavyzdžiui, galėčiau tau papasakoti, kad paskutinę savo ano gyvenimo dieną stovėjau prie laivo, laukdamas, kol bus leista į jį įlipti, su didžiule minia žmonių, tokia didele, kad teko telefonu iškviesti jau nebedirbančius šturmanus ir laivų kapitonus, kad jie ateitų į dokus pagelbėti. Galėčiau pasakyti, kad toje minioje mačiau tave ir tavo motiną – taip, mačiau savo akimis. Tavo motina tvirtai laikė tavo ranką ir atrodė susirūpinusi, nesusivokė, kur reikėtų eiti. Paskui, galėčiau pasakyti aš, minioje pamečiau judu iš akių. Ir kai galiausiai atėjo mano eilė lipti ant denio, ką gi aš pamačiau – ogi tave; tu kabinaisi į turėklus, šaukdamas: „Mama, mama, kur tu?“ Tada aš priėjau, paėmiau tave už rankos ir pasakiau: „Eime, bičiuli, padėsiu tau surasti mamą.“ Taip mudu susipažinome. Tokią istoriją galėčiau tau papasakoti: kaip prisimenu pirmą kartą pamatęs tave ir tavo mamą.

– Bet ar tai *tiesa?* Ar tai *tikra* istorija?

– Ar tiesa? Aš nežinau. Juntu, kad ji tikra. Juo dažniau sau ją pasakoju, juo aiškiau juntu, kad ji tikra. Tu tikrai buvai taip tvirtai įsikibęs į turėklus, kad man teko atlenkti tavo pirštus; tikra buvo minia dokuose – šimtai tūkstančių žmonių, visi pasimetę kaip ir tu, kaip aš, tuščiomis rankomis ir nerimo kupinomis akimis. Tikras autobusas – autobusas, kuriuo į dokus atvežė nusenusius šturmanus ir laivų kapitonus tamsiai mėlynomis, vis dar naftalinu

atsiduodančiomis uniformomis, jie išsitraukė jas iš palėpėje saugomų dėžių. Viskas nuo pradžios iki galo atrodo tikra. Bet gal tikra tik dėl to, kad aš labai dažnai sau tai kartojau. Ar tau tai atrodo tikra? Ar pameni, kaip tave išskyrė su mama?

– Ne.

– Ne, žinoma, kad nepameni. Bet ar nepameni todėl, kad to nebuvo, ar todėl, kad pamiršai? Niekada tikrai nežinosime. Taip jau yra. Su tuo tenka gyventi.

– Aš manau, kad esu *huérfano.*

– O aš manau, kad tu taip sakai tik dėl to, kad tau atrodo labai romantiška būti pasaulyje visiškai vienam, be tėvų. Tad leisk tau pranešti, kad Inesa tau yra geriausia motina, kokia tik gali būti, o vaikas, kuris turi geriausią pasaulyje motiną, tikrai nėra *huérfano.*

– Jeigu Inesa turės kūdikį, ar jis bus mano brolis?

– Brolis arba sesuo. Bet Inesa neturės kūdikio, nes mudu su Inesa nesame susituokę.

– Jeigu aš įkišiu savo penį į Maitės daiktą ir ji turės kūdikį, ar jis bus *huérfano?*

– Ne, Maitė neturės jokio kūdikio. Judu abu esate per maži turėti kūdikį, lygiai kaip judu abu esate per maži suprasti, kodėl suaugę žmonės tuokiasi ir turi lytinių santykių. Suaugusieji tuokiasi, nes junta vienas kitam aistringus jausmus, ne taip kaip judu su Maite. Jūs negalite justi aistros, nes esate dar per maži. Susitaikyk su šiuo faktu ir neprašyk manęs paaiškinti, kodėl taip yra. Aistros negalima paaiškinti, ją galima tik išgyventi. Tiksliau pasakius,

pirmiausia ją reikia išgyventi viduje ir tik paskui bus galima suprasti išorėje. Bet svarbiausia yra tai, kad judviem su Maite nereikėtų turėti lytinių santykių, nes be aistros lytiniai santykiai neturi prasmės.

– Bet ar tai bus baisu?

– Ne, nebaisu, tiesiog neprotinga, neprotinga ir palaidūniška. Dar klausimų turi?

– Maitė sako, kad nori už manęs ištekėti.

– O tu? Ar tu nori vesti Maitę?

– Ne. Aš išvis niekada nenoriu vesti.

– Na, kai patirsi aistrą, galbūt pakeisi nuomonę.

– Ar jūs su Inesa susituoksite?

Jis neatsako. Berniukas pamažu nužingsniuoja prie durų.

– Inesa! – pašaukia. – Ar judu su Simonu ketinate susituokti?

– Ša! – piktas Inesos atsakymas. Ji sugrįžta į miegamąjį. – Pakaks šnekų. Tau laikas eiti miegoti.

– Ar tu patiri aistrų, Inesa? – klausia berniukas.

– Tai ne tavo reikalas, – atsako Inesa.

– Kodėl tu niekada su manimi nesišneki? – klausia berniukas. – Simonas su manimi kalbasi.

– Aš šnekuosi su tavim, – atsako Inesa. – Bet ne apie tai, kas privatu. Eik valytis dantų.

– Aš neketinu patirti aistrų, – paskelbia berniukas.

– Taip tu sakai šiandien, – atsako jis, Simonas. – Bet kai užaugsi, pamatysi, kad aistros nuo tavęs nepriklauso. Dabar paskubėk, išsivalyk dantis ir galbūt mama tau paskaitys prieš miegą.

3 SKYRIUS

Roberta, kurią jie pirmą dieną palaikė ūkio šeimininke, iš tiesų yra tokia pat darbininkė kaip jie: ji prižiūri samdinius, parūpina jiems maisto ir moka atlyginimą. Ji draugiška moteriškė, visi ją mėgsta. Ji domisi darbininkų gyvenimu, atneša vaikams smulkių dovanėlių: saldainių, sausainių, limonado. Jie sužino, kad ūkis priklauso trims seserims, kurias visi taip ir vadina – Trys Seserys, nebejaunoms, bevaikėms, gyvenančioms tai ūkyje, tai savo rezidencijoje Estreloje.

Roberta ilgai šnekučiuojasi su Inesa.

– Ką darysite dėl sūnaus mokyklos? – klausia ji. – Matyti, kad jis gabus vaikas. Būtų gaila, jei augtų kaip Bendžis, kuris niekada nelankė normalios mokyklos. Nesakau, kad Bendžis niekam tikęs. Geras vaikas, bet be ateities. Bus toks pat ūkio samdinys kaip jo tėvai, o koks gi čia gyvenimas, kai geriau pagalvoji?

– Dovydas Noviljoje lankė mokyklą, – sako Inesa. – Bet nesėkmingai. Jam nepasisekė su mokytojais. Jis iš prigimties sumanus. Per pamokas jam buvo nuobodu. Teko jį atsiimti ir mokyti namie. Bijau, kad jei čia atiduosime jį į mokyklą, pasikartos tas pats.

Inesos pasakojime apie jų susidūrimą su Noviljos mokyklų sistema esama ne vien tiesos. Jis ir Inesa sutarė tylėti apie painius santykius su Noviljos valdžios institucijomis, bet aiškiai matyti, kad Inesa jaučia galinti pasitikėti vyresne moterimi, ir jis nesikiša.

– Ar jis nori lankyti mokyklą? – klausia Roberta.

– Ne, po to, kas buvo Noviljoje, jau nebenori. Jis čia, ūkyje, jaučiasi visiškai patenkintas. Jam patinka laisvė.

– Vaikui tai puikus gyvenimas, bet jūs juk žinote, kad derlius tuoj baigsis. Be to, lakstydamas po ūkį kaip koks laukinukas jis vargiai pasirengs ateičiai. Ar galvojote apie privatų mokytoją? Arba apie akademiją? Akademija visai kas kita negu įprasta mokykla. Gal tokiam vaikui kaip jūsų labiau tiktų akademija.

Inesa tyli. Jis, Simonas, prabyla.

– Mes neturime pinigų privačiam mokytojui. O dėl akademijų – Noviljoje jų nebuvo. Bent jau apie jas niekas nekalbėjo. Kas ta akademija? Nes jei tai tik įmantriai pavadinta mokykla, skirta problemų keliantiems vaikams, tiems, kurie gyvena savo protu, tada mūsų ji nedomina, – teisybė, Inesa?

Inesa papurto galvą.

– Estreloje dvi akademijos, – sako Roberta. – Jos toli gražu ne problemiškiems vaikams. Viena iš jų Dainavimo akademija, kita – Šokio akademija. Dar yra Atomo mokykla, bet ji skirta vyresniems vaikams.

– Dovydas mėgsta dainuoti. Jis turi gerą balsą. Bet ką jie dar veikia tose akademijose, be to, kad šoka ir dainuo-

ja? Ar ten vyksta normalios pamokos? Ir ar ten priima tokius mažus vaikus?

– Aš neišmanau apie švietimą, Inesa. Visų mano pažįstamų šeimos Estreloje leidžia savo vaikus į normalias mokyklas. Bet aš neabejoju, kad akademijose dėstomi pagrindiniai dalykai – na, žinote, ten moko rašyti, skaityti ir taip toliau. Jei norite, galiu paklausti seserų.

– O kaip ta Atomo mokykla? – klausia jis. – Ko ten moko?

– Ten moko apie atomus. Stebi atomus per mikroskopą, kaip jie ten daro tai, ką paprastai daro atomai. Tik tiek žinau.

Jiedu su Inesa susižvalgo.

– Turėsime galvoje akademijų galimybę, – sako jis. – O kol kas šitas ūkio gyvenimas mums visiškai tinka. Kaip manote, ar mes galėtume pasilikti ir nuėmus derlių, jei pasiūlytume seserims mokėti nedidelę nuomą? Kitaip reikėtų vėl atlikti visus formalumus – registruotis *Assistencia*, ieškoti darbo ir gyvenamosios vietos, o mes tam nepasirengę, bent kol kas – tiesa, Inesa?

Inesa papurto galvą.

– Aš pakalbėsiu su seserimis, – sako Roberta. – Geriausiai su senjora Konsuela. Ji praktiškiausia. Jei ji sutiks leisti jums pasilikti ūkyje, gal galėsite paskambinti senjorui Roblesui. Jis moko privačiai ir nebrangiai ima. Dirba iš meilės.

– Kas tas senjoras Roblesas?

– Jis rajono vandens inžinierius. Gyvena čia pat, slėnyje, už keleto kilometrų.

– Bet kodėl vandens inžinierius sugalvojo duoti privačias pamokas?

– Jis ne tik inžinierius, užsiima dar labai daug kuo. Jo gabumai įvairiapusiai. Jis rašo slėnio gyvenviečių istoriją.

– Istoriją. Net nežinojau, kad tokios vietovės kaip Estrela turi istoriją. Jei duosite senjoro Robleso telefono numerį, aš jam paskambinsiu. Ir nepamiršite pakalbėti su senjora Konsuela?

– Gerai. Esu tikra, ji neprieštaraus, kad pagyventumėte čia, kol susirasite ką nors pastovesnio. Tikriausiai labai norėtumėte įsikelti į savus namus.

– Tiesą pasakius, ne. Mums visai gerai taip, kaip yra. Čigoniškas gyvenimas mums vis dar atrodo kaip nuotykis – ar ne, Inesa?

Inesa linkteli.

– Vaikas irgi patenkintas. Jis mokosi pažinti gyvenimą, nors ir nelanko mokyklos. Gal ūkyje yra kokių nors darbų, kuriuos galėčiau nudirbti atsidėkodamas už jūsų gerą širdį?

– Žinoma. Visada yra ką nuveikti. – Roberta nutyla ir susimąsto. – Dar štai kas. Jūs tikriausiai žinote, kad šiemet vyks visuotinis gyventojų surašymas. Surašinėtojai labai atidūs. Jie aplanko visus ūkius, net pačius atokiausius. Taigi jei jūs mėginate išsisukti nuo surašymo – nesakau, kad taip yra, bet jeigu kartais būtų, – tai čia pasilikę jo neišvengsite.

– Mes nesistengiame nuo nieko išsisukti, – sako jis, Simonas. – Mes ne bėgliai. Tik norime to, kas geriausia, savo vaikui.

Rytojaus dieną, vėlyvą popietę, į ūkį atvažiuoja sunkvežimis ir iš jo išlipa stambus, raudono veido vyriškis. Roberta jį pasitinka ir nuveda į miegamąjį.

– Senjore Simonai, senjora Inesa, čia senjoras Roblesas. Paliksiu jus vienus pasikalbėti apie reikalus.

Pokalbis trumpas. Senjoras Roblesas jiems praneša, kad myli vaikus ir gerai su jais sutaria. Jis su malonumu išmokys jaunąjį Dovydą, apie kurį girdėjo daug pagyrų iš senjoros Robertos, aritmetikos pagrindų. Jei jie sutinka, jis du kartus per savaitę atvažiuos į ūkį ir duos vaikui pamokas. Neims jokio mokesčio. Jam ir taip didelis malonu'mas bendrauti su gabiu vaiku. Jis pats, deja, vaikų neturi. Žmonai mirus, liko pasaulyje vienui vienas. Jei tarp vaisių skynėjų vaikų bus ir daugiau tokių, kurie norėtų mokytis drauge su Dovydu, maloniai prašom. Be abejo, tėvai – senjora Inesa ir senjoras Simonas – irgi gali dalyvauti pamokose, tai savaime suprantama.

– Jums tai neatrodo nuobodu – mokyti aritmetikos pagrindų? – klausia jis, Simonas, tėvas.

– Žinoma, ne, – atsako senjoras Roblesas. – Tikram matematikui jo mokslo pagrindai yra pati įdomiausia dalis, o įdiegti juos į vaiko protą – atsakingiausia užduotis, sunki, bet labai maloni.

Jis ir Inesa pasako apie senjoro Robleso pasiūlymą keletui ūkyje likusių vaisių skynėjų, bet kai ateina pirmosios pamokos laikas, Dovydas yra vienintelis mokinys, o Simonas – vienintelis iš tėvų.

– Mes visi žinome, kas yra vienas, – sako senjoras Roblesas, pradėdamas pamoką, – bet kas yra du? Toks mūsų šios dienos klausimas.

Diena šilta, be vėjo. Jie sėdi po ūksmingu medžiu prie miegamojo, senjoras Roblesas ir berniukas prie stalo vienas priešais kitą, jis iš mandagumo įsitaiso tolėliau, Bolivaras guli jam prie kojų.

Iš kišenės prie krūtinės senjoras Roblesas išsitraukia du parkerius ir padeda juos lygiagrečiai ant stalo. Iš kitos kišenės išsiima mažą stiklo buteliuką, iškrato iš jo dvi baltas tabletes ir padeda prie parkerių.

– Na, jaunuoli, kas bendra yra tarp šitų, – jis pajudina ranką virš parkerių, – ir šitų? – ranka juda virš tablečių.

Berniukas tyli.

– Pamirškime jų paskirtį – kad tai rašymo priemonės ir vaistai, žiūrėkime į juos tik kaip į daiktus: ar yra kokia nors ypatybė, būdinga ir šitiems, – jis stumteli parkerius kiek dešinėn, – ir šitoms, – tabletes stumteli kairiau. – Bet kokia ypatybė, dėl kurios jie yra panašūs?

– Parkeriai du ir tabletės dvi, – sako berniukas.

– Gerai! – sako senjoras Roblesas.

– Abi tabletės vienodos, bet parkeriai nevienodi, nes vienas mėlynas, o kitas raudonas.

– Tačiau jie vis tiek du, tiesa? Tai kokia ta bendra parkerių ir tablečių ypatybė?

– Jie du. Du parkeriai, dvi tabletės. Bet nevienodi du.

Senjoras Roblesas meta jam, Simonui, irzlų žvilgsnį. Iš kišenės išsitraukia dar vieną parkerį ir dar vieną tabletę. Dabar ant stalo guli trys parkeriai ir trys tabletės.

– Ką bendra turi šitie, – jis ištiesa ranką virš parkerių, – ir šitos? – ištiesa ranką virš tablečių.

– Trys, – sako berniukas. – Bet nevienodi trys, nes parkeriai skirtingi.

Senjoras Roblesas nekreipia dėmesio į patikslinimą.

– Tai nebūtinai turi būti parkeriai arba tabletės, tiesa? Vietoj parkerių galėčiau padėti apelsinus, vietoje tablečių – obuolius, ir atsakymas vis tiek būtų tas pats: trys. Trys – tai, kas yra bendra daiktams kairėje, tai yra apelsinams, ir daiktams dešinėje, tai yra obuoliams. Kiekvienų iš jų yra po tris. Tad ką mes išmokome? – ir nedavęs berniukui progos atsakyti pats praneša, ką jie išmoko: – Mes išmokome, kad skaičius trys nepriklauso nuo to, kas skaičiuojama – obuoliai, apelsinai, parkeriai ar tabletės. Trys – tai ta ypatybė, kuri yra bendra visiems šiems daiktų rinkiniams. Be to, – jis paima nuo stalo vieną parkerį ir vieną tabletę, – trys yra ne tas pats kaip du, kadangi – atgniaužia delną, kuriame guli trūkstamas parkeris ir trūkstama tabletė, – aš atėmiau iš kiekvieno rinkinio po vieną objektą. Tad ką mes išmokome? Išmokome, kas yra du ir trys, lygiai taip pat galime išmokti apie keturis ir penkis ir taip toliau, iki šimto, paskui iki tūkstančio ir iki milijono. Išmokome šį tą apie skaičius, būtent: kiekvienas skaičius – tai ypatybė, bendra tam tikriems daiktų rinkiniams visame pasaulyje.

– Iki milijono milijonų, – sako berniukas.

– Iki milijono milijonų ir dar daugiau, – pritaria senjoras Roblesas.

– Iki pat žvaigždžių, – sako berniukas.

– Iki pat žvaigždžių skaičiaus, – pritaria senjoras Roblesas, – kuris visiškai gali būti begalinis, mes dar tiksliai

nežinome. Taigi ko mums pavyko pasiekti per pirmą pamoką? Sužinojome, kas yra skaičius, išmokome skaičiuoti – vienas, du, trys ir taip toliau, pereiti nuo vieno skaičiaus prie kito laikydamiesi tam tikros tvarkos. Dabar apibendrinkime. Pasakyk man, Dovydai, kas yra du?

– Du – kai ant stalo yra du parkeriai, dvi tabletės, du obuoliai arba du apelsinai.

– Taip, gerai, beveik teisingai, nors ne visiškai. Du yra tai, kas jiems visiems bendra: obuoliams, apelsinams ir bet kuriems kitiems daiktams.

– Bet daiktas turi būti kietas, – sako berniukas. – Negalima, kad būtų minkštas.

– Daiktas gali būti ir kietas, ir minkštas. Tai gali būti bet kokie pasaulio daiktai, be jokių apribojimų, jei tik jų yra daugiau negu vienas. Tai labai svarbu. Aritmetika galioja visiems pasaulio daiktams. Tiesą sakant, visiems visatos objektams.

– Bet vandeniui ne. Ir vėmalams.

– Vanduo nėra daiktas. Stiklinė vandens – daiktas, bet pats savaime vanduo – ne. Dar galima pasakyti kitaip, kad vanduo neturi daugiskaitos. Kaip oras ar žemė. Oras ir žemė taip pat neturi daugiskaitos. Bet žemės kibirus ar oro balionus suskaičiuoti galima.

– Ar tai gerai? – klausia berniukas.

Senjoras Roblesas įsideda parkerius atgal į kišenę, sumeta tabletes į buteliuką, atsigręžia į jį, Simoną.

– Ketvirtadienį vėl užvažiuosiu, – sako jis. – Tada galėsime pereiti prie sudėties ir atimties: kaip sudėję du daiktų

rinkinius gauname sumą arba kaip atėmę iš rinkinio kelis daiktus gauname skirtumą. O kol kas tegu jūsų sūnus pasimoko skaičiuoti.

– Aš jau moku skaičiuoti, – sako berniukas. – Galiu suskaičiuoti iki milijono. Pats išmokau.

Senjoras Roblesas pakyla.

– Bet kas gali suskaičiuoti iki milijono, – sako jis. – Svarbiausia suprasti, kas iš tiesų yra skaičiai. Padėti tvirtus pamatus.

– Ar jūs tikrai nepasiliksite ilgiau? – klausia jis, Simonas. – Inesa verda arbatą.

– Deja, neturiu laiko, – atsako senjoras Roblesas ir išvažiuoja, sukeldamas dulkių debesį.

Pasirodo Inesa, atsinešа padėklą su arbata.

– Jau išvažiavo? – klausia ji. – Maniau, pasiliks išgerti arbatos. Pamoka buvo labai trumpa. Kaip ji praėjo?

– Jis atvažiuos kitą ketvirtadienį, – sako berniukas. – Tada mokysimės keturis. Šiandien išmokome du ir tris.

– Jeigu mokysitės tik po vieną skaičių, ar tai neužtruks labai ilgai? – klausia Inesa. – Gal yra koks greitesnis būdas?

– Senjoras Roblesas nori užtikrinti, kad būtų padėti tvirti pamatai, – sako jis, Simonas. – Kai bus padėti tvirti pamatai, būsime pasirengę ant jų ręsti savo matematikos pastatą.

– Ką reiškia „ręsti“? – klausia berniukas.

– Statyti pastatą. Manyčiau, šiuo konkrečiu atveju tai bus bokštas, iškilęs aukštai į dangų. Bokštai statomi ilgai. Reikės pasitelkti kantrybę.

– Jam tik reikia išmokti skaičiuoti, – sako Inesa, – kad gyvenime neturėtų sunkumų. Kam jam tapti matematiku?

Tyla.

– Ką manai, Dovydai? – klausia jis, Simonas. – Ar norėtum toliau tęsti šitas pamokas? Ar ko nors išmokai?

– Aš jau žinojau apie keturis, – sako berniukas. – Žinau visus skaičius. Sakiau tau, bet tu nesiklausei.

– Manau, reikėtų jas atšaukti, – sako Inesa. – Tik laiką gaištam. Surasim jam kokį nors kitą mokytoją, kuris bus pasirengęs mokyti sudėties.

Jis praneša apie tai Robertai („Kaip gaila! – sako ji. – Bet jūs tėvai, jums geriau žinoti.“) ir paskambina senjorui Roblesui.

– Mudu su Inesa jums be galo dėkingi, senjore Roblesai, už jūsų dosnumą ir kantrybę, bet mums atrodo, kad berniukui reikėtų ko nors paprastesnio, praktiškesnio.

– Matematika nėra paprastas dalykas, – sako senjoras Roblesas.

– Matematika nėra paprastas dalykas, aš sutinku, tačiau mes niekada nesvajojome, kad Dovydas taps matematiku. Tik norime, kad jis nenukentėtų dėl to, kad nelanko mokyklos. Norime, kad jis gerai mokėtų atlikti veiksmus su skaičiais.

– Senjore Simonai, jūsų sūnų aš mačiau tik vieną kartą, aš ne psichologas, turiu inžinieriaus išsilavinimą, bet turiu jums kai ką pasakyti. Įtariu, kad jaunasis Dovydas turi vadinamą kognityvinį deficitą. Tai reiškia, kad jam trūksta tam tikrų pagrindinių intelektinių gebėjimų, šiuo atveju

tai gebėjimas klasifikuoti objektus pagal jų panašumą. Šis gebėjimas mums, žmonėms, paprastiems žmonėms, atrodo toks natūralus, kad beveik nesuvokiame, jog jį turime. Būtent dėl gebėjimo priskirti daiktus tam tikroms klasėms mes galime susikalbėti. Nereikia individualiai vertinti kiekvieno medžio kaip gyvūnams, nes mums suvokiamas *medžių grupės* apibrėžimas. Dėl to įmanoma ir matematika.

– Kodėl aš pradėjau kalbėti apie klasifikaciją? Todėl, kad tam tikrais retais atvejais šis gebėjimas labai silpnas arba jo išvis nėra. Tokiems žmonėms visad sunkiai sekasi matematika ir apskritai kalbinės abstrakcijos. Man kilo įtarimas, kad jūsų sūnus yra iš tokių žmonių.

– Kodėl jūs man tai sakote, senjore Roblesai?

– Nes manau, kad berniuko naudai jūs privalote geriau ištirti jo būklę, o paskui galbūt pritaikyti tolesnį jo lavinimą. Siūlyčiau užsirašyti pas psichologą, geriausia tokį, kurio specializacija – kognityviniai sutrikimai. Švietimo departamente galėsite gauti pavardžių sąrašą.

– Pritaikyti tolesnį jo lavinimą: ką jūs tuo norėjote pasakyti?

– Paprasčiausiai tariant, norėjau pasakyti, kad jam visad bus sunku suprasti skaičius ir abstrakčias sąvokas, todėl gal bus geriausia leisti jį į, sakysime, profesinę mokyklą, kad išmoktų naudingo ir praktiško amato, taptų santechniku ar staliumi. Tik tiek. Užsirašau, kad jūs nutraukiate mūsų matematikos pamokas, ir pritariu jūsų sprendimui. Manau, elgiatės išmintingai. Linkiu jums, jūsų žmonai ir sūnui ateityje viso geriausio. Labanakt.

– Skambinau senjorui Roblesui, – sako jis Inesai. – Nutraukiau pamokas. Jis mano, kad Dovydui reikėtų mokytis profesinėje mokykloje ir tapti santechniku.

– Gaila, kad to senjoro Robleso čia nėra, mielai užvažiuočiau jam per veidą, – sako Inesa. – Man jis iškart nepatiko.

Rytojaus dieną jis nuvažiuoja į slėnį, prie senjoro Robleso namų, ir prie užpakalinių durų palieka litrą ūkyje spausto alyvų aliejaus su kortele. Joje parašyta: „Dėkui nuo Dovydo ir jo tėvų."

Paskui rimtai pasikalba su berniuku.

– Jei rasime tau kitą mokytoją, kad pamokytų paprasčiausių aritmetikos veiksmų, ne matematikos, ar tu jo klausysi? Ar darysi, ką jis lieps?

– Aš klausiau senjoro Robleso.

– Tu puikiausiai žinai, kad senjoro Robleso nesiklausei. Tu stengeisi jį pažeminti. Tu iš jo juokeisi. Tyčia kalbėjai kvailystes. Senjoras Roblesas protingas žmogus. Jis baigęs universitetą ir turi inžinieriaus diplomą. Būtum galėjęs daug ko iš jo išmokti, bet verčiau nutarei kvailioti.

– Kvailiojau ne aš, o senjoras Roblesas. Aš jau ir taip moku sudėti. Septyni ir devyni yra šešiolika. Septyni ir šešiolika – dvidešimt trys.

– Tai kodėl jam neparodei, kad moki skaičiuoti, kai jis buvo čia?

– Todėl, kad, jo manymu, pirmiausia reikia visiškai susimažinti. Turi tapti mažas kaip žirnelis, paskui kaip žirnelis žirnelyje, paskui kaip žirnelis žirnelyje kitame žirne-

lyje. Ir tik tada bus galima atlikti veiksmus su jo skaičiais, kurie yra maži mažyčiai mažutyčiai mažutėlyčiai.

– O kodėl norint taip atlikti skaičiavimo veiksmus reikia būti mažam?

– Nes jo skaičiai netikri.

– Tai gal jam ir reikėjo tai paaiškinti, užuot kvailiojus, erzinus ir privertus išvažiuoti?

4 SKYRIUS

Eina dienos, pradeda pūsti žiemos vėjai. Bendžis ir jo šeimyna išvažiuoja. Roberta pasisiūlė pavežti juos iki autobuso stotelės, kurioje jie sės į šiaurės pusėn važiuojantį autobusą ir ieškosis darbo vienoje iš didžiųjų lygumų rančų. Maitė ir dvi jos seserys, aprengtos vienodais drabužiais, ateina atsisveikinti. Maitė turi Dovydui dovaną: dėžutę, kurią pati suklijavo iš kieto kartono, gana subtiliai išpieštą gėlėmis bei raizgiais vynuogienojais.

– Čia tau, – sako ji.

Dovydas šiurkščiai paima dėžutę, nepadėkoja. Maitė atkiša jam skruostą pabučiuoti. Jis apsimeta, kad nemato. Sutrikusi iš gėdos, Maitė apsisuka ir išbėga lauk. Net Inesai, kuriai mergaitė nepatinka, skaudu matyti jos širdgėlą.

– Kodėl tu taip žiauriai pasielgei su Maite? – klausia jis, Simonas. – O jeigu daugiau niekada jos nebepamatysi? Kodėl leidai jai visą gyvenimą nešiotis tokį blogą prisiminimą apie tave?

– Man negalima tavęs klausinėti, tai ir tau negalima klausinėti manęs, – sako berniukas.

– Ko klausinėti?

– Klausinėti, kodėl.

Jis, Simonas, sutrikęs kraipo galvą.

Vakare Inesa puošniąją dėžutę randa šiukšlių kibire.

Jie laukia daugiau žinių apie akademijas – Dainavimo akademiją ir Šokio akademiją, bet Roberta tikriausiai bus apie jas pamiršusi. Berniukas atrodo visiškai patenkintas likęs vienas: laksto po ūkį savais reikalais arba sėdi lovoje, įsigilinęs į knygą. Bet Bolivaras, kuris anksčiau visur jį lydėdavo, dabar mieliau lieka namie ir miega.

Berniukas skundžiasi Bolivaru.

– Bolivaras manęs nebemyli, – sako jis.

– Jis myli tave ne mažiau negu anksčiau, – sako Inesa. – Tiesiog jau nebe toks jaunas. Jam ne taip smagu lakstyti per dienas kaip tau. Jis pavargsta.

– Šuniui metai – tas pats, kas mums septyneri, – sako Simonas. – Bolivaras jau pagyvenęs.

– Kada jis mirs?

– Dar negreit. Jam dar liko nemažai metų.

– Bet jis mirs?

– Taip, jis mirs. Šunys miršta, padvesia. Jie mirtingi, kaip ir mes. Jei nori gyvūno, kuris gyventų ilgiau už tave, teks įsigyti prijaukintą dramblį ar banginį.

Tą pačią dieną, kai jis pjauna malkas – vienas iš darbų, kuriuos apsiėmė dirbti, – berniukas ateina su nauju pasiūlymu.

– Simonai, žinai tą didelį prietaisą pašiūrėje? Gal mes galim supilti į jį alyvuoges ir išspausti aliejų?

– Nemanau, kad iš to kas nors išeis, mano vaike. Mudviem nepakaks jėgos sukti rankeną. Senais laikais tai darė jautis. Įkinkydavo jautį, jis eidavo ratu ir sukdavo rankeną.

– Ar jam duodavo gerti alyvų aliejaus?

– Jei jis norėdavo alyvų aliejaus, jam jo duodavo. Bet jaučiai alyvų aliejaus negeria. Jie jo nemėgsta.

– Ar jis jiems duodavo pieno?

– Ne, pieną duoda karvės, ne jaučiai. Jautis neturi ko duoti, tik savo darbo jėgą. Jis gali sukti alyvuogių presą arba traukti plūgą. Mainais į tai mes juos globojame. Saugome nuo priešų, nuo liūtų ir tigrų, kurie norėtų jį sudraskyti.

– O kas saugo liūtus ir tigrus?

– Niekas. Liūtai ir tigrai nenori mums dirbti, todėl mes jų nesaugome. Jiems tenka saugotis patiems.

– Ar čia yra liūtų ir tigrų?

– Ne. Jų laikai baigėsi. Liūtai ir tigrai išnyko. Dingo praeityje. Jei norėsi pamatyti liūtų ir tigrų, jų teks ieškoti knygose. Ir jaučių. Jaučių laikai jau beveik baigėsi. Šiais laikais darbus už mus dirba mašinos.

– Reikėtų išrasti mašiną, kuri skintų alyvuoges. Tada tau ir Inesai nereikėtų dirbti.

– Teisybė. Bet jei būtų išrasta mašina, kuri skintų alyvuoges, tokiems alyvų skynėjams kaip mes nebeliktų darbo, ir mes nebeturėtume pinigų. Tai senas ginčas. Vieni žmonės palaiko mašinas, kiti – žmones, kurie dirba rankomis.

– Man nepatinka dirbti. Dirbti nuobodu.

– Tada tau pasisekė, kad turi tėvus, kurie nevengia darbo. Nes be mūsų tu numirtum iš bado, o tai tau tikrai nepatiktų.

– Nenumirčiau. Roberta man duotų pavalgyti.

– Taip, be abejo, iš geros širdies ji tau duotų pavalgyti. Bet ar tu tikrai nori taip gyventi – kliaudamasis kitų žmonių labdara?

– Kas yra labdara?

– Labdara – tai kitų žmonių geri darbai, gera širdis.

Berniukas keistai žvelgia į jį.

– Negalima be galo kliautis kitų žmonių gerumu, – neatlyžta jis. – Reikia ne tik imti, bet ir duoti, kitaip neliks pusiausvyros, nebus teisingumo. Koks tu nori būti: tas, kuris duoda, ar tas, kuris ima? Kuris geresnis?

– Tas, kuris ima.

– Tikrai? Ar tu tikrai taip manai? Argi ne geriau duoti negu imti?

– Liūtai nieko neduoda. Ir tigrai.

– O tu nori būti tigras?

– Aš nenoriu *būti* tigras. Aš tik aiškinu. Tigrai nėra blogi.

– Bet tigrai nėra ir geri. Jie ne žmonės, todėl jų negalima vadinti nei gerais, nei blogais.

– Na, aš irgi nenoriu būti žmogus.

Aš irgi nenoriu būti žmogus. Jis papasakoja apie šį pokalbį Inesai.

– Man darosi neramu, kai jis taip kalba, – sako jis. – Gal mes padarėme didelę klaidą – paėmėme jį iš mokyklos,

ištraukėme iš visuomenės, leidome be priežiūros lakstyti su kitais vaikais?

– Jis myli gyvūnus, – sako Inesa. – Ir nenori būti toks kaip mes, sėdėti ir nerimauti dėl ateities. Jis nori būti laisvas.

– Nemanau, kad jis tai turi galvoje, kai sako, kad nenori būti žmogus, – sako jis. Bet Inesai tai neįdomu.

Roberta atneša žinią: jie pakviesti arbatos pas seseris, ketvirtą valandą, didžiajame name. Dovydas irgi turėtų ateiti.

Iš lagamino Inesa išsitraukia geriausią suknelę ir prie jos tinkančius batelius. Ji nervinasi dėl to, kaip atrodo jos plaukai.

– Nuo tada, kai išvažiavome iš Noviljos, nebuvau pas kirpėją, – sako ji. – Atrodau kaip pamišėlė.

Priverčia berniuką apsivilkti raukiniais puoštus marškinius ir apsiauti batus su sagtimis, nors jis skundžiasi, kad batai per maži ir jam spaudžia kojas. Sudrėkina jo plaukus ir iššukuoja, kad būtų lygūs.

Lygiai ketvirtą valandą jie ateina prie priekinių durų. Roberta ilgu koridoriumi nuveda juos į galinę namo dalį, į kambarį, užgriozdintą įvairiais staliukais, kėdėmis ir įvairiais niekniekiais.

– Tai žieminė svetainė, – aiškina Roberta. – Popiet joje būna saulė. Sėskitės. Seserys tuoj ateis. Labai prašau neminėti ančių – atsimenat? – tų, kurias nugalabijo anas berniukas.

– Kodėl? – klausia berniukas

– Nes jas tai nuliūdins. Jos minkštaširdės. Geri žmonės. Nori paversti ūkį laukinių gyvūnų prieglobsčiu.

Laukdami jie apžiūrinėja paveikslus ant sienų: akvareles, peizažus (jis atpažįsta tvenkinį, kuriame plaukiojo nelaimingosios antys), dailius, bet mėgėjiškus.

Įeina dvi moterys, iš paskos Roberta su arbatos padėklu.

– Štai ir jie, – raiškiai sako Roberta, – senjora Inesa ir jos vyras senjoras Simonas ir jų sūnus Dovydas. Senjora Valentina ir senjora Konsuela.

Aiškiai matyti, kad moterys yra seserys, jo spėjimu, joms per šešiasdešimt; žilstančios, kukliai apsirengusios.

– Didelė garbė susipažinti su jumis, senjora Valentina, senjora Konsuela, – nusilenkdamas sako jis. – Leiskite jums padėkoti už tai, kad suteikėte mums prieglobstį savo gražiajame ūkyje.

– Aš nesu jų sūnus, – ramiu, tolygiu balsu sako Dovydas.

– Ak, – apsimeta nustebusi viena iš seserų, jis nežino kuri, Valentina ar Konsuela. – O kieno gi tu sūnus?

– Niekieno, – tvirtai atsako Dovydas.

– Tai tu, jaunuoli, esi niekieno sūnus, – sako Valentina arba Konsuela. – Tai įdomu. Įdomi būklė. Kiek tau metų?

– Šešeri.

– Šešeri. Kiek žinau, mokyklos nelankai. Ar norėtum eiti į mokyklą?

– Aš jau buvau mokykloje.

– Ir?

Inesa įsiterpia.

– Ten, kur mes prieš tai gyvenome, leidome jį į mokyklą, bet mokytojai pasitaikė labai prasti, todėl nutarėme jį mokyti namie. Kol kas.

– Jie liepdavo vaikams rašyti kontrolinius, – priduria jis, Simonas, – kartą per mėnesį, kad patikrintų padarytą pažangą. Dovydui nepatiko, kad jį tikrina, todėl jis kontroliniuose rašė nesąmones ir pakliuvo į bėdą. Mes visi pakliuvome į bėdą.

Sesuo nekreipia į jį dėmesio.

– Ar tu nenorėtum eiti į mokyklą, Dovydai, susipažinti su kitais vaikais?

– Man labiau patinka būti mokomam namie, – santūriai sako Dovydas.

Tuo metu kita sesuo išpilsto arbatą.

– Jums cukraus, Inesa? – klausia ji. Inesa papurto galvą. – O jums, Simonai?

– Čia arbata? – klausia berniukas. – Aš nemėgstu arbatos.

– Tai negerk, – atsako sesuo.

– Inesa, Simonai, jūs tikriausiai svarstėte, – sako pirmoji sesuo, – kodėl mes jus čia pasikvietėme. Tai štai, Roberta mums papasakojo apie jūsų sūnų, koks jis protingas vaikas, protingas ir iškalbus, kaip jis tuščiai leidžia laiką su vaisių skynėjų vaikais, užuot mokęsis. Mes apie tai pasikalbėjome, visos trys seserys, ir pamanėme, kad pateiksime jums pasiūlymą. Tarp kitko, jei jums įdomu, kur trečioji sesuo, nes aš puikiausiai žinau, kad visoje apygardoje mus vadina Trimis Seserimis, tai pasakysiu jums,

kad senjora Alma šiuo metu prastai jaučiasi. Ją kamuoja melancholija, ir šiandien viena iš tų dienų, kai melancholija ją įveikė. Viena iš jos juodųjų dienų, kaip ji jas vadina. Bet ji visiškai pritaria mūsų pasiūlymui.

– Mūsų pasiūlymas toks: jūs atiduosite sūnų mokytis į vieną iš privačių Estrelos akademijų. Manau, Roberta jums šiek tiek papasakojo apie akademijas: Dainavimo akademiją ir Šokio akademiją. Mes rekomenduotume Šokio akademiją: Esame pažįstamos su jos direktoriumi, senjoru Arojo, ir jo žmona, galime už juos laiduoti. Ten ne tik mokoma šokti, bet ir užtikrinamas puikus bendrasis lavinimas. Mes, mano seserys ir aš, apsiimame mokėti už jūsų sūnaus mokslą, kol jis bus Akademijoje.

– Aš nemėgstu šokti, – sako Dovydas. – Aš mėgstu dainuoti.

Seserys susižvalgo.

– Mes neturime asmeninių pažinčių Dainavimo akademijoje, – sako Valentina arba Konsuela, – bet, man regis, nesuklysiu pasakydama, kad jie neužtikrina bendojo lavinimo. Jų tikslas – parengti profesionalius dainininkus. Ar tu nori būti profesionalus dainininkas, Dovydai, kai užaugsi?

– Aš nežinau. Aš dar nežinau, kuo noriu būti.

– Nenori būti ugniagesiu arba traukinio mašinistu kaip kiti berniukai?

– Ne. Norėjau būti gelbėtoju, bet man neleido.

– Kas neleido?

– Simonas.

– O kodėl Simonas nenorėjo, kad tu būtum gelbėtoju?

Jis, Simonas, prabyla:

– Aš nesipriešinau jo norui būti gelbėtoju. Nesipriešinau jokiems jo planams ar svajonėms. Mano manymu – gal jo motina galvoja kitaip, – jis gali būti gelbėtoju, ugniagesiu, dainininku ar žmogumi Mėnulyje, kuo tik sugalvos. Aš nereguliuoju jo gyvenimo, aš net nebeapsimetu, kad jam patarinėju. Iš tikrųjų jis mus nukamavo savo užsispyrimu: ir mane, ir savo motiną. Jis kaip buldozeris. Jis mus sutraiškė. Mes sutraiškyti. Nebeturime jėgų priešintis.

Inesa apstulbusi išsižioja. Dovydas tyliai šypsosi.

– Koks keistas protrūkis! – sako Valentina. – Jau daug metų nesu girdėjusi nieko panašaus. O tu, Konsuela?

– Jau daug metų, – pritaria Konsuela. – Kaip dramatiška! Ačiū, Simonai. Na, tai ką pasakysite apie mūsų pasiūlymą atiduoti Dovydą mokytis į Šokio akademiją?

– Kur ta akademija? – klausia Inesa.

– Mieste, pačiame centre, tame pačiame pastate, kuriame yra Dailės muziejus. Deja, jūs nebegalėsite likti ūkyje. Bus per toli. Per ilga kelionė. Teks susirasti būstą mieste. Bet jūs juk ir taip nenorėsite pasilikti ūkyje, kai derlius jau nuimtas. Jums čia bus pernelyg nuobodu ir vieniša.

– Mums čia visai nebuvo nuobodu, – atsako jis, Simonas. – Priešingai, čia suklestėjome. Mums čia labai patiko. Tiesą pasakius, aš susitariau su Roberta, kad dirbsiu įvairius kasdienius darbus, kol mes gyvename barake. Visada yra kokių nors darbų, net sezonui pasibaigus. Pavyzdžiui, genėti medžius. Valyti.

Jis dirsteli į Robertą, tikėdamasis paramos. Ji nenuleisdama akių žvelgia į tolumą.

– Barakais jūs vadinate miegamuosius, – sako Valentina. – Miegamieji žiemą bus uždaryti, tad juose gyventi negalėsite. Bet Roberta jums galės patarti, kur ieškotis būsto. O jeigu nieko neišeis, visada yra *Asistencia*.

Inesa pakyla. Jis irgi.

– Jūs mums neatsakėte, – primena Konsuela. – Ar jums reikia laiko, kad galėtumėte pasitarti? Ką manai, jaunuoli? Ar norėtum mokytis Šokio akademijoje? Ten susipažinsi su kitais vaikais.

– Aš noriu pasilikti čia, – sako berniukas. – Aš nemėgstu šokti.

– Deja, – sako senjora Valentina, – čia jūs negalėsite pasilikti. Be to, kadangi tu dar mažas ir nieko neišmanai apie pasaulį, o tik laikaisi savo prietarų, tai negali pats spręsti dėl savo ateities. Aš siūlyčiau, – ji ištiesia ranką, pakiša sulenktą pirštą jam po smakru ir pakelia galvą, kad vaikas žiūrėtų tiesiai į ją, – aš siūlyčiau, kad tu leistum savo tėvams Inesai ir Simonui aptarti mūsų pasiūlymą, o tada kaip klusnus sūnus sutiktum su jų priimtu sprendimu. Supratai?

Dovydas ramiai atremia jos žvilgsnį.

– Kas yra klusnus sūnus? – klausia jis.

5 SKYRIUS

Dailės muziejus, kurio fasadą puošią ilga smiltainio kolonada, stovi šiaurinėje Estrelos centrinės aikštės pusėje. Jie, kaip nurodyta, praeina pagrindinį įėjimą ir pasiekia siauras dureles skersgatvyje, virš kurių švyti iškaba su užrašu puošniomis aukso raidėmis *Academia de la Danza* ir strėle, rodančia į laiptus. Jie užlipa į antrą aukštą, įeina pro dvivėres duris ir atsiduria erdvioje, gerai apšviestoje studijoje, kuri visiškai tuščia, tik kampe stovi fortepijonas.

Įeina moteris – aukšta, liekna, nuo galvos iki kojų apsirengusi juodai.

– Kuo galiu jums padėti? – klausia ji.

– Norėčiau su kuo nors pasikalbėti dėl savo sūnaus priėmimo, – sako Inesa.

– Jūsų sūnaus priėmimo į...?

– Priėmimo į jūsų Akademiją. Senjora Valentina turėjo su jūsų direktoriumi apie tai pakalbėti. Mano sūnaus vardas Dovydas. Ji mus užtikrino, kad vaikams Akademijoje užtikrinamas bendrasis lavinimas. Tai yra jie ne tik šoka. – Žodį „šoka" ji ištaria su šiokia tokia panieka. – Mums labiau rūpi bendrasis lavinimas, šokiai ne tokie svarbūs.

– Taip, senjora Valentina kalbėjo dėl jūsų sūnaus. Bet aš jai aiškiai pasakiau ir jums, senjora, aiškiai pasakysiu: tai nėra įprasta mokykla ir ne įprastos mokyklos pakaitalas. Tai Akademija, kurios paskirtis – lavinti sielą muzikos ir šokio priemonėmis. Jei jūs norite suteikti savo vaikui bendrąjį išsilavinimą, tai jį geriau užtikrins valstybinių mokyklų sistema.

Lavinti sielą. Jis paliečia Inesos ranką.

– Galima, aš; – ištaria, kreipdamasis į šitą išblyškusią jauną moterį, tokią išblyškusią, kad atrodo visiškai bekraujė – jam ateina į galvą žodis *alebastras*, – bet vis tiek gražią, stulbinamai gražią; gal tai ir sukėlė Inesos priešiškumą, tas grožis, tarsi iš muziejaus būtų atklydusi staiga atgijusi statula, – galima, aš pasakysiu... Mes Estreloje svetimšaliai, neseni atvykėliai. Dirbome ūkyje, kuris priklauso senjorai Valentinai ir jos seserims, laikinai, kol apsiprasime. Seserys labai maloningai susidomėjo Dovydu ir pasiūlė jį finansiškai remti, kol jis mokysis jūsų Akademijoje. Jos labai gyrė Akademiją. Sakė, kad jūs garsėjate puikiu bendruoju lavinimu, kad jūsų direktorius, senjoras Arojo, yra gerbiamas pedagogas. Ar galėtume prašyti susitikimo su senjoru Arojo?

– Senjoras Arojo, mano vyras, šiuo metu negali su jumis susitikti. Mes šią savaitę nedirbame. Pamokos prasidės pirmadienį, po atostogų. Bet jei norite aptarti praktinius klausimus, galite kreiptis į mane. Pirmiausia, ar jūsų sūnus gyvens mūsų internate?

– Internate? Mums nesakė, kad jūs turite internatą.

– Turime, jame yra ribotas vietų skaičius.

– Ne, Dovydas gyvens namie, ar ne, Inesa?

Inesa linkteli.

– Gerai. Toliau – apavas. Ar jūsų sūnus turi šokio batelius? Ne? Jam reikės šokio batelių. Užrašysiu jums adresą parduotuvės, kurioje galėsite juos įsigyti. Taip pat ir lengvesnius, patogesnius drabužius. Labai svarbu, kad kūnas laisvai jaustųsi.

– Šokio bateliai. Mes tuo pasirūpinsime. Jūs ką tik užsiminėte apie sielą, apie sielos lavinimą. Kokia kryptimi jūs orientuojate sielą?

– Gėrio link. Ugdome klusnumą gėriui. Kodėl klausiate?

– Šiaip sau. O kiti mokomieji dalykai, išskyrus šokį? Ar mums reikės nupirkti kokių nors knygų?

Moters išvaizdoje yra kažkas, kas jam kelia nerimą, nors negalėtų tiksliai pasakyti, kas tai yra. Staiga susivokia. Ji neturi antakių. Antakiai išpešioti arba visai nuskusti; o gal jų niekada nė nebuvo. Po šviesiais, gana retais plaukais, surištais kietu mazgu, plyti nuoga, jo delno platumo kakta. Akys, tamsesnio mėlynumo už dangų, ramiai ir tvirtai sutinka jo žvilgsnį. *Ji mane permato kiaurai,* pamano jis, *permato visą šį pokalbį.* Ne tokia jauna, kaip jam pasirodė iš pirmo žvilgsnio. Trisdešimties? Trisdešimt penkerių?

– Knygų? – ji atsainiai numoja ranka. – Knygoms ateis laikas vėliau. Viskas savo metu.

– O klasės? – klausia Inesa. – Galiu apžiūrėti klases?

– Tai vienintelė mūsų klasė. – Ji žvilgsniu apkeliauja studiją. – Čia vaikai šoka. – Ji prieina arčiau ir paima Inesą už rankos. – Senjora, jūs turite suprasti, tai Šokio akademija. Šokis pirmoje vietoje. Visa kita – antraeiliai dalykai. Visam kitam laikas bus vėliau.

Matyti, kaip Inesa, jai prisilietus, sustingsta. Jis pernelyg gerai žino, kaip Inesa priešinasi kito žmogaus prisilietimui, net jo vengia.

Senjora Arojo atsigręžia į berniuką.

– Dovydas – toks tavo vardas?

Jis tikisi įprasto atkirčio, įprasto neigimo („Tai ne mano tikras vardas"). Bet ne: berniukas pakelia į ją veidą tarsi besiskleidžianti gėlė.

– Dovydai, sveikas atvykęs į mūsų Akademiją. Esu tikra, kad tau čia patiks. Aš senjora Arojo ir aš tavimi pasirūpinsiu. Na, tu girdėjai, ką aš sakiau tavo tėvams apie šokio batelius ir apie tai, kad drabužiai neturi būti aptempti?

– Taip.

– Gerai. Tada lauksiu tavęs pirmadienį rytą, lygiai aštuntą valandą. Kaip tik prasidės mūsų naujasis ketvirtis. Ateik čia. Paliesk grindis. Malonios, tiesa? Staliai, tikri menininkai, jas paklojo būtent šokiams iš aukštai kalnuose augančių kedrų medienos lentų, jos tokios glotnios, kokias tik įstengia padaryti žmogus. Kiekvieną savaitę vaškuojame jas iki blizgesio ir kiekvieną dieną jas gludina mokinių kojos. Jos tokios glotnios ir šiltos! Jauti šilumą?

Berniukas linkteli. Jis dar niekada nematė, kad jis taip noriai į viską reaguotų – pasitikintis, atidus, vaikiškas.

– O kol kas iki pasimatymo, Dovydai. Pasimatysime pirmadienį, kai atsineši naujus batelius. Viso gero, senjora. Viso gero, senjore. – Jiems už nugarų užsidaro dvivėrės durys.

– Ta senjora Arojo, ji tokia aukšta, – sako jis berniukui. – Aukšta ir grakšti, kaip tikra šokėja. Ji tau patinka.

– Taip.

– Tada nuspręsta? Tu eisi į jos mokyklą?

– Taip.

– Ir mes galime pasakyti Robertai ir trims seserims, kad užduotis atlikta sėkmingai?

– Taip.

– Ką tu pasakysi, Inesa: ar mūsų užduotis atlikta sėkmingai?

– Pasakysiu, ką aš galvoju, kai pamatysiu, kokį išsilavinimą jie čia suteikia.

Išėjimą į gatvę jiems užstoja nugara stovintis vyriškis. Jis apsivilkęs suglamžyta pilka uniforma, kepurę atsmaukęs ant pakaušio, rūko cigaretę.

– Atsiprašau, – sako jis (Simonas).

Vyriškis, neabejotinai paskendęs svajonėse, krūpteli, paskui atsipeikėja ir plačiu rankos mostu siūlo jiems praeiti:

– Senjora ir senjore...

Einant pro šalį juos apgaubia tabako dūmai ir neskalbtų drabužių dvokas.

Gatvėje jie stabteli, mėgindami susiorientuoti, ir vyriškis pilka uniforma klausia:

– Senjore, jūs ieškote muziejaus?

Jis atsigręžia į jį.

– Ne, mes turėjome reikalų Šokio akademijoje.

– Ak, Anos Magdalenos Akademijoje! – jo balsas sodrus, tikras bosas. Jis numeta cigaretę ir prieina arčiau. – Leiskite, atspėsiu: jūs, jaunikaiti, ketinate įstoti į Akademiją ir tapti garsiu šokėju! Tikiuosi, kada nors atrasite laiko ir ateisite man pašokti. – Jis nusišypso plačia, dosnia šypsena, parodydamas pageltusius dantis. – Sveiki atvykę! Jei lankysite Akademiją, dažnai matysite mane, tad leiskite prisistatyti. Aš Dmitrijus. Dirbu muziejuje, esu vyriausiasis prižiūrėtojas – tokios mano pareigos, skamba didingai! Ką daro vyriausiasis prižiūrėtojas? Na, vyriausiojo prižiūrėtojo pareiga sergėti muziejaus paveikslus ir skulptūras, apsaugoti jas nuo dulkių ir įvairių kenkėjų, vakare saugiai uždaryti, o rytą paleisti į laisvę. Būdamas vyriausiasis prižiūrėtojas, aš čia esu kasdien, išskyrus šeštadienius, tad savaime suprantama, kad pažįstu visus Akademijoje besimokančius jaunuolius – juos ir jų tėvus. – Jis atsigręžia į jį, Simoną: – Ką manote apie gerbiamąją Aną Magdaleną? Ar ji padarė jums įspūdį?

Jis susižvalgo su Inesa.

– Mes kalbėjome su senjora Arojo, bet dar niekas nenuspręsta, – sako jis. – Reikia pasverti visas galimybes.

Dmitrijus, statulų ir paveikslų išlaisvintojas, suraukia kaktą.

– Nėra jokio reikalo. Nėra reikalo ką nors svarstyti. Būtų kvaila atsisakyti Akademijos. Gailėsitės to visą

gyvenimą. Senjoras Arojo – meistras, tikras meistras. Kitaip nepasakysi. Mums, gyvenantiems Estreloje, kuri niekada nebuvo didis miestas, garbė turėti jį tarp mūsų, žinoti, kad jis moko mūsų vaikus šokio meno. Jūsų sūnaus vietoje aš dieną naktį maldaučiau, kad mane priimtų į šią Akademiją. Galite nė nesvarstyti visų kitų galimybių, kad ir kokios jos būtų.

Jis nėra tikras, ar jam patinka Dmitrijus su tais savo neskalbtais drabužiais ir riebaluotais plaukais. Jam tikrai nepatinka būti jo viešai auklėjamam (vėlyvas rytmetys, gatvės pilnos žmonių).

– Na, – atsako jis, – spręsti vis tiek mums, ar ne, Inesa? O dabar jau turime eiti. Sudie, – jis paima berniuką už rankos, jie išeina.

Berniukas prašneka tik automobilyje;

– Kodėl jis tau nepatiko?

– Muziejaus prižiūrėtojas? Nesvarbu, patiko jis man ar ne. Jis svetimas žmogus. Jis nepažįsta mūsų, nežino mūsų padėties. Jam nereikėtų kišti nosies į mūsų reikalus.

– Jis tau nepatiko dėl to, kad jis su barzda.

– Nesąmonė.

– Tai ne barzda, – sako Inesa. – Yra skirtumas tarp žmogaus su dailia, tvarkinga barzda ir apsileidėlio. Šitas žmogus nesiprausęs, nesiskutęs, jo drabužiai nešvarūs. Jis nėra geras pavyzdys vaikams.

– Kas yra geras pavyzdys vaikams? Ar Simonas – geras pavyzdys?

Tyla.

– Ar tu geras pavyzdys, Simonai? – neatlyžta berniukas.

Kadangi Inesa jo negina, jam teks apsiginti pačiam.

– Stengiuosi būti, – atsako jis. – Stengiuosi būti geru pavyzdžiu. Jei man nesiseka, tai ne todėl, kad nesistengčiau. Apskritai imant tikiuosi, kad buvau geras pavyzdys. Bet tau geriau žinoti.

– Tu nesi mano tėvas.

– Ne, nesu. Bet tai nereiškia, kad negaliu tau būti pavyzdžiu – ar reiškia?

Berniukas neatsako. Tiesą pasakius, jis visai nustoja domėtis pokalbiu, atsijungia, išsiblaškęs spokso pro langą (jie važiuoja per nykiausią iš visų įmanomų rajonų – ištisi mažų, dėžes primenančių namų kvartalai). Ilgam stoja tyla.

– „Dmitrijus“ skamba panašiai kaip „numirti“, – staiga sako berniukas. – Jis gali nukirsti galvą. – Pauzė. – Man jis patinka, tai kas, kad tau ne. Aš noriu lankyti Akademiją.

– Dmitrijus visai nesusijęs su Akademija, – sako Inesa. – Jis tik durininkas. Jei nori lankyti Akademiją, jei esi tvirtai apsisprendęs, tai prašom. Bet jei tik ten pradės skųstis, kad tu pernelyg protingas, jei norės tave nusiųsti pas psichologą ar psichiatrą, tuojau pat tave iš ten atsiimsime.

– Šokiams nereikia proto, – sako berniukas. – Kada pirksime man šokio batelius?

– Galime dabar. Simonas mus nuveš į batų parduotuvę tuo adresu, kurį mums davė ponia.

– Ar tau ji irgi nepatinka? – klausia berniukas.

Dabar jau Inesos eilė nusigręžti ir spoksoti pro langą.

– Man ji patiko, – sako berniukas. – Ji graži. Gražesnė už tave.

– Tau reikėtų išmokti žmones vertinti pagal jų vidines savybes, – sako jis, Simonas. – Ne pagal tai, gražūs jie ar ne. Arba pagal tai, ar jie turi barzdą.

– Kas yra vidinės savybės?

– Vidinės savybės – tai tokios savybės, kaip gerumas, sąžiningumas ir teisingumo jausmas. Turėjai apie jas skaityti „Don Kichote". Vidinių savybių būna labai įvairių, jų daugiau, negu aš dabar taip iškart galiu tau išvardyti, tik filosofas galėtų aprėpti visą jų sąrašą, bet gražumas – tai ne vidinė savybė. Tavo mama tokia pat graži kaip senjora Arojo, tik kitaip.

– Senjora Arojo gera.

– Taip, sutinku, ji atrodo gera. Matyti, kad tu jai patikai.

– Taigi ji turi vidinių savybių.

– Taip, Dovydai, ji ne tik graži, bet ir gera. Tačiau gražumas ir gerumas nėra susiję. Žmogus gražus atsitiktinai, tai sėkmės dalykas. Mes gimstame gražūs arba negražūs, nuo mūsų tai nepriklauso. Užtat būti geram – ne atsitiktinumas. Mes negimstame geri. Gerumo išmokstama. Mes tampame geri. Štai toks skirtumas.

– Dmitrijus irgi turi vidinių savybių.

– Gali būti, kad Dmitrijus turi vidinių savybių, gal aš paskubėjau jį nuvertinti, čia tu teisus. Tiesiog aš nepastebėjau nė vienos iš jo vidinių savybių, bent šiandien. Jų nebuvo matyti.

– Dmitrijus geras. Ką reiškia „gerbiamoji“? Kodėl jis sakė: „gerbiamoji Ana Magdalena“?

– Gerbiamoji. Esu tikras, kad turėjai rasti šį žodį „Don Kichote“. Gerbiamasis – tai žmogus, kurį mes gerbiame, kuris turi garbės. Tačiau Dmitrijus šį žodį vartojo ironiškai. Jis savotiškai juokavo. Žodžiu „gerbiamasis“ dažniausiai vadinami seni žmonės, ne tokio amžiaus kaip senjora Arojo. Pavyzdžiui, jei aš tave pavadinčiau „gerbiamuoju jaunuoliu Dovydu“, tai nuskambėtų juokingai.

– *Gerbiamasis senolis Simonas.* Tai irgi skamba juokingai.

– Jei tu taip manai.

Paaiškėja, kad šokio bateliai yra tik dviejų spalvų: aukso arba sidabro. Berniukas atsisako abiejų.

– Ar jie senjoro Arojo Akademijai? – klausia pardavėjas.

– Taip.

– Akademijoje visi vaikai avi mūsų batelius, – sako pardavėjas. – Ir jie visi arba aukso, arba sidabro spalvos, be išimties. Jei jūs, jaunuoli, pasirodysite apsiavęs baltus arba juodus batelius, į jus žiūrės tikrai labai keistai.

Pardavėjas yra aukštas, kumptelėjęs vyriškis tokiais plonais ūsais, kad jie atrodo tarsi anglimi nupiešti ant jo viršutinės lūpos.

– Ar girdėjai, Dovydai, ką ponas sako? – klausia jis, Simonas. – Bateliai bus sidabro arba aukso spalvos, o jei ne, šoksi su kojinėmis. Tai kurie?

– Aukso, – sako berniukas.

– Mums aukso spalvos, – sako jis pardavėjui. – Kiek kainuoja?

– Keturiasdešimt devynis realus, – atsako pardavėjas. – Štai, tegu pasimatuoja šią porą.

Jis dirsteli į Inesą. Ji purto galvą.

– Keturiasdešimt devyni realai už vaikiškus batelius, – sako ji. – Iš kur jūs traukiate tokias kainas?

– Bateliai iš ožiuko odos. Tai ne paprasti batai. Jie pasiūti kaip tik šokėjams. Į juos įtaisyta pėdų skliauto atrama.

– Keturiasdešimt realų, – sako Inesa.

Pardavėjas purto galvą.

– Gerai, tegu bus keturiasdešimt devyni, – sako jis, Simonas.

Vyriškis pasodina berniuką, nuauna jo batus ir lengvu judesiu apauna jį šokio bateliais. Jie tvirtai apgula koją. Jis sumoka vyriškiui keturiasdešimt devynis realus. Vyriškis supakuoja batelius į dėžę ir paduoda ją Inesai. Jie tylėdami išeina iš parduotuvės.

– Galima, aš juos nešiu? – klausia berniukas. – Ar jie labai brangūs?

– Kaip bateliai, labai brangūs, – atsako Inesa.

– Bet jie kainavo daug pinigų?

Jis laukia Inesos atsakymo, bet ji tyli.

– Nėra tokio daikto, kaip „daug pinigų“, – kantriai sako jis. – Keturiasdešimt devyni realai už batelius – tai labai daug pinigų. Kita vertus, perkant automobilį arba namą keturiasdešimt devyni realai nebus labai daug. Čia, Estreloje, vanduo nieko nekainuoja, bet jei būtum dykumoje ir mirtum iš troškulio, už gurkšnį vandens atiduotum viską, ką turi.

– Kodėl? – klausia berniukas.

– Kodėl? Nes išlikti gyvam yra svarbiau už visa kita.

– Kodėl išlikti gyvam svarbiau už visa kita?

Jis jau rengiasi atsakyti, tuoj ištars jam teisingus, kantrius, lavinančius žodžius, tik staiga jo viduje kažkas sukyla. Pyktis? Ne. Irzulys? Irgi ne: kažkas stipresnio. Neviltis? Gal neviltis, vienu iš menkesnių savo pavidalų. Kodėl? Nes jam norisi tikėti, kad teisingai ir kantriai atsakinėdamas į·begalinius vaiko *kodėl?* jis veda jį per gyvenimo moralės labirintą. Tačiau kur įrodymai, kad vaikas įsidėmi jo pamokymus ar bent išvis girdi, kas jam sakoma?

Jis sustoja vietoje, čia pat ant pilno žmonių šaligatvio. Inesa ir berniukas taip pat sustoja ir nesuprasdami žiūri į jį.

– Pamėgink galvoti šitaip, – sako jis. – Mes visi, tu, Inesa ir aš, einame per dykumą. Tu man sakai, kad nori gerti, aš tau paduodu stiklinę vandens. Bet tu, užuot gėręs, išpili vandenį į smėlį. Tu sakai, kad esi ištroškęs atsakymų į klausimus: „Kodėl tas? Kodėl anas?“ Kadangi aš esu kantrus žmogus, be to, tave myliu, kiekvieną kartą tau parūpinu atsakymą, bet tu jį išpili į smėlį. Šiandien aš pagaliau pavargau girdyti tave vandeniu. „Kodėl svarbu išlikti gyvam?“ Jei gyvenimas tau neatrodo svarbus, tiek to.

Inesa pakelia ranką ir nuliūdusi užsidengia burną. Berniukas suraukia kaktą.

– Tu sakai, kad mane myli, bet iš tiesų nemyli, – sako jis. – Tu tik apsimetinėji.

– Aš tau atsakau kiek įmanydamas geriau, o tu atmeti mano atsakymus kaip vaikas. Nesistebėk, kad kartais man su tavim pritrūksta kantrybės.

– Tu nuolat tai sakai. Nuolat sakai, kad aš vaikas.

– Tu ir esi vaikas, o kartais dar ir kvailas vaikas.

Vidutinio amžiaus moteris, nešina ant rankos pasvertu pirkinių krepšiu, sustoja pasiklausyti. Ji kažką sušnibžda Inesai, bet jis neišgirsta. Inesa paskubomis purto galvą.

– Nagi, eime, – sako Inesa, – kol neatvažiavo policija ir mūsų nesuėmė.

– Kodėl policija turėtų mus suimti? – klausia berniukas.

– Todėl, kad Simonas elgiasi kaip beprotis, o mes čia stovime ir klausomės jo paistalų. Todėl, kad jis ardo viešąją tvarką.

6 SKYRIUS

Ateina pirmadienis ir jam tenka lydėti berniuką į jo naująją mokyklą. Jie ateina dar gerokai prieš aštuonias. Studijos durys atviros, bet pati studija tuščia. Jis atsisėda ant fortepijono kėdutės. Jiedu abu laukia.

Atsidaro galinės durys ir įeina senjora Arojo, kaip ir aną kartą apsirengusi juodai. Nekreipdama į jį dėmesio, ji šūsteli grindimis, sustoja prie berniuko ir suima jo rankas savosiomis.

– Sveikas atvykęs, Dovydai, – sako ji. – Matau, atsinešei knygą. Ar man parodysi?

Berniukas jai ištiesia savo „Don Kichotą“. Ji suraukta kakta apžiūri knygą, perverčia ir grąžina jam.

– O šokio batelius turi?

Berniukas ištraukia batelius iš medvilninio maišelio.

– Gerai. Ar žinai, kaip vadinamas auksas ir sidabras? Jie vadinami tauriaisiais metalais. Geležis, varis ir švinas vadinami vergiškais metalais. Taurieji metalai viršuje, vergiški metalai apačioje. Lygiai kaip yra taurieji metalai ir vergiški metalai, taip pat yra tauriosios šokių partijos ir vergiškos partijos. Tu išmoksi šokti tauriąsias partijas.

– Jie iš tikrųjų nėra auksiniai, – sako berniukas. – Tik tokios spalvos.

– Taip, tai tik spalva, bet spalvos turi prasmę.

– Aš jau eisiu, – sako jis, Simonas. – Po pietų grįšiu tavęs pasiimti. – Jis pabučiuoja berniuką į viršugalvį. – Sudie, mano vaike. Sudie, senjora.

Jis turi daug laisvo laiko, todėl užsuka į Dailės muziejų. Paveikslų ant sienų nelabai gausu. „Saulėtekis Zafiro tarpeklyje“. „Kompozicija I“. „Kompozicija II“. „Gėrėjas“. Dailininkų pavardės jam nieko nesako.

– Labas rytas, senjore, – nuskamba pažįstamas balsas. – Na, ir koks jūsų įspūdis?

Tai Dmitrijus, be kepurės ir toks susivėlęs, tarsi būtų ką tik išlipęs iš lovos.

– Įdomu, – atsako jis. – Aš ne ekspertas. Ar Estreloje yra kokia nors dailės mokykla, savitas Estrelos stilius?

Dmitrijus nuleidžia jo klausimą negirdomis.

– Mačiau, kaip jūs atvedėte sūnų. Jam svarbi diena, pirma diena pas ponus Arojo.

– Taip.

– Ir jūs tikriausiai turėjote galimybę pasikalbėti su senjora Arojo, su Ana Magdalena. Kokia šokėja! Koks grakštumas! Tačiau, deja, bevaikė. Ji norėtų susilaukti vaikų, bet negali. Tai jos sielvarto, jos širdgėlos šaltinis. Pažvelgęs į ją, nė nepagalvotumėte apie sielvartą? Palaikytumėte ją kupinu ramybės angelu, mintančiu nektaru. Kartkartėmis gurkšteli mažytį gurkšnelį, ir viskas, ačiū, gana. Tačiau senjoras Arojo turi vaikų iš pirmosios santuokos, ji

yra jiems tikra motina. Ir dar vaikams internate. Ji dovanoja tiek daug meilės. Ar jūs jau matėte senjorą Arojo? Ne? Dar ne? Didis žmogus, tikras idealistas, gyvena tik dėl savo muzikos. Pamatysite. Deja, jis ne visada siekia kojomis žemę, jei suprantate, ką noriu pasakyti. Skraido padebesiais. Todėl Anai Magdalenai atitenka visi sunkūs darbai: mokyti jauniausius vaikus šokio judesių, maitinti internato gyventojus, tvarkyti namų ūkį, prižiūrėti Akademijos veiklą. Ir ji visa tai daro! Puikiausiai! Nė menkiausio skundo! Ramut ramutėlė! Tokių moterų tik viena iš tūkstančio. Visi ja žavisi.

– Viskas yra tame pačiame pastate – Šokio akademija, internatas, Arojo namai?

– O, vietos per akis. Akademija užima visą viršutinį aukštą. Iš kur jūs, senjore, jūs ir jūsų šeima?

– Iš Noviljos. Mes dar neseniai gyvenome Noviljoje, paskui pervažiavome į šiaurę.

– Noviljos. Aš ten nesu buvęs. Atvykau tiesiai į Estrelą ir čia pasilikau.

– Ir visą laiką dirbote muziejuje?

– Ne, ne, ne – turėjau tiek įvairiausių darbų, kad sunku visus prisiminti. Tokia mano prigimtis – nerami. Iš pradžių dirbau nešiku ūkininkų turguje. Paskui padirbėjau prie kelių tiesimo, bet ten man nepatiko. Ilgai dirbau ligoninėje. Baisu. Baisu, kokios ilgos darbo valandos. Bet darbas jaudinantis – kiek visko pamatai! O paskui vieną dieną mano gyvenimas pasikeitė. Neperdedu. Pasikeitė į gera. Sėdinėjau aikštėje, užsiėmęs savais reikalais, ir staiga pro

šalį praėjo ji. Negalėjau patikėti savo akimis. Pamaniau, kad tai regėjimas. Šitoks grožis. Nežemiškas. Pašokau ir nusekiau jai iš paskos – nusekiau tarsi šuo. Kelias savaites slankiojau aplink Akademiją, kad tik galėčiau bent kartais ją pamatyti. Suprantama, ji nekreipė į mane dėmesio. O ir kam? Į tokį neišvaizdų padarą kaip aš. Paskui pamačiau skelbimą, kad muziejui reikalingas darbuotojas – valytojas, pačios žemiausios pareigos, žodžiu, daug nesiplečiant, aš pradėjau dirbti čia ir nuo to laiko dirbu. Iš pradžių mane paaukštino iki prižiūrėtojo, o pernai tapau vyriausiuoju prižiūrėtoju. Tai dėl mano stropumo ir punktualumo.

– Aš ne visai supratau. Jūs kalbėjote apie senjorą Arojo?

– Aną Magdaleną. Kurią aš garbinu. Ir man ne gėda tai prisipažinti. Jeigu jūs garbintumėte kokią nors moterį, ar nesielgtumėte taip pat kaip aš – ar nesektumėte jai iš paskos į pasaulio kraštą?

– Muziejus vargiai primena pasaulio kraštą. Ką senjoras Arojo mano apie tai, kad jūs garbinate jo žmoną?

– Senjoras Arojo idealistas, aš juk jums sakiau. Jo mintys kitur, dangaus aukštybėse, kur sukasi skaičiai.

Jam jau gana šito pokalbio. Jis neprašė, kad šitas žmogus išlietų jam savo širdį.

– Man reikia eiti. Turiu reikalų, – sako jis.

– Maniau, norite susipažinti su Estrelos tapybos mokykla?

– Kitą kartą.

Iki pamokų pabaigos dar kelios valandos. Jis nusiperka laikraštį, atsisėda aikštės kavinėje, užsisako puodelį

kavos. Pirmame puslapyje nuotrauka: pagyvenusi pora su milžinišku savo sode užaugintu moliūgu. Rašoma, kad jis sveria keturiolika kilogramų ir yra visu kilogramu sunkesnis už ankstesnį rekordininką. Antrame puslapyje kriminalinė kronika: iš pašiūrės (neužrakintos) pavogta žoliapjovė, vandalai nusiaubė viešąjį tualetą (sudaužė plautuvę). Daug rašoma apie savivaldybės tarybos ir jos įvairių pakomitečių – viešųjų patogumų pakomitečio, kelių ir tiltų pakomitečio, finansų pakomitečio, už teatro festivalio organizavimą atsakingo pakomitečio – veiklą ir svarstymus. Toliau sporto puslapiai, kuriuose pasakojama apie artėjantį futbolo sezono apogėjų – Aragoncos ir Šiaurės slėnio komandų dvikovą.

Jis peržiūri darbo skelbimų skiltį. Mūrininkas. Statybos darbininkas. Elektrikas. Buhalteris. Ko jis ieško? Gal kokio lengvo darbelio. Pavyzdžiui, sodininko. Žinoma, krovėjų niekam nereikia.

Jis sumoka už kavą.

– Ar šiame mieste yra Perkėlimo įstaiga? – klausia padavėjos.

– Žinoma, – atsako ji ir papasakoja, kaip ją rasti.

Estrelos Perkėlimo įstaiga nė iš tolo neatrodo tokia didinga kaip Noviljos – viso labo ankšta įstaigėlė šalutinėje gatvelėje. Už stalo sėdi išblyškęs, gedulingos išvaizdos jaunuolis išsitaršiusia barzda.

– Laba diena, – sako jis, Simonas. – Aš neseniai atvykau į Estrelą. Pastarąjį mėnesį ar apytikriai tiek dirbau padienius darbus slėnio ūkyje – daugiausiai skyniau

vaisius. Dabar norėčiau susirasti pastovesnį darbą, gerai būtų mieste.

Tarnautojas paima dėžutę su kortelėmis ir pasistato ją ant stalo.

– Atrodo, kad kortelių daug, bet dauguma jų niekam tikusios, – patikliai ištaria jis. – Blogiausia, kad mums nepraneša, jei į tas vietas jau priima darbuotojus. Kaip jums šitas: cheminė valykla „Optima“? Ar ką nors išmanote apie cheminį valymą?

– Nieko, bet duokite adresą, aš jį užsirašysiu. Gal turite kokio nors fizinio darbo – jei galima, lauke?

Tarnautojas nepaiso jo klausimo.

– Prekių administratorius geležies dirbinių parduotuvėje. Jus domintų? Nereikia jokios patirties, pakanka mokėti skaičiuoti. Jūs gerai mokate skaičiuoti?

– Aš ne matematikas, bet skaičiuoti moku.

– Kaip sakiau, negaliu jums pažadėti, kad vieta dar neužimta. Matote, koks išblukęs rašalas? – Jis pakelia kortelę prieš šviesą. – Iš to matyti, kokia sena ši kortelė. Na, o kaip šita? Mašininkas advokatų kontoroje. Jūs mokate spausdinti mašinėle? Ne? Tada štai: valytojas dailės muziejuje.

– Ši vieta jau užimta. Aš pažįstu žmogų, kuris ją užėmė.

– Ar negalvojote pakeisti profesijos? Tai galėtų būti tinkamiausias variantas: užsirašyti į kursus ir juose įgyti naują profesiją. Kol mokysitės, jums bus mokama bedarbio pašalpa.

– Aš pagalvosiu, – sako jis. Neužsimena, kad nėra užsiregistravęs kaip bedarbis.

Jau beveik trys valandos. Jis grįžta prie Akademijos. Tarpduryje stovi Dmitrijus.

– Atėjote pasiimti sūnaus? – klausia Dmitrijus. – Aš stengiuosi visada čia būti, kai jaunuolius paleidžia po pamokų. Pagaliau laisvė! Koks jaudulys, kiek džiaugsmo! Kaip norėčiau ir aš vėl pajusti tokį džiaugsmą, bent minutę. Žinote, aš savo vaikystės visiškai neprisimenu, nė vienos minutės. Visiška tuštuma. Gedžiu dėl šios netekties. Vaikystė padeda žmogaus pagrindus. Suteikia šaknis pasaulyje. Aš kaip medis, išrautas gyvenimo audrų. Suprantate mane? Jūsų berniukui pasisekė, kad jis turi savo vaikystę. O jūs? Ar turėjote vaikystę?

Jis papurto galvą.

– Ne, aš atsiradau jau visiškai suaugęs. Į mane tik pažvelgė ir iškart priskyrė prie pagyvenusių. Nebuvo jokios vaikystės, jaunystės, atsiminimų. Viskas švariai nuplauta.

– Na, nėra prasmės liūdėti. Mes bent jau galime naudotis privilegija bendrauti su jaunimu. Gal šiek tiek angelų dulkių nuo jų nubyrės ant mūsų. Pažvelkite! Pasibaigė dienos šokiai. Dabar jie dėkos. Visada pasibaigus dienai kalbama padėkos malda.

Jiedu klausosi. Silpnas ūžesys, kuris palaipsniui visai nutyla. Tada atsilapoja Akademijos durys ir laiptais paknopstom lekia vaikai, mergaitės ir berniukai, šviesaus ir tamsaus gymio.

– Dmitrijau! Dmitrijau! – šaukia jie ir akimirksniu jį apsupa. Jis įkiša ranką į kišenę ir ištraukia saują saldainių,

kuriuos sviedžia aukštyn. Vaikai puola jų gaudyti. – Dmitrijau!

Paskutinis, už rankos vedamas senjoros Arojo, išeina Dovydas – panarinęs galvą, neįprastai tykus, su auksiniais bateliais.

– Viso gero, Dovydai, – sako senjora Arojo. – Pasimatysim rytoj ryte.

Berniukas neatsako. Kai jie prieina prie automobilio, jis sėda į galinę sėdynę. Po akimirkos užmiega ir prabunda tik parvažiavus į ūkį.

Inesa laukia su sumuštiniais ir kakava. Berniukas valgo ir geria.

– Kaip praėjo diena? – pagaliau klausia ji. Jis neatsako. – Ar šokai? – jis išsiblaškęs linkteli. – Ar vėliau mums parodysi, kaip šokai?

Nieko neatsakęs berniukas užsiropščia ant savo gulto ir susisuka į kamuoliuką.

– Kas atsitiko? – pašnibždomis klausia Simono Inesa. – Kas nors negerai?

Jis mėgina ją nuraminti.

– Truputį apsvaigęs, ir tiek. Visą dieną praleido tarp nepažįstamų žmonių.

Po vakarienės berniukas darosi atviresnis.

– Ana Magdalena mus mokė judesių, – pasakoja jis. – Tai skaičiai, ji mums parodė du ir tris; Simonai, tu klydai, ir senjoras Roblesas irgi klydo, skaičiai iš tiesų yra danguje. Jie ten gyvena, tarp žvaigždžių. Reikia juos iškviesti ir tada jie nusileis.

– Tau taip sakė senjora Arojo?

– Taip. Ji mums parodė, kaip iškviesti du ir tris. Vieno iškviesti negalima. Jis nusileidžia pats.

– Ar mums parodysi, kaip iškviesti šituos skaičius? – klausia Inesa.

Berniukas papurto galvą.

– Reikia šokti. Reikia muzikos.

– O jeigu aš įjungsiu radiją? – pasiūlo jis, Simonas. – Gal kaip tik bus šokiui tinkama muzika?

– Ne. Muzika turi būti speciali.

– O kas dar šiandien įvyko?

– Ana Magdalena mums davė sausainių su pienu. Ir razinų.

– Dmitrijus man sakė, kad pasibaigus pamokoms jūs sukalbate maldą. Kam jūs meldžiatės?

– Tai ne malda. Ana Magdalena paliečia garso arką, ir mes turime prie jos prisiderinti.

– Kas ta arka?

– Aš nežinau, Ana Magdalena mums nerodo, sakė, kad tai paslaptis.

– Labai mįslinga. Paklausiu jos, kai kitą kartą susitiksime. Bet man atrodo, kad diena tau praėjo gerai. Ir tai tik dėl to, kad geraširdės senjora Alma, senjora Konsuela ir senjora Valentina tavimi susidomėjo. Šokio akademija, kurioje moko, kaip iškviesti skaičius, gyvenančius tarp žvaigždžių! Kurioje graži ponia vaišina sausainiais ir pienu! Kaip mums pasisekė, kad atsidūrėme Estreloje! Sutinki? Nejau nesijauti laimingas? Nemanai, kad tau labai pasisekė?

Berniukas linkteli.

– Aš būtent taip jaučiuosi. Manau, kad mes galbūt laimingiausia šeima pasaulyje. Na, o dabar laikas valytis dantis ir eiti miegoti; gerai išsimiegok, kad rytą vėl būtum pasirengęs šokti.

Dienos įgyja naują pavidalą. Pusę septynių jis pažadina berniuką ir paruošia jam pusryčius. Septintą jie jau sėdi automobilyje. Kelias beveik tuščias; dar prieš aštuntą jis išleidžia vaiką prie Akademijos. Tada pastato automobilį aikštėje ir septynias valandas nenorom ieško darbo, apžiūrinėja nuomojamus butus arba – ir tai būna dažniausiai – tiesiog sėdi aikštėje ir skaito laikraštį, kol ateina laikas pasiimti berniuką ir vežti jį namo.

Į Inesos klausinėjimus apie mokyklą berniukas atsako trumpai ir nenoriai. Taip, senjoras Arojo jam patinka. Taip, jie mokosi dainų. Ne, skaitymo pamokų nebuvo. Ne, skaičiuoti irgi nemoko. Daugiau nieko nesako apie paslaptingą garso arką, kurią senjora Arojo pasitelkia pasibaigus pamokoms.

– Kodėl jūs manęs vis klausinėjat, ką šiandien veikiau? – sako jis. – Aš neklausiu, ką jūs veikiat. Ir, be to, vis tiek nesuprantat.

– Ko mes nesuprantam? – klausia Inesa.

– Jūs nieko nesuprantat.

Po šito jie liaujasi vaiko klausinėti. Ateis laikas, pats viską papasakos, sako jie sau.

Vieną vakarą jis, Simonas, netyčia užklysta į moterų miegamąjį. Inesa, klūpanti ant grindų, nedraugiškai pakelia akis. Berniukas tik su apatinėmis kelnaitėmis ir auksiniais šokio bateliais sustoja vidury judesio.

– Eik šalin, Simonai! – šūkteli berniukas. – Tau negalima žiūrėti!

– Kodėl? Ko man negalima matyti?

– Jis mokosi sudėtingą dalyką, – sako Inesa. – Jam reikia susikaupti. Išeik. Uždaryk duris.

Nustebęs ir sutrikęs, jis pasitraukia, uždaręs duris dar truputį pasiklauso. Jokių garsų.

Vėliau, kai berniukas jau miega, jis kamantinėja Inesą:

– Ką jūs ten veikėte tokio slapto, kad man negalima buvo matyti?

– Jis mokėsi naujų judesių.

– Bet kokia čia paslaptis?

– Jis mano, kad tu nesuprasi. Mano, kad tu iš jo juoksiesi.

– Juk mes jį siunčiame mokytis į Šokio akademiją, tai kodėl aš turėčiau juoktis iš to, kad jis šoka?

– Jis sako, kad tu nesupranti skaičių. Sako, kad esi priešiškas. Priešiškas skaičiams.

Ji parodo jam lentelę, kurią berniukas parsinešė iš mokyklos: susikertantys trikampiai, kurių smaigaliai paženklinti skaitmenimis. Jis visiškai nieko nesupranta.

– Jis sako, kad jie taip mokosi skaičius, – sako Inesa. – Šokdami.

Kitą rytą, pakeliui į Akademiją, jis pradeda pokalbį.

– Inesa man rodė tavo šokių lentelę, – sako jis. – Kokie ten skaičiai? Ar jie rodo kojų padėtį?

– Tai žvaigždės, – sako berniukas. – Tai astrologija. Šokant reikia užsimerkti ir mintyse matyti žvaigždes.

– O ar nereikia skaičiuoti ritmo? Ar senjoras Arojo jums neskaičiuoja ritmo, kai šokate?

– Ne. Reikia tiesiog šokti. Šokti – tai tas pats kaip skaičiuoti.

– Tai senjoras Arojo jums tik groja, o jūs tik šokate. Nepanašu į tas šokių pamokas, kurias esu matęs. Paprašysiu senjoro Arojo, kad man leistų apsilankyti pamokoje.

– Negalima. Tai neleidžiama. Senjoras Arojo sako, kad to niekam negalima.

– Tai kada aš pagaliau pamatysiu, kaip tu šoki?

– Gali žiūrėti dabar.

Jis dirsteli į berniuką. Berniukas sėdi labai ramiai, užmerktomis akimis, lūpose matyti silpna šypsena.

– Tai ne šokis. Negalima šokti sėdint automobilyje.

– Man galima. Žiūrėk, aš vėl šoku.

Jis suglumęs papurto galvą. Jie privažiuoja Akademiją. Iš tamsaus tarpdurio išeina Dmitrijus. Jis sušiaušia dailiai sušukuotus berniuko plaukus.

– Pasirengęs naujai dienai?

7 SKYRIUS

Inesa niekad nemėgo anksti keltis. Tačiau po trijų savaičių ūkyje, neturėdama ko veikti, tik šnekučiuotis su Roberta ir laukti, kol grįš berniukas, ji vieną pirmadienio rytą atsikelia anksti ir kartu su jais važiuoja į miestą. Pirmiausia eina pas kirpėją. Paskui, palengva atgaudama buvusią savastį, užeina į moteriškų drabužių parduotuvę ir nusiperka naują suknelę. Šnekučiuodama su kasininke sužino, kad parduotuvei reikia pardavėjos. Ilgai negalvojusi užeina pas savininkę ir ši jai pasiūlo darbą.

Staiga prireikia kuo greičiau persikelti iš ūkio į miestą. Inesa imasi ieškoti būsto ir po kelių dienų jį suranda. Tai bespalvis butas nykiame rajone, tačiau iš jo nesunku pėsčiomis nueiti iki miesto centro, o netoliese yra parkas, kuriame galima vedžioti Bolivarą.

Jie susirenka daiktus. Jis, Simonas, paskutinį kartą nueina paklaidžioti laukais. Prieblanda – stebuklų laikas. Paukščiai čirpsi medžiuose, ruošdamiesi nakties miegui. Iš toli ataidi avių varpelių tilindžiavimas. Ar teisingai jie elgiasi, mąsto jis, kad palieka šį sodą, kuriame jiems buvo taip gera?

Jie atsisveikina.

– Tikimės, kad prinokus naujam derliui vėl jus pamatysime, – sako Roberta.

– Pažadame, – atsako jis, Simonas. Senjorai Konsuelai (senjora Valentina užsiėmusi, senjora Alma grumiasi su savo demonais) jis sako:

– Negaliu apsakyti, kokie esame dėkingi jums ir jūsų seserims už nepaprastą dosnumą.

Į tai senjora Konsuela atsako:

– Nieko ypatingo. Kitame gyvenime jūs tą patį padarysite mums. Sudie, jaunasis Dovydai. Nekantraujame pamatyti tavo vardą apšviestose afišose.

Pirmą naktį naujuose namuose tenka miegoti ant grindų, nes užsakytų baldų dar neatvežė. Rytą jie nusiperka būtiniausių virtuvės reikmenų. Pinigai greit baigsis.

Jis, Simonas, susiranda valandinį darbą: nešioja žmonėms reklaminius lankstinukus. Darbe gauna dviratį, sunkų ir girgždantį, su didele pintine, pritvirtinta virš vairo. Jis vienas iš keturių išvežiotojų (su kitais trimis beveik niekada nesusitinka); jam skirtas miesto rajonas šiaurės rytų pusėje. Kol vyksta pamokos, jis vinguriuoja gatvėmis savo dviračiu ir kaišioja į pašto dėžutes įvairias brošiūras: fortepijono pamokos, vaistai nuo plikimo, gyvatvorės genėjimas, elektros taisymo darbai (geros kainos). Tam tikra prasme tai įdomus darbas, naudingas sveikatai ir ne visai nemalonus (nors važiuojant statesnėmis gatvelėmis dviratį tenka stumti). Tai būdas pažinti miestą, susipažinti su naujais žmonėmis, užmegzti ryšius. Kakarykuo-

jančio gaidžio balsas nuveda jį į galinį kiemą pas žmogų, kuris laiko vištas; tas pasižada kas savaitę jam tiekti po vištą už penkis realus, o pridėjus dar vieną realą sutinka ją papjauti ir išmėsinėti.

Tačiau artėja žiema ir jis nerimaudamas laukia lietingų dienų. Nors važinėja apsigaubęs plačiu neperšlampamu apsiaustu ir turi neperšlampamą jūrininko kepurę, lietus vis tiek prasisunkia. Kartais, sušalęs ir peršlapęs, junta pagundą išmesti lauk visus lankstinukus ir grąžinti dviratį į garažą. Pagundą junta, tačiau jai nepasiduoda. Kodėl? Tiksliai nežino. Gal kad mano turįs tam tikrą pareigą miestui, suteikusiam jiems naują gyvenimą, nors pats ne visai aiškiai suvokia, kokia miestui, neturinčiam nei juslių, nei jausmų, nauda iš to, kad jo gyventojams išvežiojami reklaminiai lankstinukai apie labai pigiai parduodamus dvidešimt keturių vienetų stalo įrankių rinkinius, dailiai įpakuotus kaip dovanas.

Jis mąsto apie senjorus Arojo, vyrą ir žmoną, prie kurių pragyvenimo jis irgi šiek tiek prisideda, lietuje mindamas pedalus. Nors jam dar nepasitaikė progos išvežioti jų Akademijos reklamas, tačiau tai, ką siūlo ši pora – šokis pagal žvaigždes vietoj daugybos lentelės mokymosi, – iš esmės nesiskiria nuo losjono, paslaptingai atgaivinančio plaukų folikulus, arba vibruojančio diržo, slaptingu būdu molekulė po molekulės tirpdančio pilvo riebalus. Arojo šeima, kaip ir jiedu su Inesa, tikriausiai atvyko į Estrelą beveik tuščiomis rankomis, tik su keliais būtiniausiais daiktais; jie tikriausiai irgi pirmą naktį miegojo ant laikraščių ar

ko nors panašaus; tikriausiai jie irgi visaip stengėsi suktis, kol Akademija pradėjo klestėti. Gal senjorui Arojo, kaip ir jam, kurį laiką teko kaišioti lankstinukus į pašto dėžutes; gal Ana Magdalena alebastro veidu klūpodama plovė grindis. Miestas skersai išilgai išvagotas imigrantų takų: kas lauktų Estrelos, jei jie neturėtų vilties, jei kiekvienas iš jų prie bendros talpos nepridėtų savo vilties dalelės?

Dovydas parneša tėvams skirtą raštelį. Akademijoje rengiamas atvirų durų vakaras. Senjoras ir senjora Arojo papasakos tėvams apie Akademijos ugdymo filosofinius pagrindus, bus moksleivių koncertas, po to lengvi užkandžiai. Tėvai gali atsivesti susidomėjusių draugų. Renginio pradžia septintą valandą.

Atėjus vakarui, nusivylimas: susirinkusiųjų mažai, ne daugiau kaip dvidešimt. Dauguma pastatytų kėdžių lieka tuščios. Jiedu su Inesa, atsisėdę pirmoje eilėje, girdi, kaip už uždangos tolimajame studijos gale kuždasi ir kikena jaunieji atlikėjai.

Pasirodo senjora Arojo juoda vakarine suknele, su šaliu ant apnuogintų pečių. Tylėdama ilgai stovi prieš juos. Jį ir vėl perveria jos susitvardymas, ramus grožis.

Ji prakalba.

– Sveiki atvykę, visi susirinkusieji, dėkoju, kad atėjote pas mus tokį šaltą ir drėgną vakarą. Šiandien aš jums šiek tiek papasakosiu apie mūsų Akademiją ir apie tai, ko mano vyras ir aš siekiame mūsų moksleiviams. Tam pirmiausiai reikės trumpai apsakyti mūsų Akademijos filosofiją. Tuos, kurie jau yra ją girdėję, prašysiu sutelkti kantrybę.

– Kaip mums visiems žinoma, tą dieną, kai atvykstame į šį gyvenimą, atsisakome ankstesnio egzistavimo. Mes jį pamirštame. Tačiau ne iki galo. Išlieka tam tikros mūsų buvusio egzistavimo smulkmenos: jų negalima tiesiogine prasme vadinti prisiminimais; tai veikiau prisiminimų šešėliai. Vėliau, kai priprantame prie naujojo gyvenimo, išblėsta net šie šešėliai, mes galutinai pamirštame, iš kur esame kilę, ir susitaikome su tuo, kad gyvenimas tėra tik tai, ką matome savo akimis.

– Tačiau vaikas, mažas vaikas, dar tebeturi gilius buvusio gyvenimo įspaudus, atsiminimų šešėlius, kuriuos jam sunku išreikšti žodžiais. Žodžių jam trūksta todėl, kad drauge su prarastuoju pasauliu mes praradome ir kalbą, tinkamą jam prikelti. Iš tos pirmykštės kalbos mums likusi tik saujelė žodžių, kuriuos aš vadinu transcendentiniais žodžiais, iš kurių svarbiausi yra skaičiai *uno, dos, tres*.

– *Uno-dos-tres:* tai skanduotė, kurią išmokstame mokykloje, beprasmė skanduotė, kurią vadiname skaičiavimu: bet galbūt galima įžvelgti, kas slypi už šios skanduotės, o būtent – pačią skaičių erdvę, tauriųjų ir pagalbinių skaičių, kurių nesuskaičiuojama daugybė, kaip ir žvaigždžių, skaičių, gimusių iš tauriųjų skaičių sąjungų? Mes – mano vyras, aš ir mūsų pagalbininkai – tikime, kad tai įmanoma. Mūsų Akademijos paskirtis – vesti moksleivių sielas į tą erdvę, siekti jų darnos su didingais pamatiniais visatos judesiais arba, kaip mes tai vadiname, su visatos šokiu.

– Pasitelkiame šokį, kad iškviestume skaičius iš erdvių, kuriose jie gyvuoja, kad leistume jiems reikštis tarp mūsų,

kad suteiktume jiems kūną. Taip, mūsų Akademijoje šokami ne šiurkštūs, kūniški ar nedarnūs šokiai; čia kūnas ir siela suliejami į viena, kad skaičiai atgytų. Kaip muzika prasiskverbia į mūsų vidų ir skatina mus šokti, taip ir skaičiai liaujasi buvę tik idėjomis, vaiduokliais ir tampa tikrove. Muzika iškviečia šokį, o šokis iškviečia muziką: negalima sakyti, kad kuris nors iš jų yra pirmesnis. Todėl mes sakome, kad esame ne tik Šokio, bet ir Muzikos akademija.

– Brangieji tėvai, brangieji Akademijos bičiuliai, jei mano žodžiai šį vakarą jums atrodo migloti, tai tik dar vienas įrodymas, kokie silpni būna žodžiai. Žodžiai silpni, todėl mes šokame. Šokdami iškviečiame skaičius iš aukštybių, kuriose jie gyvena tarp tolimų žvaigždžių. Šokdami pasiduodame jiems ir kol šokame, tol jie iš savo malonės gyvena tarp mūsų.

– Kai kurie iš jūsų – aš matau iš akių – išlieka skeptiški. *Apie kokius čia skaičius, gyvenančius tarp žvaigždžių, ji kalba?*, murmate jūs vieni kitiems. *Juk aš kasdien naudojuosi skaičiais, kai perku maistą ar užsiimu verslu. Argi skaičiai nėra mūsų nuolankūs tarnai?*

– Atsakau: skaičiai, apie kuriuos jūs kalbate, kuriais mes naudojamės pirkdami ir parduodami, nėra tikri skaičiai – tai simuliakrai. Aš juos vadinu skaičių skruzdėmis. Mes žinome, kad skruzdės neturi atminties. Jos gimsta iš dulkių ir pavirsta dulkėmis. Šį vakarą, antroje pasirodymo dalyje, matysite, kaip mūsų jaunesnieji moksleiviai vaidina skruzdes, kaip jie atlieka skruzdžių veiksmus, kuriuos mes vadiname paprastąja aritmetika, ta aritmetika, kurią naudojame skaičiuodami namų ūkio išlaidas ir panašius dalykus.

Skruzdės. Paprastoji aritmetika. Jis pasisuka į Inesą.

– Tu čia ką nors supranti? – sušnibžda. Bet Inesa stebi Aną Magdaleną suspaudusi lūpas, primerkusi akis ir atsisako jam atsakyti.

Akies kampučiu jis pastebi Dmitrijų, beveik pasislėpusį tamsiame tarpduryje. Kuo Dmitrijų, šitą lokį, domina skaičių šokiai? Tačiau jį, žinoma, domina pati kalbėtoja.

– Skruzdės iš prigimties yra labai klusnios, – kalba Ana Magdalena. – Jos paklūsta sudėties ir atimties dėsniams. Diena po dienos, kiekvieną valandą, kai nemiega, jos daro tą patį: vykdo savo mechaniškus, dvilypius įstatymus.

– Mes savo Akademijoje nemokome skruzdžių dėsnių. Žinau, kad kai kuriems iš jūsų kelia nerimą tai, kad mes nemokome jūsų vaikų žaisti skruzdžių žaidimus, dėti vienus skaičius prie kitų ir taip toliau. Tikiuosi, dabar jau supratote, kodėl taip elgiamės. Mes nenorime, kad jūsų vaikai virstų skruzdėmis.

– Pakaks. Dėkoju jums už dėmesį. Prašome pasitikti spektaklio dalyvius.

Ji duoda ženklą ir pasitraukia. Dmitrijus su savo muziejaus prižiūrėtojo uniforma, šį kartą dailiai susagstyta, žengia į priekį ir atitraukia uždangą: pirmiausia kairiąją dalį, paskui dešiniąją. Tą pačią akimirką iš viršaus pasigirsta prislopinti vargonų garsai.

Scenoje matyti vieniša figūra: gal kokių vienuolikos ar dvylikos metų berniukas, apsiavęs auksiniais bateliais, su balta toga, apnuoginančia vieną petį. Iškėlęs virš galvos rankas jis mąsliai žvelgia į tolį. Pozą laiko tol, kol

vargonininkas, kuris negali būti niekas kitas, tik senjoras Arojo, groja įmantrią įžangą. Vėliau pradeda šokti muzikos ritmu. Šokdamas slyste slysta iš vieno scenos krašto į kitą, kartais greitai, kartais lėtai, kaskart pasiekęs kraštą stabteli, bet niekada visai nesustoja. Šokio piešinys ir judesių sąryšis nėra aiškus, berniuko judesiai grakštūs, tačiau neįvairūs. Jam, Simonui, netrukus pasidaro nebeįdomu, jis užsimerka ir įsiklauso į muziką.

Aukštosios vargonų natos skamba šaižokai, žemosioms trūksta aidumo. Tačiau pati muzika jį užvaldo. Apima ramybė; junta, kaip kažin kas jo viduje – jo siela? – pasiduoda muzikos ritmui ir ima judėti pagal jį. Jį apima nestiprus transas.

Muzika tampa sudėtingesnė, paskui vėl supaprastėja. Jis atsimerkia. Scenoje pasirodė antras šokėjas, toks panašus į pirmąjį, kad tikriausiai yra jo jaunesnysis brolis. Jis irgi visą laiką slysčioja nuo vieno neregimo taško prie kito. Retkarčiais jų abiejų keliai kertasi, bet nė karto nekyla pavojaus, kad šokėjai susidurs. Be abejo, repetuota tiek daug, kad kiekvienas iš jų kito judesius moka atmintinai, tačiau atrodo, jog yra kažkas daugiau, kažkokia logika, diktuojanti jų judėjimą, kurios jam niekaip nepavyksta iki galo suvokti, nors junta, kad dar akimirka, ir tai jam pavyks.

Muzika nutyla. Abu šokėjai pasiekia galutinius taškus ir sustingsta nejudėdami. Dmitrijus užtraukia kairiąją, paskui dešiniąją uždangos pusę. Žiūrovai nedarniai ploja, jis taip pat. Inesa irgi ploja.

Vėl išeina Ana Magdalena. Nuo jos sklinda švytėjimas, kurį – jis visiškai pasirengęs tuo patikėti – pažadino šokis,

o gal muzika, o gal ir šokis, ir muzika kartu; tiesą pasakius, jis junta, jog ir pats pradeda švytėti.

– Jūs ką tik matėte Tris ir Du, juos šoko mūsų vyresnieji moksleiviai. Šį vakarą baigdami jaunesnieji moksleiviai atliks skruzdžių šokį, apie kurį jums kalbėjau anksčiau.

Dmitrijus vėl atitraukia uždangą. Priešais juos, išrikiuoti vienas paskui kitą, stovi aštuoni vaikai, berniukai ir mergaitės, su berankoviais marškinėliais, trumpomis kelnaitėmis ir žaliomis kepuraitėmis, ant kurių siūbuoja skruzdžių prigimtį ženklinantys ūseliai. Dovydas stovi kolonos priekyje.

Senjoras Arojo vargonais užgroja maršą, pabrėždamas jo mechanišką ritmą. Skruzdės žengia didelį žingsnį kairėn, dešinėn, atgal ir pirmyn: vietoje aštuonių šokėjų kolonos jos dabar sudaro kitą derinį, po keturis dviejose eilėse. Keturis taktus išlaiko tokią padėtį, žygiuodamos vietoje; paskui persigrupuoja į naują darinį, po du keturiose eilėse. Kurį laiką žygiuoja vietoje, paskui persigrupuoja į vieną ilgą aštuonių žmonių eilę. Žygiuoja vietoje, paskui, muzikoje dingus *staccato* ritmui ir jai virtus nedarnių akordų mišiniu, staiga pasileidžia be jokios tvarkos lakstyti po sceną išskėtę rankas nelyginant sparnus, per plauką neatsitrenkdami vienas į kitą (kartą iš tiesų atsitrenkia ir tada abu nukentėjusieji griūva ant grindų, karštligiškai kikendami). Paskui vėl išryškėja stabilus maršto ritmas ir visos aštuonios skruzdės, kaip pradžioje, išsirikiuoja į koloną.

Dmitrijus užtraukia uždangą ir stovi, plačiai šypsodamasis. Žiūrovai garsiai ploja. Muzika nenutyla. Dmitrijus

vėl atitraukia uždangą ir pasirodo, kad skruzdės tebežygiuoja, stovėdamos vietoje. Aplodismentai sustiprėja.

– Ką manai? – klausia jis Inesos.

– Ką aš manau? Aš manau štai ką: svarbiausia, kad jam visa tai patiktų.

– Sutinku. Bet ką tu manai apie jos kalbą? Ką manai apie...

Juos nutraukia Dovydas, jis pribėga sukaitęs ir įsiaudrinęs, dar nenusiėmęs siūbuojančių ūselių.

– Ar matėt mane? – nekantriai klausia jis.

– Žinoma, matėme, – atsako Inesa. – Labai tavimi didžiavomės. Tu buvai skruzdžių vadas.

– Aš buvau vadas, bet skruzdės niekam tikusios, jos moka tik žygiuoti. Ana Magdalena sako, kad kitą kartą aš galėsiu šokti tikrą šokį. Bet reikės labai daug repetuoti.

– Tai gerai. Kada tas kitas kartas?

– Kai bus kitas koncertas. Galiu paimti pyrago?

– Imk, kiek nori. Nereikėjo nė klausti. Pyragas skirtas visiems.

Jis apsidairo, ieškodamas senjoro Arojo. Jam smalsu jį pamatyti, sužinoti, ar jis irgi tiki aukštesne erdve, kurioje gyvena skaičiai; gal tik groja vargonais, o visą transcendenciją palieka žmonai. Bet senjoro Arojo niekur nematyti: akivaizdu, kad kambaryje pasklidę negausūs vyrai yra tokie patys moksleivių tėvai kaip ir jis.

Inesa kalbasi su viena iš mamų. Gestu pakviečia jį prieiti.

– Simonai, čia senjora Ernandes. Jos sūnus irgi buvo skruzdė. Senjora, tai mano draugas Simonas.

Amigo, draugas. Anksčiau Inesa nevartojo šio žodžio. Ar jis dabar jai draugas, jis tapo draugu?

– Izabelė, – sako senjora Ernandes. – Vadinkite mane Izabele.

– Aš Inesa, – sako Inesa.

– Kaip tik gyriau Inesai jūsų sūnų. Atrodo, jis scenoje labai pasitiki savimi, tiesa?

– Jis apskritai pasitiki savimi, – sako jis, Simonas. – Visada toks buvo. Kaip suprantate, nelengva jį ko nors mokyti.

Izabelė nesuprasdama žiūri į jį.

– Jis pasitiki savimi, bet tas pasitikėjimas ne visada turi pagrindo, – toliau kalba jis, pamesdamas mintį. – Jis mano turįs galių, kurių iš tiesų neturi. Jis dar mažas.

– Dovydas pats išmoko skaityti, – sako Inesa. – Jis skaito „Don Kichotą“.

– Sutrumpintą, vaikams pritaikytą versiją, – sako jis, – bet taip, tai tiesa, skaityti jis išmoko pats, be niekieno pagalbos.

– Čia, Akademijoje, nelabai stengiasi vaikus mokyti skaityti, – sako Izabelė. – Sako, kad skaitymui ateis laikas vėliau. Kol jie maži, svarbus šokis, muzika ir šokis. Tačiau ji įtikinamai kalba, ta Ana Magdalena. Graži kalba. Kaip manote?

– Kas ta aukštesnioji erdvė, iš kurios pas mus nusileidžia skaičiai, šventasis Du ir šventasis Trys – ar jūs šitą supratote? – klausia jis.

Prie jų prisigretina berniukas, tikriausiai Izabelės sūnus, šokoladu išteplotomis lūpomis. Ji susiranda servetėlę ir nušluosto jam burną, jis kantriai kenčia.

– Nagi, nusiimkime šitas ausytes ir atiduokime jas Anai Magdalenai, – sako ji. – Juk neisi namo atrodydamas kaip vabzdys.

Vakaras baigiasi. Ana Magdalena stovi prie durų ir atsisveikina su tėvais. Jis paspaudžia vėsią jos ranką.

– Padėkokite nuo manęs senjorui Arojo, – sako jis. – Gailiuosi, kad neturėjau galimybės su juo susipažinti. Jis puikus muzikas.

Ana Magdalena linkteli. Vieną akimirką mėlynos akys stabteli ties juo. *Ji mane kiaurai permato,* krūptelėjęs pamano jis. *Kiaurai permato, ir aš jai nepatinku.*

Jam dėl to skaudu. Nėra pratęs prie tokių dalykų – nepatikti, juo labiau nepatikti be jokios priežasties. Bet gal tai ne asmeniška antipatija. Gal ta moteris nemėgsta visų savo moksleivių tėvų kaip savo galios varžovų. O gal tiesiog nemėgsta visų vyrų, išskyrus neregimąjį Arojo.

Na, jei jis nepatinka jai, tai ji jam irgi nepatinka. Pats dėl to nustemba: nedažnai jaučia antipatiją moterims, ypač gražioms moterims. O šita moteris graži, nėra nė mažiausios abejonės, jos grožis atlaiko atidžiausią apžiūrą: tobuli bruožai, nepriekaištinga oda, figūra, laikysena. Ji graži, tačiau jam atgrasi. Tai kas, kad ji ištekėjusi, vis tiek jam ji primena šaltą mėnesienos šviesą, žiaurią, grobuonišką skaistybę. Ar išmintinga atiduoti į jos rankas jų berniuką – geriau pagalvojus, bet kurį berniuką ir net mergaitę? Kas bus, jei metams pasibaigus vaikas išeis iš jos glėbio toks pat šaltas ir grobuoniškas kaip ji? Toks jo nuosprendis jai – jos

išpažįstamai žvaigždžių religijai, geometrinei šokio estetikai. Bekraujė, belytė, be gyvybės.

Berniukas, iki soties privalgęs pyrago su limonadu, užmiega ant galinės sėdynės. Bet jis vis tiek dvejoja, ar išsakyti savo abejones Inesai: atrodo, kad net giliausiai įmigęs vaikas girdi, kas vyksta greta. Todėl jis valdosi, kol vaikas saugiai paguldomas miegoti.

– Inesa, ar tu tikra, kad mes teisingai pasielgėme? – klausia jis. – Ar nereikėtų pasidairyti, paieškoti ne tokios... ekstremalios mokyklos?

Inesa neatsako.

– Aš nesupratau senjoros paskaitos, – neatlyžta jis. – O tai, ką supratau, man pasirodė kiek beprotiška. Ji ne mokytoja, o pamokslininkė. Jiedu su vyru sukūrė religiją ir dabar medžioja atsivertėlius. Dovydas per mažas ir per jautrus, kad leistume jam tai išgyventi.

Inesa prakalba.

– Kai aš buvau mokytoja, mes turėjome senjorą P – švilpaujantį paštininką, K – murkiančią katę ir T – švilpiantį traukinį. Kiekviena raidė turėjo savus bruožus ir savą garsą. Dėliojome raides vieną prie kitos ir išgalvodavome žodžius. Taip mažus vaikus moko skaityti ir rašyti.

– Tu buvai mokytoja?

– Rezidencijoje rengdavome pamokas tarnų vaikams.

– Tu man to niekada nesakei.

– Kiekviena abėcėlės raidė turėjo savo asmenybės bruožus. Dabar ji, Ana Magdalena, suteikia bruožus skaičiams.

Uno, dos, tres. Jie atgyja. Taip ir reikia mokyti vaikus. Tai ne religija. Aš einu miegoti. Labanaktis.

Internate penki Akademijos moksleiviai, kiti kas dieną ateina į pamokas. Internatas – tai senjorų Arojo namai; jame gyvena vaikai, kilę iš pernelyg tolimų provincijos kampelių, kad galėtų važinėti kasdien. Visi penki kartu su jaunu budėtoju ir dviem senjoro Arojo sūnumis kasdien susėdę prie stalo valgo pietus, kuriuos ruošia senjora Arojo. Kiti moksleiviai pietus atsineša. Kiekvieną vakarą Inesa sudeda Dovydo rytojaus pietus į dėžutę ir pastato ją į šaldytuvą: ten sumuštiniai, obuolys ar bananas ir koks nors smulkus skanėstas – šokoladukas, sausainis.

Vieną vakarą, kai Inesa ruošia jam pietus, Dovydas prabyla:

– Kai kurios mergaitės mokykloje nevalgo mėsos. Jos sako, kad tai žiauru. Ar tai žiauru, Inesa?

– Jei nevalgysi mėsos, neįgausi jėgų. Negalėsi augti.

– Bet ar tai žiauru?

– Ne, tai nežiauru. Skerdžiami gyvūnai nieko nejunta. Jie nepatiria tokių jausmų kaip mes.

– Aš paklausiau senjoro Arojo, ar tai žiauru, ir jis atsakė, kad gyvūnai neišmano silogizmų ir dėl to tai nėra žiauru. Ką tai reiškia – silogizmai?

Inesa sutrinka. Įsiterpia jis, Simonas:

– Manau, jis turėjo galvoje, kad gyvūnai nemoka logiškai mąstyti, kaip kad mes. Jie negali daryti loginių išvadų.

Jie nesupranta, kad juos veža paskersti, net jei tai aiškiausiai matyti, todėl ir neišsigąsta.

– Bet ar jiems skauda?

– Kai skerdžia? Ne, jei skerdikas gerai atlieka savo darbą. Lygiai taip pat tau nieko neskauda pas daktarą, jei daktaras išmano, ką darąs.

– Vadinasi, tai nežiauru, tiesa?

– Ne, nepasakyčiau, kad ypač žiauru. Didelis, stiprus jautis beveik niekò nejunta. Jaučiui tai tarsi adatos dūris. O paskui jis jau nebejunta nieko.

– Bet kodėl jie turi mirti?

– Kodėl? Nes jie tokie kaip mes. Mes mirtingi, jie irgi mirtingi, o mirtingi padarai privalo mirti. Tai ir turėjo galvoje senjoras Arojo, kai juokavo apie silogizmus.

Berniukas nekantriai papurto galvą:

– Kodėl jie turi mirti, kad atiduotų mums savo mėsą?

– Todėl, kad taip jau yra: kai papjauni gyvulį, jis miršta. Jei nutrauksi uodegą driežui, jam ataugs nauja uodega. Bet jautis – tai ne driežas. Jei nupjausi jaučiui uodegą, nauja neišaugs. Jei nupjausi jam koją, jis mirtinai nukraujuos. Dovydai, aš nenorėčiau, kad tu tiek daug mąstytum apie šiuos dalykus. Jaučiai yra geri padarai. Jie mums linki gero. Savo kalba jie sako: *Jei jaunajam Dovydui reikia valgyti mano mėsą, kad jis užaugtų stiprus ir sveikas, aš mielu noru jam ją atiduosiu*. Ar ne taip, Inesa?

Inesa linkteli.

– Tai kodėl mes nevalgome žmonių?

– Todėl, kad tai šlykštu, – atsako Inesa. – Štai kodėl.

8 SKYRIUS

Anksčiau Inesa nė karto neparodė domėjimosi madomis, tad jis nesitiki, kad ji ilgai išdirbs parduotuvėje *Modas Modernas*. Bet jis klysta. Jai sekasi dirbti pardavėja, ypač bendrauti su vyresnio amžiaus pirkėjomis, kurios vertina jos rodomą kantrybę. Ji išmeta drabužius, atsivežtus iš Noviljos, ir pati pradeda rengtis madingiau – nusiperka drabužių su nuolaida arba pasiskolina iš parduotuvės.

Su parduotuvės savininke Klaudija, panašaus amžiaus moterimi, ji greitai susidraugauja. Jos eina pietauti į gretimą kavinę arba nusiperka sumuštinių ir juos valgo sandėlyje, o Klaudija išlieja širdį pasakodama apie savo sūnų, kuris susidėjo su bloga draugija ir grasina mesti mokyklą; taip pat, kiek abstrakčiau, apie klystkeliais nuėjusį vyrą. Ar savo ruožtu išlieja širdį Inesa, ji nesako – bent jau jam, Simonui.

Ruošdamasi naujam sezonui, Klaudija važiuoja naujų prekių į Noviljią ir palieka Inesą vadovauti parduotuvei. Staigus jos paaukštinimas suerzina kasininkę Inocentą, dirbančią *Modas Modernas* nuo pat jos įsikūrimo. Visiems palengvėja, kai Klaudija grįžta.

Jis, Simonas, kas vakarą klauso Inesos pasakojimų apie mados sėkmes ir nesėkmes, apie sunkius ar pernelyg išrankius pirkėjus, apie nenorom kilusias varžybas su Inocenta. Smulkūs nutikimai, įvykę jam išvežiojant lankstinukus, Inesos smalsumo nežadina.

Kitą kartą keliaudama į Noviliją Klaudija pasikviečia Inesą važiuoti drauge. Inesa klausia jo, Simono, ką jis mano. Ar jai važiuoti? Kas bus, jei ją atpažins ir suims policija? Jis pasišaipo iš jos nuogąstavimų. Vertinant nusikaltimų sunkumą, sako jis, toks nusižengimas kaip pagalba mokyklos nelankančiam mažamečiui ir jo slėpimas būtų arti skalės galo. Dovydo asmens byla tikriausiai jau užgriozdinta kalnu kitų bylų, ir net jeigu ne, policija tikrai ir be to turi ką veikti, užuot šukavusi gatves ir ieškojusi nusižengėlių tėvų.

Taigi Inesa priima Klaudijos kvietimą. Jos abi sėda į naktinį Noviljos traukinį ir visą dieną praleidžia pramoniniame miesto rajone įsikūrusiame platintojo sandėlyje, renkasi drabužius. Per pertrauką Inesa paskambina į Rezidenciją savo broliui Diegui ir su juo pasikalba. Nieko nelaukęs, Diegas pareikalauja grąžinti jam automobilį (jis tvirtina, kad tai jo automobilis). Inesa atsisako, bet pasisiūlo jam sumokėti pusę kainos, jei leis automobilį pasilikti. Jis reikalauja dviejų trečdalių, bet ji laikosi tvirtai ir jis kapituliuoja.

Ji paprašo pakviesti kitą brolį, Stefaną. Stefano Rezidencijoje nebėra, praneša Diegas. Jis išsikraustė į miestą ir gyvena su savo mergina, ji laukiasi kūdikio.

Kai Inesa išvažiuoja ar būna užsiėmusi *Modas Modernas* reikalais, jam, Simonui, tenka rūpintis Dovydu. Jis ne tik rytais palydi jį į Akademiją ir popiet parsiveda namo, bet ir apsiima ruošti jam maistą. Pats jis nėra labai gerai įvaldęs kulinarijos meno, tačiau berniukas, laimė, šiomis dienomis toks alkanas, kad valgo viską, kas padėta ant stalo. Sušveičia krūvą bulvių košės su žirneliais, nekantraudamas laukia savaitgaliais kepamos vištos.

Jis greitai auga. Aukštas niekada nebus, bet turi lanksčias rankas ir kojas, begalę energijos. Po pamokų bėga žaisti futbolo su kitais jų daugiabučio berniūkščiais. Jis tarp jų jauniausias, tačiau dėl savo ryžto ir tvirtumo pelno vyresnių, didesnių berniukų pagarbą. Jo bėgimo stilius gali atrodyti ekscentriškas – bėga susikūprinęs, nuleidęs galvą, prispaudęs prie šonų alkūnes, – tačiau vaikas vikrus ir puikiai laikosi ant kojų.

Iš pradžių, berniukui žaidžiant futbolą, jis, Simonas, nepaleisdavo Bolivaro nuo pasaito, bijodamas, kad šuo gali išbėgti į aikštę ir užpulti žaidėją, grasinantį jo jaunajam šeimininkui. Bet Bolivaras netruko išmokti, kad lakstymas paskui kamuolį – tai tik žaidimas, žmonių žaidimas. Dabar jis patenkintas ir ramus tupi pašonėje, abejingas futbolui, mėgaujasi malonia saulės šiluma ir sodriais, gausiais ore sklindančiais kvapais.

Pasak Inesos, Bolivarui septyneri metai, bet jis, Simonas, svarsto, ar kartais šuo nebus senesnis. Visiškai aišku, kad jis gyvena vėlyvąjį gyvenimo etapą, baigia nukaršti. Pradėjo tukti ir nors yra nekastruotas patinas, liovėsi do-

mėtis kalėmis. Be to, pasidarė aikštingesnis. Kiti šunys jo privengia. Vos jis kilsteli galvą ir negarsiai suurzgia, šie tuojau pat cimpina šalin.

Jis, Simonas, yra vienintelis niekam tikusių popietinių futbolo varžybų žiūrovas; varžybų, kurias nuolatos pertraukia žaidėjų kivirčai. Vieną dieną prie jo prieina vyresnių berniukų grupelė paprašyti, ar jis nesutiktų teisėjauti. Jis atsisako.

– Aš per senas ir nesidomiu sportu, – sako. Tai nėra visiškai tiesa, bet vėliau jis lieka patenkintas, kad atsisakė, ir įtaria, kad Dovydas tuo irgi džiaugiasi.

Jis svarsto, kuo jį laiko kiti daugiabučio berniūkščiai: Dovydo tėvu? Seneliu? Dėde? Kokią istoriją Dovydas jiems papasakojo? Kad vyras, stebintis jų žaidimą, gyvena su juo ir su jo mama, tačiau miega vienas? Ar Dovydas juo didžiuojasi, ar gėdijasi, o gal ir didžiuojasi, ir gėdijasi; o gal šešerių, jau beveik septynerių metų berniukas per mažas justi tokius dvilypius jausmus?

Užtat berniukai rodo pagarbą šuniui. Pirmą dieną, kai jis atsivedė šunį, jie susispietė aplink jį ratu.

– Jo vardas Bolivaras, – paskelbė Dovydas. – Jis elzasietis. Jis jums neįkąs. – Elzasietis Bolivaras ramiai žvelgė į tolį ir leido berniukams jį garbinti.

Namuose jis, Simonas, elgiasi veikiau kaip nuomininkas, o ne kaip lygiateisis šeimos narys. Jis stengiasi, kad jo kambarys visad būtų švarus ir tvarkingas. Nepalieka vonioje savo tualeto reikmenų, savo palto ant kabyklos prie durų. Jis nežino, kaip Inesa Klaudijai ir visam pasauliui

aiškina jo vaidmenį savo gyvenime. Jam girdint, tikrai nė karto nėra jo pavadinusi savo vyru; jei jai labiau patinka laikyti jį inteligentišku nuomininku, jis mielai jai pritars.

Inesa sudėtinga moteris. Tačiau jis junta, kad vis labiau ima ją gerbti ir junta vis didesnę simpatiją. Kas būtų galėjęs pagalvoti, kad ji įstengs pamiršti Rezidenciją, tenykštį lengvą gyvenimą ir taip atkakliai stengsis rūpintis šituo užsispyrusiu vaiku!

– Ar mes šeima – tu, Inesa ir aš? – klausia berniukas.

– Be abejo, šeima, – tuojau pat atsako jis. – Šeimų būna įvairių. Mes esame vienas iš šeimos variantų.

– Bet ar mes privalome būti šeima?

Jis yra sau pasižadėjęs nesileisti suerzinamas ir rimtai atsakinėti net į tuos berniuko klausimus, kuriuos jis užduoda tik šiaip sau.

– Jei norėtume, galėtume mažiau būti šeima. Aš galėčiau išsikraustyti, susirasti sau būstą ir tik kartais jus lankyti. Arba Inesa galėtų įsimylėti kitą vyrą, už jo ištekėti ir pasiimti tave su juo gyventi. Tačiau tai keliai, kuriais nė vienas iš mūsų nenorime eiti.

– Bolivaras neturi šeimos.

– Mes Bolivaro šeima. Mes rūpinamės Bolivaru, o Bolivaras saugo mus. Bet tu teisus, Bolivaras iš tiesų neturi šeimos – šunų šeimos. Kai buvo mažas, ją turėjo, bet paskui užaugo ir suprato, kad šeimos jam nebereikia. Bolivarui labiau patinka gyventi savarankiškai, o su kitais šunimis susitikti atsitiktinai, gatvėje. Tu, kai užaugsi, irgi turėsi nuspręsti – gyventi vienam ar su šeima. Bet kol esi

mažas, mes tau reikalingi, kad tavimi rūpintumės. Tad mes esame tavo šeima: Inesa, Bolivaras ir aš.

Jei norėtume, galėtume mažiau būti šeima. Praėjus dviem dienoms po šio pokalbio berniukas nei iš šio, nei iš to pareiškia, kad nori gyventi Akademijos internate.

Jis, Simonas, mėgina jį atkalbėti.

– Kam tau kraustytis į Akademiją, kai čia taip gera? – klausia jis. – Inesa siaubingai tavęs ilgėsis. Aš irgi pasiilgsiu.

– Inesa manęs nesiilgės. Inesa manęs taip ir nepažino.

– Kaip tai nepažino?

– Ji sako, kad ne.

– Inesa tave myli. Tu jos širdyje.

– Bet ji manęs nepažino. Senjoras Arojo mane pažįsta.

– Jei išsikraustysi gyventi pas senjorą Arojo, nebeturėsi savo kambario. Teks miegoti bendrame miegamajame su kitais vaikais. Kai vidury nakties pasijusi vienišas, neturėsi kam pasiguosti. Senjoras Arojo ir Ana Magdalena tikrai tau neleis įsiropšti pas juos į lovą. Neturėsi su kuo popiet žaisti futbolą. Vakarienei valgysi ne bulvių košę su padažu, o morkas ir kalafiorus, kurių negali pakęsti. O kaip Bolivaras? Bolivaras nesupras, kas atsitiko. *Kur mano jaunasis šeimininkas?* sakys Bolivaras. *Kodėl jis mane paliko?*

– Bolivaras galės mane aplankyti, – sako berniukas. – Tu galėsi jį atvesti.

– Apsigyventi internate – rimtas sprendimas. Gal galėtume palaukti iki kito ketvirčio, kad turėtume laiko gerai viską apgalvoti?

– Ne, aš noriu į internatą dabar.

Jis pasikalba su Inesa.

– Neįsivaizduoju, ką jam galėjo prižadėti Ana Magdalena, – sako jis. – Manau, tai netikęs sumanymas. Jis gerokai per mažas palikti namus.

Jo nuostabai, Inesa prieštarauja.

– Tegu eina. Netrukus maldaus, kad vėl leistume grįžti namo. Tai bus jam pamoka.

Ko jau ko, o šito jis iš jos nesitikėjo: kad ji taip lengvai atiduos savo brangiausią sūnų senjorams Arojo.

– Bus nepigu, – sako jis. – Gal bent jau pasikalbėkime su seserimis, išsiaiškinkime, ką jos apie tai mano. Juk pinigai galiausiai jų.

Nors jų nė karto nekvietė į seserų rezidenciją Estreloje, jie labai stengiasi neprarasti ryšio su Roberta ir ūkiu ir kai seserys vieši ten, kartais apsilanko, norėdami parodyti, kad nepamiršo jų dosnumo. Per šiuos apsilankymus Dovydas dažniausiai daug pasakoja apie Akademiją. Seserys girdėjo jo postringavimus apie tauriuosius skaičius ir pagalbinius skaičius, žiūrėjo, kaip jis atlieka keletą paprastesnių šokio judesių, Du ir Tris: šokių, kurie, jei juos teisingai atlieki, iškviečia iš žvaigždžių atitinkamus skaičius. Jas pakerėjo jo fizinis grakštumas ir padarė įspūdį, kaip rimtai jis perteikia neįprastą Akademijos mokymą. Bet šį kartą berniuko laukia nauja užduotis: paaiškinti joms, kodėl jis nori išeiti iš namų ir apsigyventi pas senjorus Arojo.

– Ar tikrai žinai, kad senjoras ir senjora Arojo ras tau vietos? – klausia Konsuela. – Jei gerai supratau (Inesa, pataisy-

kite mane, jei klystu), jie dirba tik dviese, o internate gyvena keletas moksleivių bei jų pačių vaikai. Kodėl tau nepatinka gyventi namie, su savo tėvais?

– Jie manęs nesupranta, – sako berniukas.

Konsuela ir Valentina susižvalgo.

– *Mano tėvai manęs nesupranta*, – mąsliai ištaria Konsuela. – Kur aš esu girdėjusi šiuos žodžius? Malonėk man paaiškinti, jaunuoli: kodėl taip svarbu, kad tėvai tave suprastų? Ar nepakanka, kad jie būtų geri tėvai?

– Simonas nesupranta skaičių, – sako berniukas.

– Aš skaičių irgi nesuprantu. Šiuos klausimus palieku spręsti Robertai.

Berniukas tyli.

– Ar tu tikrai gerai viską apgalvojai, Dovydai? – klausia Valentina. – Ar tvirtai apsisprendei? Esi tikras, kad pagyvenęs savaitę pas senjorus Arojo nepersigalvosi ir nesiprašysi namo?

– Aš nepersigalvosiu.

– Labai gerai, – sako Konsuela. Ji dirsteli į Valentiną, į Almą. – Tegu bus, kaip nori: galėsi apsigyventi Akademijos internate. Dėl užmokesčio mes susitarsime su senjora Arojo. Bet mums skaudu girdėti tavo nusiskundimą, kad tėvai tavęs nesupranta. Mums atrodo, kad tu labai daug iš jų reikalauji – ne tik kad jie būtų geri tėvai, bet dar ir kad tave suprastų. Aš tai tikrai tavęs nesuprantu.

– Aš irgi ne, – sako Valentina. Alma tyli.

– Ar tu nepadėkosi senjorai Konsuelai, senjorai Valentinai ir senjorai Almai? – klausia Inesa.

– Ačiū, – sako berniukas.

Kitą rytą Inesa, užuot ėjusi į *Modas Modernas*, eina drauge su jais į Akademiją.

– Dovydas sako, kad norėtų gyventi jūsų internate, – sako ji Anai Magdalenai. – Nežinau, kas jam įkalė tokią mintį, ir neprašau, kad jūs man tai pasakytumėte. Tik noriu sužinoti, ar turėsite jam vietos.

– Ar tai tiesa, Dovydai? Tu norėtum gyventi pas mus?

– Taip, – sako berniukas.

– O jūs nesutinkate, senjora? – klausia Ana Magdalena. – Jei jūs nesutinkate su jo prašymu, kodėl tiesiai to nepasakote?

Ji kreipiasi į Inesą, bet atsako jis, Simonas.

– Mes nesipriešiname šiam naujausiam jo sprendimui tik dėl to, kad nebeturime jėgų, – sako jis. – Galų gale Dovydas vis tiek mus įveikia ir padaro, kaip nori. Tokia jau mūsų šeima: šeimininkas ir du jo tarnai.

Inesai tai neatrodo sąmojinga. Nei Anai Magdalenai. Bet Dovydas ramiai nusišypso.

– Mergaitės mėgsta saugumą, – sako Ana Magdalena, – tačiau berniukai kitokie. Berniukams, kai kuriems berniukams, palikti namus yra didis nuotykis. Tačiau turiu tave perspėti, Dovydai, kad jeigu apsigyvensi pas mus, nebebūsi šeimininkas. Mūsų namuose šeimininkas yra senjoras Arojo ir visi berniukai ir mergaitės jo klauso. Ar tu su tuo sutinki?

– Taip, – atsako berniukas.

– Bet tik darbo dienomis, – sako Inesa. – Savaitgaliais jis grįš namo.

– Sudarysiu sąrašą daiktų, kuriuos reikės jam įdėti, – sako Ana Magdalena. – Nesijaudinkite. Jei matysiu, kad jam vieniša, kad jis ilgisi tėvų, aš jums paskambinsiu. Alioša taip pat juo pasirūpins. Alioša tokiems dalykams jautrus.

– Alioša, – sako jis, Simonas. – Kas tas Alioša?

– Aliošа prižiūri vaikus, gyvenančius internate, – sako Inesa. – Aš tau sakiau. Nesiklausei?

– Aliošа – jaunuolis, mūsų pagalbininkas, – sako Ana Magdalena. – Jis išugdytas mūsų Akademijos, todėl viską supranta. Jis atsakingas už internate gyvenančius vaikus. Jis su jais valgo, turi savo kambarį prie pat miegamojo. Jis labai jautrus, labai gero būdo, labai supratingas. Aš jus su juo supažindinsiu.

Pasirodo, kad iš ateinančio moksleivio tapti internato gyventoju labai paprasta. Inesa nuperka lagaminėlį, į kurį jie sudeda keletą tualeto reikmenų ir drabužių. Berniukas dar įdeda „Don Kichotą". Kitą rytą jis dalykiškai pabučiuoja Inesą atsisveikindamas ir išeina į lauką, o jis, Simonas, eina iš paskos nešinas lagaminu.

Kaip visada, prie durų laukia Dmitrijus.

– Aha, štai ir ateina ponaitis į savo naują būstą, – sako Dmitrijus, paimdamas lagaminą. – Iš tiesų, didinga diena. Tokią dieną reikia šokti, dainuoti ir papjauti penėtą veršį.

– Sudie, mano vaike, – sako jis, Simonas. – Būk geras, pasimatysim penktadienį.

– Aš geras, – sako berniukas. – Aš visada geras.

Jis žiūri, kaip Dmitrijus ir berniukas užlipa laiptais ir dingsta. Staiga, pasidavęs impulsui, nuseka jiems iš paskos.

Įeina į studiją kaip tik laiku: spėja pamatyti, kaip berniukas tipena į buto gilumą, laikydamasis Anos Magdalenos rankos. Netekties jausmas apgaubia jį tarsi rūkas. Prasiskverbia ašaros, kurias jis bergždžiai stengiasi paslėpti.

Dmitrijus guosdamas apglėbia jį per pečius.

– Ramybės, – sako Dmitrijus.

Užuot nusiraminęs, jis pratrūksta raudoti. Dmitrijus priglaudžia jį sau prie krūtinės; jis nesipriešina. Leidžia sau kartą giliai sukūkčioti, antrą kartą, trečią, giliai, iki drebulio įkvepia tabako ir audeklo kvapus. *Paleidžiu*, mąsto jis, *aš paleidžiu į laisvę. Tėvui tai atleistina.*

Ašarų metas baigiasi. Jis išsilaisvina, atsikrenkščia, sukužda kažką, kas turėjo nuskambėti kaip padėka, bet iš tiesų pasigirdo kaip gargtelėjimas, ir nubėga laiptais.

Namie vakare jis papasakoja apie šį nutikimą Inesai – prisiminus visą tai ima atrodyti vis keisčiau – dar daugiau, nesuvokiamas.

– Nesuprantu, kas man užėjo, – sako jis. – Juk negalėtum pasakyti, kad iš manęs atėmė vaiką ir uždarė į kalėjimą. Jei jam ten bus vieniša, jei nesutars su tuo Alioša, galės, kaip sakė Ana Magdalena, po pusvalandžio jau būti namie. Tai iš kur ta mano širdgėla? Ir dar priešais ką – priešais Dmitrijų! Dmitrijų!

Bet Inesai ne tas galvoje.

– Reikėjo jam įdėti šiltą pižamą, – sako ji. – Jei dabar tau ją paduosiu, galėsi rytoj nunešti?

Rytojaus rytą jis paduoda Dmitrijui pižamą rudo popieriaus pakete, ant kurio užrašytas Dovydo vardas.

– Inesa perdavė šiltų drabužių, – sako jis. – Neduokite jų pačiam Dovydui, jis pernelyg išsiblaškęs. Perduokite Anai Magdalenai arba, dar geriau, tam jaunuoliui, kuris atsakingas už internato gyventojus.

– Aliošai. Būtinai perduosiu.

– Inesa baiminasi, kad jam naktį nebūtų šalta. Jos tokia prigimtis – baimintis. Tarp kitko, norėčiau atsiprašyti už tą sceną, kurią iškėliau vakar. Niekaip nesuprantu, kas man buvo užėję.

– Meilė, – atsako Dmitrijus. – Jūs mylite berniuką. Jums tiesiog plyšo širdis, kai pamatėte, kaip jis nuo jūsų nusigręžė.

– Nusigręžė? Jūs ne taip supratote. Dovydas nuo mūsų nenusigręžė. Anaiptol. Persikraustymas į Akademiją – tai tik laikina jo užgaida, eksperimentas. Kai jam nusibos arba pasidarys vieniša, vėl sugrįš namo.

– Tėvams visada skauda širdį, kai jaunikliai išskrenda iš lizdo, – sako Dmitrijus. – Tai natūralu. Jūs minkštos širdies, aš matau. Mano širdis irgi minkšta, nors atrodau šiurkštus. Nėra ko gėdytis. Tokia jūsų ir mano prigimtis. Mes tokie gimėme. Mes minkštaširdžiai. – Jis nusišiepia. – Ne taip kaip ta jūsų Inesa. *Un corazon de cuero.*

– Jūs pats nesuprantate, apie ką kalbate, – griežtai sako jis. – Nerasi labiau atsidavusios motinos už Inesą.

– *Un corazon de cuero*, – pakartoja Dmitrijus. – Odinė širdis. Jei manimi netikite, palaukite ir pats pamatysite.

Jis kiek įmanydamas ilgiau tempia kasdienę dviračio kelionę, lėtai mina pedalus, lūkuriuoja ties sankryžomis. Vakaras plyti prieš akis tarsi dykuma. Jis susiranda barą,

užsisako *vino de paja*, aitraus vietinio vyno, prie kurio įprato ūkyje. Išeina iš baro, jausdamasis maloniai apsvaigęs. Bet netrukus slegianti niūruma sugrįžta. *Privalau susirasti, ką veikti!* sako jis sau. *Negalima taip gyventi, tik užmušinėjant laiką!*

Un corazon de cuero. Jei kas ir yra kietaširdis, tai ne Inesa, o Dovydas. Inesos ir jo paties meilė vaikui nekelia jokių abejonių. Bet ar vaikui į naudą, kad jį mylėdami jie taip lengvai pasiduoda jo norams? Gal visuomenės institutai įkūnija aklą išmintį. Gal užuot elgęsi su berniuku kaip su mažuoju princu jie turėtų grąžinti jį į valstybinę mokyklą ir leisti mokytojams jį sutramdyti, paversti socialiu padaru.

Skaudama galva grįžta namo, užsidaro savo kambaryje ir užmiega. Kai prabunda, jau vakaras ir Inesa namie.

– Atsiprašau, – sako jis, – buvau labai pavargęs, neparuošiau vakarienės.

– Aš jau pavalgiau, – sako Inesa.

9 SKYRIUS

Eina savaitės, ir jo namų sandaros netvirtumas darosi vis aiškiau matomas. Paprastai sakant, kai nebėra berniuko, nebeliko ir priežasties, kodėl jiedu su Inesa turėtų kartu gyventi. Jie neturi vienas kitam ko pasakyti; jų beveik niekas nesieja. Inesa užpildo tylos pauzes šnekomis apie *Modas Modernas*, bet jis jų mažai klausosi. Apvažiavęs savo maršrutą dviračiu, užsidaro savo kambaryje, skaito laikraštį arba snaudžia. Neina į parduotuvę, negamina valgyti. Inesa pradeda grįžti vis vėliau, jis spėja, kad laiką leidžia su Klaudija, nors ji pati nieko nesako. Tik savaitgaliais, kai vieši berniukas, jie bent kiek primena šeimą.

Vieną penktadienį, atvykęs į Akademiją pasiimti berniuko, randa užrakintas duris. Ilgai ieškojęs Dmitrijaus, pagaliau aptinka jį muziejuje.

– Kur Dovydas? – klausia jis. – Kur visi vaikai? Kur senjorai Arojo?

– Išvažiavo prie ežero, – atsako Dmitrijus. – Negi jums nepasakė? Ekskursija prie Kalderono ežero. Internato gyventojams tai didelė šventė, juk oras jau sušilo. Aš irgi

būčiau su malonumu važiavęs, tačiau, deja, negaliu apleisti pareigų.

– Kada jie grįš?

– Jei oras nepages, sekmadienį popiet.

– Sekmadienį!

– Sekmadienį. Nesijaudinkite. Jūsų berniukui bus labai smagu.

– Bet jis nemoka plaukti!

– Kalderono ežeras yra ramiausias ir sekliausias vandens telkinys visame plačiajame pasaulyje. Ten niekas niekada nėra nuskendęs.

Šia žinia jis pasveikina namo grįžusią Inesą: berniukas išvažiavo į ekskursiją prie Kalderono ežero ir šį savaitgalį jie jo nematys.

– O kur tas Kalderono ežeras? – reikliai klausia ji.

– Už dviejų valandų kelio į šiaurę. Pasak Dmitrijaus, Kalderono ežeras yra nepakartojama ugdymo patirtis. Vaikus įsodina į valtis stiklo dugnu, kad jie pamatytų povandeninį pasaulį.

– Dmitrijus. Tai dabar Dmitrijus jau ugdymo ekspertas.

– Jei nori, rytoj iš pat ryto galime važiuoti prie Kalderono ežero. Tik pažiūrėsime, ar viskas gerai. Galėsim pasisveikinti su Dovydu; jei jam ten nepatinka, parvešime namo.

Jie taip ir padaro. Važiuoja prie Kalderono ežero, automobilio gale snaudžia Bolivaras. Dangus be jokio debesėlio, diena žada būti karšta. Jie nepastebi posūkio, todėl mažą gyvenvietę prie ežero su vieninteliu namu nuomo-

jamais kambariais, vienintele krautuvėle, kurioje pardavinėja ledus, plastikinius sandalus, meškeres ir jauką, atranda tik pusiaudienį.

– Ieškau vietos, kur atvažiuoja moksleivių ekskursijos, – sako jis už prekystalio stovinčiai merginai.

– *El centro recreativo*. Važiuokite keliu palei ežerą. Jis už kokio kilometro.

El centro recreativo yra žemas, platus pastatas prie smėlėto paplūdimio. Paplūdimyje matyti dešimtys žmonių – vyrų ir moterų, vaikų ir suaugusiųjų; visi nuogi. Net iš toli jis nesunkiai atpažįsta Aną Magdaleną.

– Dmitrijus nieko nesakė apie... apie nudizmą, – sako jis Inesai. – Ką darysim?

– Na, aš tai jau tikrai neketinu nusirengti, – atsako ji.

Inesa – graži moteris. Jai nėra ko gėdytis savo kūno. Štai ką ji nutyli: *aš* neketinu nusirenginėti priešais tave.

– Tada teks man, – sako jis. Kol iš automobilio išleistas šuo nerangiai bėga prie ežero, jis įsitaiso galinėje sėdynėje ir išsirengia.

Atsargiai žengdamas per akmenėlius atsiranda paplūdimyje kaip tik tuo metu, kai priplaukia vaikų pilna valtis. Jaunuolis vešliais juodais tarsi varno sparnas plaukais ją prilaiko, o vaikai strimgalviais virsta lauk, pliuškenasi sekliame vandenyje, klykauja ir juokiasi, visi nuogi, Dovydas tarp jų. Berniukas jį atpažįsta ir krūpteli.

– Simonai! – sušunka jis ir atbėga pas jį. – Simonai, atspėk, ką mes matėm! Mes matėm ungurį, ir jis ėdė mažą unguriuką, to unguriuko galva kyšojo unguriui iš nasrų,

buvo taip juokinga, gaila, kad tu nematei! Ir dar matėm žuvų, daugybę įvairiausių žuvų. Ir dar krabų. Daugiau nieko. Kur Inesa?

– Inesa laukia automobilyje. Ji nekaip jaučiasi, skauda galvą. Atvažiavome sužinoti, kokie tavo planai. Nori važiuoti su mumis namo ar pasiliksi čia?

– Noriu pasilikti. Galima Bolivarui irgi pasilikti?

– Nemanau. Bolivaras nepratęs prie nepažįstamų vietų. Dar nuklys kur nors ir pasimes.

– Nepasimes. Aš jį prižiūrėsiu.

– Nežinau. Pasitarsiu su Bolivaru ir tada matysim, ko jis nori.

– Gerai, – ir berniukas, daugiau netaręs nė žodžio, apsigręžia ir nubėga atgal pas draugus.

Atrodo, berniukas nė kiek nesistebi, kad jis, Simonas, stovi priešais jį nuogas. Tiesą pasakius, tarp visų šitų nuogalių, jaunų ir senų, jo paties drovumas greitai nyksta. Tačiau suvokia, kad vengia tiesiai pažvelgti į Aną Magdaleną. Kodėl? Kodėl tik prieš ją vieną iš tiesų jaučiasi nuogas? Jis nejunta jai nieko seksualaus. Paprasčiausiai nėra jai lygus – nei seksualiniu, nei kitu požiūriu. Ir vis dėlto atrodo, kad jei pažvelgtų tiesiai į ją, jam iš akių kažkas plyksteltų, tarsi išlėktų plieninė, neabejotina strėlė, o to jis negali sau leisti.

Jis jai nėra lygus: tuo nė kiek neabejoja. Jei jai užrištų akis ir pastatytų visų apžiūrai, kaip statulas Dmitrijaus muziejuje arba žvėrį zoologijos sodo narve, jis galėtų žiūrėti į ją valandų valandas, apsvaigęs nuo tam tikros kūrinijos formos tobulumo, kurį ji įkūnija. Bet tai dar ne

viskas, toli gražu ne. Svarbu ne tai, kad ji jauna ir kupina gyvybės, o jis senas ir išsekęs; ne tik tai, kad ji, jei taip galima pasakyti, iškalta iš marmuro, o jis nulipdytas iš molio. Kodėl staiga į galvą atėjo ta frazė: *nelygus jai?* Kokį dar esmingesnį skirtumą tarp jų egzistuojant jis junta, bet tiksliai nusakyti negali?

Už jo nugaros pasigirsta balsas, jos balsas.

– Senjore Simonai.

Jis atsigręžia ir nenoriai pakelia akis.

Ant jos pečių prilipusios kelios smiltelės; krūtys rausvos, nusvilintos saulės; tarpkojy kailio lopinėlis, šviesiai rudas, toks švelnus, kad jo beveik nematyti.

– Jūs čia vienas? – klausia ji.

Tiesūs pečiai, ilgas liemuo. Ilgos kojos, raumeningos – šokėjos kojos.

– Ne, Inesa laukia automobilyje. Mums pasidarė neramu dėl Dovydo. Mums nepranešė apie ekskursiją.

Ji suraukia kaktą.

– Bet mes išsiuntėme pranešimus visiems tėvams. Jūs negavote?

– Nežinau apie jokį pranešimą. Tiek to, viskas gerai, kas gerai baigiasi. Vaikams, atrodo, čia smagu. Kada parvešite juos atgal?

– Dar nenusprendėme. Jei išsilaikys geras oras, gal pabūsime visą savaitgalį. Ar jūs pažįstami su mano vyru? Chuanai, čia senjoras Simonas, Dovydo tėtis.

Senjoras Arojo, muzikos mokytojas ir Šokio akademijos direktorius: ne taip tikėjosi su juo susipažinti – abu

nuogi. Stambus vyras, nepasakysi, kad nutukęs, bet nebejaunas: pagurklio, krūtinės ir pilvo oda jau kiek apdribusi. Viso kūno, net plikos galvos, odos spalva yra tolygaus plytų raudonumo, tarsi būtų gimęs būti saulėje. Tikriausiai jis ir sugalvojo šitą ekskursiją į paplūdimį.

Jie paspaudžia vienas kitam rankas.

– Jūsų šuo? – klausia senjoras Arojo, rodydamas ranka.

– Taip.

– Gražus padaras. – Jo balsas žemas, malonus. Jie abu stebi gražųjį padarą. Bolivaras įsistebeilijęs į vandenį ir nekreipia į juos dėmesio. Prie jo prisiartina pora spanielių, paeiliui apuosto lyties organus; jis nesiteikia mainais apuostyti jų.

– Aš kaip tik aiškinau jūsų žmonai, – sako jis, Simonas. – Kadangi įvyko kažkoks nesusipratimas, mums nebuvo iš anksto pranešta apie šitą ekskursiją. Manėme, kad Dovydas savaitgalį praleis namie, kaip visada. Todėl čia ir atvažiavome. Buvome truputį sunerimę. Bet matau, kad viskas gerai, tad dabar jau važiuosiu.

Senjoras Arojo žvelgia į jį, atrodo, kiek pašaipiai. Jis nesako: *nesusipratimas? Prašom paaiškinti*. Nesako: *Kaip gaila, kad jums teko be reikalo važiuoti*. Nesako: *Gal norėtumėte pasilikti ir papietauti su mumis?* Jis nieko nesako. Nepalaiko malonaus pokalbio.

Net jo akių vokai atrodo įdegę. O akys mėlynos, šviesesnės negu žmonos.

Jis susikaupia.

– Gal galiu paklausti, kaip Dovydui sekasi mokytis?

Sunki galva linkteli kartą, kitą, trečią. Dabar lūpose jau tikrai matyti šypsena.

– Jūsų sūnus pasižymi – kaip čia pasakius? – pasitikėjimu savimi, kuris labai retas tokio amžiaus vaikui. Jo negąsdina nuotykiai – dvasios nuotykiai.

– Ne, negąsdina. Be to, jis gerai dainuoja. Aš ne muzikas, tačiau sugebu įvertinti.

Senjoras Arojo kilsteli ranką ir vangiu mostu nubraukia šalin jo žodžius.

– Jūs gerai padirbėjote, – sako jis. – Juk tai jūs buvote atsakingas už jo auklėjimą, ar ne? Jis man taip sakė.

Jo širdis prisipildo pasididžiavimo. Tai štai ką berniukas pasakoja kitiems: kad tai jis, Simonas, jį užaugino!

– Dovydo lavinimas buvo labai netolygus, jei taip galima apibūdinti, – sako jis. – Jūs sakote, kad jis pasitiki savimi. Tai tiesa. Kartais tai net daugiau negu pasitikėjimas. Jis gali būti užsispyręs. Buvo mokytojų, kuriems tai ne per labiausiai patiko. Bet jums ir senjorai Arojo jis junta didžiausią pagarbą.

– Na, jei taip, tai mums teks pasistengti ją užsitarnauti.

Jam nepastebėjus, senjora Arojo, Ana Magdalena, kažkur pasitraukė. Dabar ji vėl pasirodo jo regos lauke – toliau, prie ežero kranto, aukšta, grakšti, apsupta linksmai lakstančių nuogų vaikų.

– Man reikėtų važiuoti, – sako jis. – Viso gero. – Ir priduria: – Tie skaičiai, vienas, du, trys ir taip toliau – aš labai stengiausi suprasti jūsų sistemą. Atidžiai klausiausi senjoros Arojo paskaitos, klausinėjau Dovydą, bet turiu prisipažinti, kad vis dar sunkiai suprantu.

Senjoras Arojo pakelia antakį ir laukia.

– Skaičiavimas mano gyvenime nėra labai svarbus, – tarsi galva žemyn į vandenį puola jis. – Ta prasme, kad aš, aišku, skaičiuoju obuolius ir apelsinus, kaip visi. Skaičiuoju pinigus. Moku atimti ir sudėti. Tai ta skruzdžių aritmetika, apie kurią kalbėjo jūsų žmona. Bet dviejų šokis, trijų šokis, taurieji skaičiai ir pagalbiniai skaičiai, iškviesti iš žvaigždžių – viso šito nepajėgiu suprasti. Ar jūs mokydami pasistūmėjate toliau dviejų ir trijų? Ar vaikai mokomi tikros matematikos – *x, y, z?* O gal visa tai bus vėliau?

Senjoras Arojo tyli. Juos abu kaitina vidurdienio saulė.

– Gal galite man duoti bent kokią nors užuominą, už kurios galėčiau užsikabinti? – klausia jis. – Noriu suprasti. Nuoširdžiai sakau. Aš tikrai noriu suprasti.

Senjoras Arojo prabyla:

– Jūs norėtumėte suprasti. Kreipiatės į mane, tarsi aš būčiau Estrelos išminčius, kuris žino atsakymus į visus klausimus. Bet aš ne toks. Negaliu jums atsakyti. Tačiau leiskite man tarti kelis žodžius apie atsakymus. Mano manymu, klausimai ir atsakymai yra susieti, lygiai kaip dangus ir žemė arba vyras ir moteris. Žmogus leidžiasi į kelionę, keliauja po visą pasaulį, ieškodamas atsakymo į vienintelį svarbų klausimą: *Ko man trūksta?* Ir vieną gražią dieną, jei jam nusišypso laimė, jis randa atsakymą: moters. Vyras ir moteris susieti, jie *yra viena* – pasinaudokime šia fraze – ir iš jų vienovės, iš jų sąjungos atsiranda vaikas. Vaikas auga, o kai užauga, jį aplanko klausimas: *Ko man trūksta?* Taip ratas įsisuka iš naujo.

Ratas nesibaigia, nes klausime jau glūdi atsakymas, kaip negimęs vaikas.

– Ir todėl?..

– Ir todėl, jei mes norime ištrūkti iš rato, gal reikėtų keliauti po pasaulį ieškant ne tikro atsakymo, bet tikro klausimo. Gal jo mums ir trūksta.

– Ir kaip, senjore, man tai padės suprasti šokius, kurių mokote mano sūnų, šokius ir žvaigždes, kurias neva iškviečia šie šokiai,.ir šokio svarbą jo ugdymui?

– Taip, žvaigždės... Žvaigždės mums vis atrodo nesuvokiamos, net seniams, tokiems kaip jūs ir aš. *Kas jos tokios? Ką jos mums sako? Pagal kokius dėsnius jos gyvena?* Vaikui lengviau. Vaikui nebūtina galvoti, vaikas gali šokti. Mes stovime, sustingdyti nejudrumo, žvelgiame į prarają, skiriančią mus nuo žvaigždžių – *Kokia bedugnė! Ar įmanoma ją kaip nors įveikti?* – o vaikas paprasčiausiai perskrieja ją šokio žingsniu.

– Dovydas ne toks. Praraja jam kelia didžiulį nerimą. Kartais tiesiog sustingdo. Aš tai mačiau. Toks reiškinys vaikams dažnai pasitaiko. Sindromas.

Senjoras Arojo nepaiso jo žodžių.

– Šokis nesusijęs su grožiu. Jei aš norėčiau kurti gražius judesius, imčiau marionetes, o ne vaikus. Marionetės gali skrieti ir slysti paviršiumi geriau už žmones. Jos gali ore piešti nepaprastai įmantrias trajektorijas. Bet šokti jos negali. Jos neturi sielos. Grakštumą ir malonę šokiui suteikia siela, tai ji laikosi ritmo, instinktyviai žengdama vieną žingsnelį po kito, paskui dar vieną, ir dar.

– O dėl žvaigždžių, tai jos turi savo šokius, bet ne mums suvokti jų logiką ir ritmą. Tai mūsų tragedija. Dar yra ir žvaigždės klajoklės, kurios neatlieka šokio, kaip vaikai, kurie neišmano aritmetikos. *Las estrellas errantes, ninos que ignoran la aritmética*, kaip rašė poetas. Žvaigždėms duota galimybė mąstyti tai, kas nesuprantama, jų minčių nelemta aprėpti nei jums, nei man: tai mintys *prieš amžinybę* ir *po amžinybės*, mintys *tarp nieko ir vieno*, *tarp vieno ir nieko* ir panašios. Mes, mirtingieji, neturime šokio *tarp nieko ir vieno*. Taigi, grįždamas prie jūsų klausimo apie paslaptingąjį *x* ir apie tai, ar mūsų Akademijos moksleiviai kada nors sužinos, kam lygus *x*, atsakysiu šitaip: deja, aš nežinau.

Jis laukia tęsinio, bet tęsinio nėra. Senjoras Arojo viską pasakė. Dabar jo eilė. Bet jis, Simonas, sutrikęs. Jis neturi ko pasiūlyti.

– Tebūnie tai jums paguoda, – sako senjoras Arojo. – Jūs čia atvažiavote ne sužinoti apie *x*, bet dėl to, kad nerimavote dėl savo vaiko gerovės. Galite būti ramus. Jam viskas gerai. Jaunojo Dovydo, kaip ir visų vaikų, *x* nedomina. Jis nori gyventi, patirti buvimo pasaulyje jausmą, kuris jam toks naujas ir toks jaudinantis. Bet man jau reikia eiti padėti žmonai. Viso gero, senjore Simonai.

Jis pareina atgal prie automobilio. Inesos jame nėra. Jis skubiai apsirengia, švilpimu pasišaukia Bolivarą.

– Inesa! – paliepia jis šuniui. – Kur Inesa? Ieškok Inesos!

Šuo nuveda jį pas Inesą, ji sėdi netoliese, po medžiais, ant mažos kalvelės, nuo kurios matyti ežeras.

– Kur Dovydas? – klausia ji. – Maniau, jis važiuos namo su mumis.

– Dovydui čia gerai, jis nori pabūti su draugais.

– Tai kada mes jį vėl pamatysime?

– Priklauso nuo oro. Jei išsilaikys giedra, jie čia pabus visą savaitgalį. Nesijaudink, Inesa. Jis gerose rankose. Jis patenkintas. Ar tai nėra svarbiausia?

– Tai mes grįžtame į Estrelą? – Inesa atsistoja, nusipurto dulkes nuo suknelės. – Tu mane stebini. Ar visa šita istorija tau nekelia liūdesio? Iš pradžių jis pareikalauja, kad išleistume iš namų, o dabar jau net savaitgalio nebenori praleisti su mumis.

– Anksčiau ar vėliau taip turėjo nutikti. Jis iš prigimties savarankiškas.

– Tu sakai, kad jis savarankiškas, o man atrodo, kad senjorai Arojo jį visiškai pavergė. Mačiau, kad tu pasikalbėjai su senjoru. Apie ką kalbėjot?

– Jis man aiškino savo filosofiją. Akademijos filosofiją. Apie skaičius ir žvaigždes. Kaip iškviesti žvaigždes žemyn ir panašiai.

– Tu tai vadini filosofija?

– Ne, aš to nevadinu filosofija. Asmeniškai man atrodo, kad tai miglos pūtimas. Asmeniškai aš manau, kad tai mistiniai paistalai.

– Tai kodėl tada mes nesusikaupiame ir neatsiimame Dovydo iš jų Akademijos?

– Ir kur jį dėtume atsiėmę? Į Dainavimo akademiją, kurioje jie tikriausiai skleidžia savą idiotišką filosofiją? Įkvėpkite. Išvalykite savo protą. Susiliekite su kosmosu. Į miesto mokyklą? *Sėdėkite ramiai. Kartokite paskui mane: vienas ir vienas yra du, du ir vienas yra trys.* Galbūt senjorai Arojo paisto nesąmones, tačiau jų nesąmonės bent jau niekam nedaro žalos. O Dovydui pas juos patinka. Jam patinka senjorai Arojo. Jam patinka Ana Magdalena.

– Taip, Ana Magdalena... Man atrodo, tu ją įsimylėjai. Gali prisipažinti. Aš nesijuoksiu.

– Įsimylėjau? Ne, nieko panašaus.

– Bet ji tau atrodo patraukli.

– Man ji atrodo graži, kaip gražios būna deivės, bet ji man neatrodo patraukli. Justi jai potraukį reikštų – kaip čia pasakius? – jos negerbti. Gal tai netgi pavojinga. Ji gali vyriškį nužudyti žvilgsniu.

– Nužudyti žvilgsniu! Tada tau reikėtų pasisaugoti. Užsidėti šarvus. Pasiimti skydą. Pasakojai man, kad tas muziejaus darbuotojas, Dmitrijus, netekęs proto dėl jos. Ar tu jį įspėjai, kad ji gali ir jį nužudyti?

– Ne, neįspėjau. Mudu su Dmitrijumi nesame draugai. Nesidalijame paslaptimis.

– O tas jaunuolis, kas jis toks?

– Vaikinas, kuris plaukė su vaikais valtimi? Tai Alioša, budėtojas, kuris prižiūri internate gyvenančius vaikus. Jis mielas.

– Pasirodo, tau taip paprasta bendrauti su nepažįstamais žmonėmis be jokių drabužių.

– Stebėtinai paprasta, Inesa. Stebėtinai lengva. Tiesiog grįžti prie pirmykštės, gyvūno, elgsenos. Gyvūnai ne nuogi, jie tiesiog yra tokie, kokie yra.

– Pastebėjau, kaip tu ir tavo pavojingoji deivė abudu buvote tokie, kokie esate. Tikriausiai tai labai jaudina.

– Nesityčiok iš manęs.

– Aš nesityčioju. Bet kodėl tu negali man atvirai pasakyti? Iš tolo matyti, kad ji tave pavergė, lygiai kaip Dmitrijų. Kodėl nenori to pripažinti ir kalbi apylankomis?

– Todėl, kad tai netiesa. Mes su Dmitrijumi labai skirtingi.

– Judu su Dmitrijumi abu esate vyrai. Man to pakanka.

10 SKYRIUS

Po kelionės prie ežero jo santykiai su Inesa dar labiau atšąla. Netrukus ji praneša jam, kad ima savaitę atostogų, nes nori pabūti Noviljoje su savo broliais. Ji pasiilgo brolių, galvoja juos pasikviesti į Estrelą.

– Aš niekad gerai nesutariau su tavo broliais, – sako jis. – Ypač su Diegu. Jei jie atvažiuos pas tave paviešėti, gal man reikėtų išsikraustyti.

Inesa nesipriešina.

– Duok man laiko susirasti būstą, – sako jis. – Norėčiau Dovydui apie tai nieko nesakyti, bent kol kas. Sutinki?

– Poros išsiskiria kiekvieną dieną ir vaikai kaip nors tai ištveria, – sako Inesa. – Dovydas turės ir mane, ir tave, tik mes negyvensime kartu.

Jis jau pažįsta miesto šiaurės rytų rajoną kaip savo penkis pirštus. Nesunkiai randa sau kambarį pas pagyvenusius šeimininkus. Patogumų nedaug, elektra dažnai dingsta be perspėjimo, tačiau kambarys pigus, su atskiru įėjimu ir netoli nuo miesto centro. Kol Inesa darbe, jis pasiima iš buto savo daiktus ir įsikuria naujuose namuose.

Nors berniuko akivaizdoje jiedu su Inesa apsimeta darnia šeima, jo neapgausi.

– Kur tavo daiktai, Simonai? – klausia jis, ir jam, Simonui, tenka pripažinti, kad jis laikinai išsikėlė kitur, kad namie būtų vietos Diegui ir galbūt Stefanui.

– Diegas bus mano dėdė ar tėvas? – klausia berniukas.

– Jis bus tavo dėdė, kaip ir anksčiau.

– O tu?

– Aš taip pat būsiu tas pats, kas anksčiau. Aš nesikeičiu. Aplink mane viskas keičiasi, bet aš nesikeičiu. Pamatysi.

Jei berniukui ir liūdna dėl Inesos ir jo, Simono, išsiskyrimo, jis to niekaip neparodo. Priešingai, jis trykšta energija ir mielai pasakoja apie gyvenimą Akademijoje. Ana Magdalena turi vaflių gaminimo aparatą ir internate gyvenantiems vaikams kas rytą kepa vaflius. „Tau reikia nusipirkti vaflių gaminimo mašiną, Inesa, tai puikus daiktas." Prieš miegą jiems skaito Alioša; dabar jis skaito istoriją apie tris brolius, kurie ieško kalavijo Madragilo, ir ši istorija taip pat puikus daiktas. Už muziejaus Ana Magdalena turi sodą su aptvaru, kuriame laiko triušius, vištas ir ėriuką. Vienas triušis labai neklusnus ir nuolatos išsikasa urvą į laisvę. Kartą jį rado pasislėpusį muziejaus rūsyje. Iš visų gyvūnų jam labiausiai patinka ėriukas, kurio vardas Jeremijas. Jeremijas neturi motinos, jį girdo karvės pienu iš buteliuko su guminiu speniu. Dmitrijus jam leidžia palaikyti buteliuką, kol Jeremijas geria.

– Dmitrijus?

Pasirodo, Dmitrijus prižiūri visą Akademijos žvėryną; taip pat Dmitrijus parneša iš rūsio malkų didžiajai krosniai ir valo vonios patalpas, kai vaikai nusiprausia po dušu.

– Aš maniau, kad Dmitrijus dirba muziejuje. Ar muziejuje žino, kad Dmitrijus dirba ir Akademijoje?

– Dmitrijui nereikia pinigų. Jis tai daro dėl Anos Magdalenos. Bet ką dėl jos padarytų, nes jis ją myli ir garbina.

– Myli ir garbina: jis pats taip sakė?

– Taip.

– Na ką gi, tai gražu. Verta pasigėrėjimo. Bet man neramu dėl to, kad Dmitrijus galbūt atlieka šias paslaugas, įkvėptas meilės ir garbinimo, tuo laiku, už kurį jam mokama kaip už darbą muziejuje: jis turi saugoti paveikslus. Bet pakaks apie Dmitrijų. Ką dar gali mums papasakoti? Ar tau patinka gyventi internate? Mes teisingai nusprendėme?

– Taip. Kai susapnuoju ką nors baisaus, pažadinu Aliošą ir jis man leidžia miegoti jo lovoje.

– Ar tik tu eini miegoti į Aliošos lovą? – klausia Inesa.

– Ne, visi, kurie susapnuoja baisų sapną, gali miegoti su Alioša. Jis taip sakė.

– O Alioša? Kieno lovoje jis miega, kai pats susapnuoja baisų sapną?

Berniukui tai neatrodo juokinga.

– Kaip šokiai? – klausia jis, Simonas. – Kaip tau sekasi šokti?

– Ana Magdalena sako, kad aš geriausias šokėjas iš visų.

– Tai gerai. Kada man pavyks tave įkalbėti, kad man pašoktum?

– Niekada, nes tu tuo netiki.

Tu tuo netiki. Kuo jam reikėtų patikėti, kad berniukas jam pašoktų? Šitomis sapalionėmis apie žvaigždes?

Jie kartu pavalgo – Inesa paruošė vakarienę, – ir netrukus jam jau laikas eiti.

– Labanakt, mano vaike. Rytoj rytą vėl ateisiu. Galėsim išvesti Bolivarą. Gal parke kas nors žais futbolą.

– Ana Magdalena sako, kad šokėjams negalima žaisti futbolo. Sako, kad galima pasitempti raumenis.

– Ana Magdalena labai daug žino, bet apie futbolą ji nieko neišmano. Tu stiprus berniukas. Tau tikrai nepakenks pažaisti futbolą.

– Ana Magdalena neleidžia.

– Gerai, aš tavęs neversiu žaisti futbolo. Bet prašyčiau man paaiškinti štai ką. Tu niekada neklausai manęs, beveik niekada neklausai Inesos, tačiau elgiesi taip, kaip tau liepia Ana Magdalena. Kodėl?

Atsakymo nėra.

– Gerai. Labanakt. Pasimatysim rytą.

Jis blogai nusiteikęs kėblina į savo būstą. Kadaise berniukas buvo visa širdimi atsidavęs Inesai ar bent jau atitiko Inesos susikurtą įvaizdį – slapčia gyvenantį mažąjį princą. Inesai tikriausiai didelis nusivylimas matyti, kaip jos vietą užėmė senjora Arojo. O jam – kokia jam likusi vieta berniuko gyvenime? Gal jam reikėtų sekti Bolivaro pavyzdžiu. Bolivaras jau beveik galutinai persikėlė į šuns gyvenimo sutemas. Jam užaugo pilvas, kartais, taisydamasis miegoti, jis nejučiomis liūdnai atsidūsta.

Bet jei Inesa pasielgtų neapgalvotai ir parsineštų namo šunytį – šunytį, kuriam skirta užaugti ir užimti jų dabartinio sargo vietą, – Bolivaras sukąstų jaunojo varžovo sprandą ir purtytų jį tol, kol perlūš stuburas. Gal ir jam reikėtų tapti tokiu tėvu: dykinėjančiu, savanaudžiu, pavojingu. Gal tada berniukas jį gerbtų.

Inesa, kaip žadėjusi, išvyksta į Noviliją; kurį laiką jis vėl vienas atsakingas už berniuką. Penktadienį vakare laukia prie Akademijos. Nuaidi skambutis, į lauką pasipila moksleiviai, bet Dovydo nė ženklo.

Jis užlipa laiptais. Studija tuščia. Už jos neapšviestas koridorius veda į eilę tamsia mediena apmuštų, tuščių kambarių. Jis pereina prieblandoje skendinčią erdvę – gal valgomąjį? – su ilgais, iš pažiūros apdaužytais stalais ir pilna indauja, atsiduria kitų laiptų apačioje. Iš viršaus ataidi negarsus vyriškas balsas. Jis užlipa, pabeldžia į uždarytas duris. Balsas trumpam nutyla. Paskui:

– Prašom įeiti.

Jis erdviame, stoglangių apšviestame kambaryje: aišku, kad tai internate gyvenančių vaikų miegamasis. Ant vienos iš lovų šalia vienas kito sėdi Ana Magdalena ir Aliоša. Aplink juos susibūrusi grupelė vaikų. Jis atpažįsta abu senjorų Arojo berniukus, kurie šoko koncerte, bet Dovydo čia nėra.

– Atsiprašau, kad taip įsibroviau, – sako jis. – Ieškau sūnaus.

– Dovydas muzikos pamokoje, – sako Ana Magdalena. – Ji baigsis ketvirtą valandą. Gal norėsite palaukti? Galite prisėsti prie mūsų. Alioša mums skaito. Alioša, vaikai, tai senjoras Simonas, Dovydo tėtis.

– Aš netrukdau? – klausia jis.

– Jūs netrukdote, – atsako Ana Magdalena. – Prisėskite. Choakinai, papasakok senjorui Simonui, kas buvo prieš tai.

Jūs netrukdotė. Prisėskite. Anos Magdalenos balse, visoje jos laikysenoje matyti netikėtas draugiškumas. Ar permaina įvyko po to, kai jiedu pasikalbėjo nuogi? Ar tik tiek tereikėjo?

Choakinas, vyresnysis Arojo sūnus, pradeda pasakoti:

– Kartą gyveno žvejas, vargšas žvejas, ir vieną dieną jis pagavo žuvį, perpjovė jos pilvą ir rado jame aukso žiedą. Jis patrynė žiedą ir...

– Kad žiedas blizgėtų. – Jį pertraukia jaunesnysis brolis. – Jis patrynė žiedą, kad tas blizgėtų.

– Jis patrynė žiedą, kad tas blizgėtų, ir staiga pasirodė džinas, ir džinas sako: „Kas kartą, kai tu patrinsi žiedą, aš pasirodysiu ir išpildysiu tavo norą, tu turi tris norus, tai koks pirmasis?“ Ir viskas.

– „Visagalis“, – sako Ana Magdalena. – Prisimeni, džinas pasakė, kad jis visagalis ir gali išpildyti bet kokį norą. Alioša, skaityk toliau.

Anksčiau jis nė karto nėra atidžiau Aliošos apžiūrėjęs. Gražūs, švelnūs, juodi jaunuolio plaukai sušukuoti atgal tiesiai nuo smilkinių, veido oda skaisti it mergaitės. Nematyti,

kad jis skustųsi barzdą. Jis nuleidžia tamsias akis ilgomis blakstienomis ir stebėtinai skambiu balsu ima skaityti.

„Netikėdamas džino žodžiais, žvejas nutarė jį išmėginti.

– Noriu šimto žuvų, kad galėčiau nunešti jas į žuvų turgų ir parduoti, – įsakė jis.

Tą pačią akimirką paplūdimį užliejo didžiulė banga, o jai nuslūgus jam prie kojų liko šimtas žuvų, kurios šokčiojo ir plakėsi, gaudydamos orą.

– Koks tavo antrasis noras? – paklausė džinas.

Žvejas įsidrąsinęs atsakė:

– Noriu gražuolės, kad galėčiau paimti ją į žmonas.

Tą pačią akimirką priešais žveją atsirado klūpanti mergina, tokia graži, kad jam užgniaužė kvapą.

– Aš tavo, mano šeimininke, – ištarė mergina.

– O koks tavo paskutinis noras? – paklausė džinas.

– Noriu būti viso pasaulio karalius, – atsakė žvejas.

Tą pačią akimirką jis pajuto, kad stovi apsigobęs auksu atausta mantija, su aukso karūna ant galvos. Pasirodė dramblys, pakėlė jį straubliu aukštyn ir pasisodino į ant nugaros stovintį sostą.

– Išpildžiau tavo paskutinį norą. Tu viso pasaulio karalius, – tarė džinas. – Sudie. – Ir išnyko kaip dūmų debesėlis.

Atėjo vakaras. Paplūdimyje daugiau nieko nebuvo, tik žvejas, jo gražuolė nuotaka, dramblys ir šimtas dvesiančių žuvų.

– Keliausime į mano kaimą, – karališku balsu paliepė žvejas. – Pirmyn!

Bet dramblys nesijudino iš vietos.

– Pirmyn! – dar garsiau sušuko žvejas, tačiau dramblys jo neklausė.

– Ei, tu, mergele! – suriko karalius. – Atsinešk lazdą ir pradėk mušti dramblį, kad jis eitų į priekį!

Mergina klusniai paėmė lazdą ir tol mušė dramblį, kol šis pajudėjo iš vietos.

Saulei leidžiantis jie atvyko į žvejo gimtąjį kaimą. Kaimynai susibūrė aplink jį, stebėdamiesi drambliu, gražuole ir pačiu žveju, sėdinčiu soste su karūna ant galvos.

– Žiūrėkite, aš esu viso pasaulio karalius, o čia mano karalienė! – pasakė žvejas. – Rodydamas savo dosnumą, rytoj dovanosiu jums puotą – šimtą žuvų. – Kaimo gyventojai džiūgaudami padėjo karaliui nulipti nuo dramblio; jis parėjo į savo kuklią trobelę ir praleido ten naktį su savo gražuole nuotaka.

Vos išaušus kaimiečiai patraukė į paplūdimį pasiimti šimto žuvų. Bet atvykę rado tik ašakas, nes naktį į paplūdimį buvo atėję vilkai ir meškos ir viską suėdė. Tad kaimiečiai grįžo sakydami:

– O karaliau, vilkai ir meškos suėdė žuvis, pagauk mums dar, mes alkani.

Iš apsiausto klosčių žvejas išsitraukė aukso žiedą. Tačiau veltui jį trynė – džinas nepasirodė.

Kaimiečiai pradėjo pykti ir kalbėti:

– Koks tu karalius, jei nepajėgi mūsų pamaitinti?

– Aš viso pasaulio karalius, – atsakė karaliumi padarytas žvejas. – Jei atsisakote mane pripažinti, aš pasitrauksiu. – Jis atsigręžė į savo vienos nakties žmoną. – Atvesk čia dramblį, – paliepė. – Mes paliekame šį nedėkingą kaimą.

Bet dramblys naktį kažkur nuklydo su visu sostu, ir niekas nežinojo, kur jį rasti.

– Eime! – paliepė žvejas savo nuotakai. – Eisime pėsčiomis.

Bet ji atsisakė.

– Karalienės nevaikšo pėsčiomis, – papūtusi lūpas atsakė ji. – Aš noriu keliauti kaip karalienė; man reikia *un palafrén blanco* ir kad prieš mane eitų būrys tarnaičių su tamburinais.“

Atsidaro durys ir į kambarį įtipena Dmitrijus, o jam iš paskos – Dovydas. Aliоša nustoja skaityti.

– Eikš čia, Dovydai, – sako Ana Magdalena. – Aliоša mums skaito pasaką apie žveją, kuris norėjo būti karaliumi.

Dovydas įsitaiso šalia jos, o Dmitrijus lieka tupėti prie durų, laikydamas rankose kepurę. Ana Magdalena susiraukia ir greitai mosteli ranka, tarsi gestu liepdama jam išeiti, bet jis nekreipia dėmesio.

– Skaityk toliau, Aliоša, – sako Ana Magdalena, – o jūs, vaikai, atidžiai klausykite, nes kai Aliоša baigs, aš jūsų paklausiu, ko mus moko pasaka apie žveją.

– Aš žinau atsakymą, – sako Dovydas. – Aš jau anksčiau pats perskaičiau šitą pasaką.

– Tu pasaką skaitei, Dovydai, bet visi kiti – ne, – sako Ana Magdalena. – Aliоša, skaityk.

„– Tu mano žmona ir privalai manęs klausyti, – pasakė žvejas.

Mergina išdidžiai atmetė galvą.

– Aš karalienė, todėl niekur neinu pėsčia: man reikia *un palafren*, – pakartojo ji.“

– Aliosa, kas yra *palafren?* – klausia kažkuris vaikas.

– *Palafren* – tai žirgas, – sako Dovydas. – Ar ne, Aliosa?

Aliosa linkteli.

„– Aš josiu ant *palafren.*

Netaręs daugiau nė žodžio, karalius nusigręžė nuo savo nuotakos ir išėjo. Jis ilgai ėjo, kol priėjo kitą kaimą. Kaimo gyventojai susibūrė aplink jį ir stebėjosi jo karūna ir apsiaustu.

– Žiūrėkite, aš viso pasaulio karalius, – pasakė žvejas. – Atneškite man valgyti, aš alkanas.

– Atnešime tau maisto, – atsakė kaimo gyventojai, – bet jei tu karalius, kaip sakei, tai kur tavo palyda?

– Aš galiu būti karalius ir be palydos, – atsakė žvejas. – Ar nematote karūnos ant mano galvos? Darykite, kaip liepiu. Paruoškite puotą.

Kaimiečiai ėmė iš jo juoktis. Užuot paruošę puotą, numušė jam nuo galvos karūną ir nutraukė apsiaustą; jis stojo prieš juos kukliais žvejo drabužiais.

– Tu apsimetėlis! – suriko kaimiečiai. – Tu paprastas žvejas! Tu ne geresnis už mus! Eik, iš kur atėjęs! – Ir tol jį mušė basliais, kol jis pabėgo. Taip baigėsi pasaka apie žveją, kuris norėjo būti karaliumi."

– Taip baigėsi pasaka, – pakartoja Ana Magdalena. – Įdomi pasaka, ar ne, vaikai? Kaip manote, ko galime iš jos pasimokyti?

– Aš žinau, – sako Dovydas ir slapčia nusišypso Simonui, tarsi sakydamas: *Matai, koks aš čia, Akademijoje, protingas?*

– Gali būti, kad tu žinai, Dovydai, bet tik todėl, kad jau esi skaitęs šią pasaką, – sako Ana Magdalena. – Tegu pasako kiti vaikai.

– O kas atsitiko drambliui? – tai klausia jaunesnysis senjorų Arojo vaìkas.

– Aliоša, kas nutiko drambliui? – klausia Ana Magdalena.

– Dramblį pagriebė smarkus viesulas, pakėlė iki dangaus ir parnešė atgal į jo namus miške, kur jis paskui ilgai ir laimingai gyveno, – ramiai atsako Aliоša.

Jųdviejų akys susitinka. Pirmą kartą jam dingteli mintis, kad tarp jų kažkas vyksta – tarp tyros kaip alebastras direktoriaus žmonos ir jaunojo budėtojo.

– Ko mes galime pasimokyti iš pasakos apie žveją? – pakartoja Ana Magdalena. – Žvejas buvo geras žmogus ar blogas?

– Jis buvo blogas žmogus, – atsako jaunesnysis senjorų Arojo berniukas. – Jis mušė dramblį.

– Dramblį mušė ne jis, o jo nuotaka, – pataiso vyresnysis senjorų Arojo berniukas, Choakinas.

– Bet jis jai liepė.

– Žvejas buvo blogas žmogus, nes jis savanaudis, – sako Choakinas. – Gavęs tris norus, jis galvojo tik apie save. Jam reikėjo pagalvoti ir apie kitus.

– Tai ko mes galime pasimokyti iš pasakos apie žveją? – klausia Ana Magdalena.

– Kad nereikia būti savanaudiškiems.

– Vaikai, ar sutinkate? – klausia Ana Magdalena. – Ar mes pritariame Choakinui, kad ši pasaka įspėja mus, kad

nebūtume savanaudiški, jei mes būsime pernelyg savanaudiški, mūsų artimieji mus išvarys į dykumą? Dovydai, ar norėjai ką nors pasakyti?

– Kaimiečiai elgėsi neteisingai, – sako Dovydas. Jis apsižvalgo ir iššaukiamai pakelia smakrą.

– Paaiškink, – sako Ana Magdalena. – Išdėstyk priežastis. Kodėl kaimiečiai elgėsi neteisingai?

– Jis buvo karalius. Jie privalėjo jam nusilenkti.

Iš tarpdurio, kur tupi Dmitrijus, ataidi lėti plojimai.

– Bravo, Dovydai, – sako Dmitrijus. – Tikro šeimininko žodžiai.

Ana Magdalena, suraukusi kaktą, žvelgia į Dmitrijų.

– Ar jums nereikia atlikti savo pareigų? – klausia ji.

– Pareigų statuloms? Statulos negyvos, visos iki vienos, jos gali pačios savimi pasirūpinti.

– Jis buvo netikras karalius, – sako Choakinas, kurio pasitikėjimas savimi, atrodo, tolydžio stiprėja. – Jis buvo žvejas, tik apsimetė karaliumi. Taip yra pasakoje.

– Jis buvo karalius, – atsako Dovydas. – Džinas jį padarė karaliumi. Džinas buvo visagalis.

Berniukai piktai stebeilijasi vienas į kitą. Įsiterpia Aliоša.

– Kaip tampama karaliumi? – klausia jis. – Štai kur svarbiausias klausimas, ar ne? Kaip koks nors žmogus tampa karaliumi? Ar tam reikia susitikti džiną? Ar būtina perskrosti žuvies pilvą ir rasti stebuklingą žiedą?

– Pirmiausia reikia būti princu, – sako Choakinas. – Negalima tapti karaliumi, iš pradžių nepabuvus princu.

– Galima, – sako Dovydas. – Jis turėjo tris norus ir šitas buvo jo trečiasis noras. Džinas jį padarė viso pasaulio karaliumi.

Iš Dmitrijaus pusės vėl pasigirsta lėti, aidūs plojimai. Ana Magdalena jo nepaiso.

– Kaip *tu* manai, Dovydai, ko galime pasimokyti iš šios pasakos? – klausia ji.

Berniukas giliai įkvepia, tarsi ruošdamasis kalbėti, paskui staiga papurto galvą.

– Ko? – kartoja Ana Magdalena.

– Nežinau. Aš nesuprantu.

– Mums metas eiti, Dovydai, – sako jis ir atsistoja. – Ačiū už skaitymą, Alioša. Ačiū, senjora.

Berniukas pirmą kartą lankosi ankštame kambarėlyje, kuriame jis, Simonas, dabar gyvena. Jis nieko nesako, išgeria apelsinų sultis, suvalgo sausainius. Paskui jie, tarsi šešėlio lydimi Bolivaro, išeina pasivaikščioti, apžiūrėti aplinkinių kvartalų. Rajonas neįdomus: tik gatvės, pilnos gyvenamųjų namų siaurais fasadais. Tačiau yra penktadienio vakaras ir žmonės, grįžtantys namo po darbo savaitės, smalsiai nužiūrinėja mažą berniuką ir didelį šunį šaltomis geltonomis akimis.

– Tai mano teritorija, – sako jis, Simonas. – Čia aš išvežioju reklamas ir lankstinukus – po visas šias gatves. Darbas ne kažin koks, bet dirbti krovėju irgi buvo ne kažkas. Kiekvienas žmogus susiranda savo lygmenį, kuriame jis geriausiai jaučiasi; šis lygmuo yra mano.

Jie stabteli prie sankryžos. Bolivaras aplenkia juos ir nutipena į gatvę. Augalotas vyriškis ant dviračio staiga

pasuka, stengdamasis ant jo neužvažiuoti, paskui atsigręžia ir piktai dėbteli.

– Bolivarai! – šūkteli berniukas. Bolivaras tingiai sugrįžta prie jo.

– Bolivaras elgiasi nelyginant karalius, – sako jis, Simonas. – Jis elgiasi taip, tarsi būtų sutikęs džiną. Jis mano, kad jam visi privalo duoti kelią. Turėtų geriau pagalvoti. Gal jau išnaudojo visus savo norus. O gal jo džinas buvo tik dūmų kamuolys.

– Bolivaras yra šunų karalius, – sako berniukas.

– Tai, kad jis šunų karalius, neišgelbės jo nuo pravažiuojančio automobilio. Galų gale net šunų karalius tėra tik šuo.

Kažin kodėl šiandien berniukas ne toks guvus kaip paprastai. Sėdus valgyti įprastos vakarienės – bulvių košės su padažu ir žirneliais – jo akys ima merktis. Nesipriešindamas įsitaiso ant jam paklotos sofos.

– Saldžių sapnų, – sukužda jis, Simonas, bučiuodamas jį į kaktą.

– Aš mažiukas-mažiuliukas, – gergždžiančiu balsu, beveik miegodamas sako berniukas. – Aš darausi visai mažiukas mažiuliukas ir kažkur krentu.

– Krisk, – sukužda jis. – Aš tave saugau.

– Ar aš vaiduoklis, Simonai?

– Ne, tu ne vaiduoklis, tu tikras. Tu tikras ir aš tikras. Dabar miegok.

Rytą jis atrodo žvalesnis.

– Ką šiandien veiksim? – klausia. – Galim važiuoti prie ežero? Noriu vėl paplaukioti valtimi.

– Ne, šiandien ne. Galėsim surengti ekskursiją prie ežero, kai atvažiuos Diegas ir Stefanas, parodysim viską jiems. Ką galvoji apie futbolo varžybas? Nusipirksiu laikraštį, pažiūrėsim, kas žaidžia.

– Aš nenoriu žiūrėti futbolo. Nuobodu. Galim eiti į muziejų?

– Gerai. Bet ar tu tikrai nori į muziejų, o gal pasiilgai Dmitrijaus? Kodėl jis tau taip patinka? Ar kad vaišina saldainiais?

– Jis su manimi kalba. Pasakoja visokius dalykus.

– Pasakoja istorijas?

– Taip.

– Dmitrijus vienišas. Jis nuolat ieško, kam čia ką nors papasakojus. Tai šiek tiek liūdna. Jam reikėtų susirasti draugę.

– Jis įsimylėjęs Aną Magdaleną.

– Taip, jis man sakė, jis tai sako visiems, kas netingi klausytis. Anai Magdalenai tikriausiai labai nesmagu.

– Jis turi paveiksliukų su moterimis be drabužių.

– Na, manęs tai nestebina. Vyrai – kai kurie vyrai – taip elgiasi, kai jie vieniši. Jie renka gražių moterų nuotraukas ir svajoja, kaip būtų, jei jos būtų šalia. Dmitrijus vienišas ir nežino, ką su savo vienišumu daryti, todėl arba sekioja senjorai Arojo iš paskos tarsi šunytis, arba žiūrinėja paveiksliukus. Negalima jo kaltinti, bet jam nereikėtų tų paveiksliukų rodyti tau. Tai negerai, ir jei Inesa sužinos, labai supyks. Aš su juo pakalbėsiu. Ar jis rodo juos ir kitiems vaikams?

Berniukas linkteli.

– Ką dar gali man papasakoti? Apie ką judu kalbatės?

– Apie kitą pasaulį. Jis sako, kad kitame pasaulyje jis bus su Ana Magdalena.

– Ir viskas?

– Sako, kad kitame pasaulyje aš irgi galėsiu būti su jais.

– Tu ir kas dar?

– Tik aš.

– Man tikrai reikia su juo pasikalbėti. Pasikalbėsiu ir su Ana Magdalena. Man nepatinka, kad Dmitrijus taip elgiasi. Manau, tau nereikėtų tiek daug su juo bendrauti. Nagi, baik valgyti pusryčius.

– Dmitrijus sako, kad jį kamuoja geidulys. Kas yra geidulys?

– Geidulys – tai tokia būklė, kuri kamuoja suaugusius žmones, dažniausiai vyrus, tokius kaip Dmitrijus, kurie per ilgai buvo vieni ir neturi nei žmonos, nei draugės. Jis panašus į skausmą – galvos ar pilvo skausmą. Jis skatina visko prisigalvoti. Išgalvoti visokių nebūtų dalykų.

– Ar geidulys Dmitrijų kamuoja dėl Anos Magdalenos?

– Dovydai, Ana Magdalena yra ištekėjusi moteris. Ji turi savo vyrą ir jį myli. Ji gali draugauti su Dmitrijumi, bet negali jo mylėti. Dmitrijui reikia moters, kuri mylėtų jį patį. Kai tik jis susiras moterį, kuri jį pamils, visi jo vargai baigsis. Jam nebereikės žiūrinėti paveiksliukų, nebereikės pasakoti kiekvienam praeiviui, kaip jis dievina tą ponią, gyvenančią viršuje. Bet aš neabejoju, kad jis dėkingas tau: tu klausai jo pasakojimų ir esi jam geras draugas. Esu tikras, kad jam tai padėjo.

– Jis sakė kitam berniukui, kad ketina nusižudyti. Paleis kulką sau į galvą.

– Kuriam berniukui jis taip sakė?

– Kitam berniukui.

– Aš tuo netikiu. Berniukas tikriausiai ne taip suprato. Dmitrijus nenusižudys. Be to, jis neturi ginklo. Pirmadienio rytą, kai nuvesiu tave į mokyklą, pasikalbėsiu su Dmitrijumi: paklausiu, kas jam yra ir kaip galime jam padėti. Galbūt, kai važiuosime prie ežero, galėsime pakviesti ir Dmitrijų. Gerai?

– Taip.

– O iki tol nenorėčiau, kad tu su Dmitrijum susitikinėtum be liudytojų. Ar supranti? Supranti, ką sakau?

Berniukas tyli ir vengia jo žvilgsnio.

– Dovydai, ar tu supranti, ką aš sakau? Tai rimta. Tu nepažįsti Dmitrijaus. Nežinai, kodėl jis toks atviras su tavimi. Nežinai, kas darosi jo širdyje.

– Jis verkė. Aš mačiau. Slėpėsi spintoje ir verkė.

– Kurioje spintoje?

– Kur laikomos šluotos ir panašūs daiktai.

– Ar jis tau sakė, kodėl verkia?

– Ne.

– Na, kai kas nors slegia širdį, ašaros dažnai labai padeda. Tikriausiai Dmitrijui kas nors slegia širdį, o išsiverkus turėjo palengvėti. Aš su juo pakalbėsiu. Sužinosiu, kas atsitiko. Viską išsiaiškinsiu.

11 SKYRIUS

Jis tesi žodį. Pirmadienio rytą, palydėjęs Dovydą į klasę, eina ieškoti Dmitrijaus. Randa jį vienoje iš parodos salių, pasilipusį ant kėdės, ilgakote plunksnų šluotele valantį dulkes nuo aukštai pakabinto paveikslo rėmo. Paveiksle vaizduojami vyras ir moteris gana oficialiais juodais drabužiais, sėdintys ant suolelio miško fone, priešais juos ant žolės patiesta staltiesė su iškylos valgiais, o tolumoje ramiai ganosi galvijų banda.

– Ar turite minutę laiko, Dmitrijau? – klausia jis.

Dmitrijus nulipa nuo kėdės ir atsistoja priešais.

– Dovydas man pasakojo, kad jūs vedžiojatės į savo kambarį Akademijos moksleivius. Dar jis sakė, kad rodėte jam nuogų moterų nuotraukas. Jei tai tiesa, prašyčiau jūsų tuojau pat tai baigti. Kitaip jūsų laukia rimti nemalonumai, apie kuriuos tikriausiai nėra reikalo plačiau pasakoti. Ar jūs mane supratote?

Dmitrijus pastumia aukštyn savo kepurę.

– Jūs manote, kad aš piktnaudžiauju dailiais jaunais šitų vaikų kūnais? Jūs tuo mane kaltinate?

– Aš jūsų niekuo nekaltinu. Neabejoju, kad jūsų santykiai su vaikais absoliučiai nekalti. Bet vaikai linkę įsivaizduoti, jie mėgsta perdėti, jie kalbasi tarpusavyje, kalbasi su savo tėvais. Viskas gali labai nesmagiai baigtis. Jūs turite tai suprasti.

Jauna pora atklysta į parodos salę, pirmieji lankytojai tą dieną. Dmitrijus pastato kėdę į vietą salės kampe ir atsisėda ant jos, laikydamas dulkių šluotelę stačiai tarsi ietį.

– Absoliučiai nekalti, – negarsiai sako jis. – Jūs sakote žiūrėdamas man į akis: *absoliučiai nekalti?* Turbūt juokaujate, Simonai? Juk toks jūsų vardas – Simonas?

Jaunoji pora žvilgteli į juos, kažką susikužda ir išeina iš salės.

– Kitais metais, Simonai, aš švęsiu savo keturiasdešimt penkerius gyvenimo metus. Tik vakar buvau dar paauglys, o šiandien, nespėjęs nė mirktelėti, jau esu keturiasdešimt ketverių, pilvotas, su žandenomis, skaudančiais keliais ir visomis kitomis smulkmenomis, kurios priklauso keturiasdešimt ketverių metų amžiaus žmogui. Negi jūs tikrai tikite, kad tokio garbaus amžiaus žmogus dar gali būti *absoliučiai nekaltas?* Ar galėtumėte tai pasakyti apie save? Ar jūs absoliučiai nekaltas?

– Dmitrijau, labai prašau, nepradėkite postringauti. Aš atėjau išsakyti savo prašymą, mandagų prašymą. Liaukitės kvietęsis Akademijos moksleivius į savo kambarį. Neberodykite jiems nešvankių paveiksliukų. Ir baikite su jais kalbėti apie jų mokytoją, senjorą Arojo, ir savo jausmus jai. Jie nieko nesupranta.

– O jei nesiliausiu?

– Jei nesiliausite, aš pranešiu apie tai muziejaus vadovybei ir jūs liksite be darbo. Labai paprasta.

– Labai paprasta... Niekas gyvenime nėra paprasta, Simonai – jūs turėtumėte tai žinoti. Norite, aš jums papasakosiu apie savo darbą? Prieš pradėdamas dirbti muziejuje aš dirbau ligoninėje. Ne gydytoju, skubu pridurti, nes visad buvau bukas, nesugebėjau išlaikyti egzaminų, knygos tikrai ne man. Aš Dmitrijus, bukagalvis jautis. Ne, aš buvau ne gydytojas, aš buvau sanitaras, dirbau darbus, kuriais visi kiti bodėjosi. Septynerius metus su pertraukomis dirbau ligoninėje sanitaru. Aš jums apie tai jau pasakojau, jei pamenate. Nesigailiu tų metų. Prisižiūrėjau gyvenimo, daug prisižiūrėjau, mačiau ir daug mirties. Tiek daug, kad galiausiai teko išeiti – nebegalėjau daugiau ištverti. Atėjau dirbti čia, kur nėra ką veikti: sėdžiu žiovaudamas kiaurą dieną ir laukiu, kol suskambės varpelis, ženklinantis, kad muziejus uždaromas. Jei ne ta Akademija viršutiniame aukšte, jei ne Ana Magdalena, seniai būčiau nudvėsęs iš nuobodulio.

– Kaip manote, Simonai, kodėl aš nuolat kalbinu jūsų berniuką ir kitus berniukus? Kodėl, jūsų manymu, žaidžiu su jais, kam perku jiems saldainius? Ar todėl, kad noriu juos ištvirkinti? Ar kad noriu jais pasinaudoti? Ne. Norite, tikėkite, norite – ne: aš su jais žaidžiu tikėdamasis perimti bent dalelę jų aromato, jų nekaltybės, kad nevirsčiau vienišu surūgusiu seniu, kuris sėdi kambario kampe tarsi voras be jokios naudos, niekam nereikalingas,

niekieno netrokštamas. Juk kokia nauda iš manęs, kokia nauda iš jūsų – taip, Simonai, iš jūsų! – kokia iš mūsų nauda, jei esame vieniši, pavargę, išsekę seniai? Verčiau jau užsirakintume tualete ir paleistume sau kulką į smilkinį. Nesutinkate su manimi?

– Keturiasdešimt ketveri metai – tai ne senatvė, Dmitrijau. Jūs pačiame gyvenimo gražume. Nėra jokio reikalo tuščiai slampinėti senjorų Arojo Šokio akademijos koridoriais. Galėtumėte vesti, galėtumėte pats susilaukti vaikų.

– Galėčiau. Žinoma, galėčiau. Manote, aš pats nenoriu? Bet ne viskas taip paprasta, Simonai, ne viskas taip paprasta. Yra kliūtis – senjora Arojo. Aš esu jos *encaprichado*. Jums girdėtas šis žodis? Ne? Rasite jį knygose. Apkerėtas. Jūs tai žinote, ji tai žino, visi tai žino – tai ne paslaptis. Žino net senjoras Arojo, kuris šiaip jau skrajoja padebesiais. Aš esu apkerėtas senjoros Arojo, pametęs dėl jos galvą, *loco*, ir daugiau čia nėra ko pridurti. Jūs pasakysite – *meskite ją iš galvos, paieškokite kitos*. Bet aš negaliu. Aš tam per kvailas – per kvailas, per didelis bukaprotis, pernelyg senamadiškas, pernelyg ištikimas. Kaip šuo. Man ne gėda tai prisipažinti. Aš esu Anos Magdalenos šuo. Laižau žemę, kurią lietė jos pėdos. Laižau klūpodamas. O jūs norite, kad aš jos atsižadėčiau – tiesiog imčiau ir atsižadėčiau ir susirasčiau jai pamainą. *Atsakingas, pastovų darbą turintis nebejaunas vyriškis ieško garbingos našlės santuokos tikslu. Rašyti į 123 abonentinę dėžutę, pridėti nuotrauką.*

– Iš to nieko nebus, Simonai. Aš myliu ne moterį iš 123 abonentinės dėžutės, bet Aną Magdaleną Arojo. Koks aš būčiau vyras 123 abonentinei dėžutei, koks galėčiau būti tėvas, jei mano širdyje įspaustas Anos Magdalenos atvaizdas? O vaikai, kurių jūs man linkite, tie mano paties vaikai: kaip manote, ar jie mylės mane, tie vaikai, pradėti iš abejingų strėnų? Žinoma, ne. Jie manęs nekęs ir niekins, o aš nieko kito ir nenusipelnau. Kam reikalingas širdį pametęs tėvas?

– Todėl esu jums dėkingas už apgalvotą ir draugišką patarimą, tačiau, deja, negaliu jo paklausyti. Kai gyvenime reikia spręsti ką nors tikrai rimto, aš klausau savo širdies. Kodėl? Nes širdis visada teisi, o galva visada klysta. Suprantate?

Jam pradeda aiškėti, kodėl šis žmogus taip patraukė Dovydą. Be abejo, tose kalbose apie beribę, neatsakytą meilę esama pozos, esama savotiškų iškreiptų pagyrų. Ir pašaipos: jis iš pat pradžių juto, kad Dmitrijus jį pasirinko savo išpažinties taikiniu tik dėl to, kad laiko jį eunuchu ar mėnulio gyventoju, kuriam svetimos žemiškos aistros. Ir vis tiek spektaklis labai paveikus. Koks tikriausiai atviraširdis, koks didingas ir *tikras* atrodo Dmitrijus tokiam vaikui kaip Dovydas, palyginti su juo, senu džiūvėsiu!

– Taip, Dmitrijau, aš suprantu. Jūs labai aiškiai, net pernelyg aiškiai viską išsakėte. Leiskite dabar ir man išsakyti, ką norėjau. Jūsų santykiai su senjora Arojo – tai jūsų, ne mano reikalas. Senjora Arojo yra suaugusi moteris, ji gali savimi pasirūpinti. Bet vaikai – visai kas kita. Senjorai Arojo laiko ne našlaičių namus, o mokyklą. Jūs neturite

teisės perimti jų moksleivių ir įtraukti jų į savo paties šeimą. *Jie ne jūsų vaikai*, Dmitrijau, lygiai kaip senjora Arojo – ne jūsų žmona. Paprašysiu jūsų daugiau nebekviesti Dovydo, mano vaiko, už kurio gerovę aš esu atsakingas, į savo kambarį ir neberodyti jam nešvankių nuotraukų. Nei mano vaiko, nei kitų vaikų. Jei nesiliausite, aš pasirūpinsiu, kad jūs būtumėte atleistas iš darbo. Tai tiek.

– Grasinimas, Simonai? Jūs man grasinate? – Dmitrijus pakyla nuo kėdės, tebelaikydamas dulkių šluotelę. – Jūs, nežinomas atvykėlis iš nežinia kur, grasinate man? Gal manote, kad aš čia neturiu jokių galių? – Jo lūpos prasišiepia šypsena, matyti pageltę dantys. Jis lengvai papurto šluotelės plunksnas Simonui priešais veidą. – Gal manote, kad neturiu įtakingų draugų?

Jis, Simonas, žingteli atatupstas.

– Jums neturėtų rūpėti, ką aš manau, – šaltai atsako jis. – Pasakiau, ką turėjau pasakyti. Viso gero.

Naktį pradeda lyti. Lyja ir visą dieną, lietus nesiliauja ir nematyti jokios prošvaistės. Išvežiotojai negali niekur važiuoti dviračiais. Jis sėdi savo kambaryje, tuščiai leidžia laiką, klausosi muzikos per radiją, snūduriuoja; vanduo pro prakiurusį stogą kapsi į kibirą.

Trečią lietaus dieną jo kambario durys staiga atsilapoja ir priešais jį stovi Dovydas kiaurai permirkusiais drabužiais, prie galvos prilipusiais šlapiais plaukais.

– Aš pabėgau, – praneša jis. – Pabėgau iš Akademijos.

– Tu pabėgai iš Akademijos! Įeik, uždaryk duris, nusimesk šlapius drabužius, tikriausiai sušalai į ledą. Maniau, Akademijoje tau patinka? Ar kas nors atsitiko? – Kalbėdamas jis triūsia prie berniuko, nurengia jį, susupa į rankšluostį.

– Dingo Ana Magdalena. Ir Dmitrijus. Jų nebėra.

– Esu tikras, tai kaip nors paaiškinama. Ar Akademijoje žino, kad tu čia? Ar žino senjoras Arojo? Alioša žino?

Berniukas papurto galvą.

– Jie nerimaus. Tuoj duosiu tau ko nors karšto atsigerti, paskui nueisiu paskambinti, pasakysiu, kad tau nieko neatsitiko.

Užsidėjęs geltoną jūrininko kepurę, užsimetęs geltoną neperšlampamą apsiaustą jis išeina į liūtį. Iš telefono būdelės gatvės kampe paskambina į Akademiją. Niekas neatsako.

Jis grįžta į kambarį.

– Niekas neatsako, – ištaria. – Teks nueiti pačiam. Palauk manęs čia. Labai, labai prašau – nepabėk.

Šį kartą jis pasiima dviratį. Važiuodamas per liūtį užtrunka penkiolika minučių. Atvažiuoja permirkęs iki siūlo galo. Studijoje tuščia, bet erdviame valgomajame jis pamato Dovydo bičiulius, internato gyventojus, sėdinčius prie ilgo stalo; Alioša jiems skaito. Alioša nutyla ir klausiamai žvelgia į jį.

– Atsiprašau, kad trukdau, – sako jis. – Skambinau, bet niekas nekėlė ragelio. Atėjau pranešti, kad Dovydui viskas gerai. Jis pas mane namie.

Alioša išrausta.

– Atsiprašau. Stengiausi visus vaikus išlaikyti kartu, bet kartais pametu skaičių. Maniau, jis viršuje.

– Ne, jis pas mane. Kažką kalbėjo apie tai, kad dingo Ana Magdalena.

– Taip, Ana Magdalena išvyko. Iki jos sugrįžimo pamokų nebus.

– O kada ji grįš?

Alioša bejėgiškai gūžteli pečiais.

Jis parvažiuoja atgal namo.

– Alioša sakė, kad pamokos laikinai nutrauktos, – sako jis berniukui. – Sakė, kad Ana Magdalena netrukus sugrįš. Ji niekur nepabėgo. Tai tik kvaili išsigalvojimai.

– Tai ne išsigalvojimai. Ana Magdalena pabėgo su Dmitrijumi. Jie bus čigonais.

– Kas tau taip sakė?

– Dmitrijus.

– Dmitrijus yra svajotojas. Jis seniai svajoja pabėgti su Ana Magdalena. Anai Magdalenai jis nerūpi.

– Tu niekada manęs nesiklausai! Jie pabėgo. Jie gyvens naują gyvenimą. Aš nebenoriu grįžti į Akademiją. Noriu keliauti su Ana Magdalena ir Dmitrijum.

– Tu nori palikti Inesą ir gyventi su Ana Magdalena?

– Ana Magdalena mane myli. Dmitrijus irgi. Inesa manęs nemyli.

– Nesąmonė, Inesa tave myli! Ji nekantrauja sugrįžti iš Noviljos, kad vėl galėtų būti su tavimi. O Dmitrijus – jis nieko nemyli. Jis nesugeba mylėti.

– Jis myli Aną Magdaleną.

– Ana Magdalena – jo aistra. Tai visai kas kita. Aistra yra egoistiška. Meilė – nesavanaudiška. Inesa myli tave nesvanaudiškai. Aš irgi.

– Su Inesa man nuobodu. Ir su tavim nuobodu. Kada nustos lyti? Nekenčiu lietaus.

– Man labai gaila, kad tau taip nuobodu. O dėl lietaus – nelaimei, aš nesu padangių valdovas ir negaliu jo sustabdyti.

Estreloje yra dvi radijo stotys. Jis įsijungia antrąją stotį kaip tik tuo metu, kai diktorius praneša, jog dėl „sezonui nebūdingo“ oro uždaroma žemės ūkio mugė. Po šios žinios skaitomas ilgas pranešimas apie sustabdytus autobusų maršrutus ir atšauktas pamokas mokyklose. „Uždaromos ir abi Estrelos akademijos, Dainavimo akademija ir Šokio akademija.“

– Aš tau sakiau, – pareiškia berniukas. – Daugiau į Akademiją nebegrįšiu. Aš jos nekenčiu.

– Prieš mėnesį tau Akademija labai patiko. Dabar tu jos nekenti. Gal tau, Dovydai, laikas suprasti, kad egzistuoja ne tik šitie du jausmai – mėgti ir nekęsti, kad esama dar daug kitų. Jei nuspręsi, kad nekenti Akademijos, ir nuo jos nusigręši, netrukus atsidursi valstybinėje mokykloje, kur mokytojai tau neskaitys pasakų apie džinus ir dramblius, o lieps ištisą dieną atlikinėti aritmetikos veiksmus: šešiasdešimt tris padalyti iš devynių, septyniasdešimt du padalyti iš šešių. Tau labai pasisekė, Dovydai, be to, esi labai lepinamas. Manau, atėjo laikas tau pačiam tai suvokti.

Tai pasakęs, jis vėl išeina į lietų ir skambina į Akademiją. Šį kartą atsiliepia Alioša.

– Alioša! Čia vėl Simonas. Ką tik per radiją girdėjau, kad kol nesiliaus lietus, Akademija bus uždaryta. Kodėl jūs man to nepasakėte? Norėčiau pasikalbėti su senjoru Arojo.

Ilga tyla. Paskui:

– Senjoras Arojo užsiėmęs, jis negali prieiti prie telefono.

– Senjoras Arojo, jūsų Akademijos direktorius, yra toks užsiėmęs, kad neturi laiko pasikalbėti su moksleivių tėvais. Senjora Arojo apleido savo pareigas ir dingo nežinia kur. Kas čia darosi?

Tyla. Prie telefono būdelės stovinti jauna moteris nekantriai žvilgčioja į jį, be garso ištaria kažką, pirštais pastuksena į laikrodį ant riešo. Ji turi skėtį, bet šis labai trapus ir neapsaugo nuo ją plaunančių liūties šuorų.

– Alioša, paklausykite. Mes grįžtame į Akademiją, Dovydas ir aš. Dabar pat. Neužrakinkite durų. Iki.

Jis jau nebesistengia neperšlapti. Jiedu abu važiuoja į Akademiją, berniukas sėdi ant seno, sunkaus dviračio rėmo, žvalgosi iš po geltono neperšlampamo apsiausto, šūkčioja iš pasitenkinimo ir aukštai kilnoja kojas, jiems braunantis per liūties sieną. Šviesoforai neveikia, gatvės beveik tuščios. Prekiautojai miesto aikštėje seniai susipakavo savo prekes ir išėjo namo.

Prie Akademijos įėjimo stovi automobilis. Gale sėdi berniukas, jis atpažįsta vieną iš Dovydo klasės draugų;

vaikas atidžiai žiūri pro langą, o jo mama stengiasi įkelti į bagažinę lagaminą. Jis prieina jai pagelbėti.

– Ačiū, – sako ji. – Jūs Dovydo tėtis, tiesa? Atsimenu jus iš koncerto. Gal pasislėpkime nuo lietaus?

Jis ir ji paeina į tarpdurį, o Dovydas įsikeberioja į automobilį pas draugą.

– Baisu, ar ne? – sako moteris, purtydama vandenį nuo plaukų. Jis ją atpažįsta, prisimena jos vardą: Izabelė. Su lietpalčiu ir aukštakulniais bateliais ji atrodo elegantiška ir visai patraukli. Jos akys neramiai laksto.

– Jūs kalbate apie orą? Taip, aš dar nesu matęs tokio lietaus. Tarsi būtų atėjusi pasaulio pabaiga.

– Ne, aš turėjau galvoje senjorą Arojo. Vaikai labai sunerimę. Akademija turėjo tokią gerą reputaciją. Dabar jau imu ja abejoti. Ką ketinate daryti su Dovydu? Ar paliksite jį čia?

– Nežinau. Man reikia pasikalbėti su jo motina. O ką jūs turėjote galvoje, kalbėdama apie senjorą Arojo?

– Ar negirdėjote? Senjorai Arojo išsiskyrė ir ji pabėgo. Tikriausiai to ir reikėjo tikėtis – jauna moteris, vyresnis vyriškis. Bet trimestro vidury, neįspėjus tėvų? Neįsivaizduoju, kaip Akademija galėtų tęsti veiklą toliau. Tai didžiausias tokių mažų įmonių trūkumas – jose viskas pernelyg priklauso nuo asmenybių. Na, man reikia važiuoti. Kaip dabar įkalbėti vaikus atsisveikinti? Jūs tikriausiai labai didžiuojatės Dovydu. Girdėjau, kad jis labai gabus berniukas.

Ji pasikelia lietpalčio apykaklę, neria į lietų, pabarbena į automobilio langą.

– Karlai! Karlitai! Jau važiuojam! Sudie, Dovydai. Gal kada nors atvažiuosi pas mus pažaisti. Paskambinsim tavo tėvams. – Skubiai pamoja ranka ir nuvažiuoja.

Studijos durys atviros. Lipdami laiptais jie girdi vargonų muziką: vėl ir vėl grojamas greitas, bravūriškas pasažas. Aliоša jų laukia, jo veide matyti įtampa.

– Dar tebelyja? – klausia jis. – Eikš čia, Dovydai, apkabink mane.

– Neliūdėk, Aliоša, – sako berniukas. – Jie išėjo ieškoti naujo gyvenimo.

Aliоša nesuprasdamas žvilgteli į jį, Simoną.

– Dmitrijus ir Ana Magdalena, – kantriai paaiškina berniukas. – Jie išėjo ieškoti naujo gyvenimo. Jie bus čigonais.

– Aliоša, aš visiškai nieko nebesuprantu, – sako jis, Simonas. – Girdžiu vieną pasakojimą po kito ir pats nebežinau, kuo tikėti. Man labai reikia pasikalbėti su senjoru Arojo. Kur jis?

– Senjoras Arojo groja, – sako Aliоša.

– Aš girdžiu. Ir vis dėlto – ar galiu su juo pasikalbėti?

Greitas, žvalus jo girdėtas pasažas dabar pinasi su svaresniu bosiniu pasažu, kuris atrodo miglotai su juo susijęs. Muzikoje nejusti nei sielvarto, nei susimąstymo – nieko, iš ko galėtum spėti, kad muzikantą ką tik paliko jo jauna gražuolė žmona.

– Jis šiandien nuo šešių ryto prie klavišų, – sako Aliоša. – Nemanau, kad norės būti sutrukdytas.

– Puiku, aš turiu laiko, palauksiu. Gal galite pasirūpinti, kad Dovydas persirengtų sausais drabužiais? Ir gal galėčiau iš jūsų paskambinti?

Jis paskambina į *Modas Modernas.*

– Čia Inesos draugas Simonas. Gal kas nors galėtų perduoti žinią Inesai į Noviliją? Pasakykite, kad Akademijoje kilo krizė ir jai reikėtų tuojau pat grįžti namo... Ne, aš neturiu jos telefono... Tiesiog pasakykite – *krizė Akademijoje*, ji supras.

Jis atsisėda ir ima laukti senjoro Arojo. Jei nebūtų toks susierzinęs, muzika jam galėtų visai patikti: įmantriai supinti motyvai, netikėtos dermės, galutinių sprendimų logika. Nėra nė mažiausios abejonės, kad tai tikras muzikas, pasmerktas dirbti mokytoju. Nenuostabu, kad jis nenori susitikti su įpykusiais tėvais.

Grįžta Alioša, nešinas plastikiniu maišu su šlapiais berniuko drabužiais.

– Dovydas nuėjo pasisveikinti su gyvūnais, – praneša jis.

Paskui įbėga berniukas.

– Alioša! Simonai! – šaukia jis. – Aš žinau, kur jis! Žinau, kur Dmitrijus! Eime!

Jie eina paskui berniuką galiniais laiptais į erdvų, blausiai apšviestą muziejaus pusrūsį, pro eilėmis sustatytus pastolius, pro bet kaip prie sienų sukrautas drobes, pro virve aptvertą nuogų marmuro statulų grupelę, kol galiausiai prieina mažą patalpėlę – tai pusrūsio kampas, atitvertas bet kaip sukaltais faneros lakštais, be stogo.

– Dmitrijau! – šaukia berniukas ir daužo duris. – Su manimi Alioša ir Simonas!

Niekas neatsako. Tada jis, Simonas, pastebi, kad ant kambariuko durų kabo spyna.

– Viduje nieko nėra, – sako jis. – Užrakinta iš lauko.

– Jis viduje! – sako berniukas. – Aš jį girdžiu! Dmitrijau!

Aliošа prisitraukia vienus pastolius ir atremia į kambariuko sieną. Užlipa, pasižiūri vidun ir skubiai nulipa žemyn.

Niekam nespėjus sulaikyti, Dovydas, jis irgi užkopia pastoliais. Matyti, kaip viršuje jis sustingsta. Aliošа užlipa ir nukelia jį žemyn.

– Kas ten? – klausia jis, Simonas.

– Ana Magdalena. Eikite. Pasiimkite Dovydą. Iškvieskite greitąją pagalbą. Pasakykite, kad įvyko nelaimingas atsitikimas. Tegu atvažiuoja kuo greičiau. – Staiga jam sulinksta kojos, ir jis suklumpa ant grindų. Veidas išlyškęs. – Eikit, greičiau, greičiau! – sako.

Nuo tol viskas vyksta labai greitai. Atvažiuoja greitoji pagalba, paskui policija. Iš muziejaus išvaromi lankytojai; prie durų pastatomas sargybinis; uždaromi laiptai į pusrūsį. Aliošа, sekamas abiejų senjorų Arojo berniukų ir likusių interneto gyventojų, užlipa į viršutinį aukštą ir ten užsidaro. Senjoro Arojo nė ženklo; vargonininko vieta tuščia.

Jis prieina prie vieno iš policininkų.

– Mums galima išeiti? – klausia.

– Kas jūs tokie?

– Mes radome... radome lavoną. Mano sūnus Dovydas čia mokosi. Jis labai sukrėstas. Norėčiau jį parsivesti namo.

– Aš nenoriu namo, – paskelbia berniukas. Jo veide sustingusi užsispyrimo išraiška, atrodo, sukrėtimas, atėmęs jam žadą, baigia praeiti. – Noriu pamatyti Aną Magdaleną.

– To tai jau tikrai nebus.

Nuaidi švilpukas. Pareigūnas, netaręs nė žodžio, nueina. Tą pačią akimirką berniukas pasileidžia bėgti skersai studiją, nuleidęs galvą tarsi buliukas. Jis, Simonas, pasiveja jį tik laiptų apačioje, kur du greitosios pagalbos sanitarai su balta paklode uždengtais neštuvais mėgina prasibrauti pro būrelį žmonių. Paklodė užkliūva ir trumpam atidengia velionę senjorą Arojo iki apnuogintos krūtinės. Kairoji jos veido pusė mėlyna, beveik juoda. Akys plačiai atmerktos. Viršutinė lūpa pakelta, tarsi velionė urgztų. Sanitarai mikliai vėl užmeta paklodę.

Uniformuotas policijos pareigūnas tramdydamas suima berniuką už alkūnės.

– Leiskite mane! – šaukia tas, stengdamasis išsilaisvinti. – Noriu ją išgelbėti!

Policininkas be vargo jį pakelia ir besispardantį laiko ore. Jis, Simonas, nesikiša, laukia, kol neštuvus įkelia į greitosios pagalbos furgoną ir užtrenkia duris.

– Dabar galite paleisti, – sako jis policininkui. – Aš susidorosiu. Jis mano sūnus. Jis sukrėstas. Ji buvo jo mokytoja.

Jam nebepakanka nei jėgų, nei energijos važiuoti dviračiu. Abu su berniuku greta vienas kito slimpina per monotonišką lietų atgal namo.

– Aš vėl sušlapau, – skundžiasi berniukas. Jis uždengia jį apsiaustu.

Prie durų juos kaip visada oriai pasveikina Bolivaras.

– Sėskis prie Bolivaro, – paliepia jis berniukui. – Tegu jis tave sušildys. Tegu atiduos savo šilumos.

– Kas dabar bus Anai Magdalenai?

– Ją jau turbūt nuvežė į ligoninę. Neketinu daugiau apie tai kalbėti. Šiai dienai gana.

– Ar Dmitrijus ją nužudė?

– Neturiu supratimo. Nežinau, kaip ji mirė. Bet noriu, kad pasakytum man vieną dalyką. Tas kambariukas, kuriame mes ją radome – ar jis tas pats, į kurį tave vesdavosi Dmitrijus rodyti moterų nuotraukų?

– Taip.

12 SKYRIUS

Rytojaus dieną, pirmą kartą išsisklaidžius didiesiems lietaus debesims, Dmitrijus pasiduoda policijai. Jis ateina į policijos nuovados priimamąjį.

– Tai aš, – pareiškia jaunai moteriai registratūroje, o kai ji nesupranta, pakloja priešais tos dienos laikraštį ir pirštu pabaksnoja į antraštę „BALERINOS MIRTIS", po kuria Anos Magdalenos nuotrauka, tik galva ir pečiai, ji švyti lediniu grožiu. – Tai aš ją nužudžiau, – sako. – Aš kaltas.

Paskui per kelias valandas jis pateikia policijai smulkią, išsamią ataskaitą, kaip viskas įvyko: kaip išgalvota dingstimi įviliojo Aną Magdaleną pas save į muziejaus pusrūsį, kaip ją išprievartavo ir paskui pasmaugė, kaip užrakino jos kūną kambariuke, kaip dvi dienas ir dvi naktis klajojo miesto gatvėmis, nepaisydamas nei lietaus, nei šalčio, pamišęs, rašo jis, nors neprideda, dėl ko pamišęs – dėl kaltės? iš sielvarto? – kol pamatė kioske laikraštį ir nuotrauką, kurios akys, kaip jis sako, perskrodė jo sielą iki pat gelmių, tada atsipeikėjo ir pasidavė policijai, „pasiryžęs atlyginti skolą".

Visa tai išaiškėja pirmajame teismo posėdyje, jis sukelia didelį visuomenės susidomėjimą, nes niekas neprisimena Estreloje kada nors buvus ką nors panašiai jaudinamo. Senjoras Arojo posėdyje nedalyvauja; jis užsisklendė Akademijoje ir atsisakė su bet kuo kalbėti. Jis, Simonas, pamėgina nueiti, bet prie mažytės teismo salės prisigrūdę tiek žmonių, kad jis pasiduoda. Per radiją sužino, kad Dmitrijus prisipažino kaltę ir atsisakė advokato paslaugų, nors magistratų teisėjas jam paaiškino, kad čia ne vieta ir ne laikas skelbti kaltinimus. Pranešama, kad jis pasakė: „Aš padariau baisiausią nusikaltimą pasaulyje – nužudžiau tą, kurią mylėjau. Nuplakite mane, pakarkite mane, sulaužykite man kaulus." Iš teismo salės jis nugabentas atgal į kamerą, pakeliui turėjo iškęsti žiūrovų patyčias ir užgauliojimus.

Reaguodama į jo skambutį, Inesa sugrįžta iš Noviljos, lydima savo vyresniojo brolio Diego. Dovydas grįžta pas juos į butą. Kadangi pamokų nebėra, jis gali ištisas dienas žaisti su Diegu futbolą. Diegas, pasakoja jis, „puikiai" žaidžia futbolą.

Jis, Simonas, susitinka su Inesa ir eina pietauti. Jie kalbasi, ką daryti su Dovydu.

– Jis atrodo ramus, iš pažiūros atsigavęs po sukrėtimo, – sako jis jai, – bet mane kamuoja abejonės. Negali būti, kad vaikas, pamatęs tokį vaizdą, nepatirtų jokių padarinių.

– Nereikėjo apskritai jo leisti į tą Akademiją, – sako Inesa. – Reikėjo pasamdyti jam mokytoją, kaip aš ir siūliau. Kokia nelaimė pasirodė tie senjorai Arojo!

Jis nesutinka.

– Kažin, ar senjora Arojo kalta, kad ją nužudė; turbūt ir ne jos vyras. Su tokiu pabaisa kaip Dmitrijus galima susidurti bet kur. Tačiau yra ir geroji pusė: Dovydas bent jau sužinojo šį tą apie suaugusius žmones ir apie tai, kur juos gali nuvesti aistros.

Inesa sušnirpščia.

– Aistros? Išprievartavimą ir žmogžudystę tu vadini aistromis?

– Ne, išprievartavimas ir žmogžudystė yra nusikaltimai, bet negalėtum paneigti, kad aistra paskatino Dmitrijų nusikalsti.

– Tuo blogiau aistroms, – sako Inesa. – Jei tų aistrų aplink būtų mažiau, pasaulyje būtų kur kas saugiau gyventi.

Jie sėdi kavinėje kitoje gatvės pusėje nuo *Modas Modernas*, staliukai sustatyti labai arti vienas kito. Jų kaimynės, dvi gerai apsirengusios moterys, jos visiškai gali būti Inesos klientės, nutilo ir klausosi pokalbio, kuris ima darytis panašus į kivirčą. Todėl jis susivaldo nepasakęs to, ką buvo ketinęs (*Aistra, – buvo besakąs jis, – ką tu žinai apie aistrą, Inesa?*), ir tik pasiūlo:

– Gal nesivelkime į tokius sudėtingus dalykus. Kaip laikosi Diegas? Kaip jam patinka Estrela? Ar ilgai paviešės? Ar Stefanas irgi ketina atvažiuoti?

Ne, sužino jis, Stefanas į Estrelą neatvažiuos. Stefanas yra visiškoje savo merginos valdžioje, o ji nenori jo paleisti. O Diego įspūdžiai apie Estrelą nelabai palankūs. Jis

sako, kad ji *atrasada*, atsilikusi; niekaip nesupranta, ką Inesa čia veikia; nori, kad ji grįžtų su juo į Novilją.

– Ir ką tu galvoji? – klausia jis. – Grįžtum atgal į Novilją? Man reikia žinoti, nes aš privalau būti ten, kur Dovydas.

Inesa neatsako, žaidžia su šaukšteliu.

– Ir kaip parduotuvė? – klausia jis. – Ką pasakys Klaudija, jei taip staiga ją pamesi? – Jis pasilenkia arčiau jos per stalą. – Pasakyk man atvirai, Inesa, ar tu tebesi tokia pat atsidavusi Dovydui kaip anksčiau?

– Ką tu tuo nori pasakyti – *ar aš esu atsidavusi?*

– Norėjau paklausti, ar tu tebesi berniuko motina? Ar tu jį tebemyli, o gal nutolai? Kadangi turiu tave įspėti – aš negaliu būti jam ir tėvas, ir motina.

Inesa pakyla.

– Man reikia grįžti į parduotuvę, – sako ji.

Dainavimo akademija nė iš tolo nepanaši į Šokio akademiją. Ji įsikūrusi elegantiškame pastate stiklo fasadu, medžiais apsodintoje aikštėje brangiausiame miesto rajone. Jį ir Dovydą palydi į direktoriaus pavaduotojos senjoros Montojos kabinetą; ši šaltai su jais pasisveikina. Uždarius Šokio akademiją, praneša ji, Dainavimo akademija gavo ištisą krūvą buvusių moksleivių paraiškų. Dovydo pavardę galima įtraukti į sąrašą, bet jo perspektyvos ne kažin kokios: pirmenybė bus teikiama kandidatams, turintiems formalų muzikinį išsilavinimą. Be to, jam, Simonui, ver-

tėtų atsižvelgti į tai, kad mokestis už mokslą Dainavimo akademijoje daug didesnis negu Šokio akademijoje.

– Dovydas mokėsi muzikos pas patį senjorą Arojo, – sako jis. – Jis turi gerą balsą. Nejau neduosite jam progos pačiam pasirodyti? Jis puikiai šoko. Gal ir dainuos puikiai.

– Ar toks jo gyvenimo tikslas – būti dainininku?

– Dovydai, tu girdėjai, ko klausė senjora. Ar tu nori būti dainininku?

Berniukas neatsako, tik ramiai spokso pro langą.

– Kuo tu nori tapti gyvenime, jaunuoli? – klausia senjora Montoja.

– Aš nežinau, – atsako berniukas. – Pamatysim.

– Dovydui šešeri metai, – sako jis, Simonas. – Negalima tikėtis, kad šešiametis vaikas turėtų viso gyvenimo planą.

– Senjore Simonai, jei visus mūsų Akademijos moksleivius, nuo jauniausio iki vyriausio, kas nors ir vienija, tai tik aistra muzikai. Ar tu junti aistrą muzikai, jaunuoli?

– Ne. Aistros geruoju nesibaigia.

– Štai kaip! Kas gi tau taip sakė – kad aistros geruoju nesibaigia?

– Inesa.

– O kas tokia Inesa?

– Inesa – jo motina, – įsiterpia Simonas. – Manau, Dovydai, tu neteisingai supratai Inesą. Ji kalbėjo apie fizinę aistrą. Aistra dainuoti nėra fizinė aistra. Gal tu padainuok senjorai Montojai, kad ji išgirstų, koks geras tavo balsas? Padainuok tą anglišką dainą, kurią man dainuodavai.

– Ne. Aš nenoriu dainuoti. Nekenčiu dainavimo.

Jis nusiveža berniuką į ūkį aplankyti trijų seserų. Juos priima draugiškai, kaip visada, pavaišina mažais glazūruotais pyragaičiais ir Robertos gamintu limonadu. Berniukas apeina arklides ir gardus, iš naujo susipažįsta su senais bičiuliais. Kol jo nėra, jis, Simonas, papasakoja apie pokalbį su senjora Montoja.

– Aistra muzikai, – sako jis, – įsivaizduokite, ji paklausė šešerių metų vaiko, ar jis junta aistrą muzikai. Vaikai gali domėtis įvairiais dalykais, bet jie dar negali justi aistrų.

Jis apsiprato su seserimis ir prisirišo prie jų. Junta, kad gali joms išlieti širdį.

– Dainavimo akademija man visada atrodė gana pretenzinga įstaiga, – sako Valentina. – Bet neverta nė abejoti, kad jie laikosi aukštų standartų.

– Jei per stebuklą Dovydą staiga ten priimtų, ar jūs esate pasirengusios mokėti už jo mokslą? – Jis pakartoja skaičių, kurį sužinojo.

– Žinoma, – nedvejodama atsako Valentina. Konsuela ir Alma pritariamai linkteli. – Mums patinka Dovydas. Jis nepaprastas vaikas. Jo laukia didi ateitis. Tik gal nebūtinai operos scenoje.

– Kaip jam sekasi įveikti sukrėtimą, Simonai? – klausia Konsuela. – Tikriausiai jam buvo be galo liūdna.

– Jis sapnuoja senjorą Arojo. Jiedu buvo pasidarę labai artimi, ir tai mane nustebino, nes man ji atrodė gana šalta; šalta ir grėsminga. Bet jis prie jos iškart prisirišo. Tik-

riausiai pastebėjo kažkokią jos ypatybę, kurios nepavyko atrasti man.

– Ji buvo labai graži. Klasikinio grožio. Ar jums ji neatrodė graži?

– Taip, ji buvo graži. Bet vargu ar mažam berniukui toks svarbus grožis.

– Tikriausiai ne. Sakykite, kaip jums atrodo, ar visoje šioje liūdnoje istorijoje ji tikrai niekuo dėta?

– Ne visai. Jos ir Dmitrijaus santykiai – tai ilga istorija. Dmitrijus buvo jos tiesiog apsėstas, garbino žemę, kuria ji vaikščiojo. Jis apie tai sakė ir man, ir visiems kitiems, kas tik sutikdavo jo klausytis. Tačiau ji elgėsi su juo nepagarbiai. Tiesą pasakius, net niekino. Aš pats mačiau. Ar verta stebėtis, kad jis pagaliau pamišo? Žinoma, nenoriu jo teisinti...

Dovydas grįžta iš savo ekskursijos.

– Kur Rufas? – klausia jis.

– Jis susirgo, mums teko jį užmigdyti, – atsako Valentina. – Kur tavo batai?

– Roberta man liepė nusiauti. Ar galiu pamatyti Rufą?

– Kai pasakiau, kad teko jį užmigdyti, aš ne tai turėjau galvoje, mano berniuk. Rufas padvėsė. Roberta ketina surasti kitą šunytį, kuris užaugęs taps mums sarginiu šunimi.

– Bet kur jis?

– Negaliu pasakyti. Nežinau. Tuo palikome pasirūpinti Robertai.

– Ji jo neniekino.

– Atsiprašau – kas ko neniekino?

– Ana Magdalena. Ji neniekino Dmitrijaus.

– Tu slapčia klauseisi? Taip negražu, Dovydai. Negalima paslapčiomis klausytis už durų.

– Ji jo neniekino. Tik apsimetinėjo.

– Na, aš neabejoju, kad tu žinai geriau už mane. Kaip tavo mama?

Jis, Simonas, įsiterpia.

– Aš labai atsiprašau, kad Inesa negalėjo atvažiuoti, bet pas ją vieši brolis iš Noviljos. Jis apsistojo mūsų bute. Aš laikinai išsikrausčiau.

– Jo vardas Diegas, – sako berniukas. – Jis negali pakęsti Simono. Sako, kad Simonas yra *una manzana podrida*. Sako, kad Inesai reikėtų pabėgti nuo Simono ir grįžti atgal į Noviliją. Ką tai reiškia – *una manzana podrida?*

– Supuvęs obuolys.

– Žinau, bet ką tai *reiškia?*

– Nežinau. Gal jūs, Simonai, norėsite jam paaiškinti, ką reiškia *una manzana podrida*, juo labiau kad jūs ir esate tas *manzana*.

Visos trys seserys prapliumpa juoku.

– Diegas jau seniai ant manęs pyksta, kad išsivežiau jo seserį. Jo manymu, jie su Inesa ir jaunesniuoju broliu laimingai visi kartu gyveno, kol pasirodžiau aš ir pavogiau Inesą. Tai, be abejo, visiškas melas, absoliučiai klaidingai pateikti faktai.

– Štai kaip? O kokia būtų tiesa? – klausia Konsuela.

– Aš nepavogiau Inesos. Inesa man nepuoselėja jokių jausmų. Ji Dovydo motina. Ji rūpinasi juo, o aš rūpinuosi jais abiem. Ir viskas.

– Labai keista, – sako Konsuela. – Labai neįprasta. Bet aš jumis tikiu. Mes jus pažįstame ir jumis tikime. Tikrai nemanome, kad jūs esate *una manzana podrida*. – Jos seserys pritardamos linksi. – Todėl tau, jaunuoli, derėtų grįžti pas tą Inesos brolį ir jam pranešti, kad jis labai suklydo kalbėdamas apie Simoną. Ar padarysi tai?

– Ana Magdalena juto Dmitrijui aistrą, – sako berniukas.

– Aš nemanau, – sako jis, Simonas. – Viskas buvo atvirkščiai. Aistrą juto Dmitrijus. Būtent aistra Anai Magdalenai jį paskatino taip baisiai elgtis.

– Tu nuolat kartoji, kad aistra blogai, – sako berniukas. – Inesa irgi. Jūs nekenčiate aistrų.

– Anaiptol. Negalima sakyti, kad aš nekenčiu aistros, tai visiška netiesa. Vis dėlto negalima nepaisyti blogų aistros padarinių. Ką jūs manote, Valentina, Konsuela, Alma: aistra yra geras ar blogas dalykas?

– Aš manau, kad aistra yra geras dalykas, – sako Alma. – Be aistros pasaulis liautųsi sukęsis. Jis būtų nuobodus ir tuščias. Tiesą pasakius, – ji pažvelgia į seseris, – be aistros nė mūsų čia nebūtų, nebūtų nė vienos. Nei kiaulių, nei karvių, nei vištų. Mes visi čia esame dėl aistros: kieno nors aistros kam nors kitam. Pavasarį, kai ore tirštai skamba paukščių giesmės, ji aiškiai girdėti: kiekvienas paukštelis šaukiasi poros. Jei tai ne aistra, tai kas tada? Net molekulės. Jei deguonis nejustų aistros vandeniliui, nebūtų vandens.

Iš visų trijų seserų Alma jam patinka labiausiai, nors neaistringai. Joje nematyti nė ženklo kitų seserų grožio. Ji

mažo ūgio, net kresna; veidas apskritas ir malonus, tačiau be ypatingo charakterio; ji nešioja mažus akinius vieliniais rėmeliais, kurie jai visai netinka. Ji tikra anųdviejų sesuo ar tik įseserė? Jis ne taip gerai jas pažįsta, kad drįstų paklausti.

– Tai tu nemanai, Alma, kad yra dvejopa aistra – gera ir bloga? – klausia Valentina.

– Ne, aš manau, kad aistra tik vienokia, ji visur vienoda. Ką tu manai, Dovydai?

– Simonas sako, kad man neleista ką nors manyti, – sako berniukas. – Simonas sako, kad aš per mažas. Jis sako, kad galėsiu manyti tada, kai būsiu toks senas kaip jis.

– Simonas kalba niekus, – sako Alma. – Simonas baigia pavirsti senu susiraukšlėjusiu *manzana*. – Seserys vėl prapliumpa juokais. – Nekreipk į Simoną dėmesio. Pasakyk, ką *tu* manai.

Berniukas išeina į kambario vidurį ir be jokios įžangos, vienomis kojinėmis pradeda šokti. Jis, Simonas, iškart atpažįsta šokį. Tai tas pats šokis, kurį per koncertą atliko vyresnysis senjorų Arojo berniukas, bet Dovydas šoka geriau, jis grakštesnis, valdingesnis ir labiau įsitikinęs – tai kas, kad anas berniukas buvo šokių mokytojos sūnus. Seserys tylėdamos, įsigilinusios stebi, kaip berniukas paišo įmantrų hieroglifą, lengvai išvengdamas svetainėje pristatinėtų staliukų ir kėdučių.

Tu šoki šioms moterims, o man šokti atsisakai, mąsto jis. *Tu šokai Inesai. Ką tokio jos turi, ko trūksta man?*

Šokis baigiasi. Dovydas nenusilenkia – Akademijoje taip nedaroma, – bet akimirką pastovi labai tiesiai,

nejudėdamas, užmerktomis akimis, su ekstazės kupina šypsenėle.

– Bravo! – sako Valentina. – Ar tai buvo aistros šokis?

– Šitas šokis vadinasi „Iškviesti tris“, – sako berniukas.

– O aistra? – klausia Valentina. – Kuo čia dėta aistra?

Berniukas neatsako, tik atlieka judesį, kurio Simonas anksčiau nėra matęs: prisidengia burną trimis dešinės rankos pirštais.

– Ar čia šarada?' – klausia Konsuela. – Mums reikia atspėti?

Berniukas nejuda, tik jo akys išdykėliškai suspindi.

– Aš supratau, – sako Alma.

– Tai gal tada *tu* galėtum mums paaiškinti, – sako Konsuela.

– Nėra ko aiškinti, – atsako Alma.

Sakydamas seserims, kad berniukas sapnuoja Aną Magdaleną, jis atskleidė joms ne visą tiesą. Visą laiką, kol yra su jais – iš pradžių su juo, paskui su Inesa, – berniukas vakarais užmigdavo be jokio vargo, giliai miegodavo, pabusdavo žvalus ir energingas. Bet po ano atradimo muziejaus pusrūsyje kažkas pasikeitė. Dabar jis naktį nuolat pasirodo prie Inesos lovos – arba prie jo, jei tuo metu vieši pas jį, – ir zirzia, skųsdamasis baisiais sapnais. Sapnuose jam rodosi Ana Magdalena, mėlyna nuo galvos iki kojų, nešina kūdikiu, kuris yra „mažas, mažiukas, mažiuliukas, ne didesnis už žirnelį“; arba ji atgniaužia ranką, ir delne guli susirietęs kūdikis, panašus į mažytį mėlyną šliužą.

Jis iš paskutiniųjų stengiasi guosti berniuką.

– Ana Magdalena tave labai mylėjo, – sako jis. – Todėl ir lanko tave sapnuose. Ateina atsisveikinti, pasakyti, kad neleistum juodoms mintims tavęs kankinti, nes ji aname pasaulyje surado ramybę.

– Aš sapnavau ir Dmitrijų. Jo drabužiai buvo kiaurai peršlapę. Ar Dmitrijus mane nužudys, Simonai?

– Žinoma, ne, – drąsina jis, – kam jam tave žudyti? Be to, tu juk matai ne tikrą Dmitrijų, o tik Dmitrijų, suaustą iš dūmų. Pamojuok štai taip rankomis, – jis pamojuoja rankomis, – ir jis išnyks.

– Bet ar jo penis privertė jį žudyti žmones? Ar tai penis jį privertė nužudyti Aną Magdaleną?

– Penis negali tavęs priversti nieko padaryti. Dmitrijui užėjo kažkas, kas jį privertė taip pasielgti, kažkoks keistas dalykas, kurio niekas nesupranta.

– Kai užaugsiu, nenoriu turėti tokio penio kaip Dmitrijaus. Jei mano penis užaugs didelis, aš jį nupjausiu.

Jis papasakoja apie šį pokalbį Inesai.

– Atrodo, jis mano, kad suaugusieji mylėdamiesi stengiasi vienas kitą nužudyti, o akto kulminacija – pasmaugti mylimąjį. Be to, jis, atrodo, bent kartą matė Dmitrijų nuogą. Jo galvoje viskas susipainioję. Jei Dmitrijus sako, kad jį myli, tai reiškia, kad nori jį išprievartauti ir pasmaugti. Kaip aš gailiuosi, kad mes išvis susitikome šį žmogų!

– Didžiausia klaida buvo išvis jį atiduoti į vadinamąją Akademiją, – sako Inesa. – Man ta Ana Magdalena niekad nekėlė pasitikėjimo.

– Būk gailestingesnė, – sako jis. – Ji nebegyva. Mes gyvi.

Jis ragina Inesą būti gailestingesnę, bet ar iš tiesų Ana Magdalena nebuvo kažkokia keista – keistesnė negu keista, nežmogiška? Ana Magdalena, apsupta būrelio vaikų, tarsi vilkė su gauja vilkiukų. Akys, kurios permato kiaurai. Sunku patikėti, kad šitos akys bus sunaikintos net visa naikinančioje ugnyje.

– Kai aš mirsiu, ar aš irgi pamėlynuosiu kaip Ana Magdalena? – klausia berniukas.

– Žinoma, ne, – atsako jis. – Tu iškart pradėsi naują gyvenimą. Ten būsi gudrus jaunuolis. Bus labai įdomu. Didelis nuotykis, kaip kad šitas gyvenimas buvo nuotykis.

– Bet jei aš nepradėsiu naujo gyvenimo, ar pamėlynuosiu?

– Patikėk, mano vaike, visada bus naujas gyvenimas. Mirties neverta bijoti. Ji trunka tik akimirką, o paskui prasideda kitas gyvenimas.

– Aš nenoriu kito gyvenimo. Aš noriu iškeliauti į žvaigždes.

13 SKYRIUS

Estrelos teismų įgaliojimai susiję su nusikaltėlių atgaivinimu, reabilitacija ir išgelbėjimu (*recuperacion, rehabilitacion y salvacion*): tiek jis sužinojo iš savo bendradarbių, išvežiojančių pranešimus. Tai reiškia, kad egzistuoja dviejų rūšių teismo procesai: ilgieji, jei kaltinamasis nesutinka su kaltinimais ir jo kaltę arba nekaltumą turi nustatyti teismas, ir trumpieji, jei kaltinamasis prisipažįsta kaltę ir teismo užduotis – skirti atitinkamą teisminę nuobaudą.

Dmitrijus iš pat pradžių pripažino savo kaltę. Jis pasirašė ne vieną, o tris prisipažinimus, vieną išsamesnį už kitą, kuriuose smulkiai papasakojo, kaip išprievartavo ir pasmaugė Aną Magdaleną Arojo. Jam buvo suteikta daug galimybių sumažinti savo nusižengimą (*Gal lemtingąjį vakarą jis buvo išgėręs? Gal auka žuvo dėl neatsargumo per erotinius žaidimus?*), bet jis visas atmetė. Tai, ką jis padarė, yra nedovanotina, sako jis, neatleistina. Ne jam spręsti, atleistini jo veiksmai ar ne, sako tyrėjai; jo reikalas papasakoti, *kodėl* taip pasielgė. Šioje vietoje trečiasis prisipažinimas staiga nutrūksta. „Kaltinamasis atsisakė to-

liau bendradarbiauti", praneša tyrėjai. „Kaltinamasis ėmė smurtauti ir vartoti nešvankius žodžius."

Posėdis paskirtas paskutinę mėnesio dieną: Dmitrijus stos prieš teisėją ir du jo padėjėjus, jie paskelbs nuosprendį.

Likus dviem dienoms iki proceso į jo, Simono, nuomojamo kambario duris pabeldžia pora uniformuotų pareigūnų ir perduoda pranešimą: Dmitrijus paprašė pasimatyti su juo.

– Su manimi? – klausia jis. – Kodėl jis sugalvojo pasimatyti su manimi? Jis manęs beveik nepažįsta.

– Neįsivaizduojam, – atsako pareigūnai. – Prašom eiti su mumis.

Jie nuveža jį į policijos sulaikymo kameras. Šešta valanda vakaro; keičiasi pamaina, kamerose sėdintiems sulaikytiesiems tuoj duos vakarienę; jam tenka ilgokai palaukti, kol yra nuvedamas į troškų kambarį su dulkių siurbliu viename kampe ir dviem skirtingomis kėdėmis, kur jo laukia Dmitrijus: tvarkingai apkirptas, su gerai išlygintomis dengiamosios spalvos kelnėmis, marškiniais ir sandalais, jis atrodo kur kas elegantiškiau negu senais laikais, kai dirbo muziejaus prižiūrėtoju.

– Kaip laikotės, Simonai? – pasisveikina su juo Dmitrijus. – Kaip gražioji Inesa, kaip jūsų jaunikaitis? Aš dažnai apie jį galvoju. Žinote, aš jį mylėjau. Visus juos mylėjau, tuos mažuosius Akademijos šokėjus. Ir jie mylėjo mane. Bet dabar visa tai dingo, viskas dingo.

Jis, Simonas, jau ir taip suirzęs, kad buvo iškviestas jo aplankyti; išgirdęs šiuos sentimentalius pliurpalus, galutinai užverda.

– Jų meilę jūs pirkote už saldainius, – sako jis. – O iš manęs ko norite?

– Jūs pykstate, ir aš puikiai suprantu, kodėl. Aš padariau baisų dalyką. Užtraukiau sielvartą daugeliui širdžių. Mano elgesys nepateisinamas, nepateisinamas. Jūs teisingai darote, kad nusigręžiate nuo manęs.

– Ko jūs norite, Dmitrijau? Kodėl aš čia?

– Jūs čia todėl, Simonai, kad aš jumis pasitikiu. Mintyse perrinkau visus savo pažįstamus: jumis aš pasitikiu labiausiai. Kodėl aš jumis pasitikiu? Ne todėl, kad gerai jus pažinčiau – aš jūsų gerai nepažįstu, lygiai kaip ir jūs manęs gerai nepažįstate. Bet aš jumis pasitikiu. Jūs patikimas žmogus, žmogus, keliantis pasitikėjimą. Tas iškart matyti. Be to, jūs diskretiškas. Aš pats nesu diskretiškas, bet labai žaviuosi tais, kurie moka būti diskretiški. Jei turėčiau kitą gyvenimą, norėčiau būti diskretiškas ir patikimas žmogus. Bet mano gyvenimas šis, tik jis man duotas. Deja, aš esu toks, koks esu.

– Arčiau prie reikalo, Dmitrijau. Kodėl aš čia?

– Jei nueisite į muziejaus saugyklas, atsistosite laiptų apačioje ir pažvelgsite sau į dešinę, prie sienos pamatysite tris pilkas bylų spintas. Jos užrakintos. Aš turėjau raktą, bet čia iš manęs jį atėmė. Tačiau spintos užraktą labai nesunku išlaužti. Įkiškite atsuktuvą į plyšį virš spynelės ir smarkiai suduokite. Metalo juostelė, prilaikanti stalčius uždarytus, atšoks. Pamėginkite ir pamatysite pats. Tai nesunku.

– Viduriniosios spintos apatiniame stalčiuje – *viduriniosios spintos apatiniame stalčiuje* – rasite mažą aplanką,

panašų į tuos, kuriuos nešiojasi vaikai. Jame bus popieriai. Noriu, kad juos sudegintumėte. Sudegintumėte visus, neperžiūrėjęs. Ar galiu pasitikėti jumis? Jūs tai padarysite?

– Jūs norite, kad aš nueičiau į muziejų, išlaužčiau bylų spintos užraktą, pavogčiau iš jos dokumentus ir juos sunaikinčiau. Kokius dar nusikalstamus veiksmus, kurių sėdėdamas už grotų pats atlikti negalite, aš turėčiau atlikti už jus?

– Pasitikėkite manimi, Simonai. Aš jumis pasitikiu, ir jūs turite pasitikėti manimi. Tas aplankėlis neturi nieko bendra su muziejumi. Jis mano. Jame privatūs daiktai. Po kelių dienų man paskelbs nuosprendį, ir kas žino, koks tas nuosprendis bus? Visai įmanoma, kad aš daugiau niekada nebepamatysiu Estrelos, niekada daugiau nebeįžengsiu pro muziejaus duris. Mieste, kurį įpratau vadinti savu, būsiu pamirštas, atiduotas užmarščiai. Ir tai bus teisinga: teisinga, verta ir gera. Aš nenoriu, kad mane prisimintų. Nenoriu išlikti žmonių atmintyje tik dėl to, kad laikraščiai atsitiktinai atrado mano privačiausius daiktus. Ar suprantate?

– Suprantu, bet aš jums nepritariu. Nedarysiu to, ko prašote. Užtat padarysiu štai ką. Nueisiu pas muziejaus direktorių ir pasakysiu: „Dmitrijus, kuris čia anksčiau dirbo, sako, kad muziejuje liko jo privačių daiktų – popierių ir panašių dalykų. Jis manęs paprašė juos paimti ir grąžinti jam į kalėjimą. Ar duodate leidimą tai padaryti?“ Jei direktorius leis, aš atnešiu popierius jums. Tada galėsite su jais daryti, ką norėsite. Tiek aš galiu dėl jūsų padaryti, bet tik ne neteisėtus veiksmus.

– Ne, Simonai, ne, ne, ne! Jų negalima atnešti čia, tai pernelyg pavojinga! Niekas neturi pamatyti šių popierių, net jūs!

– Užvis mažiausiai man rūpi žiūrinėti tuos jūsų vadinamus privačius popierius. Esu tikras, kad ten grynos nešvankybės.

– Taip! Būtent! Nešvankybės ir purvas! Todėl juos būtina sunaikinti! Kad pasaulyje būtų mažiau purvo!

– Ne. Aš atsisakau. Susiraskite ką nors kitą.

– Nėra nieko kito, Simonai, aš daugiau niekuo negaliu pasitikėti. Jei jūs man nepadėsite, niekas nepadės. Tik laiko klausimas, kada kas nors juos atras ir parduos laikraščiams. Tada vėl kils skandalas ir atsivers visos senos žaizdos. Jūs negalite leisti, kad tai įvyktų, Simonai. Pagalvokite apie vaikus, kurie draugavo su manimi ir skaidrino mano dienas. Pagalvokite apie savo mažylį.

– Skandalas, kurgi ne. Iš tiesų jūs nenorite, kad jūsų nešvankių nuotraukų kolekcija iškiltų į viešumą, nes trokštate, kad visi apie jus gerai galvotų. Norite, kad jus laikytų aistros apimtu žmogumi, o ne pornografiją mėgstančiu nusikaltėliu. Aš išeinu. – Jis pabeldžia į duris, kurias tuojau pat atidaro. – Labanakt, Dmitrijau.

– Labanakt, Simonai. Tikiuosi, nepykstate ant manęs.

Ateina teismo diena. Apie muziejuje įvykdytą *crime passionel** kalba visa Estrela, kaip jis sužino išvežiodamas pranešimus. Pasistengia atvykti į teismo rūmus gerokai anksčiau, bet prie durų jau būriuojasi žmonės. Jis prasigrūda į vestibiulį ir ten pamato didelį spausdintą pranešimą:

* Aistros paskatintą nusikaltimą (pranc.)

Posėdis perkeltas. Pakeistas teismo posėdžio, kuris turėjo įvykti 8:30, laikas. Posėdis įvyks 9:30 val. Teatro Solar.

Teatro Solar yra didžiausias Estrelos teatras. Eidamas ten jis išsikalba su vyru, kuris vedasi vaiką – mergaitę, ne ką vyresnę už Dovydą.

– Einate į teismo posėdį? – klausia vyras.

Jis atsakydamas linkteli.

– Svarbi diena, – sako vyras. Mergaitė, aprengta baltai, su raudonu kaspinu plaukuose, jam skaisčiai nusišypso.

– Jūsų dukra? – klausia jis.

– Vyresnėlė, – atsako vyras.

Jis apsidairo aplink ir minioje, judančioje teatro link, pamato dar keletą vaikų.

– Kaip manote, ar tikrai verta ją ten vestis? – klausia jis. – Ar ji ne per maža tokiems dalykams?

– Ar verta? Nežinau, matysim, – atsako vyras. – Jeigu prasidės teisinės šnekos ir jai bus nuobodu, man gali tekti ją parvesti namo. Bet aš tikiuosi, kad posėdis bus trumpas ir prasmingas.

– Mano sūnus panašaus amžiaus, – sako jis. – Turiu pasakyti, man nė į galvą neatėjo jo čia atsivesti.

– Na, – atsako vyras, – tikriausiai kiekvienas turi savo nuomonę. Mano galva, toks reikšmingas įvykis gali turėti auklėjamąją prasmę – kad vaikai aiškiai suprastų, kaip pavojinga per daug artimai susidėti su mokytojais.

– Kiek man žinoma, teisiamasis niekada nebuvo mokytojas, – aitriai atsako jis. Bet štai jie jau prie teatro įėjimo, tėvą ir dukterį praryja minia.

Žiūrovų salė jau pilna, bet jis susiranda vietą balkone, iš kur matyti scena; joje pastatytas ilgas suolas, apdengtas žalia gelumbe, tikriausiai skirtas teisėjams.

Jau pusė dešimtos, paskui dar vėliau. Salėje darosi karšta ir tvanku. Vidun braunasi vis nauji atvykėliai, kol žmonių prisigrūda iki pat laiptų turėklų. Žemiau žmonės sėdi ant laiptų pakopų. Sumanus jaunuolis laipioja aukštyn ir žemyn, prekiaudamas vandens buteliais.

Paskui prasideda sujudimas. Uždega šviesas virš scenos. Uniformuotas pareigūnas išveda Dmitrijų, jo kojos sukaustytos grandinėmis. Apakintas šviesų jis stabteli ir spokso į žiūrovus. Lydintysis pareigūnas pasodina jį mažame specialiame aptvare.

Niekas nejuda. Iš už kulisų išeina trys teisėjai, tiksliau – vyriausiasis teisėjas ir du jo padėjėjai raudonomis mantijomis. Žiūrovai tarsi sunki banga vienu metu pakyla iš vietų. Jo vertinimu, teatre gali susėsti kokie du šimtai žmonių; bet šiandien jų čia mažiausiai dvigubai daugiau.

Minia nurimsta. Vyriausiasis teisėjas kažką pasako, bet jo negirdėti. Pareigūnas, saugantis Dmitrijų, prišoka prie jo ir pataiso mikrofoną.

– Jūs esate suimtasis, vardu Dmitrijus? – klausia teisėjas. Jis linkteli pareigūnui, ir šis pastato prie Dmitrijaus atskirą mikrofoną.

– Taip, jūsų kilnybe.

– Ir jūs kaltinamas tuo, kad šių metų kovo mėnesio penktą dieną išprievartavote ir nužudėte pilietę Aną Magdaleną Arojo.

Tai ne klausimas, o tvirtinimas. Tačiau Dmitrijus atsako:

– Išprievartavimas ir žmogžudystė buvo įvykdyti kovo ketvirtosios naktį, jūsų kilnybe. Aš jau anksčiau esu nurodęs šią parodymų klaidą. Kovo ketvirtoji buvo paskutinė Anos Magdalenos žemiško gyvenimo diena. Tai buvo siaubinga diena, siaubinga man, tačiau dar siaubingesnė jai.

– Jūs prisipažinote kaltę ir sutikote su abiem kaltinimais?

– Tris kartus. Aš prisipažinau tris kartus. Aš esu kaltas, jūsų kilnybe. Paskelbkite man nuosprendį.

– Kantrybės. Prieš paskelbiant nuosprendį jūs turėsite teisę kreiptis į teismą; tikiuosi, kad šia teise pasinaudosite. Pirmiausia jums bus suteikta išteisinimo galimybė, vėliau jūs turėsite galimybę pateikti švelninančių aplinkybių. Ar jūs suprantate, ką reiškia šios sąvokos: išteisinimas, švelninančių aplinkybių pateikimas?

– Aš kuo puikiausiai suprantu šias sąvokas, jūsų kilnybe, bet jos neturi nieko bendra su mano byla. Aš neketinu teisintis. Esu kaltas. Teiskite mane. Paskelbkite man nuosprendį. Sugniuždykite mane visu įstatymo svoriu. Pažadu, aš nesiskųsiu.

Apačioje sėdintys žiūrovai ima bruzdėti. Girdėti riksmas: „Nuteiskite jį!“ Į jį atsako kitas: „Tylos!“ Girdėti murmėjimas, negarsus šnypštimas.

Teisėjas klausiamai žvilgteli į kolegas – pirmiausia į vieną, paskui į kitą. Jis pakelia plaktuką ir vieną, antrą, trečią kartą trinkteli juo į stalą. Bruzdesys nutyla, stoja tyla.

– Kreipiuosi į jus visus, nepatingėjusius šiandien čia ateiti ir stebėti, kaip bus vykdomas teisingumas, – sako jis. – Visu rimtumu primenu jums, kad teisingumas nevykdomas paskubomis ar kaltinamais šūksniais, ir jau tikrai negalima nesilaikyti teisės protokolo. – Jis atsigręžia į Dmitrijų. – Išteisinimas. Jūs sakote, kad negalite ar nenorite teisintis dėl jums pateiktų kaltinimų. Kodėl? Todėl, sakote, jog jūsų kaltė neabejotina. Aš klausiu: kas jūs toks, kad siekiate paskubinti teismo procesą ir priimti sprendimą anksčiau, negu jį priims teismas, – sprendimą dėl jūsų kaltės?

– *Jūsų kaltė*: valandėlę pamąstykime apie šiuos žodžius. Ką jie reiškia, ką išvis reiškia kalbėti apie *mano kaltę, jūsų kaltę* ar *mūsų kaltę* dėl vieno ar kito veiksmo? Kas, jei tuo metu, kai buvo atliktas aptariamasis veiksmas, mes nebuvome savimi ar ne visai buvome savimi? Ar tada galima sakyti, kad tai *mūsų* veiksmas? Tad kodėl žmonės, padarę ką nors pasibaisėtino, dažnai paskui sako: *Negaliu paaiškinti, kodėl tai padariau, aš nesusivokiau, buvau kaip nesavas?* Šiandien jūs stovite priešais mus ir tvirtinate, kad esate kaltas. Skelbiate, kad jūsų kaltė neabejotina. Bet kas, jei tą akimirką, kai šitaip tvirtinate, jūs nesate savimi ar esate ne visai savimi? Tai tik keletas iš daugelio klausimų, kuriuos privalo aptarti ir paskui išspręsti teismas. Ne jums, kaltinamajam, esančiam pačioje viesulo akyje, juos spręsti.

– Toliau jūs sakote, kad nenorite išsigelbėti. Bet jūsų išsigelbėjimas nepriklauso nuo jūsų. Jei mes, teisėjai, visomis jėgomis nepasistengsime jūsų išgelbėti, skrupulingai

laikydamiesi įstatymo raidės, tada mes būsime neišgelbėję paties įstatymo. Be abejo, mes turime pareigą visuomenei – rimtą, garbingą pareigą – saugoti ją nuo prievartautojų ir žmogžudžių. Tačiau taip pat turime pareigą saugoti jus, kaltinamasis, nuo jūsų paties, jei kartais jūs būtumėte ne savimi ar būtumėte buvęs ne savimi, kaip buvimą savimi aiškina įstatymas. Ar aš aiškiai kalbu?

Dmitrijus tyli.

– Tai tiek apie išteisinimą, kurio jūs atsisakote. Dabar pereisiu prie švelninančių aplinkybių; jūs sakote, kad neketinate remtis ir jomis. Leiskite jums pasakyti, Dmitrijau, kaip vyras vyrui: aš galiu suprasti, kad jūs norėtumėte elgtis garbingai ir nemurmėdamas priimti jums paskelbtą nuosprendį. Galiu suprasti, kad nenorite apsigėdinti žmonių akyse, neva šliaužiodamas keliais prieš įstatymą. Bet kaip tik dėl šių priežasčių egzistuoja advokatai. Duodami advokatui nurodymus atstovauti jūsų pozicijai, jūs suteikiate jam galimybę prisiimti visą kaltinimų užtraukiamą gėdą. Būdamas jūsų atstovas, jis, jei taip galima pasakyti, šliaužios keliais už jus, kad jūsų brangusis orumas liktų neįžeistas. Tad leiskite jūsų paklausti: kodėl jūs atsisakėte advokato?

Dmitrijus atsikrenkščia.

– Man nusispjauti ant advokatų, – ištaria jis ir spjauna ant grindų.

Įsiterpia pirmasis padėjėjas.

– Teismo pirmininkas iškėlė klausimą, kad jūs galbūt nesate savimi, kaip buvimą savimi aiškina įstatymai. Prie

to, ką jis pasakė, leiskite man pridurti, kad būdamas savimi žmogus nieku gyvu nepradės spjaudytis teisme.

Dmitrijus įdėmiai žvelgia į jį, iššiepęs dantis tarsi persekiojamas žvėris.

– Teismas gali jums paskirti advokatą, – toliau kalba padėjėjas. – Dar ne per vėlu. Teismas turi galią taip pasielgti. Mes galime paskirti advokatą ir atidėti posėdį, kad teisininkas susipažintų su visa bylos medžiaga ir nuspręstų, kaip jums būtų geriausia elgtis.

Minioje pasigirsta negarsus nusivylimo murmesys.

– Teiskite mane dabar! – sušunka Dmitrijus. – Jei ne, aš persipjausiu gerklę. Aš pasikarsiu. Išsitaškysiu smegenis. Jūs neįstengsite manęs sustabdyti.

– Atsargiau, – įspėja padėjėjas. – Mano kolega jau pripažino jūsų troškimą atrodyti ir elgtis garbingai. Tačiau grasinti teismui nėra garbingas elgesys. Priešingai, jūs dabar elgiatės kaip pamišėlis.

Dmitrijus jau nori atsakyti, bet vyriausiasis teisėjas pakelia ranką.

– Tylėkite, Dmitrijau. Mes visi patylėsime kartu su jumis. Visi patylėsime ir leisime atvėsti aistroms. Po to ramiai ir racionaliai aptarsime, kaip mums elgtis toliau.

Teisėjas sudeda rankas ir užmerkia akis. Jo kolegos padaro tą patį. Visi aplinkui irgi sudeda rankas, užsimerkia. Jis, Simonas, nenoromis paseka jų pavyzdžiu. Tiksi sekundės. Kažkur jam už nugaros suinkščia kūdikis. *Leisime atvėsti aistroms*, pamano jis: kokią aistrą aš juntu, išskyrus susierzinimo aistrą?

Vyriausiasis teisėjas atsimerkia.

– Tai štai, – sako jis. – Niekas nesiginčija, kad velionė Ana Magdalena žuvo dėl kaltinamojo Dmitrijaus veiksmų. Dabar teismas kviečia Dmitrijų papasakoti, kaip viskas buvo kovo ketvirtą dieną, kaip jis tai suvokia; ir prašyčiau užfiksuoti, kad Dmitrijaus pasakojimui bus suteikiamas galimo išteisinimo statusas. Kalbėkite, Dmtrijau.

– Kai lapė sugriebia žąsį už kaklo, – sako Dmitrijus, – ji nesako: „Brangioji žąsie, rodydama tau savo malonę aš leisiu tau įrodyti, jog tu anaiptol nesi žąsis.“ Ne, ji nukanda jai galvą, perplėšia krūtinę ir išėda širdį. Jūs sugriebėte mane už gerklės. Taigi tęskite. Išplėškite man širdį.

– Jūs ne žvėris, Dmitrijau, ir mes ne žvėrys. Jūs esate žmogus, mes taip pat žmonės, kuriems patikėta užduotis siekti teisingumo ar bent jau kiek įmanoma prie to priartėti. Padėkite mums atlikti šią užduotį. Pasikliaukite įstatymu, laiko išmėgintais teismo protokolais. Papasakokite mums viską, pradėkite nuo velionės Anos Magdalenos. Kas jums buvo Ana Magdalena?

– Ana Magdalena buvo šokio mokytoja ir Šokio akademijos direktoriaus žmona. Šokio akademija buvo įsikūrusi viršutiniame muziejaus, kuriame aš dirbau, pastato aukšte. Aš ją matydavau kiekvieną dieną.

– Tęskite.

– Aš mylėjau Aną Magdaleną. Pamilau ją vos pamatęs, iš pirmo žvilgsnio. Aš ją garbinau. Aš šlovinau ją. Bučiavau žemę, kuria ji vaikščiojo. Bet ji nenorėjo su manimi turėti nieko bendra. Aš jai atrodžiau apsileidęs. Ji iš

manęs juokėsi. Todėl aš ją nužudžiau. Išprievartavau ją, o paskui pasmaugiau. Tai ir viskas.

– Tai ne viskas, Dmitrijau. Jūs garbinote Aną Magdaleną, šlovinote ją, tačiau jūs ją išprievartavote ir pasmaugėte. Mums sunku tai suprasti. Padėkite mums. Kai žmogų atstumia mylima moteris, jam būna skaudu, bet juk tai nereiškia, kad jis pradės jos nekęsti ir ją nužudys. Turėjo būti kažkokių papildomų priežasčių, kažkas turėjo atsitikti tą dieną, apie kurią kalbame; kažkas, kas jus paskatino tokiems veiksmams. Smulkiau papasakokite, kas nutiko tą dieną.

Net iš savo stovimos vietos jam, Simonui, matyti, kaip Dmitrijaus veidą užlieja įtūžio raudonis, kaip įnirtingai jis sugniaužia mikrofoną.

– Nuteiskite mane! – suriaumoja jis. – Ir greičiau baikim!

– Ne, Dmitrijau. Mes čia ne tam, kad klausytume jūsų nurodymų. Mūsų darbas – vykdyti teisingumą.

– Jūs negalite vykdyti teisingumo! Jūs negalite išmatuoti mano kaltės! Ji neišmatuojama!

– Priešingai, kaip tik tam mes čia ir esame: kad išmatuotume jūsų kaltę ir parinktume jai tinkamą nuosprendį.

– Tarsi kepurę, geriausiai tinkamą galvai!

– Taip, tarsi kepurę, kuri geriausiai tiks jūsų galvai. Įvykdyti teisingumą ne tik jums, bet ir jūsų aukai.

– Moteriai, kurią jūs vadinate mano auka, nė kiek nerūpi, ką jūs čia veikiate. Ji mirusi. Jos nebėra. Niekas nebegali jos sugrąžinti.

– Priešingai, Dmitrijau, Ana Magdalena nėra dingusi. Ji šiandien yra su mumis čia, šiame teatre. Jos vėlė mus

visus persekioja, o labiausiai jus. Ji nepasitrauks tol, kol neįsitikins, kad buvo įvykdytas teisingumas. Todėl papasakokite mums viską, kas įvyko kovo ketvirtą dieną.

Pasigirsta garsus trakštelėjimas: lūžta Dmitrijaus laikomo mikrofono stovas. Iš jo kietai užmerktų akių liejasi ašaros tarsi vanduo, išspaustas iš akmens. Jis lėtai papurto galvą. Pasigirsta duslūs žodžiai:

– Aš negaliu! Nepasakosiu!

Teisėjas pripila į stiklinę vandens ir gestu parodo sargybiniui, kad paduotų ją Dmitrijui. Šis triukšmingai geria.

– Ar galime tęsti, Dmitrijau? – klausia teisėjas.

– Ne, – atsako Dmitrijus; ašaros liejasi nevaldomai. – Ne.

– Tada padarysime pertrauką ir leisime jums atsipeikėti. Posėdį tęsime po pietų, antrą valandą.

Pasigirsta nepatenkintų žiūrovų šūksniai. Teisėjas griežtai taukšteli plaktuku.

– Tylos! – paliepia jis. – Čia jums ne cirkas! Susimąstykite! – ir skubiais žingsniais nueina už kulisų, jam iš paskos eina pirmiausiai abu padėjėjai, paskui sargybinis, kuris stumia priešais save Dmitrijų.

Jis, Simonas, įsilieja į minią, plaukiančią laiptais žemyn. Vestibiulyje apstulbęs pamato Inesos brolį Diegą, o su juo – Dovydą.

– Ką tu čia veiki? – klausia jis berniuko, nekreipdamas dėmesio į Diegą.

– Aš norėjau ateiti, – sako berniukas. – Norėjau pamatyti Dmitrijų.

– Esu tikras, kad Dmitrijui ir taip gana pažeminimo, visiškai nereikia, kad į jį spoksotų visi Akademijos moksleiviai. Ar Inesa tau leido čia ateiti?

– Jis nori būti pažemintas, – sako berniukas.

– Ne, nenori. Ne vaikui tai suprasti. Dmitrijus nenori, kad su juo būtų elgiamasi kaip su pamišėliu. Jis nori išsaugoti orumą.

Jų kurį laiką klausosi nepažįstamas žmogus – liesas, panašus į paukštį jaunuolis su odiniu portfeliu. Jis įsiterpia:

– Bet juk tas žmogus tikrai nesveikos psichikos, – sako. – Kaip normalus žmogus galėtų įvykdyti tokį nusikaltimą? Ir dar jis reikalauja griežčiausio nuosprendžio. Koks normalus žmogus taip elgtųsi?

– Koks pats griežčiausias nuosprendis čia, Estreloje? – klausia Diegas.

– Druskos kasyklos. Sunkieji darbai druskos kasyklose iki gyvos galvos.

Diegas nusijuokia.

– Tai druskos kasyklos tebėra!

Jaunuolis atrodo sutrikęs.

– Taip, druskos kasyklos tebėra. Kas čia tokio keisto?

– Nieko, – atsako Diegas. Bet šypsena iš jo veido nedingsta.

– Kas yra druskos kasyklos? – klausia berniukas.

– Tai vieta, kur kasama druska. Panašiai kaip aukso kasyklos, kuriose kasamas auksas.

– Ar tenai nusiųs Dmitrijų?

– Ten siunčia visus supuvusius obuolius, – sako Diegas.

– O mes galėsime jį aplankyti? Galėsime nuvykti į druskos kasyklas?

– Neužbėkime įvykiams už akių, – sako jis, Simonas. – Nemanau, kad teisėjas pasiųs Dmitrijų į druskos kasyklas. Nuojauta man sako, kad viskas susiklostys kitaip. Aš manau, jis paskelbs, kad Dmitrijus nesveikos psichikos, ir pasiųs jį į ligoninę gydyti. Kad po kokių metų ar dvejų jis galėtų išeiti iš ten visiškai naujas žmogus su visiškai nauja galva.

– Neatrodo, kad jūs labai vertintumėte psichiatriją, – sako jaunuolis su portfeliu. – Atsiprašau, aš neprisistačiau. Mano vardas Marijus. Aš studijuoju teisę. Todėl šiandien čia atėjau. Tai intriguojanti byla. Joje keliami kai kurie pamatiniai klausimai. Pavyzdžiui: ar teismo užduotis reabilituoti nusikaltėlį, kuris nenori būti reabilituotas, kaip štai šis Dmitrijus? Gal jam reikėtų suteikti galimybę pasirinkti: reabilitaciją druskos kasyklose arba reabilitaciją psichiatrinėje ligoninėje. Kita vertus, ar nusikaltėliui galima leisti daryti poveikį savo nuosprendžiui? Teisininkų ratuose tokiam požiūriui visada labai priešintasi, kaip jūs tikriausiai galite įsivaizduoti.

Jis mato, kad Diegas pradeda nerimauti. Jis pažįsta Diegą, žino, kad jam nuobodžios, kaip jis pats sako, protingos šnekos.

– Šiandien gražus oras, Diegai, – sako jis. – Gal jums su Dovydu vertėtų susirasti įdomesnį užsiėmimą?

– Ne! – atkerta berniukas. – Aš noriu pasilikti čia!

– Tai jis sugalvojo čia ateiti, ne aš, – sako Diegas. – Man nė truputėlio nerūpi, kas bus tam nelemtajam Dmitrijui.

– Tau gal ir nerūpi, užtat man rūpi! – sako berniukas. – Nenoriu, kad Dmitrijus gautų naują galvą! Noriu, kad jis eitų į druskos kasyklas!

Antrą valandą teismo posėdis tęsiamas. Vėl susirinkusių žiūrovų gerokai mažiau negu anksčiau. Jis, Diegas ir berniukas be jokio vargo susiranda kur atsisėsti.

Dmitrijų vėl išveda ant scenos, jam iš paskos išeina teisėjas su padėjėjais.

– Priešais mane guli muziejaus, kuriame jūs, Dmitrijau, dirbote, direktoriaus ataskaita, – sako teisėjas. – Jis rašo, kad jūs visada kruopščiai atlikdavote savo pareigas ir kad iki pastarojo laiko įvykių jis visada turėjo pagrindo jus laikyti sąžiningu žmogumi. Dar turiu daktaro Alechandro Tuseno*, nervų ligų specialisto, kurį teismas įgaliojo įvertinti jūsų psichikos būklę, ataskaitą. Daktaras Tusenas rašo negalėjęs atlikti vertinimo dėl smurtingo jūsų elgesio ir atsisakymo bendradarbiauti. Ar norėsite ką nors pridurti?

Dmitrijus tyli kaip akmuo.

– Ir galiausiai štai čia policijos gydytojo ataskaita apie kovo ketvirtosios įvykius. Jis rašo, kad įvyko užbaigtas lytinis aktas, kitaip tariant, lytinio akto metu įvyko sėklos ejakuliacija, ir tuo metu velionė dar buvo gyva. Po to velionė buvo pasmaugta rankomis. Ar norėtumėte kam nors paprieštarauti?

Dmitrijus tyli.

– Galite paklausti, kam aš kartoju pastaruosius atgrasius faktus. Taip darau tam, kad teismas labai aiškiai su-

* Originale pavardė rašoma *Toussaint* (visi šventieji – pranc.).

voktų, kokį siaubingą nusikaltimą jūs padarėte. Jūs išprievartavote moterį, kuri jumis pasitikėjo, o paskui be jokio gailesčio ją nužudėte. Man šiurpu pagalvoti, mums visiems šiurpu pagalvoti, ką jai teko iškentėti paskutinėmis gyvenimo minutėmis. Tačiau mums vis dar nesuprantama, kodėl jūs įvykdėte šį beprasmį ir niekam nereikalingą veiksmą. Ar jūs, Dmitrijau, esate giliai suklydęs žmogus, ar priklausote visai kitai rūšiai – be sielos, be sąžinės? Dar kartą kreipiuosi į jus: paaiškinkite mums.

– Aš esu svetimos rūšies. Man ne vieta šioje žemėje. Susidorokite su manimi. Nužudykite. Sutraiškykite, primynę kulnu.

– Daugiau jūs neturite ko pasakyti?

Dmitrijus tyli.

– To nepakanka, Dmitrijau, nepakanka. Bet nereikalausime, kad jūs dar kalbėtumėte. Šis teismas iš paskutiniųjų stengėsi užtikrinti, kad su jumis būtų elgiamasi pagal teisingumo reikalavimus, tačiau jūs visą laiką priešinotės. Dabar turėsite ištverti pasekmes. Mes su kolegomis išeiname pasitarti. – Jis kreipiasi į sargybinį: – Išveskite kaltinamąjį.

Minia nejaukiai subruzda. Pasilikti salėje? Kiek laiko visa tai truks? Tačiau vos tik pirmieji žiūrovai ima slinkti lauk, į sceną vėl išvedamas Dmitrijus, o teisėjai grįžta į savo vietas.

– Atsistokite, Dmitrijau, – sako teisėjas. – Naudodamasis man suteiktomis galiomis, aš paskelbsiu nuosprendį. Kalbėsiu trumpai. Jūs nepateikėte nuosprendį švelninančių

aplinkybių. Priešingai – reikalaujate, kad su jumis būtų elgiamasi kiek įmanoma griežčiau. Mums kyla klausimas: ar šis jūsų reikalavimas nuoširdus, paskatintas atgailos dėl šiurpių jūsų veiksmų, ar tai psichikos sutrikimo rezultatas?

– Į šį klausimą sunku atsakyti. Jūsų elgesyje nematyti jokių atgailos ženklų. Žmonos netekusiam savo aukos vyrui jūs neištarėte nė vieno atsiprašymo žodžio. Jūs teigiate neturįs sąžinės. Mes su kolegomis visiškai pagrįstai galime išsiųsti jus į druskos kasyklas ir tuo baigti šitą bylą.

– Kita vertus, tai jūsų pirmas nusižengimas. Jūs buvote geras darbuotojas. Pagarbiai elgėtės su velione iki pat tos dienos, kai ją užpuolėte. Mums iki šiol lieka paslaptis, kokia blogio galia jus tą dieną užvaldė. Jūs priešinotės visoms mūsų pastangoms tai suprasti.

– Mūsų skelbiamas nuosprendis toks. Iš šios salės jūs būsite išvežtas į kriminaliniams nusikaltėliams skirtą psichiatrinę ligoninę ir ten gydomas. Kartą per metus medicinos ekspertai peržiūrės jūsų ligos istoriją ir pateiks ataskaitą šiam teismui. Priklausomai nuo šių ataskaitų, jus vėliau pakvies arba nepakvies į teismą peržiūrėti nuosprendžio. Tai viskas.

Iš žiūrovų salės ataidi kažkas panašaus į visuotinį atodūsį. Ar jis skirtas Dmitrijui? Jie jo gailisi? Sunku tuo patikėti. Teisėjai vorele išeina už kulisų. Dmitrijus, nuleidęs galvą, leidžiasi išvedamas.

– Viso gero, Diegai, – sako jis, Simonas. – Viso gero, Dovydai. Kokie jūsų savaitgalio planai? Ar pasimatysime?

– Galima pasikalbėti su Dmitrijumi? – klausia berniukas.

– Ne. Tai neįmanoma.

– Bet aš noriu! – Jis be įspėjimo nubėga laiptais žemyn ir užsikeberioja ant scenos. Jis su Diegu paskubomis seka iš paskos, bėga tamsiais užkulisių koridoriais. Koridoriaus gale pamato Dmitrijų ir jo sargybinį, kuris pro praviras duris žiūri į gatvę.

– Dmitrijau! –.šaukia berniukas.

Nepaisydamas jį kaustančių grandinių, Dmitrijus pakelia berniuką nuo žemės ir apsikabina. Sargybinis nelabai uoliai mėgina juos išskirti.

– Jie neleidžia tavęs į druskos kasyklas, Dmitrijau? – klausia berniukas.

– Ne, man skirtos ne druskos kasyklos, o beprotnamis. Bet nebijok, aš pabėgsiu. Pabėgsiu ir pačiu pirmuoju autobusu išvažiuosiu į druskos kasyklas. Ir pasakysiu: *Pone, štai ir aš, Dmitrijus, atėjau atlikti savo pareigų.* Jie neišdrįs man atsakyti. Taigi nesijaudink, jaunuoli. Dmitrijus tebėra savo likimo šeimininkas.

– Simonas sako, kad jie tau nukirs galvą ir pakeis ją nauja.

Durys plačiai atsidaro, juos užplūsta šviesa.

– Eime! – pakviečia sargybinis. – Furgonas atvažiavo.

– Furgonas atvažiavo, – sako Dmitrijus. – Dmitrijui metas važiuoti. – Jis pabučiuoja berniuką tiesiai į lūpas ir pastato jį ant žemės. – Sudie, jaunasis drauge. Taip, jie nori pakeisti mano galvą nauja. Tai užmokestis už atleidimą.

Tau gali atleisti, bet tik po to, kai nukirs galvą. Saugokis atleidimo – tai ir viskas, ką galiu tau pasakyti.

– Aš tau neatleidžiu, – sako berniukas.

– Ir gerai! Paklausyk Dmitrijaus patarimo: nieku gyvu nesiduok, kad tau atleistų, ir nieku gyvu neklausyk, jei tau žadės naują gyvenimą. Naujas gyvenimas – tai melas, mano berniukas, didžiausias iš visų įmanomų. Naujo gyvenimo nėra. Yra tik šitas, jis vienintelis. Jei leisi, kad tau nukirstų galvą, tau galas. Po to tik tamsa, tamsa ir daugiau nieko, vien tamsa.

Iš akinančiai ryškios saulės šviesos išnyra du uniformuoti vyrai ir nutempia Dmitrijų laipteliais žemyn. Kai jau ketina įkišti jį į furgoną, šis atsigręžia ir sušunka:

– Pasakyk Simonui, kad sudegintų, ką sakiau! Pasakyk, kad jei jis to nepadarys, aš ateisiu ir perpjausiu jam gerklę! – Durys užsitrenkia ir furgonas nuvažiuoja.

– Apie ką jis čia kalbėjo? – klausia Diegas.

– Nieko ypatingo. Jis paliko keletą daiktų, kuriuos prašė sunaikinti. Paveiksliukų, kuriuos iškarpė iš žurnalų, ir panašių dalykų.

– Nusirengusių moterų, – sako berniukas. – Jis man juos rodė.

14 SKYRIUS

Jį palydi į muziejaus direktoriaus kabinetą.

– Ačiū, kad sutikote su manimi pasikalbėti, – sako jis. – Atėjau vieno jūsų darbuotojo, Dmitrijaus, prašymu; jis norėtų užtikrinti, kad ir jis pats, ir muziejus išvengtų tam tikrų nemalonumų. Jis man sakė, kad jūsų patalpose yra jam priklausančių nešvankių paveikslų kolekcija. Norėtų, kad jie būtų sunaikinti, kol nesušniukštinėjo laikraščiai. Ar jūs leisite tai padaryti?

– Nešvankių paveikslų... Jūs matėte tuos paveikslus, senjore Simonai?

– Ne, bet juos matė mano sūnus. Mano sūnus mokosi Šokio akademijoje.

– Ir jūs sakote, kad tie paveikslai pavogti iš mūsų rinkinių?

– Ne, ne, tai ne tokie paveikslai. Tai moterų nuotraukos, iškirptos iš pornografinių žurnalų. Galiu jums parodyti. Tiksliai žinau, kur jas rasti – Dmitrijus man sakė.

Direktorius išsitraukia ryšulį raktų, pirmas nueina į pusrūsį ir atrakina spintą, apie kurią pasakojo Dmitrijus. Apatiniame stalčiuje yra nedidelis kartono aplankas, direktorius jį atverčia.

Pačiame pirmame paveikslėlyje ant sofos sėdinti nuoga blondinė skaisčiai raudonomis lūpomis skečia kojas ir rankomis gniaužia nemažas savo krūtis, tarsi kišdama jas į priekį.

Šūktelėjęs iš pasibjaurėjimo, direktorius užverčia aplanką.

– Išneškite juos lauk! – sako jis. – Daugiau nieko apie tai nenoriu žinoti.

Panašių paveiksliukų yra dar pustuzinis; Simonas juos randa, atsivertęs aplanką savo kambaryje. Tačiau po jais dar yra vokas, kuriame įdėtos juodos moteriškos kelnaitės, vienas paprastos formos sidabrinis auskaras, jaunos merginos nuotrauka – nesunku atpažinti, kad tai Ana Magdalena, ji laiko rankose katę ir šypsosi į objektyvą, ir pagaliau šūsnis gumine juostele perjuostų laiškų, skirtų *Mi amor* ir pasirašytų *AM*. Nė ant vieno iš jų nėra nei datos, nei atgalinio adreso, bet jis spėja, kad jie siųsti iš pajūrio kurorto Agvavivos. Juose aprašomos įvairios atostogų pramogos (maudynės, kriauklelių rinkimas, pasivaikščiojimai kopose), minimi Choakino ir Damiano vardai. „Trokštu vėl būti tavo glėbyje", rašoma viename laiške. „Aistringai (*apasionadamente*) tavęs ilgiuosi", rašoma kitame.

Jis juos perskaito – lėtai, nuo pradžios iki galo, paskui antrą kartą, apsiprasdamas su rašysena, kuri atrodo gana vaikiška, visai ne tokia, kokios jis būtų tikėjęsis, virš kiekvienos raidės *i* kruopščiai apvestas apskritimas; paskui sudeda atgal į voką kartu su nuotrauka, auskaru ir kelnaitėmis, įdeda voką į aplanką, o aplanką pakiša po savo lova.

Iš pradžių jis pamano, kad Dmitrijus norėjo duoti jam perskaityti šiuos laiškus – norėjo, kad jis sužinotų, jog jį, Dmitrijų, myli moteris, kurios jis, Simonas, galėtų geisti tik iš tolo, bet kurią užvaldyti jam nepakaks vyriškumo. Tačiau juo ilgiau apie tai mąsto, juo mažiau tikėtinas rodosi toks aiškinimas. Jei Dmitrijus iš tiesų turėjo romaną su Ana Magdalena, jei jo šnekomis apie tai, kaip garbina žemę, kuria ji vaikšto, ir jos atsakomąja panieka viso labo siekta pridengti slaptus poravimosi veiksmus muziejaus pusrūsyje, kodėl tada keliuose savo prisipažinimuose jis tvirtino ją paėmęs jėga? Ir dar – kodėl Dmitrijus norėjo, kad jis, Simonas, sužinotų tiesą apie juos abu, juk labiausiai tikėtina, kad jis, Simonas, tuojau pat apie tai praneš valdžios instancijoms, o šios savo ruožtu tuojau pat pradės naują teismo procesą? Ar vis dėlto nebus geriausias pats paprasčiausias paaiškinimas: kad Dmitrijus jam patikėjo sudeginti ir aplanką, ir jo turinį, nepažvelgus į jį?

Tačiau išlieka didysis galvosūkis: jei Ana Magdalena buvo ne tokia, kokia ją laikė visas pasaulis, ir jos mirtis ne tokia, kokia atrodo, kodėl Dmitrijus melavo ir policijai, ir teismui? Kad apsaugotų jos gerą vardą? Kad apgintų nuo pažeminimo jos vyrą? Gal Dmitrijus iš sielos kilnumo prisiėmė visą kaltę, nenorėdamas, kad senjorų Arojo vardas būtų apdrabstytas purvais?

Vis dėlto ką tokio kovo ketvirtosios naktį galėjo padaryti ar pasakyti Ana Magdalena, kad ją nužudytų vyras, kurio glėbyje ji troško – *apasionadamente* troško – būti?

Kita vertus, o jei Ana Magdalena visai nerašė tų laiškų? Gal tai klastotė, gal jis, Simonas, naudojamas kaip sąmokslo apjuodinti jos vardą įrankis?

Jis nusipurto. *Jis iš tiesų beprotis!* ištaria sau. Vis dėlto teisėjas buvo teisus! Jam vieta beprotnamyje, sukaustytam grandinėmis, už durų su septyniais užraktais!

Jis keikia save. Visai nereikėjo kištis į Dmitrijaus reikalus. Nereikėjo paklausyti jo prašymo, nereikėjo eiti pas muziejaus direktorių, nereikėjo apžiūrinėti aplanko. Dabar džinas jau išleistas iš butelio, ir jis neturi nė mažiausio supratimo, ką daryti. Jei perduos laiškus policijai, taps sąmokslo, kurio tikslo pats nesuvokia, bendrininku; tas pats bus, jei atiduos juos muziejaus direktoriui; o jei laiškus sudegins arba paslėps, prisidės prie kito sąmokslo – sąmokslo pavaizduoti Aną Magdaleną kaip kankinę be jokios dėmelės.

Vidury nakties jis atsikelia, ištraukia aplanką iš palovio, suvynioja į atsarginę lovatiesę ir užkelia ant spintos viršaus.

Rytojaus rytą, kai jis jau susiruošęs eiti į būstinę pasiimti reklamų, kurias reikės tą dieną išvežioti, privažiuoja Inesos automobilis, iš jo išlipa Diegas, su juo berniukas.

Aiškiai matyti, kad Diegas prastos nuotaikos.

– Tas vaikas zirzė vakar visą dieną ir šiandien nesiliauja, – sako jis. – Jis visiškai mus nukamavo, Inesą ir mane. Todėl mes čia. Pasakyk, Dovydai, pasakyk Simonui, ko tu nori.

– Aš noriu pamatyti Dmitrijų. Noriu į druskos kasyklas. Bet Inesa manęs neleidžia.

– Žinoma, neleidžia. Maniau, tu pats supratai. Dmitrijus ne druskos kasyklose. Jį išvežė į ligoninę.

– Taip, bet Dmitrijus nenorėjo į ligoninę, jis norėjo į druskos kasyklas!

– Nelabai žinau, ar tu suvoki, kas vyksta druskos kasyklose, Dovydai, bet visų pirma, druskos kasyklos už kelių šimtų kilometrų, o antra – tai ne pajūrio kurortas. Todėl teisėjas liepė išvežti Dmitrijų į ligoninę: kad išgelbėtų jį nuo druskos kasyklų. Druskos kasyklos – tai vieta, skirta kentėti.

– Bet Dmitrijus nenorėjo būti išgelbėtas! Jis nori kentėti! Galim važiuoti į ligoninę?

– Jokiu būdu ne. Dmitrijų išvežė ne į paprastą ligoninę. Ta ligoninė skirta pavojingiems žmonėms. Lankytojų ten neįleidžia.

– Dmitrijus nepavojingas.

– Priešingai, Dmitrijus nepaprastai pavojingas, ir jis tai įrodė. Na, žodžiu, aš tavęs į tą ligoninę nevešiu, Diegas irgi neveš. Nenoriu daugiau turėti su Dmitrijumi nieko bendra.

– Kodėl?

– Neprivalau tau aiškintis.

– Tai todėl, kad tu nekenti Dmitrijaus! Tu visų nekenti!

– Tu pernelyg apibendrini, sakydamas šį žodį. Nėra taip, kad aš visų nekęsčiau. Tiesiog nebenoriu Dmitrijaus matyti. Jis nėra geras žmogus.

– Jis geras žmogus! Jis mane myli! Jis mane pripažįsta! Tu manęs nemyli!

– Tai netiesa. Aš tave myliu. Myliu daug labiau, negu tave myli Dmitrijus. Dmitrijus nežino, ką reiškia mylėti.

– Dmitrijus daug ką myli. Jis myli žmones, nes jo širdis plati. Jis man taip sakė. Baik juoktis, Diegai! Ko tu juokiesi?

Diegas negali nustoti kvatojęsis.

– Ar jis tikrai taip sakė – kad jei tavo širdis plati, tu gali daug ką mylėti? Gal jis kalbėjo apie daug merginų?

Diego kvatojimas dar labiau užkuria berniuką. Jo balsas pakyla:

– Tai tiesa! Dmitrijaus širdis plati, o Simono širdis mažytė – Dmitrijus taip sako. Jis sako, kad Simono širdis mažytė mažulytė kaip blakė, todėl jis nepajėgia nieko mylėti. Simonai, ar tiesa, kad Dmitrijus padarė Anai Magdalenai lytinį aktą, kad ji numirtų?

– Net nesiruošiu atsakyti į šitą klausimą. Jis kvailas. Juokingas. Tu net nežinai, kas yra lytinis aktas.

– Žinau! Inesa man sakė. Ji daug kartų darė lytinį aktą ir negali jo pakęsti. Sako, kad jis tiesiog baisus.

– Kad ir kaip ten būtų, aš neketinu daugiau atsakinėti į klausimus apie Dmitrijų. Nebenoriu girdėti jo vardo. Su juo baigta.

– Bet kodėl jis jai darė lytinį aktą? Kodėl tu man nesakai? Ar jis norėjo, kad jai sustotų širdis?

– Pakaks, Dovydai. Nusiramink. – Diegui jis sako: – Matai, kad vaikas sunerimęs. Nuo pat... nuo to įvykio jį kamuoja košmarai. Turėtum jam pagelbėti, užuot juokęsis.

– Pasakyk! – šaukia berniukas. – Kodėl tu man nesakai? Ar jis norėjo joje padaryti kūdikį? Ar norėjo, kad jai sustotų širdis? Ar ji galės turėti kūdikį, jei jos širdis sustos?

– Ne, negalės. Kai motina miršta, miršta ir kūdikis, kuris yra joje. Tokios taisyklės. Bet Ana Magdalena nesirengė turėti kūdikio.

– Iš kur tu žinai? Tu nieko nežinai. Ar Dmitrijus padarė, kad jos kūdikis pamėlynuotų? Ar mes galim padaryti, kad jos širdis vėl pradėtų plakti?

– Ana Magdalena nesirengė turėti kūdikio, o mes negalime padaryti, kad jos širdis vėl pradėtų plakti, nes širdis taip neveikia. Kai ji sustoja, nebeatgaivinsi.

– Bet kai ji gaus naują gyvenimą, jos širdis ir vėl pradės plakti, ar ne?

– Tam tikra prasme. Kitame gyvenime Ana Magdalena turės naują širdį. Ne tik turės naują gyvenimą ir naują širdį, bet ir visiškai neprisimins visos šitos liūdnos istorijos. Ji neprisimins nei Akademijos, nei Dmitrijaus, ir tai bus labai gerai. Galės pradėti viską iš naujo, lygiai kaip pradėjome mudu su tavimi, nusiplovusi praeitį, nebesveriama jokių blogų prisiminimų.

– Simonai, ar tu atleidai Dmitrijui?

– Dmitrijus įskaudino ne mane, todėl ne mano reikalas jam atleisti. Jam reikėtų melsti Anos Magdalenos atleidimo. Ir senjoro Arojo.

– Aš jam neatleidau. Jis nenori, kad jam kas nors atleistų.

– Jis tiesiog taip giriasi, iškrypėliškai giriasi. Jis nori, kad laikytume jį tikru laukiniu, darančiu dalykus, kuriuos normalūs žmonės bijo daryti. Dovydai, man jau bloga darosi nuo kalbų apie tą žmogų. Jei tu paklaustum, ką apie jį manau, tai man jis jau miręs ir palaidotas. Dabar man reikia važiuoti savo maršrutu. Kai kitą kartą susapnuosi baisų sapną, nepamiršk, kad pakanka tik pamojuoti rankomis ir jis išsisklaidys tarsi dūmai. Pamojuok rankomis ir ištark: *Išnyk!*, kaip Don Kichotas. Pabučiuok mane. Pasimatysim penktadienį. Viso gero, Diegai.

– Aš noriu pas Dmitrijų! Jeigu Diegas manęs nenuveš, nueisiu pats!

– Gali eiti, bet tavęs niekas neįleis. Jis laikomas ne paprastoje ligoninėje. Tai ligoninė, skirta nusikaltėliams, aptverta aukšta tvora su sargybiniais ir sarginiais šunimis.

– Aš pasiimsiu Bolivarą. Jis papjaus sarginius šunis.

Diegas atidaro automobilio dureles. Berniukas įlipa vidun ir atsisėda sukryžiavęs ant krūtinės rankas, kaprizingai papūtęs lūpas.

– Jeigu tau įdomi mano nuomonė, – tyliai sako Diegas, – tai pasakysiu, kad tas vaikas visiškai nevaldomas. Judviem su Inesa reikėtų su juo ką nors daryti. Pradžioje gal atiduokit į mokyklą.

Pasirodo, kad jis klydo dėl ligoninės, visiškai klydo. Tokia psichiatrinė ligoninė, kokią jis buvo įsivaizdavęs – įsikūrusi nuošalioje kaimo vietovėje, su aukšta tvora ir sargi-

niais šunimis, – neegzistuoja. Tėra tik miesto ligoninė ir jos gana kuklus psichiatriniams ligoniams skirtas fligelis – ta pati ligoninė, kurioje Dmitrijus dirbo prieš įsidarbindamas muziejuje. Kai kurie iš sanitarų dar maloniai jį prisimena iš senų laikų. Nepaisydami to, kad jis žmogžudys, prisipažinęs savo nusikaltimą, jie jį lepina, atneša skanėstų iš personalo virtuvės, parūpina cigarečių. Fligelio dalyje, paženklintoje užrašu „Pašaliniams įeiti draudžiama", jis turi' savo palatą su dušo kabina ir rašomąjį stalą su staline lempa.

Apie visus šiuos dalykus – skanėstus, cigaretes, dušo kabiną – jis sužino rytojaus dieną po Diego apsilankymo, kai grįžta namo apvažiavęs savo maršrutą ir randa ant savo lovos išsitiesusį miegantį žmogžudį, kuris prisipažino savo nusikaltimą, o berniukas sukryžiavęs kojas sėdi ant grindų ir žaidžia kortomis. Iš nustebimo jis garsiai šūkteli, berniukas prispaudžia prie lūpų pirštą ir pašnibždomis ištaria: „Šššš!"

Jis greitai prieina prie Dmitrijaus ir piktai jį papurto.

– Ei, tu! Ką čia veiki?

Dmitrijus atsisėda.

– Nusiramink, Simonai, – sako jis. – Aš tuoj išeisiu. Tik norėjau sužinoti, ar... na, supranti? Ar padarei, ką sakiau?

Jis apsimeta neišgirdęs klausimo.

– Dovydai, kaip šitas žmogus čia atsirado?

Atsako pats Dmitrijus.

– Mes atvažiavome autobusu, Simonai, kaip visi normalūs žmonės. Nusiramink. Jaunasis Dovydas atėjo manęs

aplankyti, nes yra geras draugas. Mes pasikalbėjome. Tada aš apsivilkau sanitaro uniformą, kaip senais laikais, jaunuolis padavė man ranką, ir mes abu ramiausiai išėjome į lauką. *Jis mano sūnus*, pasakiau. *Koks mielas berniukas*, atsakė man. Be abejo, uniforma pravertė. Žmonėms uniforma kelia pasitikėjimą – tai vienas iš faktų, kuriuos sužinai gyvendamas. Mes išėjome iš ligoninės ir atvažiavome tiesiai čia. O kai mes su tavimi baigsime tvarkyti reikalus, aš vėl sėsiu į autobusą. Niekas nė nepastebės, kad buvau išėjęs.

– Dovydai, tai tiesa? Iš ligoninės, kuri skirta psichiškai nęsveikiems nusikaltėliams, galima ramiai išeiti?

– Jis norėjo duonos, – sako berniukas. – Sakė, kad jam ligoninėje neduoda duonos.

– Nesąmonė. Jį ten maitina tris kartus per dieną ir duoda kiek nori duonos.

– Jis sakė, kad nori duonos, ir aš jam nunešiau duonos.

– Prisėsk, Simonai, – sako Dmitrijus. – Ar galiu paprašyti vienos paslaugos? – Jis išsiima pakelį cigarečių, išsitraukia cigaretę, užsidega. – Prašyčiau manęs neįžeidinėti, bent jau berniuko akivaizdoje. Nevadink manęs psichiškai nesveiku nusikaltėliu. Nes tai netiesa. Taip, gal aš nusikaltėlis, bet tikrai ne beprotis, anaiptol.

– Gal norite išgirsti, ką sako gydytojai, tie, kuriems liepta išsiaiškinti, kas man negerai? Ne? Tiek to, apsieisim be gydytojų. Pakalbėkime geriau apie senjorus Arojo. Girdėjau, kad jiems teko uždaryti Akademiją. Gaila. Man patiko Akademija. Patiko bendrauti su jaunimu, su mažaisiais šokėjais, jie tokie laimingai, kupini gyvybės. Kaip

gaila, kad būdamas vaikas negalėjau lankyti tokios Akademijos. Kas žino, gal būčiau išaugęs visai kitoks. Tačiau neverta verkti dėl pralieto pieno, ar ne? Kas padaryta, tas padaryta.

Pralieto pieno. Šie žodžiai jį įsiutina.

– Dėl pieno, kurį tu praliejai, verkti teko labai daug kam, – pratrūksta jis. – Tu daug kam sudaužei širdį ir palikai daugel pykčio.

– Galiu tai suprasti, – atsako Dmitrijus, tingiai papsėdamas cigaretę. – Tu manai, Simonai, kad aš nesuvokiu savo nusikaltimo dydžio? Kaip manai, kodėl savo noru pasisiūliau važiuoti į druskos kasyklas? Druskos kasyklos ne lepūnams. Privalai būti vyras, kad ištvertum druskos kasyklas. Jeigu tik ligoninėje man grąžintų dokumentus, aš rytoj pat išlėkčiau į druskos kasyklas. Štai Dmitrijus, pasakyčiau kasyklų kapitonui, *sveikas ir stiprus, pasirengęs atlikti pareigą!* Bet jie manęs neišleidžia, psichiatrai ir psichologai, vienokių ir kitokių nukrypimų specialistai. *Papasakokite apie savo motiną,* sako jie. *Ar motina jus mylėjo? Kai buvote kūdikis, ar ji jus maitino krūtimi? Ką jutote, žįsdamas jos krūtį?* Ką aš turėčiau jiems atsakyti? Kaip galiu atsiminti savo motiną ir jos krūtis, jei sunkiai pamenu, kas buvo vakar? Todėl atsakau tai, kas šauna į galvą. *Toks jausmas, tarsi čiulpčiau citriną,* sakau. Arba: *Panašu į kiaulieną, tarsi graužti kiaulienos šonkaulį.* Juk tokia jau ta psichiatrija, ar ne – tu lepteli, kas pirmiausia ateina į galvą, o jie sėda analizuoti ir galiausiai nustato, kas tau negerai.

– Aš jiems visiems toks įdomus, Simonai! Negaliu atsistebėti. Aš pats sau neįdomus, o jiems įdomus. Sau pačiam aš esu eilinis nusikaltėlis, paprastas kaip piktžolė. Bet jiems aš ypatingas. Aš visiškai neturiu sąžinės arba mano sąžinė per stipri – jie niekaip negali nustatyti, kaip yra iš tiesų. Aš jiems noriu pasakyti, kad jei tavo sąžinė per stipri, ji tave suėda ir nieko nebelieka, panašiai kaip voras suėda širšę ar širšė vorą, niekaip neprisimenu, kuris kurį, bet lieka tik luobelis. Ką tu manai, jaunuoli? Ar žinai, kas yra sąžinė?

Berniukas linkteli.

– Be abejo, žinai! Tu supranti senį Dmitrijų geriau už visus kitus – geriau už visus pasaulio psichologus. *Ką jūs sapnuojate?* – klausia jie. *Gal sapnuojate, kad krentate į tamsias duobes arba kad jus ėda drakonai?* – *Taip,* atsakau aš, *taip, būtent taip!* O tau niekada nereikėjo manęs klausinėti apie sapnus. Tik pažvelgei į mane ir iškart viską supratai. *Aš tave suprantu ir tau neatleidžiu*. Niekada šito nepamiršiu. Jis tikrai nepaprastas, Simonai, šitas tavo berniukas. Ypatingas atvejis. Išmintingas ne pagal amžių. Galėtum iš jo pasimokyti.

– Dovydas nėra ypatingas atvejis. Nėra tokio dalyko, kaip ypatingas atvejis. Nei jis nėra ypatingas atvejis, nei tu. Tas tavo parodomasis, apsimestinis pamišimas, Dmitrijau, nieko neapmulkins, nė vienos minutės. Linkiu, kad tave tikrai pasiųstų į druskos kasyklas. Tada pagaliau baigtum šitas nesąmones.

– Gerai pasakyta, Simonai, gerai pasakyta! Myliu tave už tai. Galėčiau net pabučiuoti, bet tau tai nepatiktų, tu ne

iš tų vyrų, kurie mėgsta bučiuotis. O štai tavo sūnelis visada pasirengęs pabučiuoti senį Dmitrijų, ar ne tiesa, mano berniuk?

– Dmitrijau, kodėl tu padarei, kad Anos Magdalenos širdis sustotų? – klausia berniukas.

– Geras klausimas! Daktarai irgi labiausiai norėtų tai sužinoti. Šita mintis, ji juos sužadina – suspausti jauną moterį glėbyje taip tvirtai, kad jai sustotų širdis, – bet jie drovisi paklausti. Nedrįsta klausti tiesiai, kaip tu, ne, jiems būtinai reikia sukti aplinkui, tarsi gyvatėms. *Ar motina tave mylėjo? Koks buvo tavo motinos pieno skonis?* Arba kaip anas kvailys teisėjas: *Kas tu? Ar esi pats savimi?*

– Kodėl aš priverčiau jos širdį sustoti? Tuoj pasakysiu. Mudu su ja buvome drauge, tik staiga man į galvą šovė mintis – įstrigo į galvą ir niekaip nenorėjo išeiti. Pamaniau: *O jeigu aš sugniaužčiau jos kaklą delnais, kol ji, suprantate, apimta ekstazės, ir pamėginčiau pasmaugti? Parodyčiau, kas čia šeimininkas. Parodyčiau, kokia iš tiesų yra meilė.*

– Nužudyti tą, ką labiausiai myli: senis Simonas šito niekada nesupras. Bet tu supranti, ar ne? Tu supranti Dmitrijų. Supratai jį nuo pat pirmos akimirkos.

– Ar ji nenorėjo už tavęs ištekėti?

– Ištekėti už manęs? Ne. Kam tokiai moteriai kaip Ana Magdalena tekėti už tokio kaip aš? Aš juk esu nieko vertas, mano berniuk. Senis Simonas teisus. Aš niekingas kaip purvas, aš išpurvinu viską, prie ko prisiliečiu. Todėl ir

privalau keliauti į druskos kasyklas, kur aplink vien purvas, kur aš jausiuosi kaip namie. Ne, Ana Magdalena mane atstūmė. Aš ją mylėjau, aš ją garbinau, dėl jos būčiau bet ką padaręs, bet ji nenorėjo su manimi susidėti, tu tai pats matei, visi tai matė. Tad aš padariau jai didelę staigmeną ir priverčiau sustoti jos širdį. Pamokiau ją. Kad turėtų apie ką pamąstyti.

Stoja tyla. Paskui prakalba jis, Simonas.

– Tu klausei apie savo popierius, tuos popierius, kuriuos manęs prašei sunaikinti.

– Taip. Kitaip kam gi būčiau vargінęsis bėgti iš savo namų ligoninėje ir eiti čia? Žinoma, kad sužinočiau apie popierius. Nagi? Papasakok man. Aš tavimi pasitikėjau, o tu sulaužei pasitikėjimą. Ar tai ketini man pasakyti? Tai pasakyk.

– Aš nesulaužiau jokio pasitikėjimo. Bet štai ką tau pasakysiu. Mačiau, kas yra tame aplanke, įskaitant ir pats žinai ką. Todėl žinau, kad tai, ką tu man pasakoji, netiesa. Daugiau nieko nesakysiu. Bet neketinu čia stovėti romiai kaip avinas ir klausyti, kaip tu meluoji.

Dmitrijus pasisuka į berniuką.

– Ar turi ko užvalgyti, mano berniuk? Dmitrijus šiek tiek praalko.

Berniukas pašoka, pasirausia spintelėje ir atneša pakelį sausainių.

– Imbieriniai sausainiai! – sako Dmitrijus. – Norėtum imbierinio sausainio, Simonai? Ne? O tu, Dovydai?

Berniukas paima iš jo sausainį ir atsikanda.

– Tai dabar visi tai žino, ar ne? – klausia Dmitrijus.

– Ne, to niekas nežino.

– Bet tu panaudosi tai prieš mane.

– Ką panaudos prieš tave? – klausia berniukas.

– Nesvarbu, sūneli. Tai tik mano ir senio Simono reikalas.

– Priklauso nuo to, ką turi galvoje, kai sakai „prieš tave". Jei tesėsi pažadą ir visam laikui dingsi druskos kasyklose, tada tai, apie ką kalbame, pasidarys vienaip ar kitaip nebesvarbu.

– Nežaisk su manim loginių žaidimų, Simonai. Ir tu, ir aš puikiai žinome, ką reiškia „prieš mane". Kodėl nepadarei, kaip tavęs prašiau? Dabar žiūrėk, į kokią kebeknę įsivėlėme.

– Aš? Tai ne aš įsivėliau į kebeknę, o tu.

– Ne, Simonai. Rytoj arba poryt, arba užporyt aš būsiu laisvas ir galėsiu keliauti į druskos kasyklas, atlyginti skolas ir išgryninti sąžinę, o tau – tau – teks pasilikti įklimpus į visą šitą kebeknę.

– Kokią kebeknę, Dmitrijau? – klausia berniukas. – Kodėl man nesakai?

– Aš tau tuoj paaiškinsiu, kokią kebeknę. *Vargšas Dmitrijus! Ar mes tikrai teisingai su juo pasielgėme? Gal reikėjo labiau pasistengti jį išgelbėti, padaryti geru piliečiu ir naudingu visuomenės nariu? Kaip jam tikriausiai bloga kankintis druskos kasyklose, kai mes tuo tarpu mėgaujamės geru gyvenimu Estreloje? Gal reikėjo jam parodyti bent trupinėlį gailestingumo? Ar nereikėtų jo susigrąžinti atgal,*

pasakyti: viskas atleista, Dmitrijau, gali vėl grįžti į savo buvusį darbą, imk savo uniformą ir savo pensiją, tik prieš tai privalai atsiprašyti, kad mes visi geriau pasijustume? Štai kokią kebeknę, mano berniuk. Voliotis mėšluose tarsi kiaulei. Voliotis savo pačių šūde. Kodėl tu nepasielgei taip, kaip aš tavęs prašiau, Simonai, kam įsitraukei į tą kvailą šaradą, kurios tikslas – išgelbėti mane nuo manęs paties? Nusiųskite jį pas daktarus, tegu jie nusuka jam senąją galvą ir prisuka naują. O tos tabletės, kurias jie duoda! Beprotnamio palatoje blogiau negu druskos kasyklose! Paprasčiausiai išgyventi dvidešimt keturias valandas – tas pats kaip klampoti purvą. Tik tak, tik tak. Negaliu sulaukti, kol vėl pradėsiu gyventi.

Jo, Simono, kantrybė galutinai trūko.

– Pakaks, Dmitrijau. Dabar prašom išeiti. Tuojau pat išeik, o jei ne, kviečiu policiją.

– Ak, tai mes jau atsisveikiname, ar ne? O kaip tu, Dovydai? Ar tu irgi atsisveikinsi su Dmitrijumi? Viso gero, pasimatysime kitame gyvenime. Ar taip dabar bus? Maniau, mudu su tavim gerai sutariame. Gal senis Simonas tave įkalbinėjo, mėgindamas pakirsti pasitikėjimą manimi? Jis blogas žmogus, kaip tu gali mylėti tokį blogą žmogų? Kas ir kada yra nustojęs ką nors mylėti tik dėl to, kad jis yra blogas žmogus? Aš padariau Anai Magdalenai blogiausia, kas tik įmanoma, tačiau ji nesiliovė manęs mylėti. Gali būti, kad ji manęs nekentė, bet tai nereiškia, kad nemylėjo. Meilė ir neapykanta: viena be kitos neegzistuoja. Kaip druska ir pipirai. Kaip juoda ir balta. Žmonės

tai pamiršta. Ji mane mylėjo ir manęs nekentė, kaip bet koks normalus žmogus. Kaip štai Simonas. Manai, Simonas visą laiką tave myli? Žinoma, kad ne. Jis tave ir myli, ir nekenčia, jo viduje viskas susipynę, tik jis tau to nesako. Ne, jis laiko tai paslaptyje, apsimeta, kad jo viduje viskas gražu ir ramu, jokių bangų, jokių raibulių. Jis taip ir kalba, mūsų garsusis proto bokštas. Bet tikėk manimi, viduje senis Simonas toks pat susipainiojęs ir sutrikęs, kaip tu ir aš. Tiesą pasakius, net labiau. Kadangi aš bent jau neapsimetinėju tuo, kas nesu. Štai koks aš esu, sakau aš, *štai kaip aš kalbu, aš visiškai susipainiojęs*. Tu klausaisi, mano berniuk? Gaudyk mano žodžius, kol gali, nes štai Simonas nori išvaryti mane lauk iš tavo gyvenimo. Klausykis atidžiai. Klausydamasis manęs, tu girdi tiesą, o ko gi mums pagaliau labiausiai reikia, jei ne tiesos?

– Bet kai tu kitame gyvenime pamatysi Aną Magdaleną, nebepriversi jos širdies sustoti, ar ne?

– Aš nežinau, mano berniuk. Gal kito gyvenimo nebus – nei man, nei mums. Gal saulė staiga užgoš visą dangų ir mus visus apglėbs, tada mums visiems galas. Nebebus Dmitrijaus. Nebebus Dovydo. Tik didžiulis liepsnos kamuolys. Kartais man taip atrodo. Toks mano regėjimas.

– O paskui?

– O paskui nieko. Didžiulės liepsnos, paskui didžiulė tyla.

– Bet ar tai tiesa?

– Tiesa? Kas tai galėtų pasakyti? Viskas ateityje, o ateitis slėpininga. Ką tu manai?

– Aš manau, kad tai netiesa. Aš manau, kad tu tik taip kalbi.

– Na, jei tu sakai, kad tai netiesa, tada ir yra netiesa, nes tu, jaunasis Dovydai, esi Dmitrijaus karalius, o tavo žodis – Dmitrijui įsakymas. Bet grįžtant prie tavo klausimo: ne, aš daugiau taip nebedarysiu. Druskos kasyklos galutinai išgydys mano pagedimą, mano įniršį ir norą žudyti. Išmuš iš manęs tokias nesąmones. Todėl gali nesibaiminti, Ana Magdelena saugi.

– Bet tau negalima daugiau jai daryti lytinio akto.

– Nedaryti lytinio akto! Tas tavo jaunuolis, Simonai, labai griežtas, labai nenuolaidus. Bet paaugęs atsileis. Lytinis aktas, mano berniuk, priklauso žmogaus prigimčiai, nuo jo niekur nepabėgsi. Net Simonas tam pritars. Niekur nuo jo nepabėgsi, ar ne, Simonai? Nepabėgsi nuo griaustinio trenksmo.

Jis, Simonas, nebylus. Kada į jį paskutinį kartą trenkė griaustinis? Tik ne šiame gyvenime.

Staiga ima atrodyti, kad jie Dmitrijui nusibodo. Jo akys ima bėgioti po kambarį.

– Metas eiti. Metas grįžti į savo vienutę. Ar nieko, jei pasiimsiu sausainius? Mėgstu kartais pakramsnoti sausainiukų. Užeik dar kada nors manęs aplankyti, jaunuoli. Galėsime eiti pasivažinėti autobusu arba aplankyti zoologijos sodo. Man būtų malonu. Man visada patinka su tavimi pasišnekučiuoti. Tu vienintelis iš tiesų supranti senį Dmitrijų. Tie psichologai ir psichiatrai su savo klausimais, jie paprasčiausiai niekaip nesupranta, kas aš toks, žmogus

ar žvėris. Bet tu permatai mane kiaurai, žvelgi tiesiai man į širdį. Nagi, apkabink Dmitrijų.

Jis tvirtai apkabina berniuką, kilsteli jį nuo grindų ir šnibžda jam į ausį žodžius, kurių jis, Simonas, negirdi. Berniukas karštai linksi.

– Viso gero, Simonai. Ne viskuo, ką prikalbėjau, tikėk. Tai tik vėjai, o juk vėjas pučia, kur nori.

Jam už nugaros užsidaro durys.

15 SKYRIUS

Iš visų Institute siūlomų ispanų kalbos kursų jis pasirenka rašymą ispanų kalba (pradinis lygmuo). „Registracijai į šiuos kursus dalyviai turėtų gerai mokėti kalbėti ispaniškai. Išmoksime aiškiai, logiškai ir geru stiliumi rašyti."

Jis vyriausias visame kurse. Jauna net mokytoja: daili mergina tamsiais plaukais ir tamsiomis akimis, ji pasiūlo ją vadinti tiesiog Martina.

– Kalbėsime paeiliui, kiekvienas iš jūsų man pasakysite, kas esate ir ką tikitės gauti šiuose kursuose, – sako Martina.

Kai ateina jo eilė, jis sako:

– Mano vardas Simonas, aš dirbu reklamos srityje, tiesa, užimu dar gana žemas pareigas. Ispaniškai kalbu jau daugiau kaip metus ir man visai gerai sekasi. Atėjo metas išmokti aiškiai, logiškai ir geru stiliumi rašyti.

– Ačiū, Simonai, – sako Martina. – Kitas?

Be abejo, jis nori išmokti gerai rašyti. Kas nenorėtų? Bet atėjo čia ne dėl to, tai yra ne vien dėl to. Ko jis čia atėjo, sužinos lankydamas kursus.

Martina išdalija jiems kursų vadovėlius.

– Prašyčiau elgtis su vadovėliais pagarbiai, kaip elgiatės su draugu, – sako Martina. – Pasibaigus kursams paprašysiu juos grąžinti, kad su jais galėtų draugauti kiti studentai.

Jo vadovėlis smarkiai nuskaitytas, daug kur pabraukta rašalu ar pieštuku.

Jie perskaito du dalykinių laiškų pavyzdžius: Chuanas laiške prašo priimti jį į darbą pardavėju, o Luiza nuomojamo buto šeimininkui praneša apie nuomos sutarties baigtį. Jie aptaria kreipinių ir atsisveikinimo formules. Nagrinėja skirstymą pastraipomis ir pastraipų formą.

– Pastraipa – tai minties vienetas, – sako Martina. – Joje išdėstoma mintis ir susiejama su ankstesnėmis ir paskesnėmis mintimis.

Pirmoji jų užduotis – pasimokyti formuoti pastraipas.

– Papasakokite man ką nors apie save, – sako Martina. – Ne viską, tik ką nors. Išdėstykite tai trimis pastraipomis, kurios būtų viena su kita susijusios.

Jis pritaria Martinos sampratai apie rašymą ir stengiasi užduotį atlikti kuo geriau.

„Atvykau į šią šalį, turėdamas vieną pagrindinį tikslą, – rašo jis, – apsaugoti nuo žalos berniuką, kuriuo atsitiktinai pradėjau rūpintis, ir nugabenti jį pas motiną. Laikui bėgant suradau jo motiną ir leidau jiems susijungti."

Tai pirma pastraipa.

„Tačiau mano pareiga dar nebuvo atlikta, – rašo jis. Ryšį nurodo žodelis *tačiau*. – Ir toliau prižiūrėjau motiną

ir vaiką, rūpinausi jų gerove. Kai jų gerovei iškilo pavojus, atvežiau juos į Estrelą, kur mus maloniai priėmė ir kur berniukas, kurio vardas Dovydas ir kuris šiuo metu gyvena su savo motina Inesa ir dėde Diegu (mudu su Inesa nebegyvename kartu), tiesiog suklestėjo."

Antros pastraipos pabaiga. Pradedama trečia, paskutinė pastraipa; įvadinis žodelis *dabar.*

„Dabar, deja, turiu nenoromis pripažinti, kad mano pareiga atlikta, kad berniukui veikiausiai esu nebereikalingas. Atėjo metas man užbaigti vieną savo gyvenimo skyrių ir pradėti naują. Šio naujo skyriaus pradžia susijusi su planais mokytis rašyti – kokiu būdu susijusi, man dar nėra iki galo aišku."

To pakaks. Štai reikalaujamos trys pastraipos, kaip ir nurodyta, sujungtos tarpusavyje. Ketvirtoje pastraipoje, kuri, jei jis ją parašytų, būtų perteklinė, rašytų apie Dmitrijų. Jis dar nesurado jungiamojo žodelio, kurį pavartojus ketvirta pastraipa aiškiai ir logiškai sektų iš trečios, bet po šio žodelio rašytų taip: „Čia, Estreloje, susipažinau su žmogumi, vardu Dmitrijus, kuris vėliau skandalingai pagarsėjo kaip prievartautojas ir žmogžudys. Dmitrijus ne kartą yra išjuokęs mano kalbėjimo stilių, kuris jam atrodo perdėtai vėsus ir racionalus." Pamąstęs vietoje žodžio *vėsus* įrašo *šaltas.* „Dmitrijus įsitikinęs, kad žmogų atskleidžia stilius. Dmitrijus nerašytų taip, kaip dabar rašau aš – susietomis pastraipomis. Dmitrijus pasakytų, kad toks rašymas neturi aistros, o mane jis vadina beaistriu žmogumi. Aistringas žmogus,

pasakytų Dmitrijus, išlieja širdį nesirūpindamas skirstyti savo žodžių pastraipomis.“

„Nors aš negerbiu šio žmogaus, Dmitrijaus, – toliau rašytų jis, atrodo, jau penktoje pastraipoje, – jo kritika mane trikdo. Kodėl trikdo? Nes jis sako (ir aš, ko gera, su juo sutikčiau), kad šaltas ir racionalus asmuo nėra geriausias impulsyvaus ir aistringos prigimties berniuko vadovas.“

„Todėl (šešta pastraipa) aš norėčiau tapti kitokiu žmogumi.“ Čia jis sustoja, vidury pastraipos. Ir taip pakaks, gal net per daug.

Antrame užsiėmime Martina toliau aptarinėja dalykinio laiško žanrą, visų pirma – prašymą.

– Dalykinis prašymas gali būti laikomas savotišku gundymu, – sako ji. – Jame mes pateikiame save pačiu palankiausiu pavidalu. Štai koks aš, sakome mes, argi aš nepatrauklus? Priimkite mane į darbą, ir aš būsų jūsų. – Klasėje nuvilnija juokelis. – Tačiau mūsų laiškas, žinoma, turi būti ir dalykiškas. Reikia išlaikyti pusiausvyrą. Taigi parašyti gerą prašymą priimti į darbą yra savotiškas menas: menas pateikti save. Šiandien panagrinėsime šį meną, turėdami tikslą jo išmokti ir gerai įvaldyti.

Martina jį domina: tokia jauna ir taip pasitiki savimi.

Užsiėmimo viduryje daroma dešimties minučių pertrauka. Kol studentai slankioja koridoriuje ar eina į tualetą, Martina skaito jų užduotis. Visiems susirinkus, grąžina jas atgal. Ant jo užduoties parašyta: „Gerai suskirstyta pastraipomis. Neįprastas turinys.“

Antra jų užduotis – parašyti prašymą priimti į, kaip Martina sako, „svajonių darbą, kurį labiausiai norėtumėte gauti“.

– Nepamirškite atrodyti patraukliai, – priduria ji. – Padarykite, kad jūsų užsinorėtų.

„Estimado señor Director, – rašo jis, – atsakau į šios dienos skelbimą laikraštyje *Star,* kuriame kviečiama teikti paraiškas dėl muziejaus prižiūrėtojo darbo. Nors aš neturiu darbo šioje srityje patirties, dėl tam tikrų savo savybių esu tinkamas kandidatas. Pirma, aš esu brandus ir patikimas žmogus. Antra, mėgstu ar bent jau gerbiu meną, įskaitant vaizduojamąjį. Trečia, neturiu didelių lūkesčių. Jei priimtumėte mane dirbti prižiūrėtoju, nesitikėčiau iškart, rytojaus dieną, būti paaukštintas ir tapti vyriausiuoju prižiūrėtoju, jau nekalbant apie direktoriaus postą.“

Suskirsto parašytą prozos tekstą į penkias dalis, penkias trumpas pastraipas.

„Atvirai pasakius, negaliu tvirtinti, – priduria, – kad visad svajojau dirbti muziejaus prižiūrėtoju. Tačiau šiuo metu esu pasiekęs kritinį savo gyvenimo laikotarpį. *Tu privalai pasikeisti,* kartoju sau. Taip, pasikeisti, bet kuo tapti? Gal skelbimas, už kurio užkliuvo mano žvilgsnis, buvo man skirtas ženklas iš dangaus. Sek paskui mane, liepė *Star**. Tad aš ir nusekiau, ir šis pareiškimas įrodo mano sekimą.“

Tai šešta pastraipa.

Jis paduoda laišką Martinai, visas šešias pastraipas. Per pertrauką neina iš klasės, lieka sėdėti suole, slapčio-

* Star – žvaigždė (angl.)

mis stebi, kaip ji skaito, seka greitus, ryžtingus jos parkerio brūkštelėjimus. Pastebi, kai ji pradeda skaityti jo laišką: užtrunka ilgiau, skaito suraukusi kaktą. Pakelia akis ir pamato, kad jis į ją žiūri.

Pasibaigus pertraukai ji grąžina užduotis. Ant jo laiško parašyta: *Prašau pasilikti po užsiėmimo.*

Pasibaigus užsiėmimui jis laukia, kol kiti studentai išeis.

– Simonai, aš susidomėjusi perskaičiau jūsų užduotį, – sako ji. – Jūs gerai rašote. Vis dėlto negaliu nesuabejoti, ar jums tikrai tinka šie kursai. Ar nemanote, kad jums geriau tiktų kūrybinio rašymo kursai? Žinokite, dar nevėlu pereiti į kitą grupę.

– Jei jūs man siūlote kursų nebelankyti, aš jų nebelankysiu, – atsako jis. – Bet savo rašymo nelaikau kūryba. Man tai tas pats kaip rašyti dienoraštį. Dienoraštis – tai ne kūrybinis rašymas. Tai savotiški laiškai. Žmogus rašo laiškus sau. Tačiau aš suprantu, ką sakote. Aš atsidūriau ne savo vietoje. Nebegaišinsiu jūsų laiko. Ačiū. – Jis išsitraukia iš krepšio vadovėlį. – Leiskite jums jį grąžinti.

– Neįsižeiskite, – sako ji. – Ir neišeikite. Lankykite kursus. Aš toliau skaitysiu jūsų užduotis. Bet skaitysiu lygiai taip pat, kaip skaitau kitų studentų darbus: kaip rašymo mokytoja, o ne kaip jūsų patikėtinė. Ar jums tai tiks?

– Tiks, – atsako jis. – Ačiū. Dėkoju už jūsų gerumą.

Trečia užduotis: jie turi aprašyti savo patirtį darbe ir pateikti savo išsilavinimo reziumė.

„Anksčiau aš dirbau fizinį darbą, – rašo jis. – Dabar užsidirbu pragyvenimui išvežiodamas reklaminius lankstinukus,

kuriuos mėtau į pašto dėžutes. Taip yra todėl, kad nebesu toks stiprus, koks buvau. Man trūksta ne tik fizinių jėgų, bet ir aistros. Bent jau taip mano Dmitrijus, žmogus, apie kurį jau esu rašęs, aistringas žmogus. Dmitrijaus aistra vieną vakarą taip užvirė, kad jis nužudė savo meilužę. Asmeniškai aš nenoriu nieko nužudyti, juo labiau žmogaus, kurį galbūt myliu. Kai aš taip kalbu, Dmitrijus juokiasi – kai sakau, kad negalėčiau nužudyti žmogaus, kurį myliu. Pasak Dmitrijaus, giliai širdyje mes visi trokštame nužudyti savo mylimus žmones. Kiekvienas žmogus trokšta nužudyti savo mylimąją, bet tik keliems išrinktiesiems pakanka drąsos įgyvendinti savo troškimus.

Vaikas užuodžia bailį, sako Dmitrijus. Vaikas taip pat užuodžia melagį ir veidmainį. Todėl, pasak Dmitrijaus, Dovydas vis mažiau mane myli: nes aš pasirodžiau esąs bailys, melagis ir veidmainys. Užtat faktas, kad Dovydą traukia prie tokių personažų kaip pats Dmitrijus (žmogžudys, prisipažinęs savo nusikaltimą) ir jo dėdė Diegas (mano manymu, dykaduonis ir storžievis, bet tiek jau to), jam atrodo giliai prasmingas. Jis sako, kad vaikai jau ateina į šį pasaulį kupini nuojautos, kas yra gera ir teisinga, bet vėliau, gyvendami visuomenėje, praranda šiuos gebėjimus. Pasak jo, Dovydas yra išimtis. Dovydas sugebėjo išlaikyti gryniausią įgimtų gebėjimų pavidalą. Už tai jis jį gerbia – tiesą pasakius, net garbina, arba, kaip pats sako, jį atpažįsta. Vadina jį *savo suverenu, savo karaliumi*, ir tame esama patyčių.

Kaip galima atpažinti tą, kurio niekada anksčiau nesi matęs? Štai ko aš norėčiau paklausti Dmitrijaus.

Pažintis su Dmitrijumi (kuris man nepatinka ir kurį aš netgi niekinu, vertindamas moralės požiūriu) mane labai daug ko išmokė. Drįsčiau netgi pasakyti, kad šią patirtį galiu priskirti savo išsilavinimo sričiai.

Man atrodo, kad esu atviras naujoms idėjoms, tarp jų ir Dmitrijaus. Manau, visiškai tikėtina, kad Dmitrijaus nuomonė apie mane yra teisinga: kad aš, kaip tėvas, patėvis ar gyvenimo mokytojas, netinku tokiam vaikui, koks yra Dovydas, – ypatingam vaikui, niekada nepamirštančiam man priminti, kad aš jo nepažįstu arba nesuprantu. Todėl gali būti, kad man atėjo laikas pasitraukti ir atrasti kitą vaidmenį gyvenime, kitą objektą arba sielą, kuriai galėčiau atiduoti tai, kas iš manęs liete liejasi: kartais tik kalbas, kartais ašaras, kartais tai, ką aš atkakliai vadinu meile ir rūpesčiu.

Žodžius *meilė* ir *rūpestis* aš visiškai nedvejodamas pavartočiau dienoraštyje. Tačiau tai, žinoma, ne dienoraštis. Todėl mano pareiškimas, kad gyvenu meile ir rūpesčiu, skamba labai pakiliai.

Tęsinys bus.

Vietoje pastabos: leiskite dar pridurti keletą žodžių apie ašaras.

Girdint tam tikrą muziką, mano akyse kaupiasi ašaros. Jei aš toks beaistris, tai iš kur ašaros? Dar nesu matęs, kad muzika sujaudintų Dmitrijų iki ašarų.

Vietoje antros pastabos leiskite tarti kelis žodžius apie Inesos šunį Bolivarą, tai yra apie šunį, kuris atsirado pas Inesą, kai ji sutiko būti Dovydo motina, bet kuris dabar

tapo Dovydo šunimi ta prasme, kokia mes vadiname mus saugantį sargą „savo“ sargu, nors neturime jam ar jai jokios galios.

Sakoma, kad šunys, kaip ir vaikai, užuodžia bailius, melagius ir taip toliau. Tačiau Bolivaras priėmė mane į šeimą pačią pirmą dieną ir be jokių išlygų. Dmitrijui čia tikrai būtų apie ką pamąstyti.“

Kai senjora Martina – nors ji tokia jauna, jis negali jos vadinti tiesiog „Martina“ – dalija studentams patikrintas jų užduotis, jam jo darbo neatiduoda. Praeidama pro jo stalą tik sumurma: „Prašau pasilikti po užsiėmimo, Simonai.“ Šie žodžiai ir lengvas dvelktelėjimas aromato, kurio pavadinimo jis nežino.

Senjora Martina jauna, graži ir protinga, jis žavisi jos pasitikėjimu, jos kompetencija ir tamsiomis akimis, bet jis nėra jos įsimylėjęs, kaip nebuvo įsimylėjęs Anos Magdalenos, kurią geriau pažinojo (ir buvo matęs nuogą), bet kuri dabar nebegyva. Jis nori iš senjoros Martinos ne meilės, o kai ko kito. Nori, kad jį išklausytų, kad pasakytų, ar jo kalba – kalba, kurią jis stengiasi kiek įmanydamas geriau užrašyti popieriuje – skamba nuoširdžiai; o gal, priešingai, tai tik didžiulis melas nuo pirmo iki paskutinio žodžio. Paskui jis nori, kad ji jam pasakytų, kaip elgtis: ar ir toliau rytais išvežioti lankstinukus dviračiu, o po pietų gulėti lovoje, ilsėtis ir klausytis radijo bei (vis dažniau ir vis daugiau) gerti, paskui užmigti ir miegoti tarsi užmuštam aštuonias, devynias, net dešimt valandų; o gal reikėtų išeiti į pasaulį ir pradėti daryti ką nors kita.

Jis labai daug nori iš rašymo mokytojos, daug daugiau, negu numatyta už jos atlyginimą. Tačiau juk ir vaikas, įlipęs į laivą tolimoje pakrantėje, tikėjosi labai daug – kad jį priglaus ir ims globoti vienišas vyriškis apskurusiais drabužiais, kad padės jam apsiprasti svetimoje šalyje.

Jo bendrakursiai, su kuriais jis dar nėra persimetęs nė vienu žodžiu, tik sveikinasi linktelėdamas, pamažu išeina iš klasės.

– Sėskitės, Simonai, – sako senjora Martina. Jis atsisėda priešais ją. – Aš negaliu šito aprėpti, – sako ji. Ramiai žvelgia į jį.

– Tai tik proza, – sako jis. – Ar negalėtumėte vertinti to kaip prozos?

– Tai prašymas, kreipimasis, – sako ji. – Jūs kreipiatės į mane pagalbos. Aš visą dieną dirbu, vakarais dėstau kursuose, dar turiu vyrą, vaiką ir namus, kuriais reikia rūpintis. Man per daug. – Ji kilsteli jo užduotį į orą, tarsi tikrindama jos svorį. – Per daug, – pakartoja.

– Kartais mus pakviečia tada, kai mažiausiai tikimės, – sako jis.

– Suprantu, ką jūs sakote, – sako ji, – bet man to per daug.

Jis paima iš jos rankos tris puslapius ir įsikiša į savo krepšį.

– Viso gero, – sako. – Dar kartą ačiū.

Dabar gali nutikti vienas iš dviejų dalykų. Pirmas – nenutiks nieko. Antras – senjora Martina persigalvos, susiras jį kambarėlyje vieną popietę, kai jis gulės lovoje klausydamasis radijo, ir pasakys: *Na gerai, Simonai,*

paaiškinkite – pasakykite, ko jūs iš manęs norite. Jis jai duoda tris dienas.

Praeina trys dienos. Senjora Martina nepasibeldžia į jo duris. Aišku, kad įvyko pirmasis dalykas: nieko.

Kambarys, kadaise išdažytas slogia kiaušinio trynio spalva, jam taip ir netapo namais. Pagyvenę šeimininkai, iš kurių jį nuomoja, laikosi atokiai, ir jis už tai jiems dėkingas; bet kartais vakare per ploną sieną girdi, kaip šeimininkas, kuris kažkuo serga, nuolatos nepaliaudamas kosti.

Jis slankioja Instituto koridoriais. Lanko trumpus kulinarijos kursus, ieškodamas būdų, kaip paįvairinti savo nuobodžią mitybą; tačiau patiekalams, apie kuriuos pasakoja mokytoja, pagaminti reikia orkaitės, o jis orkaitės neturi. Po kursų jam nieko nelieka, tik mažas rinkinėlis prieskonių, kuriuos davė visiems lankytojams: kumino, imbiero, cinamono, ciberžolės, raudonųjų ir juodųjų pipirų.

Jis užsuka į astrologijos paskaitą. Kyla diskusija apie sferas: ar žvaigždės priklauso sferoms, ar, priešingai, juda savomis trajektorijomis; ar sferų skaičius ribotas, ar begalinis. Lektorė mano, kad sferų skaičius ribotas – ribotas, tačiau nepažintas ir nepažinus, sako ji.

– Jei sferų skaičius ribotas, tai kas yra toliau, už jų? – klausia studentė.

– Nėra jokio „toliau“, – atsako lektorė. Studentė atrodo sutrikusi. – Nėra jokio „toliau“, – pakartoja ji.

Jam neįdomios nei sferos, nei pagaliau žvaigždės, kurias jis laiko tik negyvos materijos gniutulais, judančiais

beorėje erdvėje pagal paslaptingos kilmės dėsnius. Iš tiesų jis nori sužinoti, ką bendra turi žvaigždės ir skaičiai, ką skaičiai turi bendra su muzika ir kodėl toks protingas žmogus kaip Chuanas Sebastijanas Arojo gali kalbėdamas sieti žvaigždes, skaičius ir muziką. Bet lektorė nerodo susidomėjimo nei skaičiais, nei muzika. Jos tema – žvaigždžių konfigūracijos ir šių konfigūracijų įtaka žmonių likimams.

Nėra jokio „toliau“. Kaip ta moteris gali tvirtinti tokį dalyką? Jis pats mano, kad nepriklausomai nuo to, ar „toliau“ yra, ar ne, jei ne galimybė prisilaikyti šios idėjos, būtų lengva paskęsti neviltyje.

16 SKYRIUS

Inesa gauna seserų kvietimą: atsirado svarbus reikalas, gal jiedu su Simonu galėtų atvažiuoti į ūkį.

Juos pasitinka su arbata ir ką tik iškeptu šokoladiniu pyragu. Seserų raginamas, Dovydas ryte praryja du didelius gabalus.

– Dovydai, – sako Alma, kai jis pavalgo, – noriu tau parodyti kai ką, kas galėtų tave sudominti, – marionečių šeimą, kurią Roberta rado palėpėje: mes vaikystėje su jomis žaidėme. Žinai, kas yra marionetės? Taip? Norėtum jas pamatyti?

Alma išveda berniuką iš kambario: dabar galima kalbėti apie reikalą.

– Mus aplankė senjoras Arojo, – sako Valentina. – Jis atsivežė abu savo mieluosius berniukus. Norėjo sužinoti, ar mes nepadėtume jam vėl atkurti Akademijos. Dėl šitos tragiškos istorijos jis prarado daug moksleivių, bet turi vilties, kad jei Akademija greitai vėl atsidarytų, kai kurie iš jų galbūt grįžtų. Kokia jūsų nuomonė, Inesa, Simonai? Jūs tiesiogiai susidūrėte su Akademija.

– Leiskite pradėti man, – sako jis, Simonas. – Aišku, gražu, kad senjoras Arojo skelbia vėl atidarysiąs Akademiją,

bet kas joje dėstys? Ir kas rūpinsis administraciniais klausimais? Šitą naštą nešė senjora Arojo. Kur Estreloje jis ras kitą tokį žmogų, kuris pritartų jo pažiūroms, jo filosofijai?

– Jis mums sakė, kad į pagalbą atvažiuos jo svainė, – sako Valentina. – Be to, labai gyrė tokį jaunuolį, vardu Alioša. Jo manymu, Alioša galės perimti dalį darbų. Bet iš esmės Akademija taps nebe šokio, o muzikos akademija, ir vaikus mokys pats senjoras Arojo.

Dabar prakalba Inesa ir iškart išsako savo nuomonę.

– Kai mes atidavėme Dovydą mokyti senjorams Arojo, mums buvo pažadėta – primenu, pažadėta, – kad, be šokio pamokų, jis dar gaus ir normalų išsilavinimą. Mums sakė, kad jis išmoks skaityti, rašyti ir atlikti veiksmus su skaičiais, kaip normalių mokyklų moksleiviai. Nieko panašaus nebuvo. Neabejoju, kad senjoras Arojo labai puikus žmogus, bet jis nėra tikras mokytojas. Aš labai nenorėčiau vėl atiduoti Dovydo jam rūpintis.

– Ką turite galvoje, kai sakote, kad jis nėra tikras mokytojas? – klausia Valentina.

– Turiu galvoje, kad jis skrajoja padebesiais. Turiu galvoje, kad jis nemato, kas dedasi jam po nosimi.

Seserys susižvalgo. Jis, Simonas, pasilenkia prie Inesos.

– Ar dabar tinkamiausias laikas? – sumurma jis.

– Taip, tinkamiausias, – atsako Inesa. – Visada geriausia kalbėti atvirai. Mes kalbame apie vaiko ateitį – mažo vaiko, kurio lavinimas iki šiol buvo tiesiog gėdingas, ir jis vis labiau ir labiau atsilieka nuo bendraamžių. Aš labai nenorėčiau, kad su juo ir toliau būtų daromi eksperimentai.

– Na, tai tada nuspręsta, – sako Konsuela. – Jūs Dovydo motina, jūs turite teisę spręsti, kas jam geriausia. Ar mes teisingai supratome, kad, jūsų manymu, į Akademiją investuoti neverta?

– Taip, – sako Inėsa.

– O jūs, Simonai?

– Nebūtinai. – Jis atsisuka į Inesą. – Inesa, jei Šokio akademija galutinai užsidarys, o Dainavimo akademijoje Dovydui nebus vietos, ir tai visiškai įmanoma, jei negalėsime jo leisti į valstybinę mokyklą, tai ką tu siūlai su juo daryti? Kur jis gaus išsilavinimą?

Inesai dar nespėjus atsakyti, grįžta Alma su berniuku, jis nešasi apdaužytą faneros dėžę.

– Alma sakė, kad man galima jas pasiimti, – praneša jis.

– Tai marionetės, – sako Alma. – Mums jų nereikia, pamaniau, gal Dovydas norės.

– Žinoma, – sako Konsuela. – Tikiuosi, tau patiks su jomis žaisti.

Inesa nesileidžia išmušama iš vėžių.

– Kur Dovydas gaus išsilavinimą? Aš tau jau sakiau. Reikėtų pasisamdyti privatų mokytoją, baigusį tinkamus mokslus, su tinkamu diplomu, be jokių keisčiausių idėjų, iš kur atsiranda vaikai arba kaip jie mąsto, kuris galėtų drauge su Dovydu atsisėsti ir išmokyti jį to, ko mokoma normaliose mokyklose, padėti jam prisivyti, ką jis buvo praleidęs. Štai ką, mano manymu, mums reikėtų daryti.

– Ką tu manai, Dovydai? – klausia jis, Simonas. – Nori, kad tau surastume privatų mokytoją?

Dovydas atsisėda, dėžę laiko ant kelių.

– Aš noriu būti su senjoru Arojo, – sako jis.

– Tu nori būti su senjoru Arojo tik todėl, kad gali jį vynioti aplink pirštą, – sako Inesa.

– Jei priversite mane eiti į kitą mokyklą, aš pabėgsiu.

– Mes niekur tavęs neversime eiti. Pasamdysime mokytoją, kuris pats ateis į namus ir tave mokys.

– Aš noriu pas senjorą Arojo. Senjoras Arojo žino, kas aš esu. Jūs nežinote, kas aš esu.

Inesa susierzinusi purkšteli. Tegu ir labai nenoromis, iniciatyvą perima jis, Simonas.

– Dovydai, kad ir kokie ypatingi mes būtume, yra tam tikrų dalykų, kuriuos išmokti privaloma visiems. Reikia išmokti skaityti – turiu galvoje, skaityti ne vieną knygą, – kitaip nesužinosime, kas vyksta pasaulyje. Reikia išmokti atlikti aritmetikos veiksmus, kitaip nemokėsime elgtis su pinigais. Man atrodo, Inesa dar kalba ir apie tai, kad reikia išsiugdyti gerus įpročius, tokius kaip drausmė ir pagarba kitų nuomonei – pataisyk mane, Inesa, jei klystu.

– Aš žinau, kas vyksta pasaulyje, – sako berniukas. – Tai tu nežinai, kas vyksta pasaulyje.

– O kas pasaulyje vyksta, Dovydai? – klausia Alma. – Mes čia, ūkyje, jaučiamės visai atskirtos nuo pasaulio. Gal papasakosi mums?

Berniukas padeda į šalį dėžę su marionetėmis, nutipena prie Almos ir ilgai kažką pašnibždomis pasakoja jai į ausį.

– Ką jis sakė, Alma? – klausia Konsuela.

– Nemanau, kad galiu jums tai pasakyti. Tik Dovydas gali.

– Papasakosi mums, Dovydai? – klausia Konsuela.

Berniukas ryžtingai purto galvą iš vieno šono į kitą.

– Tada klausimas baigtas, – sako Konsuela. – Ačiū, Inesa, ačiū, Simonai, už jūsų patarimus dėl senjoro Arojo ir jo Akademijos. Jei nuspręsite pasamdyti savo sūnui privatų mokytoją, neabejoju, kad mes pagelbėsime jam sumokėti.

Jiems išeinant Konsuela pasivėdėja jį šalin.

– Jums reikėtų griežčiau imtis berniuko, Simonai, – sumurma ji. – Jo paties labui. Ar suprantate, ką noriu pasakyti?

– Suprantu. Patikėkite, jis gali būti ir visai kitoks. Ne visada toks pasipūtęs. Ir jis geros širdies.

– Man palengvėjo tai išgirdus, – sako Konsuela. – Na, dabar jau eikite.

Jis ilgai užtrunka, kol įeina į Akademiją, arba buvusią Akademiją. Skambina prie durų, laukia, vėl skambina, dar kartą ir dar, paskui pradeda belsti į duris, iš pradžių krumpliais, pagaliau delno apačia. Po ilgo laiko išgirsta judesius viduje. Spynoje pasisuka raktas ir duris atidaro Aliоša, jis atrodo susivėlęs, tarsi ką tik išlipęs iš lovos, nors jau gerokai po vidudienio.

– Labas, Aliоša, ar jūs mane atsimenate? Aš Dovydo tėvas. Kaip laikotės? Ar maestro yra?

– Senjoras Arojo užsiima muzika. Jei norite su juo pasimatyti, jums teks palaukti. Gali būti, kad ilgai.

Studija, kurioje užsiėmimus rengdavo Ana Magdalena, stovi tuščia. Kedro medienos grindys, kasdien gludintos vaikų pėdų su šokio bateliais, praradusios blizgesį.

– Aš palauksiu, – sako jis. – Mano laikas nesvarbus. – Jis eina paskui Aliošą į valgomąjį ir atsisėda prie vieno iš ilgųjų stalų.

– Arbatos? – klausia Aliošа.

– Būtų gerai.

Jis girdi tolumoje grojant pianinu. Muzika nutrūksta, vėl pasigirsta, vėl nutrūksta.

– Man sakė, kad senjoras Arojo norėtų vėl atidaryti Akademiją, – sako jis, – ir kad jūs prisidėsite prie dėstymo.

– Aš mokysiu groti išilgine fleita ir vadovausiu šokio pradmenims. Toks mūsų planas. Jei vėl atsidarysime.

– Tai jūs ir toliau rengsite šokio pamokas. Aš supratau, kad Akademija ketina tapti muzikos akademija. Vien tik muzikos akademija.

– Muzikoje visada slypi šokis. Jei įdėmiai klausysimės, jei atsiduosime muzikai, mūsų siela pradės šokti. Tai vienas iš senjoro Arojo filosofijos pagrindų.

– Jūs tikite jo filosofija?

– Taip, tikiu.

– Deja, Dovydas pas jus nebesimokys. Jis norėtų, labai norėtų, bet jo mama nusiteikusi priešiškai. Aš pats nė nežinau, ką galvoti. Viena vertus, man sunku rimtai žiūrėti į Akademijos filosofiją, kuriai jūs irgi pritariate. Tikiuosi, nepyksite, kad taip sakau. Ypač kalbant apie astrologiją. Kita vertus, Dovydas prisirišęs prie senjorų Arojo, ypač

prie Anos Magdalenos atminimo. Labai smarkiai prisirišęs. Tiesiog prilipęs. Ir nenori jo paleisti.

Aliоša šypsosi.

– Taip, aš tai mačiau. Iš pradžių jis ją visaip bandė. Tikriausiai esate matęs: kaip jis išmėgina žmones, stengiasi jiems primesti savo valią. Bandė jai įsakinėti, bet ji to nepakentė, nė akimirkos. *Kol aš esu paskirta rūpintis tavimi, tol darysi taip, kaip liepsiu,* sakė ji. *Ir prašyčiau į mane taip nežiūrėti. Tavo žvilgsnis neturi man jokios galios.* Po to jis nustojo krėsti savo triukus. Jis ją gerbė. Jos klausė. Aš – kitas reikalas. Jis žino, kad aš minkštaširdis. Bet aš neprieštarauju.

– O kaip jo klasės draugai? Ar jie irgi jos pasigenda?

– Visi mažieji mylėjo Aną Magdaleną, – sako Aliоša. – Ji griežtai su jais elgėsi, daug reikalavo, bet jie buvo jai atsidavę. Po jos mirties iš paskutiniųjų stengiausi juos apsaugoti, bet aplink sklandė tiek įvairių pasakojimų, o paskui, žinoma, atvažiavo tėvai ir juos išsivežė. Todėl negaliu jums tiksliai pasakyti, kaip jie paveikti. Tai tragedija. Negalima tikėtis, kad vaikas ištvers tokią tragediją ir išliks nepažeistas.

– Ne, negalima. Dar yra Dmitrijaus klausimas. Tikriausiai juos tai sukrėtė. Dmitrijus buvo jų visų labai mėgstamas.

Aliоša žiojasi atsakyti, bet staiga atsidaro valgomojo durys ir vidun susijaudinę įbėga Choakinas su broliu, o jiems iš paskos netrukus įeina nepažįstama žilaplaukė moteris, pasiramsčiuodama lazda.

– Teta Mersedesa sakė, kad mes galim paimti sausainių, – sako Choakinas. – Galima?

– Žinoma, – sako Aliośa. Jis nerangiai imasi visus supažindinti. – Senjora Mersedesa, čia senjoras Simonas, jis vieno iš Akademijos moksleivių tėvas. Senjore Simonai, čia senjora Mersedesa, ji pas mus atvyko iš Noviljos.

Senjora Mersedesa, teta Mersedesa, ištiesia jam kaulėtą ranką. Jos siauras veidas, erelio nosis ir tamsi oda niekuo neprimena Anos Magdalenos.

– Mes jums netrukdysime, – sako ji tokiu žemu balsu, kad jis veikiau primena girgždesį. – Berniukai tik atbėgo pasiimti skanėstų.

– Jūs netrukdote, – atsako jis, Simonas. Tai netiesa. Jis norėtų dar daugiau sužinoti iš Aliošos. Jaunuolis jam daro įspūdį – jo sveikas protas, jo rimtumas. – Aš tik šiaip laukiu, noriu pasimatyti su senjoru Arojo. Gal jūs, Aliośa, galėtumėte jam priminti, kad aš čia.

Senjora Mersedesa atsidūsta ir sėdasi į krėslą.

– Jūsų sūnus ne pas mus? – klausia ji.

– Jis namie su savo mama.

– Jo vardas Dovydas, – sako Choakinas. – Geriausias klasės mokinys. – Jiedu su broliu įsitaisė prie tolimojo stalo galo, pasistatę sausainių skardinę.

– Atėjau pasikalbėti su senjoru Arojo apie savo sūnaus ateitį, – aiškina jis Mersedesai. – Jo ir Akademijos ateitį, po nesenos tragedijos. Leiskite pasakyti, kaip mus visus sukrėtė jūsų sesers mirtis. Ji buvo nepaprasta mokytoja ir nepaprastas žmogus.

– Ana Magdalena ne mano sesuo, – sako Mersedesa. – Mano sesuo, Choakino ir Damiano motina, mirė prieš dešimt metų. Ana Magdalena yra – buvo – Chuano Sebastijano antroji žmona. Arojų šeima sudėtinga. Gerai, kad aš nepriklausaŭ šiai sudėtingai struktūrai.

Be abejo! Antra santuoka! Kokią kvailą klaidą jis padarė!

– Atleiskite, – sako jis. – Nepagalvojau.

– Tačiau aš, be abejo, ją pažinojau, Aną Magdaleną, – netrikdoma tęsia senjora Mersedesa. – Ji netgi neilgai buvo mano mokinė. Taip ji susipažino su Chuanu Sebastijanu. Taip ji įėjo į mūsų šeimą.

Atrodo, kad jo kvaila klaida atvėrė duris, pro kurias išsiveržė senos nuoskaudos.

– Jūs buvote šokio mokytoja? – klausia jis.

– Aš buvau šokio mokytoja. Ir tebesu, nors pažiūrėjęs į mane to nepasakytumėte. – Ji kelis kartus stukteli lazda į grindis.

– Prisipažinsiu, šokis man beveik kaip svetima kalba, – sako jis. – Dovydas jau net liovėsi mėginęs man jį paaiškinti.

– Tai kodėl jūs atidavėte jį mokytis į Šokio akademiją?

– Dovydas pats sau šeimininkas. Nei aš, nei jo motina neįstengiame jo suvaldyti. Jis turi gražų balsą, bet dainuoti nenori. Jis gabus šokėjas, bet man šokti atsisako. Griežtai atsisako. Sako, kad aš nesuprasiu.

– Jei jūsų sūnus paaiškintų, ką jis šoka, daugiau nebegalėtų šokti, – sako Mersedesa. – Tai paradoksas, kuris kausto visus mus, šokėjus.

– Tikėkite, senjora, jūs ne pirma man tai sakote. Iš pradžių senjoras Arojo, paskui Ana Magdalena, paskui mano sūnus. Aš be paliovos tik ir girdžiu, kokie buki klausimai.

Mersedesa nusijuokia, sodriai ir trumpai, tarsi šuo sulotų.

– Jums reikia išmokti šokti, Simonai – galiu jus vadinti Simonu? Išgydysiu jus nuo bukumo. Arba pagaliau liausitės klausinėjęs.

– Bijau, Mersedesa, kad aš jau nebeišgydomas. Tiesą pasakius, net nežinau, į kokį klausimą atsakymas yra šokis.

– Ne, matau, kad nežinote. Bet juk kadaise buvote įsimylėjęs? Kai mylėjote, negi nematėte klausimo, į kurį atsakymas yra meilė; o gal jūs ir mylėdamas buvote bukas?

Jis tyli.

– Argi jūs nebuvote įsimylėjęs Anos Magdalenos, bent truputėlį? – neatlyžta ji. – Atrodo, kad tokį poveikį ji daro daugumai vyrų. O jūs, Aliоša – kaip jūs? Ar jūs irgi buvote įsimylėjęs Aną Magdaleną?

Aliоša parausta, bet nieko nesako.

– Aš rimtai klausiu: koks buvo klausimas, į kurį taip dažnai atsakymas buvo Ana Magdalena?

Jis aiškiai mato, kad tai rimtas, neišgalvotas klausimas. Mersedesa rimta moteris, rimtas žmogus. Bet ar tokius dalykus reikia aptarinėti vaikų akivaizdoje?

– Aš nebuvau įsimylėjęs Anos Magdalenos, – sako jis. – Kiek tik prisimenu, nieko nebuvau įsimylėjęs. Bet abstrakčiai pripažįstu jūsų klausimo svorį. Ko mums trūksta, kai

mums nieko netrūksta, kai esame patys sau pakankami? Ko mes pasigendame, kai nesame įsimylėję?

– Dmitrijus buvo ją įsimylėjęs. – Pokalbį pertraukia Choakinas, tyru, dar aukštu vaiko balsu.

– Dmitrijus – tai žmogus, kuris nužudė Aną Magdaleną, – paaiškina jis, Simonas.

– Aš žinau apie Dmitrijų. Abejoju, ar visoje šalyje atsiras bent vienas žmogus, kuris nežinotų šios istorijos. Kamuojamas neatsakytos meilės, Dmitrijus užpuolė nepasiekiamą savo aistros objektą ir žiauriai nužudė. Be abejo, jis padarė baisų dalyką. Baisų, tačiau jį ne taip jau sunku suprasti.

– Nesutinku, – sako jis. – Man jo veiksmai iš pat pradžių atrodė nesuprantami. Teisėjams jie irgi atrodė nesuprantami. Todėl jį ir uždarė į psichiatrinę ligoninę. Nes joks sveiko proto žmogus negalėjo padaryti to, ką padarė jis.

Dmitrijaus nekamavo neatsakyta meilė. Štai ko jis negali pasakyti, bent jau atvirai. Štai kodėl viskas yra iš tiesų nesuprantama, daugiau negu nesuprantama. Jis nužudė todėl, kad to panorėjo. Nužudė, kad pajustų, ką tai reiškia pasmaugti moterį. Nužudė ją be jokios priežasties.

– Aš nesuprantu Dmitrijaus ir nenoriu suprasti, – toliau kalba jis. – Man visai nesvarbu, kas jam nutiks. Jis gali iki žilos senatvės kamuotis psichiatrinėje ligoninėje, gali būti nusiųstas į druskos kasyklas ir iki mirties persidirbti – man vis viena.

Mersedesa su Alioša susižvalgo.

– Aiškiai matyti, kad tai skaudama vieta, – sako Mersedesa. – Atleiskite, kad jos prisiliečiau.

– Kaip manot, gal einam pasivaikščioti? – klausia berniukų Aliošа. – Galim eiti į parką. Paimkite duonos, pašersim auksines žuvytes.

Jie išeina. Jis lieka vienas su Mersedesa. Bet jis nenusiteikęs kalbėti; atrodo, kad ji irgi ne. Pro atviras duris girdėti senjoro Arojo grojimas. Jis užsimerkia, stengiasi nusiraminti, įsileisti į vidų muziką. Jis prisimena Aliošos žodžius: *Jei įdėmiai klausysimės, siela pradės šokti.* Kada jo siela paskutinį kartą šoko?

Kadangi muzika tai suskamba, tai vėl nutyla, jis buvo nusprendęs, kad senjoras Arojo repetuoja. Bet jis klydo. Pauzės per ilgos, o muzika, atrodo, kartais visai išklysta iš kelio. Pianistas ne repetuoja, bet kuria muziką. Jis pradeda klausytis visai kitaip.

Muzika pernelyg įvairaus ritmo, pernelyg įmantrios logikos, kad ją galėtų sekti toks racionalus padaras kaip jis, tačiau ji jam primena šokančius mažyčius paukštukus, kurie tai kybo ore, tai mitriai šaudo iš vienos pusės į kitą, taip greitai plevendami sparneliais, kad jų beveik nematyti. Bet lieka klausimas – kur siela? Kada siela išlįs iš savo slėptuvės ir išskleis sparnus?

Jis nelabai artimai bendrauja su savo siela. Iš esmės apie ją žino – yra skaitęs – tik tiek, kad pamačiusi priešais pastatytą veidrodį ji akimirksniu pasislepia, todėl jos negali matyti tas, kam ji priklauso, tas, kuris priklauso jai.

Neįstengdamas pamatyti savo sielos, jis neabejoja tuo, ką apie ją jam sako kiti žmonės: kad jo siela sausa, kad jai trūksta aistros. Savo paties neaiškią nuojautą – kad jo

sielai trūksta ne aistros, kad ji iki skausmo ilgisi pati nežinodama ko – jis vertina skeptiškai, tiesiog kaip istoriją, kurią sau pasakotų sausos, beaistrės sielos žmogus, stengdamasis išsaugoti savigarbą.

Todėl jis stengiasi negalvoti, nedaryti nieko, kas galėtų išgąsdinti jo viduje gyvenančią baikščią sielą. Pasiduoda muzikai, leidžia jai įeiti į save ir jį apsemti. Muzika, tarsi pajutusi, kas čia vyksta, nustoja trūkinėti ir stabčioti, ima plaukti vientisa srove. Pačiame sąmonės pakraštėlyje siela, iš tiesų primenanti paukštuką, išlenda, išskleidžia sparnelius ir pradeda savo šokį.

Tokį jį ir atranda Aliošа: sėdintį prie stalo, padėjusį galvą ant rankų, giliai miegantį. Aliošа jį papurto:

– Senjoras Arojo dabar gali su jumis susitikti.

Moters su lazda, svainės Mersedesos, nematyti nė ženklo. Kada ji išėjo?

Jis nuseka koridoriumi Aliošai iš paskos.

17 SKYRIUS

Kambarys, į kurį jį atveda, maloniai šviesus ir erdvus, apšviestas stoglangių, pro juos liete liejasi šviesa. Jis beveik visai tuščias, stovi tik popieriais apkrautas stalas ir fortepijonas. Arojo atsistoja ir sveikinasi su juo.

Jis tikėjosi pamatyti gedintį, palaužtą vyrą. Bet Arojo, apsivilkęs pižama, slyvų spalvos aksominiu švarku, apsiavęs šlepetes, atrodo tvirtas ir nerūpestingas kaip visada. Pasiūlo jam, Simonui, cigaretę, bet šis atsisako.

– Labai malonu jus vėl pamatyti, senjore Simonai, – sako Arojo. – Nepamiršau mūsų pokalbio apie žvaigždes prie Kalderono ežero. Apie ką kalbėsimės šiandien?

Nuo muzikos ir vėlesnio snaudulio jam sunkiai verčiasi liežuvis, galva irgi apsunkusi.

– Apie mano sūnų Dovydą, – sako jis. – Atėjau pakalbėti apie jį. Apie jo ateitį. Dovydas pastaruoju metu pasidarė gana neklusnus. Dėl to, kad nebesimoko. Mes padavėme pareiškimą, kad jį priimtų į Dainavimo akademiją, bet vilčių ne per daugiausia. Mums dėl jo neramu, ypač motinai. Ji svarsto, gal reikėtų pasamdyti privatų mokytoją. Bet dabar išgirdome gandus, esą jūs vėl planuojate atsidaryti. Mums kilo klausimas...

– Jums kilo klausimas, kas mokys vaikus, jei mes atsidarysime. Jums kilo klausimas, kas užims mano žmonos vietą. Iš tiesų, kas! Juk jūs žinote, kad jūsų sūnus buvo labai prie jos prisirišęs. Kas gali užimti jos vietą jo širdyje?

– Jūs teisus. Jis ją dar prisimena. Nenori pamiršti. Bet tai ne viskas. – Sunkumas ima sklaidytis. – Dovydas jus labai gerbia, senjore Arojo. Jis sako, kad jūs žinote, kas jis yra. *Senjoras Arojo žino, kas aš esu.* O štai aš – jis taip sako – šito nežinau ir niekada nežinojau. Privalau paklausti: ką jis turi galvoje, kai sako, kad jūs žinote, kas jis yra?

– Jūs jo tėvas, tačiau nežinote, kas jis toks?

– Aš nesu jo tikras tėvas ir niekada juo neapsimetinėjau. Laikau save lyg ir patėviu. Aš jį susitikau laive, plaukdamas čia. Supratau, kad jis pasimetęs, todėl ėmiau juo rūpintis, paėmiau globon. Vėliau man pavyko atrasti jo motiną, Inesą, ir grąžinti jį jai. Trumpai tariant, tai visa mūsų istorija.

– O dabar jūs norite, kad aš jums pasakyčiau, kas toks yra vaikas, kurį jūs sutikote plaukdamas laivu. Jei būčiau filosofas, atsakyčiau taip: priklauso nuo to, kaip jūs aiškinate žodį *kas*, priklauso nuo to, kaip aiškinate žodį *jis*, ir priklauso nuo to, kaip aiškinate žodį *yra*. Kas jis yra? Kas esate jūs? Tiesą pasakius, kas esu aš? Štai ką galiu jums tvirtai pasakyti: vieną gražią dieną žmogus, mažas berniukas, tarsi iš niekur atsirado ant šios Akademijos durų slenksčio. Tai žinote ne blogiau už mane, nes jį čia atvedėte jūs. Nuo tos dienos aš su malonumu jam akompanavau. Akompanavau jo šokiams, kaip akompanuoju

visiems man patikėtiems vaikams. Be to, aš su juo kalbėjausi. Mudu daug kalbėjomės, jūsų Dovydas ir aš. Aš daug ką supratau.

– Mes susitarėme jį vadinti Dovydu, senjore Arojo, bet tikrasis jo vardas, jei galima taip pasakyti, jei tai išvis ką nors reiškia, be abejo, nėra Dovydas; jūs tai turite žinote, nes žinote, kas jis iš tiesų yra. Dovydas – tik vardas jo asmens kortelėje, vardas, kurį jam davė prieplaukoje. Lygiai taip pat aš galėčiau pasakyti, kad Simonas nėra tikrasis mano vardas, tik vardas, kurį man davė prieplaukoje. Man vardai neatrodo svarbūs, dėl jų neverta kelti triukšmo. Žinau, kad jūs laikotės kitokio požiūrio, kad vardų ir skaičių atžvilgiu mes su jumis priklausome skirtingoms mąstymo mokykloms. Bet leiskite man pasakyti, ką norėjau. Mano mąstymo mokykloje vardai naudojami tik patogumui, lygiai kaip ir skaičiai. Juose nėra nieko slėpiningo. Berniukas, apie kurį kalbame, taip pat sėkmingai galėjo būti pavadintas *šešiasdešimt šešiais,* o aš – *devyniasdešimt devyniais. Šešiasdešimt šeši* ir *devyniasdešimt devyni*, kai mes prie jų priprastume, būtų tikę ne blogiau negu *Dovydas* ir *Simonas*. Taip ir neįstengiau suprasti, kodėl berniukas, kurį dabar vadinu Dovydu, laiko vardus, o visų pirma savo vardą, tokiais reikšmingais. Mūsų vadinamieji tikri vardai, tie, kuriuos turėjome prieš pavadinami *Dovydu ir Simonu,* man atrodo tik pakaitalai vardų, kuriuos turėjome dar anksčiau, ir taip toliau, vis gilyn į praeitį. Tarsi verstume knygą nuo pabaigos į pradžią, ieškodami pirmo puslapio. Bet pirmo puslapio nėra. Knyga

neturi pradžios, o gal pradžia panirusi visuotinės užmaršties rūkuose. Bent jau aš taip į tai žiūriu. Todėl kartoju klausimą: ką turi galvoje Dovydas, sakydamas, kad jūs žinote, *kas jis yra?*

– O jei aš būčiau filosofas, senjore Simonai, taip jums atsakyčiau: priklauso nuo to, ką jūs turite galvoje, sakydamas *žinote.* Ar aš buvau sutikęs berniuką ankstesniame gyvenime? Kaip galiu būti tikras? Atmintis, kaip jūs sakote, panirusi visuotinės užmaršties rūkuose. Turiu šiokių tokių nuojautų, neabejoju, kad jų turite ir jūs, bet nuojautos – tai ne prisiminimai. Jūs prisimenate, kad sutikote berniuką laive, nusprendėte, kad jis pasimetęs, ir nutarėte juo pasirūpinti. Gal jis tą įvykį prisimena kitaip. Gal tai jūs atrodėte pasimetęs, gal tai *jis* nutarė pasirūpinti *jumis.*

– Jūs neteisingai apie mane galvojate. Gal aš ir turiu prisiminimų, bet nuojautų neturiu. Aš neužsiimu nuojautomis.

– Nuojauta – kaip meteoras, kaip krintanti žvaigždė. Jos švysteli danguje, vos tik pastebėsi – jų jau nebėra. Jei jūs jų nematote, tai gal jūsų akys užmerktos.

– Bet *kas* švysčioja danguje? Jei žinote atsakymą, kodėl nesakote man?

Senjoras Arojo sutrina cigaretės nuorūką peleninėje.

– Priklauso nuo to, ką turite galvoje, sakydamas *atsakymas,* – atsako jis. Atsistoja, sugriebia Simoną už pečių, įsižiūri jam į akis. – Narsos, bičiuli, – iškvepia drauge su tabako dūmais. – Jaunasis Dovydas – nepaprastas vaikas. Aš jį pavadinčiau žodžiu *vientisas.* Jis toks vientisas, kokie kiti vaikai nebūna. Iš jo nieko neatimsi. Prie jo nieko ne-

pridėsi. Visai nesvarbu, kuo jūs ar aš jį laikome. Vis dėlto aš pripažįstu, kad jūsų troškimas gauti atsakymą į savo klausimą yra rimtas. Atsakymas ateis, kai jo mažiausiai tikėsitės. O gal ir neateis. Taip irgi pasitaiko.

Jis suirzęs išsivaduoja.

– Negaliu jums apsakyti, senjore Arojo, – sako jos, – kaip aš nepakenčiu tų pigių paradoksų ir mistifikacijų. Nesupraskite manęs klaidingai. Aš jus gerbiu, gerbiau ir jūsų velionę žmoną. Jūs pedagogai, jūs rimtai dirbate savo darbą, nuoširdžiai rūpinatės savo moksleiviais – visu tuo aš nė kiek neabejoju. Bet dėl jūsų sistemos, *el sistema Arroyo*, mane kamuoja giliausios abejonės. Sakau tai su didžiausia pagarba jums kaip muzikui. Žvaigždės. Meteorai. Įmantrūs šokiai. Numerologija. Slapti vardai. Mistiniai atskleidimai. Vaikams tai gali daryti įspūdį, bet labai prašau nekišti viso šito man.

Eidamas iš Akademijos – susirūpinęs, prastai nusiteikęs, – jis atsitrenkia į Arojo svainę ir vos nepargriauna jos ant žemės. Jos lazda trankiai nukrinta laiptais. Jis atneša jai atgal lazdą, atsiprašo už negrabumą.

– Neatsiprašinėkite, – sako ji. – Tie laiptai turėtų būti apšviesti, nesuprantu, kodėl visas pastatas toks tamsus ir niūrus. Bet kadangi jūs jau čia, duokite ranką. Man reikia cigarečių, o berniukų siųsti nenoriu, kad neduočiau blogo pavyzdžio.

Jis padeda jai nueiti iki kiosko ant gatvės kampo. Ji eina lėtai, bet jis niekur neskuba. Diena maloni. Jis ima atsileisti.

– Gal norėtumėte išgerti kavos? – pasiūlo jis.

Jie sėdi gatvės kavinėje ir mėgaujasi saulės šiluma.

– Tikiuosi, mano pastabos jūsų neįžeidė, – sako ji. – Turėjau galvoje pastabas apie Aną Magdaleną ir jos poveikį vyrams. Ana Magdalena buvo ne mano tipo moteris, bet iš tiesų ji man visai patiko. O mirties, kuri ją ištiko, niekam nelinkėčiau.

Jis tyli.

– Kaip sakiau, aš ją mokiau, dar jauną. Ji buvo perspektyvi, daug dirbo, rimtai ruošėsi karjerai. Bet jai buvo per sunku iš merginos tapti moterimi. Šokėjoms tai visada sunkus laikotarpis, o jai – ypač. Ji norėjo išsaugoti tyrą savo pavidalą; tyrumas lengvai pasiekiamas, kol esame nesubrendę, bet jai nesisekė, nes naujasis jos kūno moteriškumas nesiliovė rodytis išorėje, nesiliovė reikštis. Tad ji pagaliau pasidavė ir susirado kitų užsiėmimų. Mūsų ryšys nutrūko. Paskui, mirus mano seseriai, ji staiga vėl pasirodė šalia Chuano Sebastijano. Mane tai nustebino – nežinojau, kad jie palaiko ryšius, – bet nieko nesakiau.

– Ji jam tiko, turiu pripažinti, buvo jam gera žmona. Be tokios moters kaip ji jis būtų visai prapuolęs. Ji apsiėmė globoti vaikus – jaunėlis tada buvo dar visai kūdikis – ir tapo jiems motina. Ji ištraukė Chuaną Sebastijaną iš laikrodžių taisyklos, kur jis neturėjo jokios ateities, ir privertė atidaryti Akademiją. Nuo to laiko jis suklestėjo. Todėl nesupraskite manęs klaidingai. Daugeliu požiūrių ji buvo verta tikro pasigėrėjimo.

Jis tyli.

– Chuanas Sebastijanas – mokytas žmogus. Jūs skaitėte jo knygą? Ne? Jis parašė knygą apie savo muzikos filosofiją. Galite ją dar rasti knygynuose. Mano sesuo jam padėjo. Mano sesuo turėjo muzikinį išsilavinimą. Ji buvo puiki pianistė. Jiedu su Chuanu Sebastijanu skambindavo duetus. Tuo tarpu Ana Magdalena, nors yra ar buvo tikrai protinga jauna moteris, nebuvo nei muzikė, nei, kaip čia pasakius, intelektualė. Intelektą jai atstojo įkarštis. Ji perėmė Chuano Sebastijano filosofiją ir karštai ją skleidė. Pritaikė ją šokio pamokoms. Dievas žino, ką tie mažyliai suprato. Simonai, leiskite jūsų paklausti: kaip jūsų sūnus suprato Anos Magdalenos mokymą?

Kaip Dovydas suprato Anos Magdalenos mokymą? Jis jau rengiasi atsakyti, rimtai atsakyti, tik staiga kažkas jam užeina. Ar užplūsta pikto išpuolio prieš senjorą Arojo prisiminimas, ar jis tiesiog pavargo – pavargo racionaliai elgtis, – šito negali pasakyti, bet pajunta, kad jo veidas sugniūžta, o balsas, sklindantis iš gerklės, skamba beveik neatpažįstamai, toks jis perdžiūvęs ir gergždžiantis.

– Mano sūnus, Mersedesa, buvo tas vaikas, kuris rado Aną Magdaleną. Jis buvo jos mirties liudytojas. Šis vaizdas, šis siaubas suteršė jo atsiminimus apie ją. Kadangi, žinote, ji jau buvo mirusi prieš kelias dienas. Joks vaikas neturėtų matyti tokių vaizdų.

– Mano sūnus, jei norite atsakymo į savo klausimą, stengiasi laikytis įsikibęs atsiminimų apie Aną Magdaleną, kokia ji buvo gyva, ir istorijų, kurias jis iš jos išgirdo. Jis norėtų tikėti padangių erdvėmis, kuriose per amžius šoka

skaičiai. Jis norėtų manyti, kad kai jis šoka jos išmokytus šokius, skaičiai nusileidžia ir šoka drauge su juo. Kas dieną pasibaigus pamokoms Ana Magdalena susikviesdavo vaikus pas save, paliesdavo, kaip ji sakė, savo arką – vėliau sužinojau, kad tai paprasčiausias kamertonas, – tada liepdavo jiems užsimerkti ir visiems kartu niūniuoti šią natą. Tai nuramins jų sielas, sakydavo ji, padės joms pajusti dermę su nata, kurią skleidžia žvaigždės, sukdamosi aplink savo ašį. Tai štai, ką norėtų išlaikyti mano sūnus: tą dangišką natą. Įsiliedamas į žvaigždžių šokį, jis norėtų tikėti, kad mes dalyvaujame jų dangiškoje būtyje. Bet kaip, Mersedesa, *kaip jam tai padaryti,* po to, ką jis pamatė?

Mersedesa ištiesia per stalą ranką ir patapšnoja jo alkūnę.

– Nagi, nagi, – sako ji. – Jūs visi išgyvenote daug sunkumų. Gal bus geriausia, jei jūsų sūnus pamirš Akademiją su visais blogais prisiminimais ir pradės lankyti normalią mokyklą su normaliais mokytojais.

Jį užlieja antra didžiulė nuovargio banga. Ką jis čia veikia, ko šnekučiuojasi su šia nepažįstamąja, kuri nieko nesupranta?

– Mano sūnus nėra normalus vaikas, – sako jis. – Labai atsiprašau, aš nekaip jaučiuosi, daugiau nebegaliu. – Jis pamoja padavėjui.

– Jūs nuliūdęs, Simonai. Aš jūsų negaišinsiu. Tik leiskite pasakyti, kad atvykau į Estrelą ne dėl savo svainio, kuris vos mane pakenčia, bet dėl savo sesers vaikų, dviejų sutrikusių berniukų, apie kuriuos niekas negalvoja. Jūsų

sūnus užaugs ir viską pamirš, o kokia jų ateitis? Jie neteko motinos, paskui pamotės ir liko vienų vieni šiame negailestingame vyrų ir vyriškų idėjų pasaulyje. Aš juos apverkiu, Simonai. Jiems reikia švelnumo, visiems vaikams reikia švelnumo, net berniukams. Juos reikia priglausti ir glamonėti, jie turi uosti švelnų moterų aromatą, justi moters prisilietimo švelnumą. Kur jie tai gaus? Jie užaugs nevisaverčiai, neįstengs pražysti.

Švelnumas. Mersedesa jam toli gražu neatrodo švelni – aštri kaip snapas nosis, kaulėtos, artritiškos rankos. Jis sumoka ir atsistoja.

– Man reikia eiti, – sako. – Rytoj Dovydo gimtadienis. Jam sueis septyneri. Reikia pasirengti.

18 SKYRIUS

Inesa pasiryžusi užtikrinti, kad berniuko gimtadienis būtų atšvęstas kaip dera. Pakviesti visi jo draugai iš buvusios Akademijos, kurių adresus jai pavyko surasti, ir berniukai iš to paties daugiabučio, su kuriais jis žaidžia futbolą. Futbolo kamuolio pavidalo tortą užsakė *pasteleria;* parnešė namo ryškiaspalvę asiliuko formos *piñata* ir iš savo draugės Klaudijos pasiskolino menteles, kuriomis vaikai ją sudaužys; pasamdė iliuzionistą, jis rodys fokusus. Jam, Simonui, ji nepasakė, kokia bus gimtadienio dovana, bet jis žino, kad išleista daug pinigų.

Iš pradžių jam kyla impulsas dosnumu nenusileisti Inesai, bet susivaldo: jis mažiau svarbus iš tėvų, todėl ir jo dovana turi būti mažiau svarbi. Sendaikčių krautuvėlės galiniame kambaryje randa būtent tai, ko ieškojo: laivo modelį, labai panašų į tą laivą, kuriuo jie čia atplaukė, su kaminu, propeleriu, kapitono tilteliu ir mažyčiais iš medžio išdrožtais keleiviais, palinkusiais prie turėklų ar vaikštinėjančiais viršutiniame denyje.

Apžiūrinėdamas Estrelos senamiesčio krautuvėles, jis ieško Mersedesos minėtos knygos, senjoro Arojo knygos

apie muziką. Neranda. Nė viename knygyne nėra apie ją girdėję.

– Esu kelis kartus buvęs jo rečitaliuose, – sako vienas knygininkas. – Jis nuostabus pianistas, tikras virtuozas. Net nemaniau, kad dar ir knygas rašo. Jūs tikrai žinote?

Susitarus su Inesa, berniukas šventės išvakarėse nakvoja jo nuomojamame kambaryje, kad ji galėtų paruošti butą.

– Paskutinė tavo naktis, kai esi dar mažas, – sako jis berniukui. – Rytoj tau jau bus septyneri, o septynerių metų berniukas yra didelis.

– Septyni – taurus skaičius, – sako berniukas. – Aš žinau visus tauriuosius skaičius. Nori, išvardysiu?

– Ačiū, ne šį vakarą. Ką dar iš numerologijos jūs mokėtės, išskyrus tauriuosius skaičius? Ar mokėtės apie trupmenas, o gal trupmenų minėti negalima? Nejau nežinai žodžio *numerologija?* Numerologija – tai mokslas, kuriuo senjoras Arojo užsiima savo Akademijoje. Numerologai – žmonės, kurie tiki, kad skaičiai egzistuoja nepriklausomai nuo mūsų. Jie įsitikinę, kad skaičiai išliktų net po didžiojo tvano, kuris paskandintų visa, kas gyva.

– Jei tvanas būtų iš tiesų didelis, iki pat dangaus, nuskęstų ir skaičiai. Tada jau tikrai nieko nebeliktų, tik tamsiosios žvaigždės ir tamsieji skaičiai.

– Tamsiosios žvaigždės? Kas tai?

– Žvaigždės, kurios yra tarp skaisčiųjų žvaigždžių. Jų nematyti, nes jos tamsios.

– Tikriausiai tamsiąsias žvaigždes tu pats būsi išgalvojęs. Kiek aš suprantu numerologiją, ten neminimos

nei tamsiosios žvaigždės, nei tamsieji skaičiai. Be to, numerologai teigia, kad skaičiai neskęsta, kad ir kaip aukštai pakiltų tvano vandenys. Jie neskęsta, nes jie taip pat nekvėpuoja, nevalgo ir negeria. Jie tiesiog egzistuoja. Mes, žmonės, ateiname ir išeiname, keliaujame iš šio gyvenimo į kitą, o skaičiai amžinai išlieka tie patys. Tokie žmonės, kaip senjoras Arojo, apie tai rašo knygas.

– Aš sugalvojau, kaip sugrįžti iš naujo gyvenimo. Nori, pasakysiu? Labai gudru. Pririši prie medžio virvę, labai labai ilgą virvę, o tada, kai pereini į naują gyvenimą, pririši tos virvės kitą galą prie kito medžio. Ir tada, kai nori sugrįžti iš kito gyvenimo, tiesiog eini laikydamasis virvės. Kaip eina žmonės tame *laribinte.*

– Labirinte. Tai labai sumanus, labai išradingas planas. Deja, matau vieną jo trūkumą. Trūkumas toks: kol tu, laikydamasis virvės, plauksi atgal į šitą gyvenimą, tave apsems bangos ir švariai išplaus visus prisiminimus. Kai pasieksi šį krantą, nebeprisiminsi nieko, ką buvai matęs aname. Tarsi niekada nebūtum ten buvęs. Tarsi būtum miegojęs ir nieko nesapnavęs.

– Kodėl?

– Kaip sakiau, todėl, kad būsi paniręs į užmaršties vandenis.

– Bet kodėl? Kam man reikia pamiršti?

– Todėl, kad tokios taisyklės. Negalima grįžti atgal iš kito gyvenimo ir pasakoti, ką ten matei.

– Kodėl tokios taisyklės?

– Taisyklės yra taisyklės. Taisyklės neprivalo aiškintis.

Jos tiesiog yra. Kaip skaičiai. Juk neklausi, *kodėl* yra skaičiai. Šis pasaulis – taisyklių pasaulis. Negalima klausti, *kodėl* jis toks.

– Kodėl?

– Tu jau pradėjai tyčia kvailioti.

Vėliau, kai Dovydas užmiega ant sofos, o jis pats guli lovoje ir klausosi, kaip lubomis šiurendamos laksto pelės, aplanko mintis, kaip vaikas prisimins šiuos jų pokalbius. Jis, Simonas, save laiko protingu, racionaliu žmogumi, kuris protingai ir racionaliai aiškina vaikui, kodėl viskas yra taip, kaip yra. Bet ar jo sausi pamokslėliai geriau tenkina vaiko sielos poreikius negu fantazijos, kurias jam siūlo Akademijoje? Gal reikėtų sutikti, kad jis praleistų šiuos brangiausius metus šokdamas skaičius ir bendraudamas su žvaigždėmis, drauge su Aliośa ir senjoru Arojo; palaukti, kol atėjus tinkamam laikui atsiras ir protas, ir racionalumas?

Virvė nuo vieno kranto prie kito: reikėtų apie tai papasakoti senjorui Arojo, pasiųsti jam raštelį. „Mano sūnus, tas pats, kuris sako, kad jums žinomas jo tikrasis vardas, sugalvojo mūsų visų išsigelbėjimo planą: virvinį tiltą nuo vieno kranto iki kito, jo laikydamosi sielos galėtų pamažėle pereiti vandenyną – vienos keliautų į naują gyvenimą, kitos grįžtų į senąjį. Jei egzistuotų toks tiltas, sako mano sūnus, užmarščiai galėtų ateiti galas. Visi tada žinotume, kas esame, ir galėtume džiaugtis."

Tikrai reikėtų parašyti senjorui Arojo. Ne šiaip raštelį, bet ilgesnį, išsamesnį laišką ir išsakyti tai, ką būtų galėjęs pasakyti, jei nebūtų taip paskubomis išlėkęs iš ano jų

susitikimo. Jei nesijaustų toks mieguistas, toks apsnūdęs, įsijungtų šviesą ir imtų rašyti. „Gerbiamasis Chuanai Sebastijanai, atleiskite man už susierzinimą, kurį parodžiau šį rytą. Šiuo metu gyvenu neramius laikus, nors, suprantama, našta, kurią man tenka nešti, kur kas lengvesnė už jūsiškę. Kalbant konkrečiau, jaučiuosi kaip valtis be irklų (vartoju gerai žinomą metaforą), vis labiau tolstanti nuo sausumos. Kaip čia yra? Leiskite kalbėti atvirai. Nepaisant įtemptų proto pastangų, aš niekaip neįstengiu patikėti skaičiais, aukštesniaisiais skaičiais, aukštumos skaičiais, kuriais tikite jūs ir, regis, visi, kas tik yra susiję su jūsų Akademija, tarp jų ir mano sūnus Dovydas. Nieko nesuprantu apie skaičius, visiškai ničnieko, nuo pradžios iki pabaigos. Jūsų tikėjimas jais (tikriausiai) jums padėjo ištverti šiuos sunkius laikus, tačiau man jis svetimas, ir todėl esu irzlus, sudirgęs, linkęs netikėtai pratrūkti (kaip pats matėte šį rytą) – tiesą pasakius, darausi žmogumi, kurį sunku ištverti ne tik aplinkiniams, bet ir man pačiam.

Atsakymas ateis, kai jo mažiausiai tikėsitės. O gal ir neateis. Žinote, aš, kitaip negu jūs, Chuanai Sebastijanai, nemėgstu paradoksų. Ar tai privalau daryti, jei noriu pasiekti dvasios ramybę: nuryti visus paradoksus, vos jie kyla? Ir jei jau pradėjome aiškintis, gal padėsite man suprasti, kodėl jūsų mokomas vaikas, paprašius paaiškinti skaičius, atsako, kad jų paaiškinti neįmanoma, galima tik sušokti? Tas pats vaikas prieš pradėdamas mokytis jūsų Akademijoje bijojo žengti nuo vieno grindinio akmens ant kito, kad neįkristų į plyšį ir neištirptų nebūtyje. O da-

bar ramiausiai šoka, nepaisydamas plyšių. *Kokių magiškų galių turi šokis?*"

Jam reikėtų tai padaryti. Reikėtų parašyti tą laišką. Bet ar Chuanas Sebastijanas atrašys? Jam neatrodo, kad Chuanas Sebastijanas iš tų žmonių, kurie vidurnaktį keliasi iš lovos, kad numestų virvę gal ir ne skęstančiam, bet jau tikrai be irklų plūduriuojančiam žmogui.

Grimztant į miegą jį aplanko prisiminimas iš futlobo žaidynių parke: nųleidęs galvą, sugniaužęs kumščius berniukas bėga, bėga pirmyn tarsi nesustabdoma jėga. Kodėl, kodėl, kodėl jį, tokį kupiną gyvybės ir gyvenimo – šito, dabartinio gyvenimo, – taip domina kitas?

Pirmieji į šventę ateina du berniukai iš apatinio buto, broliai, kurie nesmagiai jaučiasi su tvarkingais marškiniais ir šortais, priglostytais sudrėkintais plaukais. Jie skubiai paduoda dovaną, įvyniotą į spalvotą popierių, o Dovydas ją padeda į kampą, kuriame tam paliko vietos.

– Tai mano dovanų krūva, – paskelbia jis. – Neišvyniosiu jų, kol visi neišeis.

Krūvoje jau guli seserų ūkyje dovanotos marionetės ir jo, Simono, dovana – laivas, supakuotas į kartono dėžę ir perrištas kaspinu.

Skambina į duris, Dovydas bėga įleisti naujų svečių ir priimti naujų dovanų.

Kadangi vaišinti vaikus užkandžiais pasisiūlė Diegas, jam nelabai yra ko veikti. Jis įtaria, kad daugelis svečių

Diegą laiko berniuko tėvu, o jį, Simoną, – seneliu ar kokiu kitu dar tolimesniu giminaičiu.

Šventė smagi, nors grupelė vaikų iš Akademijos laikosi atokiau nuo triukšmingesnių daugiabučio vaikų ir glaudžiasi viename kampe, tyliai šnibždėdamiesi. Inesa madingai sugarbanotais plaukais, su elegantiška juoda ir balta suknele – motina, kuria vaikas visais požiūriai gali didžiuotis, – atrodo viskuo patenkinta.

– Graži suknelė, – sako jis. – Tau tinka.

– Ačiū, – atsako ji. – Laikas pjaustyti gimtadienio tortą. Galėtum jį atnešti?

Tad jam tenka garbė atnešti ant stalo didžiulį gimtadienio tortą, įtaisytą ant žalio marcipaninio padėklo, ir geraširdiškai šypsotis, kai Dovydas vienu garsiu *fūūūf* užpučia visas septynias žvakutes.

– Bravo! – sako Inesa. – Dabar sugalvok norą.

– Aš jau sugalvojau norą, – sako berniukas. – Tai paslaptis. Aš jos niekam nesakysiu.

– Net man? – klausia Diegas. – Net tiesiai į ausį? – Jis intymiai palenkia galvą.

– Ne, – atsako berniukas.

Pjaunant tortą nutinka nesmagumas: įsmeigus peilį, suskyla šokoladinis lukštas ir tortas pasidalija į dvi nelygias puses, iš kurių viena nurieda nuo padėklo ir subyra ant stalo, apversdama limonado stiklinę.

Pergalingai šaukdamas Dovydas iškelia peilį aukštai virš galvos:

– Žemės drebėjimas!

Inesa skubiai viską sutvarko.

– Atsargiai su peiliu, – sako ji. – Gali ką nors sužeisti.

– Šiandien mano gimimo diena, aš darysiu, ką norėsiu.

Skamba telefonas. Tai iliuzionistas. Jis vėluos, pasirodys tik už kokių keturiasdešimt penkių minučių, gal valandos. Inesa įniršusi meta ragelį.

– Kas taip tvarko verslą? – šūkteli ji.

Bute per daug vaikų. Diegas iš baliono suformavo manekeną su didelėmis ausimis; berniukai pradeda jį vaikytis. Jie laksto po kambarius, apverčia baldus. Bolivaras pakyla iš savo guolio virtuvėje ir ateina pas juos. Vaikai išsigandę traukiasi. Jam, Simonui, tenka prilaikyti šunį už antkaklio.

– Jo vardas Bolivaras, – paskelbia Dovydas. – Jis neįkas, jis kanda tik blogiems žmonėms.

– Galima jį paglostyti? – klausia viena iš mergaičių.

– Bolivaras šiuo metu nelabai draugiškai nusiteikęs, – atsako jis, Simonas. – Po pietų jis pratęs miegoti. Įpročiai jam labai svarbūs. – Ir jis jėga nustumia Bolivarą atgal į virtuvę.

Laimė, Diegas įkalba triukšmingesnius berniukus, su jais ir Dovydą, eiti į parką pažaisti futbolo. Jiedu su Inesa pasilieka rūpintis tylesniaisiais. Paskui visi kartu grįžta futbolininkai, suryja likusį tortą ir sausainius.

Į duris pabeldžia. Ant slenksčio stovi iliuzionistas, iš pažiūros susijaukęs žmogelis rausvais skruostais su cilindru ir fraku, rankoje laiko pintinę. Inesa neleidžia jam nė prasižioti.

– Per vėlu! – sušunka ji. – Kas taip elgiasi su klientais? Eikit iš čia! Negausite iš mūsų nė grašio!

Svečiai išsiskirsto. Dovydas pasiima žirkles ir išpakuoja dovanas. Išvynioja Inesos ir Diego dovaną.

– Gitara! – sako jis.

– Tai ukulelė, – pataiso Diegas. – Dar yra knygelė, kurioje aiškinama, kaip ja groti.

Berniukas paliečia ukulelės stygas, išgauna nedarnų akordą.

– Pirmiausia ją reikia suderinti, – sako Diegas. – Duok, parodysiu.

– Ne dabar, – sako berniukas. Jis išvynioja jo, Simono, dovaną. – Kaip puiku! – šūkteli. – Galėsim išsinešti jį į parką ir paleisti plaukioti?

– Tai modelis, – atsako jis. – Nežinau, ar gerai plauks, ar neapvirs. Galim išmėginti vonioje.

Jie prileidžia vonią vandens. Laivas linksmai plaukia, nematyti nė mažiausių ženklų, kad galėtų apvirsti.

– Puiku! – pakartoja berniukas. – Tai geriausia mano dovana.

– Kai išmoksi groti ukulele, ji bus tavo geriausia dovana, – sako jis. – Ukulelė – tai ne paprastas modelis, o tikras daiktas, tikras muzikos instrumentas. Ar jau padėkojai Inesai ir Diegui?

– Chuanas Pablas sako, kad Akademija – lepūnėlių mokykla. Jis sako, kad Akademijoje mokosi tik lepūnėliai.

Jis pažįsta Chuaną Pablą: tai vienas daugiabutyje gyvenančių berniukų, vyresnis ir stambesnis už Dovydą.

– Chuanas Pablas niekada į Akademiją nė kojos nebuvo įkėlęs. Jis neturi jokio supratimo, kas ten vyksta. Jei tu būtum lepūnėlis, nejaugi Bolivaras leistų, kad tu jį valdytum – Bolivaras, kuris kitame gyvenime tikrai bus vilkas?

Jam išeinant, Inesa pagauna jį tarpduryje ir įkiša į rankas kažkokius popierius.

– Čia laiškas iš Akademijos ir samdomų mokytojų skelbimai iš vakar dienos laikraščio. Reikia parinkti Dovydui mokytoją. Aš pažymėjau tuos, kurie galėtų tikti. Ilgiau nebegalime laukti.

Laiškas, adresuotas ir jam, ir Inesai, yra ne iš senjoro Arojo akademijos, o iš Dainavimo akademijos. Dėl ypatingai aukštų šį ketvirtį priimamiems moksleiviams taikomų kriterijų, pranešama laiške, Dovydui, deja, vietos nėra. Ir dėkojama jiems už susidomėjimą.

Su šiuo laišku rankoje jis kitą rytą sugrįžta į Šokio akademiją.

Niūriai atsisėda valgomajame.

– Pasakykite senjorui Arojo, kad aš atėjau, – nurodo jis Aliošai. – Sakykite, kad neišeisiu, kol nepasikalbėsiu su juo.

Po kelių minučių pasirodo pats mokytojas.

– Senjore Simonai! Jūs sugrįžote!

– Taip, aš sugrįžau. Jūs labai užsiėmęs žmogus, senjore Arojo, todėl kalbėsiu trumpai. Aną kartą jums minėjau, kad pateikėme prašymą priimti Dovydą į Dainavimo akademiją. Šis prašymas buvo atmestas. Mums liko pasirinkimas: valstybinė mokykla arba privatus mokytojas.

– Aš nuo jūsų nuslėpiau kai kuriuos faktus, apie kuriuos jums reikėjo žinoti. Mudu su partnere Inesa išvykome iš Noviljos ir atvažiavome į Estrelą, nes bėgome nuo įstatymo. Ne dėl to, kad būtume blogi žmonės, bet dėl to, kad Noviljos valdžia norėjo iš mūsų atimti Dovydą dėl priežasčių, apie kurias dabar nesiplėsime, ir atiduoti jį mokytis į valdišką internatą. Mes pasipriešinome. Todėl, tiksliai kalbant, mudu su Inesa esame nusižengę įstatymams.

– Mes atsivežėme Dovydą čia ir radome jam namus jūsų Akademijoje – kaip pasirodė, laikinus namus. Dabar pasakysiu, ką norėjau pasakyti. Jei mes užrašysime Dovydą į valdišką mokyklą, turime pagrindo tikėtis, kad ten nustatys jo tapatybę ir parsiųs jį atgal į Noviliją. Todėl vengiame valdiškų mokyklų. Papildomų sunkumų kelia visuotinis gyventojų surašymas, kuris prasidės už mažiau nei mėnesio. Mums teks slėpti nuo surašinėtojų visus jo buvimo pėdsakus.

– Aš irgi slėpsiu savo sūnus. Dovydas galės būti su jais. Šiame pastate pakanka tamsių užkaborių.

– Kodėl jums reikės slėpti savo sūnus?

– Jie nebuvo surašyti per paskutinį gyventojų surašymą, jie neturi numerių, todėl neegzistuoja. Jie vaiduokliai. Bet tęskite. Jūs pasakojote, kad ketinate vengti valstybinių mokyklų.

– Taip. Inesa norėtų pasamdyti Dovydui privatų mokytoją. Vieną mes jau išmėginome. Eksperimentas nepavyko. Berniuko stipri valia. Jis pratęs, kad viskas būtų taip,

kaip jis nori. Jam reikia tapti visuomeniškesniam. Jam reikia mokytis klasėje, su kitais vaikais, vadovaujamam mokytojo, kurį jis gerbtų.

– Aš puikiai žinau, kad jūsų finansinė padėtis sunki, senjore Arojo. Jei jums pavyks sugalvoti, kaip vėl atidaryti Akademiją ir jei Dovydas galės į ją sugrįžti, siūlau jums savo neatlygintinas paslaugas. Galiu dirbti sargu – šluoti, valyti, nešioti malkas ir taip toliau. Galiu padėti prižiūrėti vaikus, gyvenančius internate. Nebijau fizinio darbo. Noviljoje dirbau uosto krovėju.

– Gal aš ir nesu Dovydo tėvas, bet išlieku jo globėjas ir prižiūrėtojas. Deja, jis, atrodo, nebejunta man tokios pagarbos kaip anksčiau. Iš dalies taip yra dėl nesutvarkytos jo dabartinės padėties. Jis mane niekina kaip senį, kuris nuolatos sekioja jam iš paskos, grūmoja pirštu ir nurodinėja, kaip elgtis. Bet jus, senjore Arojo, jis gerbia; jus ir jūsų velionę žmoną.

– Jei vėl atidarysite Akademiją, esu įsitikinęs, kad jūsų buvę moksleiviai sugrįš. Dovydas pirmasis. Neapsimetu, kad suprantu jūsų filosofiją, bet aiškiai matau, kad jūsų globoje berniukui gerai.

– Ką pasakysite?

Senjoras Arojo klausėsi jo labai įdėmiai, nė karto nepertraukė. Dabar jis prabyla.

– Senjore Simonai, kadangi jūs kalbėjote su manimi atvirai, aš irgi būsiu jums atviras. Sakote, kad jūsų sūnus jus niekina. Iš tikrųjų taip nėra. Jis jus myli ir jumis žavisi, nors ir ne visada linkęs paklusti. Jis pasididžiuodamas

man pasakoja, kad kai dirbote krovėju, nešiodavote sunkiausius krovinius, sunkesnius negu visi jaunieji jūsų bendradarbiai. Tačiau jis jums prikaišioja dėl to, kad jūs, nors ir elgiatės kaip jo tėvas, iš tiesų nežinote, kas jis yra. Jums tai žinoma. Esame apie tai kalbėję.

– Jis ne šiaip sau man dėl to prikaišioja, senjore Arojo, jis man dėl to tiesiai išmetinėja.

– Jis jums išmetinėja, o jus tai skaudina, taip ir turi būti. Leiskite man kitais žodžiais pakartoti tai, ką sakiau, kai mes buvome aną kartą susitikę, ir galbūt pasiūlyti jums šiokią tokią paguodą.

– Mes, kiekvienas iš mūsų, esame patyrę, ką reiškia atvykti į naują šalį ir gauti naują tapatybę. Kiekvienas iš mūsų gyvename su vardu, kuris nėra mūsų. Bet mes prie to greitai priprantame – prie šito naujo, išgalvoto gyvenimo.

– Jūsų sūnus yra išimtis. Jis neįprastai aštriai junta, koks melagingas jo naujasis gyvenimas. Jis nepasidavė spaudimui, skatinančiam pamiršti. Negaliu pasakyti, ką jis prisimena, bet tarp jo prisiminimų yra tai, ką jis laiko savo tikruoju vardu. Koks tas vardas? Šito aš irgi negaliu pasakyti. Jis atsisako jį pasakyti, o gal negali to padaryti, aš nežinau. Apskritai imant, gal bus geriausia, jei tai išliks paslaptis. Kaip jūs pats anądien sakėte, koks mums skirtumas, ar mes jį vadinsime Dovydu, ar Tomu, ar šešiasdešimt šešiais, ar devyniasdešimt devyniais, Alfa arba Omega? Ar atskleidus jo tikrąjį vardą mums sudrebės žemė po kojomis, ar nukris iš dangaus žvaigždės? Žinoma, ne.

– Tebūnie tai jums paguoda. Jūs ne pirmas iš tėvų, kuriems tai užginta, ir ne paskutinis.

– Dabar apie kitus dalykus. Jūs siūlote Akademijai savo paslaugas. Dėkoju. Esu linkęs jas priimti ir išreikšti dėkingumą. Mano velionės žmonos sesuo irgi geraširdiškai pasisiūlė pagelbėti. Ji – nežinau, ar esu jums tai sakęs, – yra garsi mokytoja, nors ir priklauso kitokiai mokyklai. Be to, mano siekiui vėl atidaryti Akademiją pritariama ir kitur. Visa tai skatina mane tikėtis, kad pavyks įveikti šiuo metu kilusius sunkumus. Tačiau dar šiek tiek palaukite, kol aš apsispręsiu galutinai.

Pokalbis tuo ir baigiasi. Jis išeina. *Šiuo metu kilusius sunkumus,* prisiminus šį sakinį, jam darosi nesmagu. Ar senjoras Arojo bent įsivaizduoja, kokie jo sunkumai? Kiek ilgai dar pavyks slėpti tiesą apie Aną Magdaleną? Juo ilgiau Dmitrijus išbus ligoninėje, bergždžiai leisdamas laiką, tuo didesnė tikimybė, kad pradės bičiuliams girtis, jog ledinė mokytojo žmona neįstengė atsispirti jo kerams. Gandai pasklis tarsi miško gaisras. Žmonės pradės šaipytis Arojo už akių, iš tragiško herojaus jis virs komedijos personažu. Jam, Simonui, reikėjo sugalvoti būdą, kaip jį įspėti, kad, prasidėjus paskaloms ir šnibždesiams, būtų pasirengęs.

Ir dar laiškai, kaltinimus patvirtinantys laiškai! Seniai reikėjo juos sudeginti. *Te quiero apasionadamente.* Tūkstantąjį kartą prakeikia save, kam įsipainiojo į Dmitrijaus reikalus.

19 SKYRIUS

Tokios irzlios nuotaikos jis pareina namo ir prie savo durų randa tįsantį ne ką kitą, kaip Dmitrijų, apsirengusį ligoninės sanitaro uniforma, kiaurai permirkusį – vėl pradėjo lyti, – tačiau plačiai besišypsantį.

– Labas, Simonai. Baisus oras, ką? Įleisi mane vidun?

– Ne, neįleisiu. Kaip tu čia patekai? Ar Dovydas su tavim?

– Dovydas apie tai nieko nežino. Atėjau be niekieno pagalbos: iš pradžių važiavau autobusu, paskui ėjau pėsčias. Niekas į mane ne nepažvelgė. Brrr! Šalta. Kažin ką atiduočiau už puodelį karštos arbatos!

– Ko tu čia atėjai, Dmitrijau?

Dmitrijus sukikena.

– Nieko sau staigmena, ar ne? Gaila, kad nematai savo veido. *Pagalba ir bendrininkavimas:* taip ir matau, kaip tavo galvoje sukasi šitie žodžiai. Pagalba nusikaltėliui ir bendrininkavimas su juo. Nesijaudink. Tuoj išeisiu. Ir daugiau manęs nebematysi, bent šiame gyvenime. Nagi, įsileisk.

Jis atrakina duris. Dmitrijus įeina, nutraukia nuo lovos lovatiesę ir įsisupa į ją.

– Jau geriau! – sako. – Nori sužinoti, ko aš atėjau? Tuoj pasakysiu, atidžiai klausyk. Kai pradės aušti, vos už keleto trumpų valandų, aš jau eisiu keliu į šiaurę, į druskos kasyklas. Toks mano sprendimas, mano galutinis sprendimas. Prisistatysiu į druskos kasyklas ir kas žino, kuo tai baigsis. Man nuolat visi sako: „Dmitrijau, tu kaip lokys, tavęs niekas neįveiks." Na, gal kadaise taip ir buvo, bet dabar jau nebe. Prievartinis darbas, grandinės, duona ir vanduo – kas žino, kiek man pavyks ištverti, kol pulsiu ant kelių ir imsiu maldauti: „Pakaks! Sunaikinkite mane! Meldžiu *coup de grâce*[*]*!*"

– Šiame nelemtame mieste yra tik du protingi žmonės, Simonai, tai tu ir senjoras Arojo, bet apie senjorą Arojo negali būti nė kalbos, būtų nepadoru, juk aš esu jo žmonos žudikas ir taip toliau. Vadinasi, lieki tik tu. Su tavimi aš dar galiu kalbėtis. Tu manai, kad aš per daug kalbu, aš pats tai žinau, ir tam tikra prasme tu teisus, aš kartais galiu būti įkyrus. Bet pažvelk į tai mano akimis. Kas aš toks, kai nekalbu, kai nemėginu pasiaiškinti? Jautis. Niekas. Gal psichopatas. Galbūt. Bet tikrai niekas, visiškas nulis, be vietos pasaulyje. Tu šito nesupranti, ar ne? Tu visad šykštėjai žodžių. Tu pasveri ir patikrini kiekvieną žodį prieš išleisdamas į pasaulį. Na, bet visokių yra, visokių reikia.

– Aš mylėjau tą moterį, Simonai. Tą pačią akimirką, kai ją pamačiau, supratau, kad ji mano žvaigždė, mano lemtis. Mano gyvenime atsivėrė tuštuma, kurią ji, tik ji

* Malonės smūgis (kai užmušama iš pasigailėjimo, kad nebesikankintų), (pranc.)

viena galėjo užpildyti. Jei nori žinoti tiesą, aš ją myliu iki šiol, Aną Magdaleną, nors ji palaidota žemėje ar sudeginta ir virtusi pelenais, šito man niekas nepasakė. *Tai kas?* – paklausi tu, – *žmonės įsimyli kasdien.* Bet ne taip, kaip įsimylėjau aš. Visiškai aišku, kad buvau jos nevertas. Ar tu supranti? Ar supranti, ką tai reiškia būti su moterimi, būti su ja pačia pilniausia prasme, delikačiai sakau aš, kai pamiršti, kur esi, kai laikas sustoja – kalbu apie tokį buvimą su moterimi, ekstazę, kai tu esi joje ir ji yra tavyje – ką tai reiškia šitaip būti su ja ir vis tiek giliai sieloje suvokti, kad visa tai yra kažkas neteisingo, ne blogo moraline prasme, moralė man niekad pernelyg nerūpėjo, aš visad buvau savarankiškas, moraliai savarankiškas, bet klaidingo kosmine prasme, tarsi dangaus planetos virš jūsų galvų būtų ne taip surikiuotos, tarsi jos kartotų: *ne, ne, ne!* Ar tu supranti? Ne, žinoma, nesupranti, ir kas galėtų tave kaltinti. Aš netikusiai aiškinu.

– Kaip jau sakiau, aš buvau jos nevertas, Anos Magdalenos. Tai pagaliau ir yra esmė. Manęs neturėjo būti jos lovoje. Tai buvo neteisinga. Tai buvo įžeidimas – žvaigždžių ar ko kito, net pats nežinau. Šis jausmas mane kamavo, neaiškus jausmas, ir jis niekur nedingo. Ar gali tai suprasti? Ar bent nujauti?

– Man nė kiek nerūpi tavo jausmai, Dmitrijau, nei ankstesni, nei esami. Man visai nereikia, kad tai pasakotum. Aš tavęs neskatinu to daryti.

– Suprantama, kad neskatini! Niekas kitas negalėtų labiau už tave gerbti mano teisės į privatumą. Tu padorus

žmogus, Simonai, vienas iš tų retų tikrai padorių žmonių. Bet aš nenoriu privatumo! Aš noriu būti žmogus, o būti žmogumi – tai būti kalbančiu gyvūnu. Todėl aš tau viską ir pasakoju: kad vėl galėčiau tapti žmogumi, kad girdėčiau iš šitos krūtinės, Dmitrijaus krūtinės, sklindantį žmogaus balsą! Ir jei negaliu šito papasakoti tau, kam aš papasakosiu? Kas lieka? Tad klausyk manęs: mudu su ja, ji ir aš, tai darydavome, mes mylėdavomės, kur įstengdami, kai tik turėdavomė laisvą valandą ar net minutę, ar dvi, ar tris. Aš juk galiu atvirai apie tai kalbėti, tiesa? Nes aš nuo tavęs neturiu paslapčių, Simonai – po to, kai perskaitei laiškus, kurių skaityti neturėjai.

– Ana Magdalena. Tu ją matei, Simonai, tu negali nesutikti, kad ji buvo gražuolė, tikra gražuolė, neabejotina, nepriekaištinga nuo galvos iki kojų. Aš turėjau didžiuotis, kad laikau glėbyje tokią gražuolę, bet nesididžiavau. Ne, man buvo gėda. Nes ji nusipelnė geresnio – geresnio už bjaurų, gauruotą, niekingą neišmanėlį, koks esu aš. Mąstau apie vėsias jos rankas, vėsias tarsi marmuras, kaip jos mane apkabina, kaip traukia į save – *mane! mane!* – ir purtau galvą. Kažkas čia negerai, Simonai, kažkas labai negerai. Gražuolė ir pabaisa. Todėl aš ir pavartojau žodį *kosminis.* Kažkokia žvaigždžių ir planetų klaida, kažkokia painiava.

– Tu nenori manęs skatinti, ir aš tai vertinu, tikrai. Tu elgiesi pagarbiai. Tačiau negali būti, kad nepagalvojai, kaip jautėsi Ana Magdalena. Nes jei aš tikrai buvau jos nevertas ir tuo nė kiek neabejoju, tai ką ji veikė mano lovoje? Atsakau tau, Simonai: *aš tikrai nežinau.* Ką ji įžvelgė

manyje, turėdama vyrą, tūkstantį kartų už ją vertesnį, vyrą, kuris ją mylėjo ir kuris įrodė šią meilę, ar bent jau taip ji man sakė?

– Neabejoju, kad tau ateis į galvą žodis *noras:* tikriausiai Ana Magdalena užsinorėjo to, ką galėjau jai pasiūlyti. Bet tai netiesa! Norai buvo tik mano. O jos – švelnumas ir malonė, tarsi deivė būtų nusileidusi žemėn suteikti malonės mirtingajam, kad jis pajustų nemirtingumą. Man reikėjo ją garbinti, ir aš garbinau, aš tikrai garbinau iki tos lemtingos dienos, kai viskas sugriuvo. Todėl aš išvykstu į druskos kasyklas, Simonai: dėl savo nedėkingumo. Tai baisi nuodėmė, nedėkingumas, gal blogiausia iš visų. Iš kur jis atsirado, tas mano nedėkingumas? Kas žino. Juk sakoma: žmogaus širdis kaip tamsus miškas. Aš buvau dėkingas Anai Magdalenai, tik staiga vieną dieną *bum!* – ir tapau nedėkingas, per vieną akimirką.

– Ir kodėl? Kodėl aš jai padariau tą paskutinį, baisiausią dalyką? Daužau savo galvą – *kodėl, tu kvaily, kodėl, kodėl?* – bet atsakymo nėra. Aš gailiuosi dėl to, čia nėra jokių abejonių. Jei galėčiau ją susigrąžinti iš ten, kur ji dabar, iš žemėje iškastos duobės ar dulkių, išbarstytų ant bangų, tuojau pat taip ir padaryčiau. Šliaužiočiau priešais ją keliais, sakyčiau: *Angele mano, tūkstantį kartų atsiprašau* (aš ją kartais taip vadindavau, *mano angele*), *daugiau taip nebedarysiu.* Bet atgaila neveiksminga – nei atgaila, nei apgailestavimai. Laiko strėlė: jos neapgręši. Kelio atgal nėra.

– Ligoninėje niekas tokių dalykų nesupranta. Grožis, malonė, dėkingumas – visa tai jiems kaip užversta knyga.

Jie lenda į mano galvą su savo lempomis, mikroskopais ir teleskopais, ieško, kurioje vietoje persikryžiavo laidai, kuris jungiklis įjungtas, nors turėtų būti išjungtas. *Gedimas ne mano galvoje, o mano sieloje!* – sakau jiems, bet jie, žinoma, manęs nepaiso. Arba duoda vaistų. *Išgerk šitų vaistų,* sako, *pažiūrėsim, gal bus geriau.* – *Vaistai manęs neveikia,* sakau aš jiems, *mane paveiks tiktai rimbas! Plakite mane rimbu!*

– Mane paveiks tik rimbas, Simonai, rimbas ir druskos kasyklos. Viskas. Ačiū, kad mane išklausei. Pažadu, nuo šiol mano lūpos užčiauptos. Iš jų daugiau nebenuskambės šventas Anos Magdalenos vardas. Metų metus tylėdamas sunkiai dirbsiu, kasdamas druską geriesiems šio krašto gyventojams, kol vieną dieną nebeteksiu jėgų. Mano širdis, mano ištikima seno lokio širdis, sustos. O kai iškvėpsiu paskutinį atodūsį, nusileis palaimintoji Ana Magdalena, vėsi ir graži kaip visada, ir pridės pirštą man prie lūpų. *Eikš, Dmitrijau,* pasakys ji, *eime su manimi į kitą gyvenimą, kuriame praeitis pamiršta ir už ją atleista.* Štai kaip aš viską įsivaizduoju.

Kai Dmitrijus taria žodžius *pamiršta ir atleista*, jo balsas nutrūksta. Akyse žvilga ašaros. Jis, Simonas, nenoromis susijaudina. Paskui Dmitrijus atsipeikėja.

– Dabar turiu paklausti, – sako jis. – Ar galiu čia pernakvoti? Numigti, sukaupti jėgas? Nes rytoj laukia ilga, sunki diena.

– Jei pažadi, kad iš pat ryto išeisi, ir jei prisieki, kad aš daugiau niekada – niekada – tavęs nebematysiu, tada taip, gali čia pernakvoti.

– Prisiekiu! Daugiau niekada! Prisiekiu savo motina! Ačiū tau, Simonai. Tu tikras bičiulis. Kas galėjo pamanyti, kad tu, teisingiausias ir sąžiningiausias žmogus mieste, galiausiai tapsi nusikaltėlio pagalbininku ir bendrininku. Dar vienas prašymas. Gal gali man paskolinti kokius nors drabužius? Pasisiūlyčiau juos nupirkti, bet neturiu pinigų, ligoninėje iš manęs viską atėmė.

– Aš tau duosiu drabužius, duosiu pinigų, duosiu, ko tik nori, kad tik galėčiau tavimi atsikratyti.

– Tavo dosnumas verčia mane gėdytis. Tikrai. Aš tave nuskriaudžiau, Simonai. Šaipiausi iš tavęs tau už nugaros. Tu šito nežinojai, tiesa?

– Daugybė žmonių šaiposi iš manęs man už nugaros. Aš prie to pratęs. Manęs tai neveikia.

– Žinai, ką apie tave sakė Ana Magdalena? Sakė, kad tu apsimeti garbingu piliečiu ir racionaliu žmogumi, bet iš tikrųjų esi tik pasimetęs vaikas. Taip ji ir sakė: vaikas, kuris nežino, nei kur jis gyvena, nei ko nori. Įžvalgi moteris, kaip manai? O štai tu, sakė ji, – tai yra, aš, Dmitrijus, – tu bent jau žinai, ko nori, bent jau tai galima apie tave pasakyti. Ir tai tiesa! Aš visada žinojau, ko noriu, ir ji mane už tai mylėjo. Moterys myli vyrus, kurie žino, ko nori, kurie neabejoja ir negaišta.

– Ir dar kai kas, Simonai, jau paskutinis prašymas. Gal gaučiau ko nors užvalgyti, kad pasistiprinčiau prieš kelionę?

– Imk iš spintelės, ką tik nori. Aš einu pasivaikščioti. Man reikia pakvėpuoti grynu oru. Užtruksiu.

Kai jis po valandos grįžta, Dmitrijus miega jo lovoje. Naktį jį pažadina jo knarkimas. Jis atsikelia nuo sofos ir papurto jį.

– Tu knarki, – sako. Dmitrijus sunkiai atsidūsta ir apsiverčia. Po minutės vėl pasigirsta knarkimas.

Kai jis vėl atsibunda, medžiuose jau čiulba paukščiai. Labai šalta. Dmitrijus neramiai vaikštinėja po kambarį.

– Man reikia eiti, – sukužda jis. – Kažką sakei apie pinigus ir drabužius?

Jis atsikelia, įjungia šviesą, suieško Dmitrijui marškinius ir kelnes. Jiedu to paties ūgio, bet Dmitrijus platesnių pečių ir krūtinės, storesnio liemens: marškiniai vos susisega. Jis duoda Dmitrijui šimtą realų iš savo piniginės.

– Paimk mano paltą, – sako. – Jis kabo už durų.

– Esu amžinai dėkingas, – sako Dmitrijus. – O dabar turiu keliauti pasitikti savo lemties. Atsisveikink už mane su jaunuoliu. Jei kas nors pradės šniukštinėti, pasakyk, kad išvažiavau traukiniu į Novilją. – Jis patyli. – Simonai, aš tau pasakiau, kad iš ligoninės išėjau pats. Tai ne visa tiesa. Tiesą pasakius, tai visiškas melas. Man padėjo tavo berniukas. Kaip? Aš jam paskambinau. *Dmitrijus trokšta laisvės*, pasakiau. *Gal gali padėti?* Po valandos jis prisistatė ir išvedė mane laukan, lygiai taip pat kaip pirmą kartą. Be jokių kliūčių. Niekas mūsų nepastebėjo. Neįtikėtina. Tarsi būtume nematomi. Tai viskas. Pamaniau, pasakysiu tau, kad tarp mūsų būtų viskas aišku.

20 SKYRIUS

Klaudija ir Inesa planuoja surengti *Modas Modernas* naujų pavasario madų šou. *Modas Modernas* dar niekada nebuvo rengiami šou; kol abi moterys užsiėmusios – prižiūri siuvėjas, samdo modelius ir užsakinėja reklamą, – Diegui paskirta rūpintis berniuku. Bet Diegas to nepajėgia. Jis Estreloje susirado naujų draugų ir beveik visą laiką leidžia su jais. Kartais negrįžta per naktį, paskui pareina auštant ir miega iki pusiaudienio. Inesa jį bara, bet jis nekreipia dėmesio.

– Aš ne auklė, – sako jis. – Jei nori auklės, pasisamdyk.

Visa tai Dovydas papasakoja jam, Simonui. Berniukas, kuriam nusibodo vienam sėdėti namie, lydi jį išvežiojant reklamas dviračiu. Jiems gerai sekasi kartu dirbti. Berniuko energija atrodo beribė. Jis bėgioja nuo vieno namo prie kito ir kaišioja į pašto dėžes lankstinukus, atveriančius stebuklų pasaulį: ne tik tamsoje švytinį raktų pakabuką ir stebuklingą diržą, kuris jums miegant tirpdo riebalus, ir elektrošunį, kuris ima loti kaskart suskambus durų skambučiui, bet ir senjorą Viktriks, astralo konsultantę, pas kurią patenkama tik iš anksto susitarus, apatinių baltinių demonstruotoją Brandę, su ja irgi reikia tartis iš

anksto, ir klouną Ferdį, jis tikrai pagyvins jūsų rengiamą pobūvį; jau nekalbant apie maisto gaminimo kursus, meditacijos užsiėmimus, pykčio valdymo kursus ir dvi picas už vienos kainą.

– Ką tai reiškia, Simonai? – klausia berniukas, iškėlęs lankstinuką, išspausdintą ant pigaus rudo popieriaus.

„Žmogus kaip visų daiktų matuotojas“, parašyta lankstinuke. *Garsaus mokslininko dr. Chavjero Moreno paskaita. Tolesnių studijų institutas, ketvirtadienio paskaitų serija, 8 val. vakaro. Įėjimas nemokamas, bus renkamos aukos.*

– Tiksliai nežinau. Turbūt apie žemės matavimą. Matuotojas – tai matininkas, žmogus, kuris suskirsto žemę sklypais, kad ją būtų galima pirkti ir parduoti. Tau nebus įdomu.

– O šitas? – klausia berniukas.

– *Mobiliakas.* Tai kvailas belaidžio telefono pavadinimas. Jį galima nešiotis ir vaikštant kalbėtis su toli esančiais draugais.

– Galiu jį gauti?

– Juos reikia pirkti poromis, vieną tau, kitą tavo draugui. Devyniolika realų devyniasdešimt penki. Kaip už žaislą tai labai brangu.

– Čia parašyta: *Paskubėkite, prekių skaičius ribotas.*

– Gali to nepaisyti. Patikėk manimi, pasaulyje tiktai niekada nepritrūks *mobiliakų.*

Berniukas nesiliauja klausinėjęs apie Dmitrijų.

– Kaip tu manai, ar jis jau druskos kasyklose? Ten jį tikrai plaks rimbu? Kada galėsime važiuoti jo aplankyti?

Jis atsakinėja kiek įmanydamas sąžiningiau, ypač turint galvoje, kad apie druskos kasyklas ničnieko neišmano.

– Esu tikras, kad kaliniai kasa druską ne kiekvieną dieną, – sako jis. – Jie tikriausiai turi pertraukų, per kurias žaidžia futbolą ar skaito knygas. Kai Dmitrijus ten apsipras, jis mums parašys ir papasakos apie savo naują gyvenimą. Reikia tik kantriai palaukti.

Sunkiau atsakinėti į klausimus apie nusikaltimą, dėl kurio Dmitrijus išvyko į druskos kasyklas; šie klausimai nuolat kartojami:

– Kai jis padarė, kad Anos Magdalenos širdis sustotų, ar jai skaudėjo? Kodėl ji pamėlynavo? Ar kai aš mirsiu, irgi pamėlynuosiu? – Sunkiausias iš jų yra toks klausimas: – Kodėl jis ją nužudė? Kodėl, Simonai?

Jis nenorėtų vengti berniuko klausimų. Jei į juos neatsakys, jie gali virsti nuodais. Tad kiek galėdamas sukuria paprasčiausią, lengviausiai pakeliamą istoriją:

– Dmitrijus keletą minučių buvo išprotėjęs, – sako jis. – Kai kuriems žmonėms taip nutinka. Kažkas nutrūksta galvoje. Dmitrijus išprotėjo ir tuo metu nužudė žmogų, kurį labiausiai mylėjo. Neilgai trukus jis atsitokėjo. Beprotybė praėjo, ir jis ėmė labai gailėtis. Iš paskutiniųjų stengėsi atgaivinti Aną Magdaleną, bet nežinojo, kaip tai daryti. Tad nutarė pasielgti garbingai. Jis prisipažino padaręs nusikaltimą ir paprašė, kad jį nubaustų. Dabar jis išvyko į druskos kasyklas atlyginti skolos – skolos Anai Magdalenai, senjorui Arojo ir visiems Akademijos berniukams ir mergaitėms, praradusiems tokią mylimą mokytoją. Kiek-

vieną kartą, kai beriame į valgį druskos, galime prisiminti, kad padedame Dmitrijui darbu išpirkti savo skolą. Vieną gražią dieną, kada nors ateityje, kai skola bus visiškai sumokėta, jis galės sugrįžti iš druskos kasyklų ir mes visi vėl pasimatysime.

– Bet tik ne Ana Magdalena.

– Ne, tik ne Ana Magdalena. Kad ją pamatytume, turėsime palaukti kito gyvenimo.

– Daktaras norėjo duoti Dmitrijui naują galvą, kuri neišprotėtų.

– Visiškai teisingai. Jie norėjo užtikrinti, kad jis daugiau niekada neišprotėtų. Deja, pakeisti žmogaus galvą yra ilgas darbas, o Dmitrijus labai skubėjo. Jis pabėgo iš ligoninės, gydytojams dar nespėjus išgydyti jo senosios galvos ar duoti naują. Jis labai skubėjo sumokėti skolą. Juto, kad sumokėti skolą yra svarbiau negu išsigydyti galvą.

– Bet jei jis tebeturi tą pačią galvą, tai juk gali ir vėl išprotėti, ar ne?

– Dmitrijų iš proto išvarė meilė. Druskos kasyklose nebus moterų, kurias jis galėtų įsimylėti. Todėl labai maža tikimybė, kad Dmitrijus vėl išprotės.

– Tu juk neišprotėsi, Simonai, ar ne?

– Ne, aš ne. Mano galva ne tokia, ne iš tų, kurios išprotėja. Ir tavo ne. Čia mums pasisekė.

– Bet Don Kichotui ne. Jis turėjo tokią galvą, kuri išprotėja.

– Teisybė. Bet Don Kichotas ir Dmitrijus yra labai skirtingi žmonės. Don Kichotas buvo geras žmogus, todėl

išprotėjęs darė gerus darbus – pavyzdžiui, gelbėjo mergeles nuo slibinų. Don Kichotas yra geras gyvenimo pavyzdys, kuriuo verta sekti. Bet Dmitrijus ne. Iš Dmitrijaus nieko gero neišmoksi.

– Kodėl?

– Todėl, kad Dmitrijus, net jei nekalbėsime apie jo išprotėjusią galvą, nėra geras žmogus, jis neturi geros širdies. Iš pradžių jis gali atrodyti draugiškas ir dosnus, bet tai tik išorė, kuria siekiama tave apgauti. Tu girdėjai jį sakant, kad poreikis nužudyti Aną Magdaleną atsirado iš niekur. Tai netiesa. Jis neatsirado iš niekur. Jis kilo iš jo širdies, kurioje jau seniai tūnojo, tarsi gyvatė laukdamas progos įgelti.

– Nei tu, nei aš negalime Dmitrijui padėti, Dovydai. Kol jis atsisako pažvelgti sau į širdį ir įvertinti tai, ką joje mato, jis nepasikeis. Sako, kad nori būti išgelbėtas, bet išsigelbėti žmogus gali tik pats, o Dmitrijus pernelyg tingus ir pernelyg patenkintas savim tokiu, koks yra, kad tuo užsiimtų. Ar supranti?

– O skruzdės? – klausia berniukas. – Ar skruzdžių irgi blogos širdys?

– Skruzdės yra vabzdžiai. Jos neturi kraujo, taigi neturi ir širdies.

– O meškos ir lokiai?

– Jie yra gyvūnai, todėl jų širdys nėra nei geros, nei blogos: tai tiesiog širdys. Kodėl tu klausi apie skruzdes ir meškas?

– Gal daktarui reikėtų paimti lokio širdį ir įsiūti ją Dmitrijui.

– Įdomi mintis. Deja, gydytojai dar neišmoko įsodinti žmogui lokio širdies. Kol jie to nepadarys, Dmitrijui teks pačiam atsakyti už savo veiksmus.

Berniukas pažvelgia į jį taip, kad jam sunku nuspręsti, ko žvilgsnyje daugiau – linksmumo ar paniekos.

– Kodėl tu taip į mane žiūri? – klausia jis.

– Todėl, – atsako berniukas.

Diena baigiasi. Jis parveda berniuką pas Inesą ir grįžta į savo kambarį, kuriame jį vėl apsupa baugusis rūkas. Jis įsipila stiklinę vyno, paskui antrą. Išsigelbėti žmogus gali tik pats. Vaikas kreipiasi į jį patarimo, o ką daro jis – siūlo paviršutiniškas, žalingas nesąmones. Savikliova. Jei jam, Simonui, reikėtų kliautis savimi, kokią jis turėtų išsigelbėjimo viltį? Išsigelbėjimo nuo ko? Nuo dykinėjimo, nuo betikslio gyvenimo, nuo kulkos į smilkinį.

Iš drabužių spintos jis išsitraukia aplanką, atidaro voką ir žiūri į merginą su kate rankose, merginą, kuri po dvidešimties metų pasirinks šį savo atvaizdą, kad dovanotų mylimajam. Jis perskaito jos laiškus nuo pradžios iki galo.

Choakinas ir Damianas susidraugavo su dviem mergaitėmis, gyvenančiomis pensione. Mes jas šiandien pasikvietėme kartu eiti į paplūdimį. Vanduo buvo šaltas kaip ledas, bet jie visi maudėsi ir, atrodo, nieko nepaisė. Mes buvome laiminga šeima tarp kitų laimingų šeimų, bet iš tikrųjų aš nesijaučiau ten esanti. Manęs nebuvo. Aš buvau su tavimi, kaip esu su tavimi kiekvieną dieną, kiekvieną minutę.

Chuanas Sebastijanas tai junta. Kiek įmanydama stengiuosi, kad jis jaustųsi mylimas, bet jis suvokia, kad tarp mūsų kažkas pasikeitė. Manasis Dmitrijau, kaip aš tavęs ilgiuosi, kaip aš virpu, galvodama apie tave! Dar dešimt dienų! Ar jos kada nors baigsis?..

Naktį guliu nemiegodama, nekantriai laukdama, kad greičiau eitų laikas, ir trokštu vėl nuoga būti tavo glėbyje...

Ar tu tiki telepatija? Aš stovėjau ant uolų, žiūrėjau į jūrą, sutelkusi visą dėmesį į tave, ir vieną akimirką galėčiau prisiekti, kad išgirdau tavo balsą. Tu ištarei mano vardą, aš tau atsiliepiau. Tai įvyko vakar, antradienį; buvo apie dešimtą valandą ryto. Ar tu irgi tai patyrei? Ar girdėjai mane? Gal mes galime kalbėtis per atstumą? Pasakyk, kad tai tiesa!..

Aš tavęs ilgiuosi, mano brangusis, ilgiuosi apasionadamente! *Jau tik dvi dienos!*

Jis sulanksto laiškus, sudeda atgal į voką. Norėtų manyti, kad tai paties Dmitrijaus rašytos klastotės, bet tai netiesa. Jie yra tas, kas yra: įsimylėjusios moters laiškai. Jis nuolat įspėja vaiką saugotis Dmitrijaus. Jei nori pavyzdžio gyvenime, pažvelk į mane, sako jis: pažvelk į Simoną, pavyzdingą patėvį, protingą žmogų, nuobodylą; ar jei ne į mane, tai į tą nekenksmingą seną pamišėlį Don Kichotą. Bet jei vaikui iš tiesų reikia išsilavinimo, ką jam geriau studijuoti, jei ne žmogų, sugebėjusį įkvėpti tokią netinkamą, tokią nesuvokiamą meilę?

21 SKYRIUS

Iš rankinės Inesa išsitraukia sulamdytą laišką.

– Norėjau tau jį parodyti, bet pamiršau, – sako ji.

Laiškas adresuotas bendrai senjorui Simonui ir senjorai Inesai, parašytas ant Šokio akademijos popieriaus (Akademijos herbas perbrauktas parkerio brūkštelėjimu), pasirašytas senjoro Sebastijano Arojo: tai kvietimas į žymaus filosofo Chavjero Moreno Gutjereso garbei rengiamą priėmimą Dailės muziejaus patalpose. „Įeikite pro pažymėtą įėjimą iš *Calle Hugo* ir lipkite į antrą aukštą.“ Bus vaišinama užkandžiais.

– Šį vakarą, – sako Inesa. – Aš negaliu, turiu daug darbo. O dar tas gyventojų surašymas. Kai rinkomės šou laiką, visai jį pamiršome, o kai prisiminėme, jau buvo per vėlu, visi pranešimai išsiuntinėti. Šou prasideda rytoj trečią valandą popiet, o šeštą valandą visos komercinės paskirties patalpos turi būti uždarytos ir darbuotojai paleisti namo. Nežinau, kaip susidorosime. Tu eik į priėmimą. Pasiimk Dovydą.

– Kas yra priėmimas? Kas yra gyventojų surašymas? – reikalauja atsakymų berniukas.

– Gyventojų surašymas – tai kai visus skaičiuoja, – aiškina jis, Simonas. – Rytoj vakare skaičiuos visus Estrelos gyventojus ir sudarys jų vardų sąrašą. Mes su Inesa nutarėme paslėpti tave nuo surašymą vykdančių pareigūnų. Tu būsi ne vienas. Senjoras Arojo irgi slepia savo sūnus.

– Kodėl?

– Kodėl? Dėl įvairių priežasčių. Senjoras Arojo mano, kad, priskyrus žmonėms skaičius, šie virsta skruzdėmis. Mes norime, kad tu nebūtum įtrauktas į oficialius sąrašus. O priėmimas – tai toks vakarėlis suaugusiesiems. Gali eiti su manim. Ten duos valgyti. Jei tau pasidarys labai nuobodu, galėsi nueiti į Aliošos žvėryną. Jau seniai ten nebuvai.

– Jei mane įskaičiuos į surašomus gyventojus, ar paskui mane atpažins?

– Gal. O gal ir ne. Nenorime rizikuoti.

– Bet ar jūs ketinate mane slėpti amžinai?

– Žinoma, ne, tik kol vyks surašymas. Nenorime duoti jiems priežasties išvežti tave į tą baisią mokyklą Punta Arenase. Kai užaugsi ir tau nebereikės eiti į mokyklą, galėsi nusiraminti ir būti pats sau šeimininkas.

– Ir galėsiu auginti barzdą, ar ne?

– Galėsi želdinti barzdą, galėsi pasikeisti vardą, galėsi daryti ką tik nori, kad tavęs neatpažintų.

– Bet aš noriu, kad mane atpažintų!

– Ne, nereikia, kad tave atpažintų, bent kol kas, nereikia taip rizikuoti. Dovydai, man atrodo, tu nesupranti, ką tai reiškia atpažinti ar būti atpažintam. Tačiau nesiginčykime dėl to. Kai užaugsi, galėsi būti, kuo tik norėsi, galėsi

daryti, ką tik norėsi. O iki to laiko mes su Inesa norėtume, kad darytumei, ką tau liepia.

Jiedu su berniuku pavėluoja į priėmimą. Jis nustebintas to, kiek daug susirinko žmonių. Garsusis filosofas ir garbės svečias tikriausiai labai populiarus.

Jie pasisveikina su trimis seserimis.

– Girdėjome maestro Moreno kalbą, kai jis buvo atvykęs aną kartą, – sako Konsuela. – Kada tai buvo, Valentina?

– Prieš dvejus metus, – atsako Valentina.

– Prieš dvejus metus, – sako Konsuela. – Toks įdomus žmogus. Labą vakarą, Dovydai, ar tu mūsų nepabučiuosi?

Berniukas pareigingai pabučiuoja kiekvienai seseriai į skruostą.

Prie jų prieina senjoras Arojo, lydimas savo svainės Mersedesos, ji apsivilkusi pilka šilko suknele su ryškiai raudona skraiste, ir paties maestro Moreno, žemaūgio, kresno vyriškio ilgomis garbanomis, rauplėta veido oda ir plačia, plonalūpe burna tarsi varlės.

– Chavjerai, jūs pažįstamas su senjora Konsuela ir jos seserimis, bet leiskite jums pristatyti senjorą Simoną. Senjoras Simonas irgi yra savotiškas filosofas. Be to, jis tėvas štai šio puikaus jaunuolio, kuris vardu Dovydas.

– Dovydas nėra mano tikrasis vardas, – sako berniukas.

– Dovydas nėra jo tikrasis vardas, turėjau tai pasakyti, – sako senjoras Arojo, – bet šiuo vardu jis vadinamas, kol yra tarp mūsų. Simonai, man atrodo, jūs jau pažįstamas su mano svaine Mersedesa, atvykusia pas mus iš Noviljos.

Jis nusilenkia Mersedesai, ši atsakydama nusišypso. Ji atrodo švelnesnė negu per jų paskutinį pokalbį. Išvaizdi, nors kiek nuožmoka moteris. Jis mėgina įsivaizduoti, kokia buvo toji kita, velionė.

– O jus kas atvedė į Estrelą, senjore Moreno? – klausia jis, tęsdamas pokalbį.

– Aš daug keliauju, senjore. Profesija verčia mane būti klajokliu, peripatetiku. Skaitau paskaitas visoje šalyje, įvairiuose Institutuose. Bet pasakysiu atvirai, į Estrelą atvykau susitikti su savo senu bičiuliu Chuanu Sebastijanu. Mudu su juo labai seniai pažįstami. Senais laikais mes turėjome laikrodžių taisyklą. Be to, grojome kvartete.

– Chavjeras aukščiausios klasės smuikininkas, – sako Arojo. – Aukščiausios klasės.

Moreno gūžteli pečiais.

– Gal ir taip, bet vis tiek mėgėjas. Kaip jau sakiau, mudu turėjome taisyklą, bet vėliau Chuanas Sebastijanas pradėjo filosofuoti, žodžiu, trumpai tariant, mes ją uždarėme. Jis įkūrė savo Šokio akademiją, o aš patraukiau savais keliais. Bet mes palaikome ryšius. Dėl daug ko nesutariame, tačiau apskritai imant į pasaulį žvelgiame vienodai. Kitaip argi būtume galėję tiek metų drauge dirbti?

Staiga jis prisimena.

– A, tai jūs tikriausiai tas pats senjoras Moreno, kuris skaitė paskaitą apie matininkystę! Mes su Dovydu matėme skelbimą.

– Matininkystę? – klausia Moreno.

– Topografinį matavimą.

– Žmogus kaip visa ko matas, – sako Moreno. – Taip vadinasi paskaita, kurią skaitysiu šį vakarą. Ji anaiptol ne apie matininkystę. Ji apie Metrosą ir jo intelektinį palikimą. Maniau, tai ir taip aišku.

– Atsiprašau. Tai aš supainiojau. Mes nekantraujame jūsų pasiklausyti. Bet reklamoje paskaitos pavadinimas tikrai buvo „Žmogus kaip matuotojas“ – aš tai žinau, pats išvežiojau lapelius, tai mano darbas. Kas yra Metrosas?

Moreno jau nori atsakyti, bet staiga įsiterpia pora, nekantriai laukusi savo eilės.

– Maestro, kaip mes džiaugiamės, kad jūs vėl čia! Estreloje jaučiamės taip atkirsti nuo tikro intelektualaus gyvenimo. Ar tai jūsų vienintelis pasirodymas?

Jis nutolsta.

– Kodėl senjoras Arojo tave pavadino filosofu? – klausia berniukas.

– Juokavo. Juk tu jau žinai, koks tas senjoras Arojo. Kadangi aš nesu filosofas, jis vadina mane filosofu. Pasiimk ko nors pavalgyti. Vakaras bus ilgas. Po priėmimo dar senjoro Moreno paskaita. Ji tau patiks. Panašiai kaip skaityti pasaką. Senjoras Moreno atsistos ant pakylos ir papasakos mums apie žmogų, vardu Metrosas, apie kurį aš niekada nesu girdėjęs, bet kuris neabejotinai labai svarbus.

Pasirodo, kad užkandžiai, žadėti kvietime, tai didelis puodas šiltos, net nekarštos, arbatos ir keletas lėkščių mažų kietų sausainiukų. Berniukas atsikanda sausainio, susiraukia ir išspjauna.

– Bjaurybė! – sako jis. Jis, Simonas, tylomis nuvalo prispjautą vietą.

– Į sausainius pridėta per daug imbiero. – Tai Mersedesa, kuri be garso priėjo prie jų. Jos lazdos nematyti, atrodo, kad ji juda visiškai laisvai. – Tik nesakykite Aliošai. Nereikia jo skaudinti. Jis su berniukais kepė juos visą popietę. Tai tu tas garsusis Dovydas! Berniukai man pasakojo, kad esi geras šokėjas.

– Aš moku šokti visus skaičius.

– Girdėjau. Ar šoki kokius nors kitus šokius, išskyrus skaičių? Moki žmonių šokių?

– Kas yra žmonių šokiai?

– Tu juk žmogus, ar ne? Gal moki kurį nors iš žmonių šokių – pavyzdžiui, šokti iš džiaugsmo arba šokti prisiglaudus prie to, kas tau patinka?

– Ana Magdalena mūsų šito nemokė.

– Norėtum, kad aš pamokyčiau?

– Ne.

– Na, kol neišmoksi daryti to, kas žmogiška, negalėsi iki galo tapti žmogumi. Ko dar tu nedarai? Ar turi draugų, su kuriais eini žaisti?

– Aš žaidžiu futbolą.

– Taip, tai sportas, bet ar kada nors tiesiog žaidi? Choakinas sakė, kad mokykloje niekada nekalbi su kitais vaikais, tik įsakinėji jiems ir nurodai, ką daryti. Tai tiesa?

Berniukas tyli.

– Na, turiu pasakyti, kad su tavimi tikrai sunku kalbėtis kaip su žmogumi, jaunasis Dovydai. Manau, eisiu

paieškoti kito pašnekovo. – Ji lėtai nueina su arbatos puodeliu rankoje.

– Gal nori nueiti pasisveikinti su gyvūnais? – pasiūlo jis Dovydui. – Pasiimk Aliošos sausainių. Gal triušiai juos ės.

Jis sugrįžta prie ratelio, apsupusio Moreno.

– Apie Metrosą kaip apie žmogų mums nieko nežinoma, – sako Moreno, – nelabai daug žinome ir apie jo filosofiją, kadangi jis nepaliko užrašų. Ir vis dėlto jo įtaka šiuolaikiniam pasauliui didžiulė. Bent jau tokia yra mano nuomonė.

– Egzistuoja legenda, neva Metrosas sakęs, kad pasaulyje nėra to, kas negalėtų būti išmatuota. Pagal kitą legendą, jis teigęs, esą absoliutus matas neegzistuoja – matas visada susijęs su matuotoju. Filosofai iki šiol ginčijasi, ar šie du teiginiai suderinami tarpusavyje.

– O kaip jūs manote? – klausia Valentina.

– Aš stengiuosi juos sujungti, apie tai ir kalbėsiu šio vakaro paskaitoje. Po jos mano draugas Chuanas Sebastijanas turės progą man atsakyti. Numatėme diskusiją – pamanėme, kad taip bus gyviau. Chuanas Sebastijanas jau anksčiau kritikavo mano domėjimąsi Metrosu. Jis apskritai kritiškai vertina matus ir idėją, kad viską pasaulyje galima išmatuoti.

– Kad viską pasaulyje reikia matuoti, – pataiso Arojo. – Yra skirtumas.

– Kad viską pasaulyje reikia matuoti, dėkoju už pataisą. Todėl mano draugas nutarė mesti laikrodžių taisymą.

Juk kas yra laikrodis – tai metronas, mechanizmas, kuris verčia matuoti laiko tėkmę.

– Metronas? – klausia Valentina. – Kas tai?

– Metronas taip pavadintas Metroso garbei. Metronu galima vadinti bet kurį matavimo vienetą – pavyzdžiui, gramą, arba metrą, arba minutę. Be metronų nebūtų tiksliųjų mokslų. Štai imkime astronomiją. Mes sakome, kad astronomija nagrinėja žvaigždes, bet iš tiesų ne visai taip. Iš tiesų ji nagrinėja žvaigždžių metronus: masę, atstumą, kuriuo jos nutolusios viena nuo kitos, ir taip toliau. Pačių žvaigždžių negalime įkišti į matematines lygtis, tačiau galime su jų metronais atlikti matematinius veiksmus ir taip atrasti visatos dėsnius.

Dovydas vėl pasirodė šalia ir timpčioja jam už rankos.

– Einam, Simonai, ką parodysiu! – šnibžda jis.

– Matematinius visatos dėsnius, – sako Arojo.

– Matematinius dėsnius, – kartoja Moreno.

Kaip tokios nepatrauklios išvaizdos žmogus, Moreno atrodo stebėtinai pasitikintis savimi.

– Kaip įdomu, – sako Valentina.

– Eikš pažiūrėti, Simonai! – vėl sušnibžda berniukas.

– Tuojau, – pašnibždomis atsako jis.

– Iš tiesų įdomu, – atkartoja Konsuela. – Bet jau vėlu. Reikia eiti į Institutą. Tik vienas trumpas klausimas, senjore Arojo: kada jūs ketinate vėl atidaryti Akademiją?

– Data dar nenustatyta, – sako Arojo. – Galiu pasakyti tik tiek, kad kol nerasime šokio mokytojo, Akademijoje bus mokoma vien tiktai muzikos.

– Maniau, kad senjora Mersedesa bus naujoji šokių mokytoja?

– Deja, ne, Mersesesa turi Noviljoje pareigų, nuo kurių negali pabėgti. Ji atvyko į Estrelą aplankyti savo sūnėnų, mano sūnų, o ne dirbti mokytoja. Šokio mokytojo mes dar neturime.

– Šokio mokytojo jūs dar neturite, – sako Konsuela. – Aš nieko nežinau apie tą jūsų Dmitrijų, tik tiek, kiek perskaičiau laikraščiuose, bet – atleiskite, kad tai sakau, – tikiuosi, ateityje jūs atsargiau rinksitės darbuotojus.

– Dmitrijus nebuvo Akademijos darbuotojas, – sako jis, Simonas. – Jis dirbo prižiūrėtoju muziejuje, čia apačioje. Tai muziejui reikėtų ateityje atidžiau rinktis darbuotojus.

– Žudikas maniakas tame pačiame pastate, – sako Konsuela. – Vien nuo šios minties mane šiurpuliai krečia.

– Jis iš tiesų buvo žudikas maniakas. Bet jis buvo ir patraukli asmenybė. Akademijos moksleiviai jį mylėjo. – Jis gina ne Dmitrijų, bet Arojo, žmogų, kuris taip paskendo savo muzikoje, kad leido žmonai užmegzti lemtingus santykius su darbuotoju. – Vaikai nekalti. Nekaltas žmogus viską suvokia taip, kaip jam sakoma. Tai reiškia, kad jie atveria širdį žmogui, kuris jiems šypsosi, vadina puikiais jaunuoliais ir vaišina saldainiais.

Prabyla Dovydas:

– Dmitrijus sako, kad jis kitaip negalėjo. Jis sako, kad aistra jį privertė nužudyti Aną Magdaleną.

Akimirką stoja ledinė tyla. Moreno, suraukęs kaktą, apžiūrinėja keistą berniuką.

– Aistra – ne pasiteisinimas, – sako Konsuela. – Mes visi kartais pajuntame aistrą, bet juk dėl to nepradedame žudyti žmonių.

– Dmitrijus išvyko į druskos kasyklas, – sako Dovydas. – Jis ketina iškasti labai daug druskos, kad atlygintų už Anos Magdalenos nužudymą.

– Na, mums reikės pasisaugoti, kad ūkyje nenaudotume Dmitrijaus iškastos druskos, tiesa? – Ji griežtai nužvelgia abi savo seseris. – Kokio druskos kiekio yra vertas žmogaus gyvenimas? Gal reikėtų paklausti to jūsų Metro.

– Metroso, – pataiso Moreno.

– Atsiprašau, Metroso. Simonai, gal jus pavežti?

– Dėkoju, tačiau nereikia, aš turiu dviratį.

Svečiams skirstantis, Dovydas suima jo ranką ir tamsiais laiptais nuveda į mažą uždarą sodelį už muziejaus. Nesmarkiai lyja. Mėnesienoje berniukas atrakina vartelius ir keturpėsčias įlenda į mažą pašiūrę. Garsiai sukudakuoja vištos. Jis išlenda, laikydamas glėbyje besipriešinantį padarėlį: tai ėriukas.

– Žiūrėk, tai Jeremijas! Jis anksčiau buvo toks didelis, kad aš neįstengdavau jo pakelti, bet Alioša pamiršo jį pagirdyti pienu, ir jis vėl sumažėjo!

Jis glosto ėriuką. Šis mėgina žįsti jo pirštą.

– Pasaulyje niekas nemažėja, Dovydai. Jei ėriukas sumažėjo, tai ne todėl, kad Alioša jo nepašėrė, o todėl, kad čia netikras Jeremijas. Tai naujasis Jeremijas, atsiradęs vietoj senjojo, nes senasis Jeremijas užaugo ir virto avimi.

Žmonės žavisi naujais, ne senais Jeremijais. Niekam nekyla noras paglostyti seną Jeremiją. Čia ir yra jo nelaimė.

– O kur senasis Jeremijas? Ar galiu jį pamatyti?

– Senasis Jeremijas grįžo į laukus pas kitas avis. Kada nors, kai turėsime laiko, važiuosime jo paieškoti. Bet dabar mums laikas eiti į paskaitą.

Išėjus į *Calle Hugo* lietus sustiprėja. Apimti dvejonių, jiedu su berniuku stoviniuoja tarpduryje, tik staiga išgirsta kimų šnabždesį: „Simonai!“ Jiems už nugarų iškyla figūra, susisupusi į apsiaustą ar antklodę, kviečiamai moja ranka. Dmitrijus! Berniukas puola prie jo ir apglėbia per šlaunis.

– Ką, po perkūnais, tu čia veiki, Dmitrijau? – įsakmiai klausia jis, Simonas.

– Šššš! – atsako Dmitrijus, ir perdėtai garsiu šnabždesiu priduria: – Gal galėtume kur nors nueiti?

– Niekur mes neisime, – atsako jis, net nesistengdamas kalbėti tyliau. – Ką tu čia veiki?

Dmitrijus neatsako, griebia jį už rankos ir tempiasi tuščia gatve – vyriškio jėga jį apstulbina, – kol pasiekia tabako krautuvėlės prieangį.

– Dmitrijau, tu pabėgai? – klausia berniukas. Jis susijaudinęs, akys mėnesienoje kibirkščiuoja.

– Taip, aš pabėgau, – sako Dmitrijus. – Turėjau nebaigtų darbų, todėl privalėjau pabėgti, kitaip negalėjau.

– Dabar tavęs ieško su pėdsekiais šunimis?

– Pėdsekiams šunims toks oras nepalankus, – sako Dmitrijus. – Per šlapia, kad jie ką nors užuostų. Pėdsekiai šunys tupi savo būdose ir laukia, kol baigsis lietus.

– Nesąmonė, – sako jis, Simonas. – Ko tu iš mūsų nori?

– Mums reikia pasikalbėti, Simonai. Tu visad buvai padorus žmogus, aš seniai žinojau, kad su tavimi galiu pasikalbėti. Galima, nueisim pas tave? Tu net neįsivaizduoji, ką tai reiškia – neturėti namų, neturėti kur priglausti galvos. Atpažįsti paltą? Tai tu jį man davei. Man tai padarė didelį įspūdį – kad dovanojai man savo paltą. Kai visi mane pasmerkė už tai, ką padariau, tu davei man paltą ir įleidai pernakvoti. Taip pasielgtų tik tikrai padorus žmogus.

– Aš jį tau daviau, kad pagaliau tavimi atsikratyčiau. Dabar palik mus ramybėje. Mes skubame.

– Ne! – sako berniukas. – Papasakok apie druskos kasyklas, Dmitrijau. Ar druskos kasyklose tave tikrai plakė rimbu?

– Apie druskos kasyklas aš galėčiau pasakoti be galo, – sako Dmitrijus, – bet dabar tam ne laikas. Šiuo metu man rūpi kas kita, o būtent – atgaila. Man reikia tavo pagalbos, Simonai. Tu juk žinai, kad aš niekad neatgailavau. Dabar atgailauju.

– Aš maniau, kad tam ir yra druskos kasyklos: tai vieta, kurioje išperkamos kaltės. Ką tu čia veiki, juk turėtum būti ten?

– Viskas ne taip paprasta, Simonai. Galėčiau tau viską paaiškinti, bet tam reikia laiko. Ar būtinai turime kiūtoti čia, šaltyje ir lietuje?

– Man nė kiek nerūpi, ar tau šalta ir ar tu peršlapęs. Mes su Dovydu turime eiti, mūsų laukia. Kai mačiau tave paskutinį kartą, tu man sakei, kad keliauji į druskos ka-

syklas pasiduoti bausmei. Ar tu pagaliau nuėjai iki druskos kasyklų, ar tai irgi buvo melas?

– Kai išėjau iš tavęs, Simonai, buvau tvirtai pasiryžęs eiti į druskos kasyklas. Taip man liepė širdis. *Susitaikyk su savo bausme, kaip dera vyrui*, sakė mano širdis. Bet pakeliui įsiterpė kiti veiksniai. *Įsiterpė*, puikus žodis. Pajutau, kad ima veikti kiti veiksniai. Todėl – ne. Aš nebuvau nukeliavęs iki druskos kasyklų, dar ne. Atsiprašau, Dovydai. Aš tave nuvyliau. Pasakiau tau, kad keliausiu, bet nenukeliavau.

– Reikalas tas, Simonai, kad mane kamuoja mintys. Man dabar labai sunku, kamuoja mintys apie mano likimą. Buvo nemenkas sukrėtimas suvokti, kad galiausiai vis dėlto nesu pakankamai tvirtas ir nenoriu priimti to, ko nusipelniau, o būtent bausmės dirbti druskos kasyklose. Nemenkas sukrėtimas. Čia mes kalbame apie mano vyriškumą. Jei būčiau vyras, tikras vyras, nėra nė mažiausios abejonės, kad būčiau ten nukeliavęs. Bet aš suvokiau, kad iš tiesų nesu vyras. Nenusipelnau būti vadinamas vyru. Esu bailys. Teko susitaikyti su tuo faktu. Žmogžudys ir, tarsi to dar būtų negana, bailys. Ar galima mane kaltinti, kad jaučiuosi nelaimingas?

Jam, Simonui, to jau gana.

– Eime, Dovydai, – sako jis. O Dmitrijui: – Įspėju, aš paskambinsiu policijai.

Širdies gilumoje jis laukia, kad berniukas priešinsis. Tačiau ne: paskutinį kartą pažvelgęs į Dmitrijų, jis eina iš paskos.

– Juokiasi puodas, kad katilas juodas, – rikteli jiems pavymui Dmitrijus. – Aš juk mačiau, kaip tu žiūrėjai į Aną Magdaleną, Simonai! Tu jos irgi geidei, tik tau nepakako vyriškumo!

Lietui lyjant jis, išvargęs, atsisuka vidury gatvės, kad išklausytų Dmitrijaus tiradą.

– Nagi! Eik, skambink savo numylėtai policijai! Ir tu, Dovydai – aš iš tavęs daugiau tikėjausi, garbės žodis. Maniau, tu bebaimis kareivėlis. Bet pasirodo, ne – tu irgi po jų padu, tave valdo ta šalta kalė Inesa ir šitas popierinis žmogus. Jie tave auklėjo kaip tėvas ir motina, kol iš tavęs nieko nebeliko, tik šešėlis. Eik! Daryk, ką nori!

Dmitrijus, tarsi pasisėmęs jėgų iš jų tylėjimo, išnyra iš užuoglaudos tarpduryje ir aukštai virš galvos iškėlęs paltą tarsi burę plačiais žingsniais bėga per gatvę Akademijos link.

– Ką jis dabar darys, Simonai? – pašnibždomis klausia berniukas. – Jis nužudys senjorą Arojo?

– Neįsivaizduoju. Jis išprotėjęs. Laimei, namie nieko nėra, visi išėjo į Institutą.

22 SKYRIUS

Jis mina pedalus kiek įkabindamas, tačiau į paskaitą jie vis tiek pavėluoja. Stengdamiesi kelti kuo mažiau triukšmo, jiedu su berniuku šlapiais drabužiais susėda paskutinėje eilėje.

– Metrosas – miglota asmenybė, – kalba Moreno. – Gali būti, kad tai tik legenda, kaip ir jo bičiulis Prometėjas, atnešęs žmonėms ugnį. Tačiau Metroso pasirodymas ženklina esminį žmonijos istorijos posūkį: tada mes visi kartu atsisakėme senojo būdo suvokti pasaulį nemąstant, kaip tai daro gyvūnai, nes supratome, kad tuščias siekis stengtis pažinti daiktus kaip juos pačius, ir ėmėme regėti pasaulį per jo metronus. Sutelkę žvilgsnius į metronų svyravimus, sudarėme sau galimybių atrasti naujus dėsnius, kuriems privalo paklusti netgi dangaus kūnai.

– Panašiai nutiko žemėje: naujojo metrinio mokslo dvasia išmatavę visą žmoniją aptikome, kad visi žmonės lygūs, ir iš to padarėme išvadą, kad jie turi būti lygūs prieš įstatymą. Nebėra daugiau nei vergų, nei karalių, nei išimčių.

– Ar Metrosas matininkas buvo blogas žmogus? Ar jis ir jo įpėdiniai nusikalto tuo, kad panaikino tikrovę ir pakeitė

ją simuliakru, kaip tvirtina kai kurie kritikai? Ar mums būtų geriau, jei Metrosas visai būtų negimęs? Apsidairykime aplink šiame puikiame Institute, kurį suprojektavo architektai ir pastatė inžinieriai, mokęsi statikos ir dinamikos metronų: juk tokią poziciją apginti būtų labai sunku?

– Dėkoju jums už dėmesį.

Klausytojų, kurių pilna teatro salė, aplodismentai garsūs ir ilgi. Moreno susirenka paskaitos užrašų lapus ir nulipa nuo pakylos. Mikrofoną paima Arojo.

– Ačiū, Chavjerai, už tokią įdomią ir profesionalią Metroso bei jo paveldo apžvalgą, ją pateikei mums labai tinkamu metu, didžiausios matavimų orgijos – visuotinio gyventojų surašymo – išvakarėse.

– Tau leidus, pateiksiu trumpą atsakymą. Po to pradėsime diskusijas.

Jis duoda ženklą. Abu Arojo sūnūs pakyla iš savo vietų pirmoje eilėje, nusimeta viršutinius drabužius ir ateina pas tėvą ant scenos tik su marškinėliais, trumpomis kelnaitėmis ir aukso bateliais.

– Estrelos mieste aš žinomas kaip muzikas, kaip Šokio akademijos direktorius; akademijos, kurioje nedaroma skirtumo tarp muzikos ir šokio. Kodėl? Nes mes tikime, kad muzika ir šokis kartu paėmus, muzika-šokis, yra savitas būdas suvokti visatą, būdingas ne tik žmonėms, bet ir gyvūnams; šis būdas buvo pagrindinis prieš atsirandant Metrosui.

– Akademijoje nedaroma skirtumo tarp muzikos ir šokio bei tarp kūno ir dvasios arba proto. Metroso mokymai

pradėjo naują, proto mokslą, o jo sukurtos žinios buvo naujos, protinės žinios. Senasis suvokimo būdas atsiranda, kai kūnas ir dvasia bei protas juda kartu: kūnas-dvasia juda muzikos-šokio ritmu. Tame šokyje į paviršių iškyla seni prisiminimai, archajiški prisiminimai, žinios, kurias praradome keliaudami čia per vandenyną.

– Taip, mes vadinamės Akademija, bet mes ne žilabarzdžių akademija. Mūsų nariai yra vaikai, archajiški jų prisiminimai dar toli gražu neištrinti. Todėl aš šiandien pakviečiau ant scenos šiuos du jaunuolius, savo sūnus Choakiną ir Damianą, Akademijos moksleivius.

– Metroso mokymas grindžiamas skaičiais, bet Metrosas neatrado skaičių. Skaičiai egzistavo prieš Metrosui gimstant, prieš atsirandant žmonijai. Metrosas tik juos panaudojo, įtraukė juos į savo sistemą. Mano velionė žmona vadino į Metroso rankas pakliuvusius skaičius skruzdžių skaičiais, kurie be paliovos santykiauja, dalijasi ir dauginasi. Per šokį ji grąžindavo moksleivius prie tikrųjų skaičių, kurie yra amžini, nedalomi ir nesuskaičiuojami.

– Aš muzikas, man sunkiai sekasi argumentuoti, tikriausiai jūs tai ir patys girdite. Norėdamas leisti jums pamatyti, koks buvo pasaulis prieš atsirandant Metrosui, aš patylėsiu, o Choakinas ir Damianas atliks jums porą šokių: du ir tris. Paskui jie atliks sudėtingesnį, penkių, šokį.

Jis duoda ženklą. Berniukai vienu metu abiejuose scenos kraštuose pradeda šokti du ir tris. Jiems šokant, nerimas, sukilęs jo, Simono, krūtinėje po susirėmimo su

Dmitrijumi, rimsta; jis pajėgia atsipalaiduoti ir gėrėtis lengvais, sklandžiais judesiais. Nors Arojo šokio filosofija jam vis dar atrodo nesuprantama, vis dėlto jau pradeda labai labai miglotai įžvelgti, kodėl vienas šokis tinkamas dviem, o kitas – trims; o tai reiškia – labai labai miglotai įžvelgti, ką turi galvoje Arojo, kalbėdamas apie skaičių šokius ir apie tai, kaip skaičius iškviesti žemyn.

Abu šokėjai baigia šokti tą pačią akimirką, tuo pačiu judesiu, stovėdami vidury scenos. Jie akimirką stabteli, paskui, klausydami tėvo, kuris pradeda jiems akompanuoti fleita, abu kartu ima šokti penkis.

Jis iškart supranta, kodėl Arojo sakė, kad penkių šokis sudėtingas: sudėtingas ne tik šokėjams, bet ir žiūrovams. Žiūrėdamas į dviejų ir trijų šokius, jis juto kūne kažkokią jėgą – kraujo judėjimą, ar kaip tai pavadinti, – judančią berniukų rankų ir kojų ritmu. Penkių šokis tokio jausmo nežadina. Šokama pagal kažkokį modelį – tai jis neaiškiai suvokia, – tačiau jo kūnas pernelyg kvailas, pernelyg sustingęs, kad jį įžvelgtų ir galėtų juo sekti.

Jis pažvelgia į šalia sėdintį Dovydą. Dovydas raukia kaktą, jo lūpos be garso juda.

– Kas nors negerai? – pašnibždomis klausia jis. – Jie ne taip šoka?

Berniukas nekantriai atmeta galvą.

Penkių šokis baigiasi. Arojo berniukai sustoja vienas greta kito veidu į žiūrovus. Nuaidi mandagūs, nors ir sutrikę, aplodismentai. Tą pačią akimirką Dovydas pašoka iš vietos ir nubėga tarpu tarp eilių. Jis, Simonas, apstulbęs

atsistoja ir eina iš paskos, bet nespėja jo sulaikyti: berniukas užsikeberioja ant scenos.

– Kas yra, jaunuoli? – suraukęs kaktą, klausia Arojo.

– Mano eilė, – sako berniukas. – Aš noriu pašokti septynis.

– Ne dabar. Ne čia. Čia ne koncertas. Grįžk į savo vietą.

Žiūrovams murmant, jis, Simonas, užlipa ant scenos.

– Einam, Dovydai, tu visiems trukdai.

Berniukas atsainiai nusipurto jo ranką.

– Mano eilė!

– Gerai, – sako Arojo. – Šokis septyni. Kai baigsi, manau, grįši atgal ir ramiai atsisėsi. Sutarta?

Netaręs nė žodžio, berniukas nusiauna batus. Choakinas ir Damianas pasitraukia šalin; jis tylėdamas pradeda šokti. Arojo atidžiai žiūri, primerkęs akis, paskui pakelia prie lūpų fleitą. Melodija, kurią jis užgroja, yra tinkama, teisinga ir tikra; tačiau net jam, Simonui, aiškiai girdėti, kad melodiją veda šokėjas, o mokytojas tik seka iš paskos. Kažkur iš palaidotos atminties iškyla žodžiai *malonės dovanos*, nustebinę jį patį, nes vaizdinys, su kuriuo jie susiję, atmintinas iš futbolo aikštės: berniukas kaip suspaustas energijos kamuolys. Bet dabar, Instituto scenoje, atsiskleidžia Anos Magdalenos palikimas. Atrodo, jog žemė prarado traukos galią; berniukas tarsi neteko kūno svorio ir virto gryna šviesa. Šokio logika jam absoliučiai nesuprantama, tačiau jis žino, kad tai, kas skleidžiasi priešais jo akis, yra nepaprasta; ir iš to, kaip nuščiūva žiūrovai, spėja, jog Estrelos gyventojams tai irgi atrodo nepaprasta.

Skaičiai vientisi ir belyčiai, sakė Ana Magdalena; mums nesuprantami jų meilės ir sąjungos būdai. Dėl to juos iškviesti žemyn gali tik belytė būtybė. Taigi, būtybė, šokanti prieš juos, yra nei vyras, nei vaikas, nei berniukas, nei mergaitė; jis net pasakytų, kad tai nei kūnas, nei dvasia. Užmerkęs akis, prasižiojęs, paskendęs ekstazėje Dovydas šoka taip grakščiai ir sklandžiai, kad laikas sustoja. Iš susijaudinimo pamiršęs alsuoti, jis, Simonas, sušnibžda pats sau: prisimink tai! Jei kada nors ateityje tau kils pagunda juo suabejoti – prisimink tai!

Septynių šokis baigiasi taip pat staiga, kaip ir prasidėjo. Fleita nutyla. Šiek tiek uždusęs berniukas atsisuka į Arojo:

– Norite, kad pašokčiau vienuolika?

– Ne dabar, – išsiblaškęs sako Arojo.

Iš salės gilumos garsiai nuaidi šūksnis. Kas šaukiama, sunku suprasti – *Bravo? Slavo?* – bet balsas pažįstamas: tai Dmitrijus. Jam darosi bloga. Ar tas žmogus kada nors liausis jį persekiojęs?

Arojo sujuda.

– Metas grįžti prie mūsų paskaitos temos – Metroso ir jo paveldo, – paskelbia jis. – Ar kas nors iš jūsų turite klausimų senjorui Moreno?

Atsistoja pagyvenęs ponas.

– Jei vaikai jau baigė savo žaidimus, maestro, aš turiu jums du klausimus. Pirma, senjore Moreno, jūs sakėte, kad mes, kaip Metroso įpėdiniai, išmatavome pačius save ir nustatėme, jog visi esame lygūs. Sakėte, kadangi visi esame lygūs, tai turime būti lygūs ir prieš įstatymą. Nie-

kas nebebus aukštesnis už įstatymą. Nebebus nei karalių, nei antžmogių, nei ypatingų būtybių. Bet – ir tai būtų pirmasis mano klausimas – ar tikrai gerai, kad įstatymo viršenybė nenumato jokių išimčių? Jei įstatymas taikomas be išimčių, ar lieka vietos gailestingumui?

Moreno žengia į priekį ir užlipa ant pakylos.

– Labai geras klausimas, esminis klausimas, – atsako jis. – Ar reikėtų įstatymais numatyti vietos gailestingumui? Atsakymas, kurį pateikė mūsų įstatymų kūrėjai, – taip, iš tiesų įstatymais reikėtų numatyti vietos gailestingumui, arba, kalbant konkrečiau, *nuosprendžio sušvelninimui*, bet tik tada, kai tai pelnyta. Nusižengęs asmuo yra skolingas visuomenei. Jis turi atgailos darbu nusipelnyti, kad jam dovanotų šią skolą. Tokiu būdu išsaugoma priemonės viršenybė: taip sakant, pasveriama nusižengusio asmens atgaila ir atitinkamas skaičius atimamas iš jo nuosprendžio sumos. Jūs turėjote dar vieną klausimą?

Kalbėtojas apsidairo.

– Kalbėsiu trumpai. Jūs nieko nesakėte apie pinigus. Tačiau pinigai kaip visuotinis vertės matas tikrai yra Metroso paveldas. Ką mes darytume be pinigų?

Moreno dar nespėjus atsakyti, tarpu tarp žiūrovų eilių atbėga Dmitrijus, nepridengta galva, su jo, Simono, paltu ir vienu judesiu užšoka ant scenos, visą laiką garsiai rėkdamas:

– Gana, gana, gana!

– Chuanai Sebastijanai! – rėkia jis (jam nereikia mikrofono) – aš atėjau prašyti tavęs atleidimo. – Jis atsigręžia į

žiūrovus. – Taip, aš maldauju šio žmogaus atleidimo. Žinau, kad jūs užsiėmę kitais dalykais, svarbiais darbais, bet aš Dmitrijus, atstumtasis Dmitrijus, o Dmitrijus neturi gėdos, jam neberūpi gėda, kaip neberūpi aibė kitų dalykų. – Jis vėl atsigręžia į Arojo. – Privalau tau pasakyti, Chuanai Sebastijanai, – be jokios pertraukos tęsia jis, tarsi būtų ilgai repetavęs šią kalbą, – kad pastaruoju metu išgyvenau sunkius laikus. Net galvojau pasidaryti galą. Kodėl? Nes pamažu suvokiau – ir koks tai buvo kartus suvokimas! – kad taip ir netapsiu laisvas, kol man nuo pečių nebus nuimta kaltės našta.

Jei Arojo sutrikęs, jis to niekaip neparodo. Tiesia nugara stovi prieš Dmitrijų.

– Kur man rasti palengvėjimą? – reikalauja atsakymo Dmitrijus. – Kreiptis į įstatymus? Girdėjai, ką tas žmogus sakė apie įstatymus. Įstatymas neatsižvelgia į žmogaus sielos būklę. Jis tik sudaro lygtį, pritaiko nusikaltimui nuosprendį. Imkime tokį atvejį, kaip Ana Magdalena, tavo žmona, kurios gyvenimas buvo staiga nutrauktas. Kas davė teisę svetimam žmogui, kuris niekada gyvenime nėra jos matęs, užsidėti raudoną mantiją ir ištarti: *Įkalinimas iki gyvos galvos, štai kiek verta jos gyvybė.* Arba: *Dvidešimt penkeri metai druskos kasyklose.* Tai beprasmiška! Yra nusikaltimų, kurių neįmanoma išmatuoti! Jie netelpa į skalę!

– Ir be to, kas iš tų dvidešimt penkerių metų druskos kasyklose? Tik išoriniai kankinimai. Ar išoriniai kankinimai panaikina vidines kančias, kaip pliusas ir minusas? Ne. Vidinės kančios drasko toliau.

Be jokio įspėjimo jis puola ant kelių prieš Arojo.

– Aš kaltas, Chuanai Sebastijanai. Tu tai žinai, ir aš tai žinau. Niekada neapsimetinėjau, kad yra kitaip. Aš kaltas ir man labai reikia tavo atleidimo. Išgysiu tik gavęs tavo atleidimą. Uždėk rankas man ant galvos. Sakyk: *Dmitrijau, tu man padarei baisią skriaudą, bet aš tau atleidžiu.* Sakyk.

Arojo tyli, jo veide sustingęs pasibjaurėjimas.

– Aš pasielgiau blogai, Chuanai Sebastijanai. Neneigiu to ir nenoriu, kad tai būtų pamiršta. Tegu visi visada prisimins, kad Dmitrijus pasielgė blogai, kad jis padarė baisų dalyką. Bet juk tai nereiškia, kad aš turiu būti prakeiktas ir išmestas į tamsybes? Juk man gali būti taikoma bent nedidelė malonė? Juk kas nors gali pasakyti: *Dmitrijus? Pamenu Dmitrijų. Jis pasielgė baisiai, bet širdies gilumoje nebuvo blogas žmogus, tas senis Dmitrijus.* Man to ir pakaks – to lašelio išganingo vandens. Ne atleisti mano nuodėmes, o tik atpažinti manyje žmogų, pasakyti: *Jis vis dar mūsiškis, jis vienas iš mūsų.*

Auditorijos gale kyla negarsus sąmyšis. Du uniformuoti policininkai ryžtingai žygiuoja scenos link.

Iškėlęs rankas virš galvos, Dmitrijus pakyla.

– Tai štai kaip tu man atsakai! – šaukia jis. – *Suimkite jį ir užrakinkite, tą neramią sielą.* Kieno tai darbas? Kas iškvietė policiją? Kur tu slepiesi, Simonai? Pasirodyk! Kaip manai, ar po viso to, ką aš patyriau, kalėjimo kamera mane išgąsdins? Tu man nieko nepadarysi, kas bent kiek prilygtų tam, ką aš darau pats sau. Ar aš panašus į

laimingą žmogų? Ne, nepanašus. Aš atrodau kaip žmogus, nuskendęs į nevilties gelmes, nes jose ir tūnau, dieną ir naktį. Tik tu, Chuanai Sebastijanai, gali mane ištraukti iš gilaus mano širdgėlos šulinio, nes tu esi tas, kuriam aš nusikaltau.

Policininkai stabtelėjo prie scenos laiptelių. Jie jauni, visai berniukai, ir atsidūrę šviesose staiga praranda pasitikėjimą savimi.

– Aš tau nusikaltau, Chuanai Sebastijanai, sunkiai nusikaltau. Kodėl aš taip pasielgiau? Neturiu supratimo. Ne tik neturiu supratimo, kodėl taip pasielgiau, bet ir pats negaliu tuo patikėti. Tai tiesa, nuoga tiesa. Galiu prisiekti. Visa tai nesuvokiama – nesuvokiama esantiems išorėje, bet nesuvokiama ir iš vidaus. Jei faktai nebūtų tokie iškalbingi, susigundyčiau pritarti teisėjui – atsimenate teisėją, aną iš teismo? Na žinoma, ne, jūsų ten nebuvo, – susigundyčiau pasakyti: *Tai padariau ne aš, o kažkas kitas.* Tačiau tai, žinoma, netiesa. Aš juk nesu nei šizofrenikas, nei hebefrenikas, nei koks kitas iš tų, apie kuriuos jie kalba ir mano, kad aš galėčiau toks būti. Aš nesu nutolęs nuo tikrovės. Aš tvirtai vaikštau žeme ir visada tvirtai vaikščiojau. Ne: tai padariau aš. Tai buvau aš. Paslaptis, bet kartu ir ne paslaptis. Paslaptis, kuri nėra paslaptis. Kaip galėjo atsitikti, kad tai padariau *aš* – ne kas nors kitas, o *aš*? Ar gali man padėti atsakyti į šitą klausimą, Chuanai Sebastijanai? Ar kas nors gali man padėti?

Žinoma, tas žmogus apsimetėlis iki kaulų smegenų. Žinoma, jo atgaila dirbtinė, dalis plano, kaip išsisukti nuo

druskos kasyklų. Ir vis dėlto kai jis, Simonas, pamėgina įsivaizduoti, kaip šitas žmogus, kuris kasdien ateidavo į aikštėje stovintį kioską prisipirkti pilnas kišenes ledinukų vaikams, galėjo rankomis suspausti alebastrinį Anos Magdalenos kaklą ir atimti jos gyvybę, jo vaizduotė liaujasi veikti. Liaujasi arba išsigąsta. Gal tai, ką padarė tas žmogus, ir nėra tikra paslaptis, bet vis dėlto tai slėpinys.

Iš scenos gilumos pasigirsta berniuko balsas.

– Kodėl manęs neklausi? Klausi visų kitų, bet manęs ne?

– Teisingai, – atsako Dmitrijus. – Kaltas, tikrai reikėjo paklausti ir tavęs. Sakyk, gražusis jaunas šokėjau, ką man toliau daryti?

Sukaupę drąsą, jaunieji policininkai rengiasi lipti ant scenos. Arojo griežtu judesiu liepia jiems atsitraukti.

– Ne! – sušunka berniukas. – Tu privalai manęs *iš tiesų* paklausti!

– Gerai, – sutinka Dmitrijus. – Klausiu iš tiesų. – Jis vėl atsiklaupia, sudeda rankas, susikaupia. – Dovydai, prašau pasakyti man – ne, nieko nebus, aš negaliu. Tu per mažas, mano berniuk. Tik suaugęs žmogus gali suprasti meilę ir mirtį ir panašius dalykus.

– Tu nuolatos tai kartoji, Simonas irgi nuolatos tai kartoja – *tu nesupranti, tu per mažas.* Aš galiu suprasti! Paklausk manęs, Dmitrijau! Paklausk!

Dmitrijus pakartoja visą ceremoniją: išskečia ir vėl sudeda rankas, užmerkia akis, veide nebelieka jokios išraiškos.

– *Dmitrijau, paklausk manęs!* – berniukas jau rėkte rėkia.

Žiūrovai ima bruzdėti. Kai kurie keliasi ir eina lauk. Jis susiduria akimis su pirmoje eilėje sėdinčios Mersedesos žvilgsniu. Ji kilsteli ranką, bet jis jos gesto nesupranta. Šalia jos akmeniniais veidais sėdi trys seserys.

Jis, Simonas, duoda ženklą policininkams.

– Dmitrijau, pakaks, jau gana šito spektaklio. Tau laikas eiti.

Vienas policininkas laiko Dmitrijų, kitas uždeda jam antrankius.

– Na ką, – normaliu balsu sako Dmitrijus. – Atgal į beprotnamį. Į mano vienišą palatą. Kodėl tu, Simonai, nepasakai savo jaunikaičiui, kas darosi tavo galvoje? Tavo tėvas ar dėdė, ar kaip jis save vadina, pernelyg subtilus, kad pasakytų tau, jaunasis Dovydai, kad slapčia tikisi, jog aš persipjausiu gerklę ir visas mano kraujas nutekės į kanalizaciją. Tada bus galima surengti teismo tyrimą ir nustatyti, kad įvyko tragedija, velioniui laikinai praradus protą, ir Dmitrijui bus galas. Bus galima uždaryti jo bylą. Tai štai, leiskite jums pranešti, kad aš neketinu pasidaryti galo. Aš ilgai gyvensiu ir persekiosiu tave, Chuanai Sebastijanai, tol, kol tu galiausiai pasiduosi. – Jis pabrėžtinai lėtai pamėgina vėl pulti kniūbsčias, iškėlęs virš galvos antrankiais surakintas rankas. – Atleisk man, Chuanai Sebastijanai, atleisk man!

– Išveskite jį! – sako jis, Simonas.

– Ne! – šaukia berniukas. Jo veidas išraudęs, jis greitai alsuoja. Jis iškelia ranką ir dramatišku judesiu parodo į jį: – Tu privalai ją sugrąžinti, Dmitrijau! *Sugrąžink ją atgal!*

Dmitrijus sunkiai atsisėda, pasitrina šeriuotą smakrą.

– Ką sugrąžinti, jaunasis Dovydai?

– Tu pats žinai! Tu privalai sugrąžinti Aną Magdaleną!

Dmitrijus atsidūsta.

– Aš ir pats to norėčiau, jaunasis bičiuli, aš ir pats to norėčiau. Patikėk manimi, jei Ana Magdalena staiga pasirodytų priešais mus, aš pulčiau prieš ją kniūbsčias ir nuplaučiau jos kojas džiaugsmo ašaromis. Bet ji negrįš. Jos nebėra. Ji priklauso praeičiai, o praeitis visada už mūsų. Toks gamtos dėsnis. Net žvaigždės negali plaukti prieš laiko tėkmę.

Visą laiką, kol Dmitrijus kalba, berniukas laiko iškėlęs ranką, tarsi tik taip įstengdamas palaikyti savo įsakymo galią, bet jam, Simonui, o galbūt ir Dmitrijui aiškiai matyti, kad jis pradeda svyruoti. Akyse žvilga ašaros.

– Laikas eiti, – sako Dmitrijus. Jis leidžia policininkams padėti jam atsistoti. – Grįžti pas daktarus. *Kodėl tu tai padarei, Dmitrijau? Kodėl? Kodėl? Kodėl?* Bet gal nėra jokio *kodėl*. Gal tai tas pats, kaip klausti, kodėl višta yra višta arba kodėl yra visata, o ne didžiulė skylė danguje. Yra, kaip yra. Neverk, mano berniuk. Kantriai lauk kito gyvenimo ir tada vėl pamatysi Aną Magdaleną. Guoskis šia mintimi.

– Aš neverkiu, – sako berniukas.

– Ne, verki. Iš širdies išsiverkti – nieko blogo. Organizmas išsivalo.

23 SKYRIUS

Išaušo visuotinio gyventojų surašymo, taip pat ir *Modas Modernas* rengiamo šou diena. Berniukas prabunda neramus, surūgęs, nenori valgyti. Gal jis serga? Jis, Simonas, paliečia jo kaktą, bet kakta vėsi.

– Ar tu vakar matei septynis? – klausia berniukas.

– Žinoma. Negalėjau nuo tavęs akių atitraukti. Tu gražiai šokai. Visi taip mano.

– Bet ar tu matei septynis?

– Tu turi galvoje skaičių septyni? Ne. Aš nematau skaičių. Tai mano trūkumas. Aš matau tik tai, kas yra man prieš akis. Tu tai žinai.

– Ką tu šiandien veiksi?

– Po vakarykščio sujudimo šiandien, manau, galime pabūti ramiai. Siūlyčiau užsukti pažiūrėti Inesos madų šou, nors nemanau, kad ten labai norėtų matyti vyrus. Jei nori, galime pasiimti Bolivarą ir išvesti jį pasivaikščioti – ilgam, tik svarbu, kad šeštą valandą jau nebebūtume lauke. Nes paskelbta komendanto valanda.

Jis laukia begalės *kodėl?*, bet berniukas nesidomi nei gyventojų surašymu, nei komendanto valanda. Negirdėti

ir kito klausimo: *Kur dabar Dmitrijus?* Nejau jie pagaliau atsisveikino su Dmitrijumi? Nejau galima pradėti jį pamiršti? Jis meldžiasi, kad tai būtų tiesa.

Kai surašinėtojai pabeldžia į duris, jau beveik vidurnaktis. Jis pakelia berniuką, kuris zirzia pusiaumiegis, susuka jį į antklodę ir paguldo į spintą.

– Nė garso, – sušnibžda. – Labai svarbu. Nė garso.

Surašinėtojai, jauna pora, atsiprašo taip vėlai atėję.

– Mes nelabai gerai pažįstame šį miesto rajoną, – sako moteris. – Tikras labirintas, tos kreivos gatvelės ir skersgatviai! – Jis siūlo arbatos, bet jie skuba. – Dar turime ilgą adresų sąrašą, – sako ji. – Nemiegosime visą naktį.

Surašymas užtrunka labai neilgai. Jis jau užpildęs formą. Šeimos narių skaičius: VIENAS, parašė jis. Šeiminė padėtis: VIENGUNGIS.

Jiems išėjus, jis išlaisvina berniuką iš jo įkalinimo ir kietai miegantį paguldo atgal į lovą.

Rytą jie eina aplankyti Inesos. Ji ir Diegas kaip tik sėda valgyti pusryčių; ji linksma ir guvi, tokios jos dar nėra matęs, vis plepa apie šou, kuris – taip visi sako – labai pavyko. Visos Estrelos ponios susirinko pasižiūrėti naujų pavasario modelių. Visoms labai patiko gilios iškirptės, aukšta juosmens linija, paprasti juodos ir baltos spalvų deriniai. Išankstiniai pardavimai pranoko visus lūkesčius.

Berniukas klausosi apsiblaususiomis akimis.

– Gerk pieną, – sako jam Inesa. – Nuo pieno kaulai tvirtėja.

– Simonas buvo mane užrakinęs spintoje, – sako jis. – Aš vos neuždusau.

– Tik kol buvo užėję surašinėtojai, – sako jis. – Miela jauna pora, abu labai mandagūs. Dovydas buvo tylus kaip pelė. Jie pamatė tik ne laiku pažadintą seną viengungį. Užtruko gal penkias minutes. Per penkias minutes niekas neuždūsta.

– Čia irgi buvo tas pats, – sako Inesa. – Užėjo ir išėjo, per penkias minutes. Jokių klausimų.

– Tai Dovydas išliko neregimas, – sako jis, Simonas. – Sveikinu, Dovydai. Tau vėl pavyko pasprukti.

– Iki kito surašymo, – sako Diegas.

– Iki kito surašymo, – pritaria jis, Simonas.

– Jiems reikia suskaičiuoti tiek milijonų žmonių, – sako Diegas, – tai koks skirtumas, jei vieną praleis?

– Iš tiesų, koks skirtumas, – atitaria jis, Simonas.

– Aš tikrai neregimas? – klausia berniukas.

– Tu neturi vardo, neturi numerio. To pakanka, kad būtum neregimas. Bet nesijaudink, mes tave matome. Tave mato bet koks normalus žmogus, turintis akis.

– Aš nesijaudinu, – sako berniukas.

Suskamba durų skambutis: jaunuolis, atnešęs laišką, įraudęs ir sukaitęs nuo ilgos kelionės dviračiu. Inesa pakviečia jį užeiti, pasiūlo stiklinę vandens.

Laiškas, adresuotas bendrai Inesai ir Simonui, pasirašytas Almos, trečiosios sesers. Inesa skaito balsu:

„Grįžusios namo iš Instituto, mes visos trys šnekėjomės iki vėlumos. Be abejo, niekas negalėjo numatyti, kad

Dmitrijus taip įsibraus. Vis dėlto labai nusivylėme tuo, kaip viskas buvo organizuota. Manome, kad daug dėl ko kaltas senjoras Arojo, pakvietęs vaikus ant scenos. Tai nedaro garbės jo nuovokai.

Mano seserys ir aš jaučiame didelę pagarbą senjorui Arojo kaip muzikui, tačiau manome, jog atėjo laikas mums atsiriboti nuo Akademijos ir visos tos šutvės, kurią jis aplink ją subūrė. Todėl rašau, norėdama jums pranešti, kad jei Dovydas sugrįš į Akademiją, mes už jo mokslą nebemokėsime."

Inesa nustoja skaityti.

– Kas čia dabar? – klausia ji. – Kas atsitiko Institute?

– Ilga istorija. Senjoras Moreno, atvykėlis, kurio garbei surengtas priėmimas, Institute skaitė paskaitą, į kurią mudu su Dovydu nuėjome. Po paskaitos senjoras Arojo pakvietė į sceną savo sūnus, kad pašoktų vieną iš jų šokių. Tai turėjo būti savotiškas meninis atsakas į paskaitą, bet jis nesuvaldė įvykių ir kilo chaosas. Smulkiau papasakosiu kada nors kitą kartą.

– Buvo atėjęs Dmitrijus, – sako berniukas. – Jis rėkė ant Simono. Rėkė ant visų.

– Ir vėl Dmitrijus! – sako Inesa. – Ar mes niekada tuo žmogumi neatsikratysime? – Ji vėl paima laišką.

„Būdamos netekėjusios ir bevaikės, – rašo Alma, – mes – aš ir mano seserys – vargiai esame tinkamos duoti patarimų apie vaikų auklėjimą. Vis dėlto mums atrodo, kad Dovydui perdėm pataikaujama. Mūsų manymu, jam išeitų į naudą, jei kartais jo prigimtinis neklusnumas būtų sutramdytas.

Leiskite pridurti šį tą nuo savęs. Dovydas – retas vaikas. Net jei daugiau jo nebepamatysiu, visada jį prisiminsiu su simpatija. Perduokite jam nuo manęs linkėjimus. Pasakykite, kad man patiko jo šokis.

Pagarbiai – Alma.“

Inesa sulanksto laišką ir pakiša po uogienės indeliu.

– Ką tai reiškia, kad man perdėm pataikaujama? – klausia berniukas.

– Nieko ypatingo, – atsako Inesa.

– Ar jos atsiims savo marionetes?

– Žinoma, ne. Jos dovanotos tau.

Ilga tyla.

– Kas toliau? – klausia jis, Simonas.

– Ieškosime privataus mokytojo, – sako Inesa. – Kaip aš ir sakiau iš pat pradžių. Patyrusio mokytojo. Kuris nesitaikstys su visokiais niekais.

Akademijos duris atidaro ne Alioša, bet Mersedesa, kuri vėl ramstosi lazda.

– Laba diena, – sako jis. – Gal malonėsite pranešti maestro, kad naujasis parankinis atvyko vykdyti pareigų.

– Užeikite, – sako Mersedesa. – Maestro užsidaręs savo kambaryje, kaip visada. Kokių pareigų jūs atvykote vykdyti?

– Valyti. Ką nors pernešti. Nudirbti visokius kasdienius darbus. Nuo šiandien aš esu Akademijos sargas, ekonomas, visų galų meistras.

– Jei tikrai nejuokaujate, virtuvės grindis reikėtų iššveisti. Vonios irgi. Kodėl jūs siūlote savo paslaugas? Sumokėti mes neturime iš ko.

– Mudu su Chuanu Sebastijanu jau susitarėme. Apie pinigus nebuvo kalbos.

– Kaip žmogus, kuris nešoka, jūs atrodote nepaprastai atsidavęs Chuanui Sebastijanui ir jo Akademijai. Ar tai reiškia, kad jūsų sūnus čia sugrįš?

– Ne. Jo motina prieštarauja. Jo motina mano, kad Chuanas Sebastijanas jo nesudrausmina.

– Tai nėra netiesa.

– Tai nėra netiesa. Jo motina mano, kad jam pats laikas pradėti normaliai mokytis.

– O jūs? Ką jūs manote?

– Aš nieko nemanau, Mersedesa. Mūsų šeimoje aš kvailys, aklasis, nešokantysis. Inesa vadovauja. Dovydas vadovauja. Šuo vadovauja. Aš klupdamas einu iš paskos, tikėdamasis, kad ateis diena ir mano akys atsivers, aš pamatysiu pasaulį, koks jis yra iš tikrųjų, įskaitant ir skaičius, šlovingus skaičius du ir tris ir visus likusius. Jūs man pasiūlėte šokio pamokas, bet aš jų atsisakiau. Ar galėčiau dabar pakeisti sprendimą?

– Per vėlu. Aš šiandien išvažiuoju. Turiu spėti į Noviljos traukinį. Jums reikėjo šokti per bedugnę, kai buvo proga. Jei norite mokytis šokti, kodėl nepaprašote sūnaus?

– Dovydas mano, kad manęs neįmanoma išmokyti, aš beviltiškas. Nejau nėra laiko nė vienai pamokai? Bent trumpam įvadui į šokio slėpinius?

– Pažiūrėsiu, gal kas nors išeis. Ateikite po pietų. Pakalbėsiu su Aliośa, paprašysiu mums pagroti. O kol kas įsigykite tinkamą apavą. Su tokiais batais negalima šokti. Aš nieko nepažadu, Simonai. Aš ne Ana Magdalena, nesilaikau *el sistema Arroyo*. Su manimi jums nesirodys regėjimai.

– Labai gerai. Regėjimai pasirodo savo laiku. Arba ne.

Batų krautuvę randa nesunkiai. Jį aptarnauja tas pats pardavėjas kaip aną kartą: aukštas, liūdno veido vyriškis mažais ūseliais.

– Šokio batus jums, senjore? – Jis papurto galvą. – Mes neturime jūsų dydžio. Nežinau, ką jums patarti. Jei jų nėra pas mus, nebus jokioje kitoje Estrelos parduotuvėje.

– Parodykite man didžiausius, kokius turite.

– Didžiausi yra trisdešimt šešto dydžio, jie moteriški.

– Parodykite juos man. Aukso spalvos.

– Deja, trisdešimt šešto dydžio batai tik sidabro spalvos.

– Tada sidabro.

Žinoma, į trisdešimt šešto dydžio batus jo koja netelpa.

– Paimsiu, – sako jis ir paduoda penkiasdešimt devynis realus.

Grįžęs į savo kambarį jis skustuvo ašmenimis perpjauna batelių nosis, sunkiai įkiša kojas ir susivarsto. Pirštų galai nepadoriai kyšo. Bus gerai, sako jis sau.

Pamačiusi batelius, Mersedesa garsiai nusijuokia.

– Kur jūs gavote klouno batus? Nusiaukite. Bus geriau, jei šoksite basas.

– Ne. Aš sumokėjau už klouno batus, ir aš šoksiu su jais.

– Chuanai Sebastijanai! – pašaukia Mersedesa. – Ateik pažiūrėti!

Arojo atklysta į studiją ir jam linkteli. Jei pastebi batelius, jei šie jam atrodo juokingi, niekuo to neparodo. Atsisėda prie fortepijono.

– Maniau, mums gros Aliośa, – sako jis, Simonas.

– Aliošos niekas neranda, – sako Mersedesa. – Nesijaudinkite, Chuanas Sebastijanas nenusižemins grodamas jums, jis groja vaikams kiekvieną dieną. – Ji padeda į šalį lazdą, atsistoja į pozą jam už nugaros ir suima jo rankas ties pečiais. – Užsimerkite. Pradėkite siūbuoti į šalis, perkeldamas svorį nuo kairės kojos ant dešinės, paskui vėl ant kairės ir taip toliau. Jei jums tai padės, įsivaizduokite, kad jums už nugaros stovi ir ritmingai su jumis juda kokia nors nepasiekiamai graži jauna dievaitė, o ne sena ir bjauri Mersedesa.

Jis paklūsta. Arojo pradeda groti: melodija paprasta, vaikiška. Jis, Simonas, ne taip tvirtai laikosi ant kojų, kaip tikėjosi, gal dėl to, kad nieko nevalgė. Vis dėlto jis siūbuoja į šalis muzikos ritmu.

– Gerai. Dabar ženkite dešine koja žingsnelį į priekį, mažą žingsnelį, paskui atgal; tada kaire koja, ir atgal. Gerai. Kartokite judesį, dešine į priekį ir atgal, kaire į priekį ir atgal, kol liepsiu sustoti.

Jis paklūsta, kartais klupteldamas su keistais minkštapadžiais bateliais. Arojo apverčia melodiją, įvairina ją, daro sudėtingesnę: pulsas išlieka ramus, bet mažojoje arijoje taktas po takto ryškėja nauja struktūra, tarsi ore

augantis kristalas. Jį užlieja palaima; norėtų atsisėsti ir gerai į ją įsiklausyti.

– Dabar aš jus paleisiu, Simonai. Jūs ištiesite rankas, kad palaikytumėte pusiausvyrą, ir toliau tęsite tą patį judesį – dešine-ir-atgal, kaire-ir-atgal, – tik dabar sulig kiekvienu žingsniu dar pasisuksite ketvirtį apsisukimo.

Jis padaro, kaip lieptas.

– Kiek laiko tai daryti? – klausia. – Man svaigsta galva.

– Darykite. Svaigulys praeis.

Jis paklūsta. Studijoje vėsu; jis aiškiai junta erdvę virš galvos. Mersedesa nutolsta; lieka tik muzika. Ištiesęs rankas, užmerktomis akimis jis lėtai sukasi. Virš horizonto ima kilti pirmoji žvaigždė.

J. M. COETZEE

JĖZAUS MOKYKLOS METAI

Iš anglų kalbos vertė *Rasa Drazdauskienė*
Redagavo *Vilija Dailidienė*
Viršelio dailininkė *Milena Grigaitienė*
Maketavo *Linas Vaškevičius*
Projekto vadovė *Auksė Baurienė*

Tiražas 1500 egz.

Leidykla „Sofoklis"
Klaipėdos g. 7A, LT-01117 Vilnius
info@sofoklis.lt

Spausdino spaustuvė
ScandBook
Gamyklos g. 23, LT-96155 Gargždai
www.scandbook.lt

Žmogui plaukiant laivu per vandenyną, nuplaunami visi buvę prisiminimai, ir jis pradeda visiškai naują gyvenimą. Taip jau nutinka. Nėra praeities. Nėra istorijos. Laivas prisišvartuoja uoste, mes išlipame trapu į sausumą ir pasineriame į tai, kas yra čia ir dabar. Prasideda laikas.

Dovydas – mažas berniukas, kuris be paliovos visko klausinėja. Simonas ir Inesa juo rūpinasi naujame mieste Estreloje. Vaikas mokosi kalbos, susiranda draugų. Jis turi didelį, jį saugantį šunį Bolivarą. Dovydui tuoj sueis septyneri metai ir jis turi lankyti mokyklą, todėl yra priimamas į Šokio akademiją. Ten, apsiavęs naujais auksiniais bateliais, išmoksta iškviesti iš dangaus šokio numerius. Tačiau berniukui tenka sužinoti ir tai, ką gali padaryti suaugusieji.

Šioje užburiančioje alegorijoje, toliau tęsiančioje „Jėzaus vaikystėje“ („Sofoklis“, 2014) pradėtą Dovydo, Simono ir Inesos istoriją, J. M. Coetzee subtiliai nagrinėja esminius klausimus: kaip suaugti, ką reiškia būti tėvu ar motina, kodėl intelektas ir emocijos nuolatos grumiasi tarpusavyje ir kaip mes pasirenkame gyventi savo gyvenimą.

www.sofoklis.lt

9 786094 442247